e/; LFk n'klu | gvfLrRookn ij vk/kkfjr

Wkx & 1½

økn

izdk'kd % thou fo | k i zdk'ku Jh HktukJe] Jh uehkpy] vejd\d ¼vejkadV½

y{kd % ,- ukxjkt I okt/kdkj izkrk, oays[kd dsikl ligf{kr

ladj.k %iFke

e**q**nzk %∨DVncj] 2011

I g; ks jkf'k %150@&

enzd % thou fo | k | LFkku] vejdl/d

ç.k**s**rk ,- ukxjkt e/; LFk n'klu I gvfLrRookn vejdVd

xkfQDI &fMtkbfux% vkdk'k dEl; Wj] jk; ig 9926904130

çkDdFku

I nokn djhc 300 ist eafy [kk gnyk] mldksi<elj ns[kkA; g e/; LFk n'klu l gvfLrRookn dsvuq i çLrqr ga bleaç'u Hkh gs vkg mrj Hkha bls l Hkkydj fyfic) fd; k ga bldks; Fkkor~Nikdj ykskadsgkFk ea igppkusdk ç; kl Lokxrh; ga bldh mi; ksxrk ftKkl nykadsfy; s çjid gksuk l gt ga; g l nokn jkdsk xqrk caxykj vkg Jhjke ujflogu iqksdslkFk l Eillu gnykA

I o l ktlk gkt t; gkt eaxy gkt

ç.krk y{kd ,- **ukxjkt]** e/;LFk n'kü l gvfLrRookn ftyk vu**i**ij] vejdNd] Hkkjr

fodYi

1- vfLFkjrk] vfu'p; rk enyd Hkk6rd&jlk; fud oLrqdfUnrfopkj cuke foKku fof/k I sekuo dk v/; ; u ughagksik; kA jgL; enyd vkn'kōknh fparu fof/k I sHkh ekuo dk v/; ; u ughagksik; kA nksukaidkj dsoknkaeaekuo dkstho dgk x; k gå

fodYi ds: i ea vfLrRoenyd ekuo dfUnzr fpzru fof/k I se/; LFk n'kū] I gvfLrRookn eaekuo dksKkukoLFkk eagkus dk i gpku fd; k, oadjk; kA

e/; LFk n'klu ds vun kj ekuo gh Kkrk ½tkuus okyk½; I gvfLrRo: ih vfLrRo tkuusekuus; kk; oLrqvFkklrtkuus ds fy, I i wkloLrqgS; gh n'klu Kku gS bI h ds I kFk thou Kku] ekuoh; rki wkl vkpj.k Kku I fgr I gvfLrRo i ekf.kr gksus dh fof/k v/; ; uxE; gks poph gA

vfLrRoemyd ekuo dfUnr fpru Kku] e/; LFk n'ku] I gvfLrRookn 'kkL= : i eav/; ; u dsfy, ekuo I Ee([k ejs }kjk i Lrr fd; k x; k g%)

- 2- vfLrRo enyd ekuo dfUnr fpru dsinolejh ¼ ukxjkt] vxgkj ukxjkt] ftyk gkl u] dukVd i nškj Hkkjr½nh{kk v/; kReoknh Kku ofind fopkj lgt mikl uk dells ghA
- 3- onkur ds vu (kj Kku Þcã I R;) txr feF; kß tcfd cã I s tho txr dh mRifùk crkb/xbA

mikluk % noh norkvkadslanHkZeA

del % Lox/Ifeyusokys I Hkh del/Hkk'kk ds : i eMA

euq/kel'kkL= ea % pkj o.klpkj vkJekadk fuR; del ilrkfor gå

de Zdk. Mka ea % xHkZ ladkj lseR; q ladkj rd lksyg i dkj dsde Zdk. MekU; g\$, oa mudsdk; Øe g\$A

bu Icds v/; ; u Isejseu eaitu mHkjk fd &

4- IR; e~Kkue~vullre~cã IsmRilu tho txr feF; k d\$ s g\$. rRdkyhu onKka, oa fo}kuka ds I kFk ftKkl k djus ds Øe ea eq> s &

I ekf/k eavKkr I s Kkr gksus dk vk'okl u feykA 'kkL=ka ds I eFklu dsvk/kkj ij I k/kuk] I ekf/k] I a e dk; I I Ei Uu djus dh Lohdfr ghpA esus I k/kuk] I ekf/k] I a e dh fLFkfr ea I a wkl vfLrRo I gvfLrRo gksus jgus ds: i ea v/; ; u] vutko i wkl fof/k I s I e> dks i klr fd; k ft I ds QyLo: i e/; LFk n'klu I gvfLrRookn okae; ds: i ea fodYi i xV gy/kA

5- vkn'kōknh 'kkL=kadsvu(kj & jgL; enyd błoj dflnr fpru Kku rFkk ijEijk ds vu(kj Kku v0; Dr vfuopuh; A

e/; LFk n'klu ds vul kj & Kku 0; Dr opuh; v/; ; u fof/k | s cks/k xE;] 0; ogkj fof/k | s i ek.k | oll by Hk gksus ds: i ea Li"V qb/kA

6- vfLFkjrk] vfu'p; rk enyd HkKirdokn ds vu() kj oLrq dsUnr fopkj en foKku dks Kku ekuk ftlen fu; ekn dks ekuo fufeir djus dh ckr dgh x; h gå bl dsfod Yi ea I gvflrko : ih vflrko enyd ekuo dflnr fpiru Kku ds vu() kj vflrko flfkj] fodkl vký tkxfr fuf'pr I Eiwkl fu; e i kdfrd gkuk] jguk i frikfnr gå

7- vfLrRo doy Hkkord jkl k; fud u gkdj Hkkord jkl k; fud , oathou oLrq a0; ki d oLrqea vfoHkkT; or Eku gS; gh be/; LFk n'klu l gvfLrRooknß 'kkl= l # gS

I R; ki u

- 8- efustgk; Is'kjhj; k=k'kq fd; k ogk; ejsino/t onefir/dgykrsjgs ?kj&xkp eaon o on fopkj Inti/kr onkUr] mifu"kn rFkk n'ku gh Hkk"kk /ofu&/kqu ds: i eal quusea vkrsjgs ifjokj ijajk eaon I Eer mikl uk&vkjk/kuk&vpuk&Lrou dk; / I EiUu gkrk jgkA
- gekjsifjokj ijEijk ea'kh"kZdkSV dsfo}ku lookHkkoh rFkk
 Je'khy 0; ogkjkH; kl , oadekH; kl lgt jgk ftleals
 Je'khyrk , oalok iofRr; kj eopdksLohdkj govkA fo}rk
 i{k eaitufpUg jgsA
- 10- i Fke i tu mHkjk fd &
 - & cã lR; Istxr o tho dk mRifRr feF; k

n**l** jk i tu &

& cã gh cáku , oa ek(k dk dkj.k d**s).** rhljk i tu &

& 'kCn iek.k; k 'kCn dk /kkjd okgd iek.k\

& vklr okD; iek.k; k vklr okD; dk mnxkrk

iæk.k\

& 'kkL= iæk.k; k izkork iæk.k\
Lehphu ifjfLFkfr ea, d vkg itu mHkjk %
pkGkk itu &

& Hkkjr ealorærk dsckn I fo/kku I Hkk xfBr gq/k ftleajk"V] jk"Vh; rk] jk"Vh; &pfj = dk I # 0; k[; k uk gkrs gq tuifrfuf/k ik= gksus dh Lohdfr I fo/kku eagksukA

okly&ukly ¼ku½xBc1ku I stuknsko tuifrfuf/kdl k\

I fo/kku ea/ke/fuji{krk & , d okD; , oaml h ds l kFk vusd tkfr] l ink;] l enk; dk mYy{k gksukA

I fo/kku ealekurk & ,d okD;] mlh dslkFk vkj{k.k dk mYy{k vkj I fo/kku eamldh i fØ; k gksukA

turæ & 'kkl u eatuifrfuf/k; kadh fuokipu ifØ; k ea okb/&ukb/ dk xBcáku gkukA

;sdsk turægs

11- bu itukads tatky I seppr ikus dks rRdkyhu fo ku one firt, ka I Eekuuh; __f"k&egf"kt, ka ds I o-ko I s &

vKkr dksKkr djusdsfy, I ekf/k, dek= jkLrk crk; sftIse is Lohdkj fd; kA

1 k/kuk dsfy, vu**phy** LFkku ds: i eavejd.Vd dks LohdkjkA

182 I u~1950 I s I k/kuk de Z v kj EHk fd; kA I u~1960 ds n'kd ea I k/kuk ea i k\$ + k v k; kA

1 u~1970 eal ekf/k | Eillu gksusch fLFkfr Lohckjus eavk; kA | ekf/k fLFkfr eaesjsvk'kk] fopkj] bPNk; a poj jgha , sh fLFkfr eavKkr cks Kkr gksusch ?kVuk 'kbt; jgh; g Hkh | e> eavk; kA; g fLFkfr | gt | kVkuk gj fnu ckjg 1/412½ | svVBkjg 1/418½ ?kbVsrd gksrk jgkA

I ekf/k] /kkj.kk] /; ku Øe ealae Lo; e~LQwrlizkyh e&us LohdkjkA nks o"klckn lae gksus Is I ekf/k gksus dk i ek.k LohdkjkA lekf/k Islae I Ei Uu gksus dh fØ; k eaHkh 12 ?k.Vs Is 18 ?k.Vs yxrs jgs QyLo: i lawklvfLrRo I gvfLrRo I gt: i eajguk] gksuk eqsvuttko gwkA ft I dk ok³xe; þe/; LFk n'klu I gvfLrRooknß 'kkL= ds: i eaitrø gwkA

12- I gvfLrRo % 0; ki d oLrqealawk/tM&p\$rU; laDr, oafuR; oreku gkuk le> eavk; kA

I gvfLrRo eagh % ijek.kqeafodkl Øe ds: i eaHku[ks, oavth.kzijek.kq, oaijek.kqeagh fodkl inod rlrijek.kqkads: i eaPthouß gksuk] jguk le> eavk; kA

I gvfLrRo eagh % xBuiwkZijek.kqpfU; bdkbZPthouß: i eagkuk le> eavk;kA

I gvfLrRo eagh % Hkn[ks o vth.kz ijek.kn] v.kq o ik.kdkskkvka I s gh I Eiwkz Hkknrd jklk; fud ik.kkoLFkk jpuk; arFkk ijek.kqv.kqvka I sjfpr /kjrh rFkk vund / kjfr; kadk jpuk Li"V gknuk I e> eavk; kA

- 13- vfLrRo eaHkk6rd jpuk : ih /kjrh ij gh ; k6xd fof/k l s jl k; u ræ ifØ; k l fgr ik.kdk5kkvka l sjfpr jpuk; a l a wk2 ou&ouLifr; ka ds : i ea l e) gksus ds mijkar ik.kdk5kkvka l sgh tho 'kjhjka dk jpuk jfpr gksuk vk5 ekuo 'kjhj dk Hkh jpuk l Ei Uu gksuk o ijaijk gksuk l e> ea vk; kA
- 14- I gvfLrRo ea gh % 'kjhj o thou dk l a pr : i ea ekuo i ja jk gkuk l e> ea vk; kA

I gvfLrRo e) I) ds fy, % I gvfLrRo fuR; i blkoh gkuk I e> eavk; kA; gh fu; frØe gkuk I e> eavk; kA

- 15- fu; fr fof/k % I gvfLrRo I gt fof/k I s gh &
 - i nkFkZ ∨oLFkk
 - ik.k ∨oLFkk
 - tho volFkk
 - Kku ∨oLFkk

∨k§

- ik.k in
- Hktarin
- no in
- fn0; in
- fodkl Øe] fodkl
- tkxfr Øel tkxfr

rFkk tkxfr I gt ekuo i ja jk gh ekuoRo I fgr 0; oLFkk

I exz0; oLFkk eaHkkxhnkjh fuR; oBko gksuk I e> eavk; kA bl se SusloZktlk I #= ekuk vk5 I oZekuo ea'ktlkki (kk gksuk Lohdkjk QyLo: i psruk fodkl eW; f'k(kk) I So/kku) vkpj.k 0; oLFkk I gt I #= 0; k[; k] ekuo I Ee([k i troffd; k gyA

Hklie LoxZgkl; ekuo nork gks /keZl Qy gkl; fuR; 'ktlk gkA

& ,- ukxjkt

<u>lek/kku dsfcuk lef) dh dYiuk Hkh</u> ughafd; k tk ldrk

e/; LFk n'klu us ekuo y{; d' lek/kku] lef)] \vee Hk; \vee ky lg \vee fLrRo ds: i eaigpkuk gå gj ekuo dk; gh y{; gå lek/kku dsfy, \vee /; ; u fof/k \vee Lrkfor dh gå

lek/kku] lef) vHk; vkj lgvfLrRo Øe lsekuo }kjk çekf.kr g"rsgå lgvfLrRo igysg" tk,] lek/kku ckn eag" tk, ; g g" ughal drkA lef) igysg" tk, lek/kku ckn eag" tk, ; g Hkh g" ughal drkA

0; fDr ds Lrj ij lek/kku çekf.kr görk gå lek/kku çekf.kr göus dk eryc gågj D; ävkå då sdk dk mùkj Lo; aea I sfuxter göus yxukå vutko götkuk ¾ le>nkjh ¾ lek/kku l Eilurkå le>nkjh dsfy, /; ku nsuk görk gå vutko dsckn /; ku cuk gh jgrk gå

ifjokj dsLrj ij lef) çekf.kr g"rh g\$\ vko'; drkvka dk /kophdj.k ifjokj eagh lEHko g\$\ fuf'pr vko'; drk dsfy, fdruk vk\$\ d\$\ smRiknu djuk g\$\; g fuf'pr fd; k tk l drk g\$\ vfuf'pr vko'; drkvka ds fy, mRiknu fdruk djuk g\$\; g fuf'pr ughag" ikrkA l ek/kku dsfcuk l ef) dh dYiuk Hkh ughadh tk l drhA Je l s l ef) g"rh g\$\

I EiwkZekuo tkfr dsLrj ij vHk; çekf.kr g¨rk gå tc rd | EiwkZ/kjrh ij | Hkh ekuoh; rk iwoʻd ugha thrs rc rd vHk; çekf.kr ughagkrkA e/; LFk n'ku dsykod0; kihdj.k dk | #g\$ | ek/kku vkj | lef) A | lek/kku] | lef) izek.k ds fcuk bl izrko dk y¨d0; kihdj.k ughag¨ | drkA y¨d0; kihdj.k f'k{kk fof/k | s g¨xkA

pkj avolfkkvkadsl kFk l gvflrRo i ek.kfr g rk gA pkj a

2@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr lækn

volfkkvkadh fujarjrk Þjguß ds: i eaçekf.kr g¨uk gh I gvflrRo çek.k gß bl ds i gys ekuo d¨ l ek/kku] l ef) vkʃ vHk; d¨ çekf.kr djuk g¨xkA

14tw 2008] cxy"j%

<u>Lkel/kku dh xfr l ef) ds l kFk g</u>\$

le>nkjh ds ckn gh gekjk U; k; ind] lek/kku indd thuk curk gû lek/kku dh xfr lef) ds lkFk gû

e/; LFk n'klu dsçLrf g'usdsigys, 1 k l'pk tkrk FkkA le>nkj y'x'adh t+ jr'adsfy, lkexh lekt miyC/k djk, xkA bl rjhdslslk/kuk djusokyslk/kuk gh djrsjg x, A lk/kuk dsQy d''lekt vkj ijEijk rd igpk ughaik; A ftl lekt uslk/kuk djusoky'ad''lj{k.k fn; k ml lekt dh xfr dsfy, muls d'A l# ugha fudykA bl rjhdsls0; fDrokn vkj lenk; okn gh fudykA ftlls/kjrh gh chekj g'' x; h gA

lef) ds l kFk gh ge lek/kku d xfr'khy cukrs gh çekf.kr djrs gh le>us ds ckn d p jh vijk/k ugha dj l drkA le>us ds ckn lef) Hkkoh g tkrh gh lek/kku] lef) ds fcuk d v olek/kku lef) Hkkoh g tkrh gh lek/kku lef) ds fcuk d v olek/kku lef) ij vk/kkfjr gh lek/kku lef) cekf.kr g us ds ckn vkneh ds ikl midkj djus ds vykok dh cprk Hkh ughagh turk ds is s ls nku pank vkfn lsmidkj r ugha g ldrkA; fn turk ds is s ls nkuk [kkrs gh r gokckth ds vykok ge dh dj Hkh ughaldrh gokckth dk eryc nh j adk is k ekjuk vkh Hkk'k.k ckth djukA lek/kku vf/kdkj en ij en k vi kk Loh v oleh oj kk djrk gh

le>nkjh I slibu g"usdsckn; g vkrk gSge lek/kku]

I ef) i nord nkf; Ro"ad" Hkh i njik dj I drsg A tho pruk eapys I akj d" > syus ds ckn gh ge I exz 0; oLFkk ea Hkkxhnkjh djus ds fy, Lo; a r s kj g" i krsg A bl d"?kk; y cuk dj] dkV dj d"Ã jkLrk ughag A ge to i njik I e > tkrsg A ged" vi us ea I ef) i nord thus dh reht vk tkrh g A ml ea i f jokj tu a dh Hkh I ar f "V g" tkrh g bl fy, ge vPNs dke" ea yx I drsg A ; g ckr g j 0; f Dr ds i dM+ea vk I drk g A e j s i dM+ea; g vk I drk g s r" ckdh y x a ds i dM+ea d s s ugha vk; xk\ I k/kuk dky ea e a foj f Dr fof/k I s gh j g k A 55 o "k I dh vk; q ea e a I e k f/k I a e I s m B us ds ckn I e f) ds dk; De cukus ea yx k vkt dh f L F k f r ea m I s I Hkh v PNs gh g A

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

is s ds vkc Wu I s f d I h dks I r ("V ughags

ugha feyh A i S sdk I axg djus tkrsg år vkj I axg djus dh txg cuk gh jgrk gå i S sd ck Vus Vnku vkfn dju ½ tkrsg å r vkj ck Vus dh txg j [kk gh jgrk gå i S sd xk Mes tkrsg å r vkj xk Mes dh txg cuk gh jgrk gå bl I s I ar f V dh txg r dhkh fd I h d feyrh ughag å bl dsrflr fc Unqdh d Ä txg gh ughag å bl dsrflr fc Unqdh d Ä fn'kk Hkh ughag å Lo; age i S s I s I ar f V g ugha I dra i S sd ck Vus I s Hkh I ar f V ughag I dra T; knk i S sbd V B k dj fy, m I I sd Ä I e > n kj g x; k g]; g cekf. kr ughag ø k d f N Hkh i S sughaj [k dj] ? kj ckj cp dj d Ä I e > n kj g x; k g]; g Hkh çekf. kr ughag ø k T; knk de yxk gh jgrk gå u T; knk ear f Ir g å u de ear f Ir g å ugh chp dh fd I h f L F k f r e å i S sd s p D dj ea y {; I f p / kk I axg gh curk gå I f p / kk I axg dk d Ä r f Ir f c Unqughag å f d r uk Hkh dj y v k j p k f g,]; g cuk gh jgrk gå i S sd s p D dj ea e kuo

4@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

dh | rf|"V dk d"Ā fuf'pr Lo#i fudy gh ughal drk bl ckr ij ge ,d fu'p; ij igpp | drs gå

e/; LFk n'klu I sekuo ds I ar ("V dk Lo#i fudyk I ek/kku] I ef) A I ek/kku] I ef) , d fuf'pr y{; g& I ek/kku] I ef) I olekuo ds fy, rflr fcUnqg& I ek/kku] I ef) I c d" fey I drk g& I ek/kku I sigys I ef) g"rk ugh& I ek/kku ds fy, v/;; u g& I ek/kku dk vFk/zg\$vk/; kfRed] osokfjd] 0; ogkfjd vkf Hkfrd I Hkh ennäij i jih rjg I gy>k gyvk g"ukA I ek/kku vk/kk&v/kjk ughag"rkA I ek/kku I i Uu ifjokj vi uh vko'; drkvka dk fu/kkj.k I ek/kku I i Uu ifjokj ea gh I EHko g& fuf'pr vko'; drkvka ds fy, mRi knu dk; l d" fuf'pr fd; k tk I drk g& vko'; drk I s vf/kd mRi knu djds I ef) dk vu#ko fd; k tk I drk g&

n" lek/kku] lef) lilu ifjokj"a ea follh Hkh ennsij [khprku g" gh ughaldrhA vk§ i\$ solspDdj ea [khprku ds vykok diN g" ughaldrkA

14tw 2008] caxy"j%

'kûn dk vFkZ

'kCn dk vFkZg"rk g&A

vFkZdseny en vfLrRo en oLrqg"rk g&A

oLrqd" bhixr djuk gh 'kCn dk dke g&A

mI d" igpku ysuk ekuo dk dke g&A

igpku fy; k ¾ I e> en vk; kA

ugha igpkuk ¾ I e> en ugha vk; kA

igpku injk g" tkuk ¾ v/; ; u injk g"ukA

vflrko enyd ekuo dflnr fpru @5

v/; ; u iyik g'uk ¾ I gvfLrRo #ih vfLrRo ea c''/k I i lu g'ukA

1/wxLr 2006] vejd//d//

0; oLFkk dk vk/kkj ifjokj gS

e/; LFk n'klu I sekuoh; 0; oLFkk dk vk/kkj ifjokj g $\$; gh fudyrk g $\$

bllsigys 0; oLFkk dk vk/kkj Þjktkß crk; k FkkA të vlQy gwkA jktkvädsrg&rjhdädë yëx igpku x, vkg mudë udkj fn, A

mlds ckn 0; oLFkk dk vk/kkj Þl Hkkß crk; kA og Hkh vl Qy $g^{"}$ pødk g%.

0; oLFkk dk vk/kkj ifjokj gh gå lek/kku] lef) dk çek.k 0; oLFkk dk igyk cht : i ifjokj gh gå bl txg ea ekDl Zughaigpk] bl txg eaeuq%euq/keZ'kkL=½ughaigpk] bl txg eavkt rd d¨Ã ugha igpkA

if jokj nsk dh 0; oLFkk dk \vee k/kkj g $^{\circ}$ I drk g); g \vee Hkh rd fdI h nsk eaughag).

 $e\phi s\,bl\,d^-igpkuus\,dk\,l\,\P kk \! \! N; \;feyk\,ml\,d^-e\delta mRl\,o$ $eku \mu fd\,ugh \! \! \lambda$

0; oLFkk dk vk/kkj ifjokj g\$ u fd I Hkk] u fd 0; fDrA vc e8; g I "prk g\nk1\k2, d xke e8 LojkT; 0; oLFkk çekf.kr djuk] 1/2\k2, d d{kk , d I s ckjg rd , d fo | ky; çekf.kr djuk 1/10 I e> ij vk/kkfjr1/4A; sn" fjDr LFkfy; kj g\$vHkhA bu n" txg çekf.kr g"us ds ckn ; g nkokuy g\$ bl ckr dh vko'; drk g\$; g /ofu ds: i e8 i gp jgk g\$ vk6'kd: i e8; g

6@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

mRI kg ds: i ea Hkh fn[krk gå Hkkxhnkjh dh ckr mldh vka'kdrk ea fn[krk gå

bldhvko'; drk r"vk x; h g\$\ bld"vki d\$\ sdj\ks ; g vki ds Åij fulk\j g\ rduhdh r"vki d\ ikl g\$

%vxLr 2006 vejd\d\d\%

ilrkouk] leh(kk) fu.kt

vullko enyd fof/k Isckrphr djusdsrhu gh Hkkx gå

1/11/2 cLrkouk

1/21/2 I eh{kk

1∕8½ fu.k₹

çLrkouk dk eryc gSviuh ckr d" j [kukA çLrkouk ds : i ea e/; LFk n'ku dh fdl h Hkh ckr d" j [kk tk, A ml d" tkpus dk vf/kdkj l keus okys 0; fDr ds i kl g\$\mathbf{S} ml h rjg gj l \text{uh g\$\tilde{A}} ckr d" \text{cLrkouk ds: i ea gh fy; k tk,} ml d" n\text{uh js dh vogsyuk ; k foj "/k djus ds fy, ugha fy; k tk, A

'kt|k t" ?kfVr ugha gqvk vi {kk ea gh jg x; k] ml dh I eh{kk g"rh g\$\lambda t" çekf.kr g" x; k ml dk gh e\lambda; kodu g"rk g\$\lambda ftl dh l eh{kk dj jgsg\$\;; fn ml l sHkfo"; ea vi {kk ughaj [kr\} r" og foj"/k gh g" tkrk g\$\lambda

rhljk ckrphr dk Hkkx gSfu.k; A fu.k; g"rk gSdk; ; "tuk ds vFkZ eA bldk eryc ge fdl rjg viuh le>nkjh d" çekf.kr djx; bl ckr dk fu.k; g"rk gA

KkukoLFkk dk oSko

I Ùkk 0; ki d g''us ds vk/kkj ij fu; fr fof/k I s I gvfLrRo eamnns'; cuh pkj avolfkkvkadk çekf.kr g''ukA p¶kh volfkk

%KkukoLFkk½ ea I gvfLrRo I gt çek.k ea gh i jEi jk curk gå ; gh Kku voLFkk I gt o@ko gå ; gh tkxfr dk vFkZgå

Kku dh ckr

'k(n] Li'k(): i] jl] xák bflæ; "a dk t" Kku gs og fdl d" g"rk gs. 'kjhj d" g"rk gs; k 'kjhj ds vykok vk() fdl h d" g"rk gs. foxr ea Kku] Kkrk vk() Ks; cge d" gh crk; kA l kFk gh cge d" v0; Dr vk() vfuo/puh; crk fn; kA vc Kku t" opuh; Hkh g"] ge le> Hkh l da le>k Hkh l da , s sged" pyuk gs. Kku dk eryc gh; gh g"rk gst" es le> l drk gw vk() t" es le>k i krk gy).

; gki, d I eh{kk g" I drh g\$foxr us ged" D; k fn; k\ foxr I svk; h vkn'kōkn vkj Hk@rdokn ½cuke foKku½us ged" D; k fn; k\ vkn'kōkn us ged" 'kCn Kku fn; k ft I ds fy, mI dk /kU; okn gå Hk@rdokn ¼foKku½ us I Hkh rjg ds Þdkyß vkj Þnskß ds uki &r@y dh fof/k; ki nh] ft I I sdk; I d" i gpkuk x; k ft I ds fy, mI dk /kU; okn gå vc ckdh vkj D; k Kku dh t+ jr gå /kjrh chekj g" x; h g\$vc vkn'kōkn vkj Hk@rdokn I sbI dk d"Ā jkLrk fudy ughajgk gå bI fy, ged" buds vkxs I e>us dh t+ jr gå ; gh vk/kkj fcanq g\$ e/; LFk n'ku dk v/; ; u 'kq djus ds fy, A Þvko'; drkß ds vFkZ ea, d /kap j [kuk i MaxkA ; fn vko'; drk gh ughag\$ r" ge v/; ; u D; "a djaxå bI /kap d" Hkayuk ugha ; fn /kap d" ughaj [krs r" nšk vkj dky dk fu.k; d\$ sdj"xå bI /kap dsvk/kkj ij irk pyrk gå geus brus nšk vkj dky eaD; k fd; kA mI h ds vk/kkj ij ge dk; Z d" r; djrs gå.

dk; I dh i gpku Hkh Kku gh g\$fØ; k Kku ds: i eA Kku vk\$ fØ; k eaD; k vUrj g\$. Hk@rd I a kj eadk; I Å tkI g"rh g\$ rHkh r" Hk@rd I a kj fØ; k'khy g\$ eny Å tkI 0; kid gh g\$

8@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

ekuo eadk; I Kku gh dk; I ÅtkI gå ekuo eaþdk; I Kkuß görk g\$; g ckr ijEijk eavk pædh gå bl vk/kkj ij ge dk; I dk çf'k{k.k yrs gå vc dk; I Kku ds eny eat "çofùk g\$ml s ge þKkuß dg jgsgå; g ogh eny ÅtkI gå; g ogh l kE; ÅtkI gå ekuo ea; g ÅtkI Kku ds Lo#i eatþNk gå þgöuß ds vk/kkj ij l kE; ÅtkI þjguß ds vk/kkj ij dk; I ÅtkI dh igpku gkrh gå

bl ckr d" vPNslsMnc dsle> ykA ; g ; fn pqdrk g\r" ge iqu%iVjh lsmrj tk; xA

%vxLr 2006 vejd\d\d\%

gj del Qyorh gkrk gs

gj fØ; k dk Qy g"rk gå gj 0; ogkj dk Qy g"rk gå ge t" då Hkh del djrs gå I "prs gå c"yrs gå ml I s; k r" I eL; k g"xk ; k I ek/kku g"xkA rhljk d"Ā del dk Qy ugha g"rkA

tkxfr dh fn'kk idMusdsckn Jki] rki vký iki rhuïa [kke g¨ tkrsgå tkxfr dsikl vkuslsigysinoldeïadk Qy thou Hkx poprk gå ftl {k.k lsgekjh çofùk lgh dh vký g¨ tkrh gå mlh {k.k lsgekjs}kjk inoleadh x;h xyfr; ädk çHkko ge ij ls [kke g¨ tkrk gå

%vxLr 2006 vejd\d\d\%

I = us eardl ughags I = us ds fy; s rdl gs

rd/Isge daBr g"usdh txg eaigaprsgA gj ekuo eat" I (kh g"usdh I; kl gSml d" igpku ysusij ml d" iyik djusdsfy, t" v/; ; u djuk gS og ge djuseayxrsgA I dkjkRed Hkkx d" ysdj I; kl gj 0; fDr eacuk gyk gA

ofind fopkj eafu"kkk dk ç; "x djdsdgk x; k fd ml l s

gj 0; fDr eafof/k dk mn; g"xkA vFkkr~; g I PpkA ughag); g Hkh I PpkA ughagSbI rjhdsI sonnd fopkj dk çLrnrjgkA bl rjg; g I "pk x; k Fkk fd , s sdjrsdjrs, d , s h txg eaigp tk; ax} ftI eage day þt" I PpkA gB ml rd igp tk; axsog çekf.kr ughag" ik; kA

e/; LFk n'klu dk rjhdk gSPt" g8 ml dk v/; ; u djukA vfLrRo gSgh ml h dk v/; ; u djukA l Eiwkl vfLrRo D; "agS vk5 d5 k gS; g Li"V g"ukA vfLrRo eagh vfoHkkT; ekuo D; "ag\$ d5 k g5. vk5 d5 k jguk g5. bl dsvykok dfN cprk ughag5 bl dsckn v/; ; u dk v/; k; gh ijkA

¼tuojh 2006] vejd\/d%

Pgükß vfLrRo en çxVu fof/k Is gn vfLrRo ç; "tu'khy gs bi fy, bi en mükjükj fodki Øe vkj tkxfr Øe dk Øfed çxVu Hkkoh gn bi Øe en inkfkkolfkk ie) güus ij çk.k volfkk çxV gn j çk.k volfkk ie) güus ds ckn tho volfkk çxV gn j tho volfkk ie) güus j Kku volfkk ½ekuo½ çxV gn A þgüß dö pkjävolfkk, a çekf.kr djrs gh jgrs gn ekuo en gh þgüß vkj þjguß nöu a dö çekf.kr djus dh ckr jgrh gs þgüß ds vfklen vflrRo en i kjk çxVu fodki Øej fodki vkj tkxfr Øe ds Lo#i en gn kg þjguß dk fodki ekuo dö gh djuk gn

bdkà fu; fr Øe ea vius çxVu ds vu (kj vius Þg¨us d¨ çxVu djus ds fy, ck/; gs.

Þjgukß ekuo dstkxr grusij gh çekf.kr grk g\$\frac{1}{2}\$ Þjguß dk n"Vk ekuo gh g\$\frac{1}{2}\$

Þg¨uß dsçxVu Øe enekuo tkfr bl /kjrh ij çxV

10@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

grafi Nyh I Hkh volfkk, al rayu eajghA ekuo Lo; a vl rayr gius ds dkj.k fi Nyh I Hkh volfkkvka ds I kFk glr{ki fd; k ftlls os I Hkh foñr ga A tkxr ekuo ds I kFk gh ekuoùkj çñfr ds I rayr jgusdh 0; olfkk gla ekuo di Nim+dj ekuoùkj çñfr ds I rayu dk di A vFkl Hkh ughagla ekuo I s de ea I rayu dh I Eiwkirk girh gh ughagla fi Nyh volfkkvkads I rayu dk ç; itu ekuo di ixV djuk Fkka ekuo vius ç; itu vka buds ç; itu di vc rd ugha igpkuk bl fy, ftruk dapel djuk Fkk] I c dj fn; ka

ç; "tu dk Lo#i pkj avolfkkvka ds l kfk gh Li"V g"rk gå þg"uß vkj þjguß dk Lo#i ekuo tkxfr i noð þkj"a volfkkvka ds l kfk l gvflrko ds Lo#i ea çekf.kr djrk gå tkxfr vflrko dk ç; "tu gå ekuo gh tkxfr ds çek.k d" çlrr djrk gå

1/cxy"j] tw 20081/2

ftKklk] ik=rk vkj vfHk0; fDr

ftruk re ftKklk djrs g"] mrus d" le>us dh /kkjd&okgdrk ¼ik=rk½ rtigkjs ikl jgrk g\$\frac{1}{2} tc red" mldk mùkj fey tkrk g\$r" og rtigkjs 0; ogkj ea çekf.kr g"us dh Ji[kyk cu tkrh g\$\frac{1}{2}

ftKkl k ik=rk dk , d vuæku gå ik=rk gårHkh ftKkl k djrs g¨A ftKkl k ds vuq i le>us ds ckn gh vkidh ik=rk çekf.kr g¨rh gå ; g ckr gj 0; fDr ds l kFk gå ftruk ge ftKkl k djrs gåml ds mùkj d¨ yædj pyus dk vf/kdkj ge ea cuk jgrk gå

ftKkl k d'Ä vkosk ughagå eny ftKkl k vkosk ughagå vkosk ds fy, d'Ä läk'ki fcUnq pkfg, A ftKkl k ds mùkj ea

vfHkO; fDr g"rh g\$vutko lilu 0; fDr ds}kjkA vfHkO; fDr Lo; a LQrzg"rh g\$vkosk nuljsdsdkj.k lsg"rk g\$vkidh ftKklk dk mùkj djrsgq ep ij d"Āncko; k vkosk ughag\$vkosk fof/k lslPpkĀdk irk ughayx ikrkA ge lPpkĀdsfcUnqls pud tkrsg\$

ftKklk vky vfHk0; fDr ea vkosk ugha g"rkA bl fy; s buea l kejL; rk g"us dh vi {kk jgrh g\$\lambda ; g eaxy e\left h dk vuije l # g\$\lambda ; g eaxy e\left h dk l # nij\lambda nij rd Q\lambda tkrk g\$\lambda \lambda vxLr 2006] vejd\lambda d\lambda

uki & rksy vks vko'; drk dk fu'p; u

foKku Isuki&r@y djusdsrjhdsfey& NkVsvkj cMsnuaLrjkaijA bu uki&r@yaIsdà Ist¶V dk fcUnqfeyk ughA vkj NVk; k vkj cMs uki Idrsg&; g geškk 'kšk jgrk g& fdruk Hkh NVk uki yavkj NVk uki Idrsg&; g dYiuk tkrh gh g& fdruk Hkh cMs uki yavkj cMs uki Idrsg&; g dYiuk tkrh gh g& fdruk uki xå dgkj rd uki xå ge ftruk ukirsg&mIIsvkj vf/kd ukiusdh vi&k ; k vgrk ge eacuk gh jgrk g&

uki uk vký r[®]yuk ge vko'; drk ds vu() kj gh dj ik; axa uki uk r[®]yuk ge vi uh vk'kk; k vi {kk ds vu() kj dj ugha ik; axa thou 'kfDr; k_i v{k; gå bl fy, gekjh vk'kk vký vi {kk v{k; gå vk'kk; k vi {kk ds vFkZea vko'; drk d" feykuk vI liko gå vko'; drk vka dh i firz ds fy, gh ge mRi knu dk; z djrs gå bl çdkj ge vi uh vk'kk vký vi {kk ds vFkZea vi us mRi knu dk; z d" fuf'pr dj gh ugha I drå

dk; I dk fu'p; u rHkh g" I drk g\$ tc ge viuh vko'; drkvkadk fu'p; u dj ik, A fuf'pr vko'; drkvkads

12@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

fy, D; k vkj fdruk mRiknu dk; I djuk gS; g vkl kuh I sr; fd; k tk I drk g\$\text{\$\tex{

vko'; drkvkadk fu'p; u ifjokj dh I hek eagh I EHko g\$ vdsys ea ugha ifjokj gh mRiknu dk; I dh eny bdkā g\$\frac{a}{2}\frac{a}{2}\frac{b}{2}\frac{a}{2}\frac{b}{2}\frac{a}{2}\frac{b}{2}\frac{a}{2}\frac{b}{2}\frac{a}{2}\frac{b}{2}\frac

1/wxLr 2006] vejd//d//

dYiuk'khyrk vkj deLorark dk rflr fcling

n" fLFkfr; kj ge vius I keus n{k I drs g&%
¼1½ /kjrh dk chekj g"ukA
½½ 0; ki kj dk 'k"k.k xtr g"uk ½ykHk&mUekfnrk½

ekuo dsikl LoRo ds:i eat dYiuk'khyrk vkj deLor⊭rk gStcrd mldsrflr fcUnqd ge ughaigpkuxk}

rc rd bu n'u'afLFkfr; "adk nokà ughacu" I drkA

vHkh ge dkj [kkuseat" mRi kn r\$ kj djrsg\$ mud" ykHk dsvk/kkj ij gh cktkj eacprsg\$ vHkh rd Hk@rdoknh fof/k Is; gh ekuk x; k Þdøy I {ke 0; fDr d" gh thusdk vf/kdkj g\$ V{ke 0; fDr d" thusdk vf/kdkj ughag\$, l k Hk@rdoknh I "p I sfudyrk g\$ I {ke vk\$ v{ke d" bI fof/k I sigpkuusx, r"

; g fudyk %T; knk i \$ k 34 T; knk I {keA de i \$ k 34 v {keA bI <a k lsT; knk de okyk fLFkfr cuk gh jgxkA bI rjg fdrus y x ad v {ke dg dj ekjk tk,] dkVk tk,] vyx fd; k tk, vk\$ fdrusy x ad 'kjrh ij jgusfn; k tk, \ bI rjg I sntV çofUk curh g\$ bI çofUk ds vk/kkj ij gj nsk us viuk I hek I j {kk cuk; kA bI ds vk/kkj ij gh /kjrh dk 'k "k.k gtvk vk\$ /kjrh chekj g x; hA; g bI fy; s gtvk D; "fid dYi uk'khyrk vk\$ deLorark dk rflr fcUnqekuo tkfr d gkFk ughayxkA; g ckr ekuo ij Eijk ea ughag\$ v/;; u ea vkt rd ughag\$ f'k{kk ea vkt rd ughag\$ I fio/kku ea vkt rd ughag\$ u gh 0; oLFkk ea g\$ dYi uk'khyrk vk\$ deLorark ds rflr fcUnqds çekf.kr g "us dh xokgh bI /kjrh ds fdI h nsk ea vkt rd ughag\$

dYiuk'khyrk vkj deLorærk ds rflr fcUnq d" gea igpkuuk g"xkA mllsigysekuo tkfr vijk/k çofùk lseDr ughag" ldrkA ekuo dslkFk fd; k gwk vijk/k Hkh værr"xRok /kjrh dslkFk gh tMrk gSlve fof/k lsl"par" ged"; g irk pyrk gA

e/; LFk n'klu ds vul alku I s fudyk I gvfLrRo ea vulko gh ekuo dh dYi uk'khyrk dk rflr fcllnqgå tkxfr d' çekf.kr djuk gh deLorærk dk rflr fcllnqgå I gvfLrRo ea v/; ; ui nold bl rflr fcllnqrd i gppk tk I drk gå bl ds vykok bl rflr fcllnqrd i gppus dk vkj d'Ã jkLrk ughagå bl rjg dYi uk'khyrk vkj deLorærk ds rflr fcllnq d' i gpkuus dk çek.k q\$vi jk/k efDrA

¼vxLr 2006 vejd⅓d½

rfir dh vi (kk vk) rfir dk iæk.k

I olekuo earfir dh vi (kk g)

14@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

HkfDr fojfDr fof/k I srflr dk çek.k ughafeykA I fp/kk I æg fof/k I sHkh rflr dk çek.k ughafeykA

ç'u%rflr dsfy, D;k fd;k tk,\

mùkj%Lo; a ea fo'okl l i Uu gw/k tk, A

; g mùkj e/; LFk n'ku dsvu(U/kku I sfudykA

Lo; a ea fo'okl I gvfLrRo ea v/; ; u fof/k I s vk, xk] minsk fof/k I s vk, xk ughå?kVuk fof/k I s vk, xk ughå ejsrir g"tk; aks, d k g"rk ughå

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

Hae Istkxfr dh vkj

Hkfer ekuo dh ifjHkk'kk g\$

U; k; dk ; kpd cus jguk vkj xyrh djus ds vf/kdkj dk ç; "x djrsjgukA

Hkfer ekuo d" xyrh djusdk vf/kdkj g\$\text{\$\text{bl}} bl dh xokgh g\$\text{Hkfer ekuo xyrh djrk g\$\text{\$\$\text{\$\tex{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$

Hkfer ekuo d' U; k; djus dk vf/kdkj ughajgrk gå bl dh xokgh g\$Hkfer ekuo vius l æákaeaen/; a¼t\$ sfo'okl] l Eeku] Lug vkfn½d' çekf.kr ughadj ikrk gå Hkfer ekuo d' Hkh en/; adh vko'; drk g\$bl fy, Hkfer ekuo U; k; dk; kpd cuk jgrk gå

iyih ekuo ijEijk gh Hkfer gʻusdsdkj.k xyfr; k $_i$ c<fh xÃ λ vijk/k c<fk x; kA vc tc /kjrh gh chekj gʻ x; h rʻ ml dh nokà [k'tusdsfy, Hkfer ekuo dk /; ku x; k g λ ; g

nokā vkn'kokn vkj Hk@rdokn n"u"a fopkj /kkjkvka I s ugha fudy ds vk I drhA bu n"u"afopkj /kkjkvka ij pysgą y"x"a usfey dj bl /kjrh d" chekj fd; k gå bu n"u"afopkj /kkjkvka dk fodYi pkfg, A og fodYi e/; LFk n'klu gå e/; LFk n'klu I gvfLrRooknh fopkj /kkjk d" ydj vk; k gå bl fopkj ea çl Dr g"usij] bl d" viuk LoRo cukus dk fu'p; u g"rk gå , I k fu'p; u g"usij ml ds fy, v/;; u djusij ; g viuk LoRo cu tkrk gå I e>nkjh LoRo cuusij tkxfr gh çekf.kr g"rh gå U; k; gh çekf.kr g"rk gå /kelgh çekf.kr g"rk gå I R; gh çekf.kr g"rk gå

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

I (k dh pkgr

'kjhj d' thou ekuus ij thou dh l k<ppkj fØ; k, a çxV g' thrh gå l Hkh ekuo ea l k<ppkj fØ; k, a fØ; k'khy gå bl dsçek.k ea l ([k dh pkgr çxV g' x; hA; g pkgr ckdh l k<pi kkp fØ; kvkadspkfyr gq fcuk i jik g'rk ughagå.

ç'u% be î î ([k pkgrk g î î D; k bl r F; dk e j î c î) e a e o p s b c "/k i q y s l s q h j q r k q s.

mùkj%ughA bleac"/k dh d"Ã ckrughagA; g Þpkgrß gSt" eu eathus dh vk'kk dk gh Lo#i gA eu ea; g vk'kk gh ofùk eafopkj vkj fpùk eabPNk rd igprk gA vk'kk] fopkj vkj bPNk ealclsT; knk rkdr bPNk eagA bPNk ds vk/kkj ij gh vkxs v/; ; u dh 0; oLFkk j [kh gA

ç'u% Pl ([k dh pkgrß ekuo ead svk; k\

mùkj%ekuo us pkj fo"k; "a ¼vkgkj] fuæk] Hk; vkj e§kųų½ vkj ikp lonukvka¼k(n] Li'k]: i] jl] xák½eal ([k d [k tus

16@e/; LFk n'kū ij ∨k/kkfjr lækn

dk vtlzç; kl fd; k ftleaog vlQyjgkA; gk; vlQy g¨us ij gh Þl (k dh pkgrß cuhA

e/; LFk n'kū dsvu(j ákku }kjk bl pkgr dsi ýjk g¨usdk jkLrk fey x; kA ; g jkLrk vu(jkoxkeh fof/k ; k v/; ; u fof/k gA ½tw 2008] cæy¨j½

D; "avkj ds sdk mùkj

lek/kku ¾ D; "a∨k\$ d\$ sdk mÙkj

 $vfLrRo \ gh \ I \ e>us \ dh \ oLrqg \ \ gj \ oLrqD; "ag$vk \ \ d$ s \\ g$; g \ I \ e>eavk \ tkuk \ gh \ I \ ek/kku \ g$ ekuo \ gh \ I \ e>us okyh \\ bdk$ A \ g$ A$

gj olrqçdk'keku gå bl dk eryc gj olrqviusvki d" 0; Dr djrh gå ; g 0; Dr djusdk Lo#i g\$: i] xqk] LoHkko vk§ /keA bu pkj avk; ke ad feyk dj olrqdh i jih 0; k[; k I EHko gå

: i vký xqk ekuo d bflæ; alskh le> eavkrsgå blighadsvk/kkj ij ekuo usckdh rhu avol Fkkvkadh ol ryvkadk mi; x fd; kA fdarqlokko vký /kelle> eaughavkusdsdkj.k ekuo dk bu vol Fkkvkadsl kFk i jid g uk]; k midkjh g uk ugha cu i k; kA; ghadeh jg x; hA bl lsvlargvu gyvkA ç Nfr ea ekuo rkkh çxV gyvk] tockdh rhu avol Fkkvkads}kjk i fjfl Fkfr; kjekuo dsthusdsvuphy cu x; h FkhA ekuo ls/kjrh dh t vko'; drk Fkh] mldk ekuo usfuokg ughafd; kA ftlls/kjrh Lo; achekj g dj ekuo d crk nh fd vc ekuo d /kjrh i j jguk g S r mld i k; kd bdkblealokko vký /keld le>uk gh i MaxkA

falh Hkh bakà ak LoHkko mlas lgvfLrRo lgt

ç; "tu d" Li"V djrk gå d"Ā Hkh bdkā vfLrRo ea PD; "B gå bl ç'u dk mùkj mlds LoHkko d" igpkuus Is feyrk gå LoHkko gh oLrqdk eå; gå; k efydrk gå to ekuo fdlh bdkā ds LoHkko d" igpku yrk gårc mlds I kFk dås fuokå djuk gå; g mld" Li"V g" tkrk gå

fal h Hkh bakā ak /kelml as Þgöuß döli "V djrk gß döñ Hkh bakā vflrko eð Þaß ß gß bl ç'u ak mùkj mlas /kela igpkuus I sfeyrk gß l gvflrko eð çxvu fof/k gß bl çxvu Øe eð pkjöð volfkk, ð Øe I sçxv gð gå /kel'kk'orh; rk as vfkleð gð /kela çekf.kr djus as vfkleð lohkko gð

vfLrRo ea I Hkh bdkbi; "a ds Þg"uß dh xokgh ekuo gh nrk gå ekuo gh n"Vk gå Þg"uß dk gh n'klu gå Þg"uß d" I e>us ds ckn gh ekuo tkxfr d" Þjguß ds : i ea pkj"a volfkkvkads I kFk çekf.kr djrk gå

1/4 tw 2008] caxy j/2

dky dh igpku

dky ¾ fØ; k dh vof/kA

xf.krkRed Hkk"kk d" tc ç; "x eayk; s rc fØ; k ds vk/kkj ij dky d" igpkuuk 'kq fd; kA rdyhQ rc 'kq gñ tc geusfo[kMu fof/k l sxf.kr djuk 'kq fd; kA , d oLrqd" fo[kf.Mr djr&djrs bl ds , d Hkkx ds l kFk fdruk Þdkyß grvk]; g tc fxuus yxs rc dky dk eny vo/kkj.kk ihNs Nw x; kA bl ds vk/kkj ij t" dr Hkh fu"d"kI fudkyrs pys x, os l c xyr g"rs pys x, A

ts sekuo di to igpkuus tkrsgsvks; fn ekuo di ge fdl h dky [kM eaigpkuus dk ç; kl djrsgsvks dky [kM di Nivk vks Nivk djrspystkrsgs ri ekuo Lo; a, d fujaj

18@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

fØ; k g\$; g idM+eaughavkrkA ekuo d" igpkuus dk vk/kkj bfØ; k dh vof/k8 ughaga ftl fØ; k ds vk/kkj ij dky d" igpkuk Fkk t\$ s/kjrh dk lijt dspkj"arjQ+pDdj yxkuk og Hkh vius eafujrj ga fØ; k d" Hkgykok nsuk eryc vfLrRo d" Hkgykok nsuk ga dky [kb/l d" 'kb/; djdsfdlh fØ; k dh l exrk d" igpkuus dk d"Ã rjhdk gh ughacprkA oLrqd" N"M+nrsga xf.kr d" idM+yrsga vfLrRo d" Hkgykok nsdj t" Hkh fu"d"kZ fudkyrs gå os vijkf/kd gh g"rsga xf.kr fy[kus ea vkrk g\$ ml l s d"Ã oLrqfeyrk ughaga l kjh foKku dh n9M+xf.kr ds l kFk th/h ga

dky [kM ds vk/kkj ij d^{*}Ā n'klu ugha g^{*}rkA vfLrRo fuR; or eku gN or eku d^{*}'kM; djds gekjh xfr igpkuus dh d^{*}Ā txg gh ugha gN or eku d^{*}'kM; djds t^{*} Hkh fu"d"kI fudkyrs gN c fujk/kkj g^{*}rs gN

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

Lo; a dks d1 s tkp3

ç'u%v/;; u ealo; a d" tkpus dh ckr jgrh gå lo; a d" ge d\$ s tkpå

mùkj%; g rhu fcUntykaeag"rk g&

- 141½ D;k;g çLrko eq>lstiylk g\$;k ughà D;k bld e\$ le>k gw;k ughà
- 1/2½ D; k bl çLrko d" çekf.kr djusdsfy, e%l ger gw; k ughà
- 1/8½ D; k bl çLrko d' e&içekf.kr dj ik jgk gw; k ughà çLrko ds vu(kj vkpj.k dj jgk gwfd ughà t\$slqvfLrRo dk çLrkoAD; k eo⊳slqvfLrRo l e> e&

vk; k\ e&lgvfLrRo Isd**\$** st**l**/lk g) k; g viusd" tkpusdk igyk ennnk g& nwljk D; k e&lgvfLrRo d" çekf.kr djusds fy, Iger g) k rhljk e&lgvfLrRo dsçLrko d" dgk; rd çekf.kr dj ik jgk g) k

nwijk mnkgj.k % larku ds lkFk lEcU/kA D; k eq>slarku ds lkFk lEcU/k le> ea vk; k\ ea viuh larku ds lkFk d\$ s lEca/kr gyn nwijk D; k ea viuh larku ds lkFk lEcU/k d" çekf.kr djusdsfy, lger gyn rhljk D; k ea viuh larku ds lkFk lEcU/k d" çekf.kr dj ik jgk gyn

Lo; a d" tkpus I s gh v/; ; u I Qy g"rk g\$\ e/; LFk n'klu I s Lo; a d" tkpus dk , d B"I vk/kkj fey x; k g\$\

1/cay"j] tw 20081/2

çcksku d9 s gksuk pkfg,\

ç'u%e/; LFk n'ku dk çc"/ku ds sg"uk pkfg,\

iBu fof/k | } Hkk"k.k fof/k | } minsk fof/k | s;k çek.k fof/k | \$

mùkj%çek.k fof/k l sgh çc"/ku l kFkd gå çek.k fof/k l s çc"/ku dk eryc g\$bl l R; ki u dsl kFk çLrr g"uk Þt" eådg jgk gjv ml d" eåle>k gjv i kjær gjv vkj thrk gjåß ml l s de ea çc"/ku l Qy ughag" l drkA

ç'u %tc rd ikjar ughagq gårc rd D; k djà

mùkj% ikjær gius ds fy, v/; u dhft; h rc rd iwkirk ds l UnHki ds l kFkj viuh fLFkfr di Li"V djrsgq çLrqr dhft; h

1/4tw 2008] cxy"j1/2

20@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

<u>v/; ; u dky</u>

 $\varsigma'u\%v/;;u$ dky eae φ eamRI kg vkj mRI o dk D; k vk/kkj g"\

mùkj%v/;;u dky eatc e&bl ckr eaiDdk g" tkÅifd Þe&le> l drk gA& r" ogh ejsmRl kg vký mRl o dk B"l vk/kkj cu tkrk g& tc e&; g eku yrk gwfd Þe&ughale> l drkA& r" og ejsfu#Rl kg vký fujk'kk dk Lo#i cu tkrk g& v/;;u iyik g"us ds ckn Lo; a ea vuðko çek.k gh mRl kg vký mRl o dk fuR; vk/kkj g"rk g&

 $\varsigma'u\%v/;;u$ djkusdsfy, L=kr 0;fDr d" ds sigpkuk tk,\

mùkj%v/;; u dk L="r vfLrRo g\$t" | cdsfy, | eku g\$ ml ds ckn L="r 0; fDr dh ckr g\$ lek/kku] | lef) vHk; | gvfLrRo d" t" çekf.kr fd; k g\$ ogh v/;; u djkusdsfy, L="r 0; fDr g\$ bl dsigysL="r 0; fDr g"rk ughapkgsd\$\left\] Hkh dj y"! | gvfLrRo ds < kps eagh d\$\left\], \$ k g\$\left\]

1/4 tw 2008] caxy"j%

izk.k vkg ftKklk dslakx eav/;; u gkrk gs

vullko enyd fof/k lsft, fcuk d'Ã v/;; u djok ugha I drkA v/;; u çek.k vkj ftKkl k dsla "x eag "rk gå çek.k thuseagh g "rk gå çek.k dk Lo#i g\$l ek/kku vkj lef) inold thukA

1/4tw 2008] cxy"j ½

e/; LFk fØ; k dk Lo: i

e/; LFk fØ; k og g\$t" l e vk**j** fo"ke l svçHkkfor jgrk

g\$vkgilevkgifo"kefØ;kvkad" lrfgyrcuk djj[krkg&lbldsn"Lo#ig&l

14½ i jek.kqeal rgyu

ijek.kqeal rgyu cuk, j[kus dh të ckr gS og ml ds e/; kåk }kjk g\$\(a \); g ifjoskh; våkëadë fuf'pr vPNh ngih eafLFkr djus ds: i ea gërk g\$\(a \)

12½ pkj a volfkkvka ea ijlij largyu

bldsdkæ ea ekuo gh gå pkjävolFkkvkad larfyr cuk djj[kuk; gh ekuo ds Kku volFkk ea çfr"Bk dk oblko gå ekuo tord Hkfer gårc rd pkjävolFkkvkadslarfyr jg ikus dk dä Lo#i gh ugha fudy ldrkA ekuo tkfr Hkeo'k e/; LFkrk ds bl Lo#i dë çekf.kr ugha dj ik; k] myvs vijk/k ea xfl r gë x; kA Hkeo'k ekuo us ekuo dk 'kë"k.k fd; k vkj ckdh rhuë a volFkkvkadk 'kë"k.k fd; k ftllsgh; gå e/; LFkrk ds Lo#i dë çekf.kr djuk ekuo dh gh ft Eenkjh gå

¼tw 2008] cxy"j½

/keZ vkg LoHkko

volfkk eavflrko /kelgå çk.k volfkk eavflrko I fgr i f'V /kelgå tho volfkk eavflrko] i f'V I fgr vk'kk /kelgå Kku volfkk /kekuo½ eavflrko] i f'V] vk'kk I fgr I ([k /kelgå /kelþloß g\$fdI h Hkh bdkå d' ml ds/kel¼lo½ I svyx ughafd; k tk I drka Lohkko þroß g\$; k e@ydrk gå fdI h Hkh bdkå dk Lohkko ml dsþloß dk I gvflrko eaçdk'ku gå Lohkko bdkå dk I gvflrko eaç; "tu gå tå sçk.k volfkk /vflrko I fgr

22@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

iq"V* /keZdk I gvfLrRo eaviuh iyidrk vkj mi; "fxrk dk ftI çdkj çdk'ku djrh gj ogh çk.k volFkk dk LoHkko gj

LoHkko volFkkvkaeacnyrk x; k gå fu; fr Øe eaekuo dk çxVu gyvkA ekuo thoïa ds tå s thus x; k rii ekuo dk LoHkko çekf.kr ughagyvkA

ckdh volfkk, a fu; fr Øe ea vius çxVu güs ek= Is vius vki vius LoHkko düçekf.kr djrh x; hA ekuo ds I kFk, lk ughagyk D; äd ekuo vflrRo dülgh&I gh I e>usij gh vius LoHkko düçekf.kr dj I drk gå ekuo ds/kjrh ij çxVu güs I sgh ml dk 'Lo* rül (k gh jgk ft I dh otg I sog vusd rjhda I s I (k dü [kütus dh fujarj düf'k'k djrk jgkA; s dif'k'kanürjhdsdh jgh i gyh] HkfDr fojfDr ½vkn'kökn½ nul jh I tp/kk I axg ¼kk@rdokn¼ ysdu; snüüadif'k'ka I Qy ughagüik; ha D; äd bu nüüa fof/k; ä I s vflrRo dk v/; ; u ughagüik; kA b I fy, e/; LFk n'ku dk vun klku Hkkoh güx; kA b I dk v/; ; u djds ekuo vius LoHkko düçekf.kr dj I drk gå

1/4tw 2008] caxy"j/2

vfLrRo eaekuo

vfLrRo earhu rjg dh fØ; k, a gå ¼1½ Hk4rd fØ; k] ½½ jkl k; fud fØ; k] ½½ thou fØ; kA buds vykok d¨A p4kh çdkj dh fØ; k vfLrRo eaughagA bu rhu afØ; kvkads; "x&l a "x I svfLrRo eapkj volfkkvkadk çxVu gyvkA ekuo Kku volfkk ea x.; gyvkA D; "fad bl volfkk ea thou ds tkx" g¨us dh 0; olfkk gå bl dk dkj.k gåekuo 'kjhj jpuk bl çdkj I sgyvk fd ml I sthou vi uh dYi uk'khyrk vkj delorærk d¨çdkf'kr dj I drk gå

ekuo dh tkxfr rHkh çekf.kr g" I drh g\$tc og vius dYiuk'khyrk vkj deLorærk ds rflr fcUnq d" igpku y&dYiuk'khyrk dk rflr fcUnq Kku ea g\$ deLorærk dk rflr fcUnqLo; aLQwrZfof/k I sLojkT; 0; oLFkk eaHkkxhnkjh djuk g\$ LojkT; 0; oLFkk eaHkkxhnkjh djuk d"Ā tcjnLrh; k vkj" i ugha g\$PLo; aLQwrB g\$, s k ughag\$ge vki d" nI : i; k nsfn; k] r" vki 0; oLFkk eaHkkxhnkjh djæs ; g Lo; aLQwrZg"uk g"xkA mI ds fy, I e>nkjh Lo; a ea/kop g"uk vfuok; Zg\$

1/4tw 2008] caxy"j%

dkj.kj xqkj xf.kr

dkj.kj xqkj xf.kr rhu"afeyk dj gh ekuo Hkk"kk gå

foKku usxf.krkRed Hkk"kk d" viuk; k xqk vkj dkj.k d" N"M+fn; kA fcuk dkj.k vkj xqk dstc xf.kr d" idMusx,] r" fo[kMu fof/k d" viuk fy,] oLrqenyd xf.kr d" N"M+fn, A

HkfDrokn xqkkRed Hkk'kk d' \vee iuk; k dkj.k \vee kj xf.kr d' N"M+fn; kA

v/; kReokn dkj.kkRed Hkk"kk d" viuk; k xqk vk \mathbf{j} xf.kr d" N"M+fn; kA

bl rjg foKku ¼klk@rdokn½ HkfDrokn vký v/; kReokn rhu~a,d&,d i§ ij [kM+gå tcfd dkj.k] xqk] xf.kr rhu~als ekuo d~oLrqc~/k g~rk gå

- & dkj.k fof/k Kku
- & xqk fof/k I "p fopkj 1/4 ek/kku1/2
- & xf.kr fof/k x.kuk

1/4tw 2008] caxy"j%

24@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

v/;;u ealk(kkRdkj

v/;; u ealk(kkRdkj dsfy, vk'kk) fopkj) bPNk vkj ç; Rujgrk g& lk(kkRdkj gwk; k ughangkFk yxk; k ughaml dk lR; kiu vki gh dj"x& ikusdsfy, t" oLrqgSml d" e&vki d" c"y dj) fy[k dj vki dslkeusçLrqr fd; k gw og egisfy, Hkysgh vutko g"] ij vki dsfy, og l pouk gh g& og vki ds vutko eavkusij gh çek.k g&

vki bl çLríjr lsigysrdZfof/klslríjV g¨rsgålrdZrkfRodrk d¨ Nurk gål rkfRodrk d¨ ikus ds fy, v/;; u gål v/;; u fof/klslríjV g¨us dk eryc g\$lgvfLrRo lk{kkRdkj] c¨/k vkj vuljko g¨ukA Qyr%çek.kg¨ukA thus ds fy, rRijg¨us ij çekf.kr g¨us dh vko'; drk vkrh gål fcuk ft; sle>dk çek.k ughagål

v/;; u ea/; ku nsus dh t+jr gå Þged I e>uk gå tc; g ojh; rk eavkrk gå rc/; ku yxrk gå Þged I e>uk ughagå doy i<uk gå tc, d k jgrk gå rc/; ku ughayxrkA I e>uk gj 0; fDr dk vf/kdkj gå

1/4tw 2008] caxy"j/2

I k{kkRdkj

vflrro en çñfr pkj volfkkvkn ds: i en viuh oklrfodrkvkn d ; xv dh ga bl çxvu en di hkkx ekuo d bflæ; xpj ga rfkk dan hkkx Kku xpj ga: i rfkk le fo ke xqk bflæ; xpj ga vfkkr; g ekuo d viuh bflæ; alsle> vkrk ga e/; lfk xqk] lohko vkg /kez Kku xpj ga vfkkr; g ekuo d Kku ind gh le> en vkrk ga

Kku x"pj fof/k IsLi"V g"uk gh Ik{kkRdkj gå nuljs

'kCn"aeaoLrupkadk I gvfLrRo eaç; "tu Li"V g"uk gh I k{kkRdkj g% v/; ; ui no7d I k{kkRdkj g"rk g% I k{kkRdkj gnpk eryc v/; ; u gnpkA I k{kkRdkj ughagnpk eryc v/; ; u ughagnpkA

1/4 tw 2008] caxy"j/2

thus dk çk: i ; k çLrko

vHkh rd ekuo t\$ sHkh ft; k pkgs vkfFkd fo/kk e\$ pkgs /kkfed fo/kk e\$ pkgs jktuhfr fo/kk ea ml I s t" thus ds çk: i fudys os ekuoh; rk vk\$ v[k.M l ekt ds çekf.kr g"us ds fy, vuphy ughag\$ bl fy, e/; LFk n'ku dksÞfodYiß uke fn; k g\$ bl d" thus dk çk: i l ek/kku] l ef) g\$

; g çLrko vius eni iyik gah bld "le>us dk vf/kdkj Icdk leku gah le>nkjh Islek/kku g "rk gah

1/4 tw 2008] cxy"j%

<u>iyik le>uk</u>

I e>uk i yik görk g\$ vk/kk v/kyik ughA v/kyiseal ek/kkfur görsgh ughagA i yik I e>usdsckn gh çekf.kr göusdh ckr vkrh gA çekf.kr göuk Øe I s görk gA çekf.kr göusdk Øe g\$ I ek/kku] I ef)] vHk; vK\$ I gvfLrRoA

1/4tw 2008] cxy"j½

Igh vkj xyr

I gh vk§ xyr dsckjseavkneh I "prk vk; k g& I gh vk§ xyr dh foHkktu j{kk dsckjseagh erHkn y "x "aeag" rk g&

e/; LFk n'klu dh jkskuh eal gh vkg xyr dh folkktu j{kk dh igpku g"rh g\$\mathbb{A}

ekuo pruk eal Hkh I gh gA tho pruk eal Hkh xyr gA

26@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

ekuo pruk dk eryc g\$ vullko enyd thukA tho pruk dk eryc g\$'kjhj enyd thukA

vutko l Eilurk gh l gh vk§ xyr dh foHktu j{kk g&

ekuo pruk fof/k Istho pruk di tkpk tk Idrk gå tho pruk ealo; ajgrsgq tho pruk eajgrsgq næjs0; fDr di tkpuk I EHko ughagå tho pruk dh I hek eanæjsdh xyrh di xyr Bgjkuk vkj viuh xyrh di I gh Bgjkusdh ckr girh gå; gh erHkn dk Lo#i gå

tho pruk fof/k Isfdruk Hkh I "p fopkj djage ,d fuf'pr fu"d"klij igpp gh ughal dra erHkn cuk ghjgrk gå bl rjg Þviuk&viuk Ighß dh nyhy fudy tkrh gå viuk&viuk Igh dk eryc g\$ vki viuh txg jg"] ged" gekjh txg jgus n"A bl rjg viusijk; sdh nhokj cu tkrh gå t" ejh xyrh d" Igh ekursgå mud" eåviuk eku yrk gå t" ejh xyrh d" xyr dgrsgå mud" eåijk; k eku yrk gå

I gh eage ekuo ,d gå xyrh eavusd gå xyrh ea thrk gayk ekuo vusd Lo: i "a ea fn [krk gå xyrh djus ds gtkj "ayk [k "arjhds gå os I Hkh rjhds tho psruk eax.; gå bu rjhd "al s thusoky "adschp eaer Hkn fn [kkå nsrk gå I gh djus dk ,d gh rjhdk gå vkå og gå vutko enyd thukå n "I gh djus oky "a eaer Hkn ughag "I drkå n " vutko I i Uu 0; fDr; "a dk I ghi u d "ysdj ,d gh er g "rk gå

1/4tw 2008] caxy"j%

ijLij igpku gksuk izdk'ku dk eryc g\$\frac{1}{2}\$

gj olrqdsl Hkh vkj ml dk çfrfcEc jgrk gå D; äd gj olrql hfer g"rk gå l hfer g"usds vk/kkj ij gh Þ, dß ds: i eax.; g"rk gå bl <a lsgjsd dk çfrfcEc ml ds l Hkh vkj

g"rk q& bl dk çek.k , d nwijsd" igpkuuk gh q& ml dsckn xf.kr djuk Hkh çek.k q& t\$ sqekjs I keus; q /kku dk <j q& /kku dk <j gekjsåij çfrfcacr jark ah að, d, d/kku d Hkh eSifxu I drk gM ml dsckn fdl h uki I s bl d" uki dj x.kuk Hkh dj I drk qpA fdI h rjktwearkSy dj Hkh x.kuk dj I drk gN ; fn ; g çfrfcAcr ughag"rk r" e&x.kuk dS sdjrk\ ijLij igpku g"uk gh x.kuk djusdk vk/kkj g**&** ijLij igpku g"uk gh | EcU/k d" igpkuus dk \vee k/kkj g \mathbf{A} m | ds | kFk fQ \mathbf{j} dk; \mathbf{I} 0; ogkj djus dk vk/kkj Hkh çfrfcEcu gh q& çfrfcEcu u g"] r" ge viusdk; 10; ogkj dk fu'p; u dj gh ughal dr. a t. s vHkh ; g /knfy Åij Isfxjk mId" e&gkFk Is, slsgVk fn; kA; fn /knfy d" e&igpkurk ughaqiv r" e&, sk ughadj ldrk FkkA ; g ikdfrd fu; e g&

bl rjq ijLij igpku g"uk çdk'ku dk eryc g&

qj olrqçdk'keku q\$çfrfcEcu ds:i eA qjxd ,d I Hkh vkj I sfn[krk q\$ mudk q"uk I e> ea vkrk q\$ bg"uk\$ I e> eavkuk ah fcEc ds I kFk I EcU/k dk igpku vkg ml ds I kFk dk; I 0; ogkj dk fu'p; u gå bl rjg , d nøljs d" igpkuus dh 0; olfkk çkÑfrd : i eacuk gh g&

cfrfcEcu ind ge D; k pkgrsqå ge pkgrsqåoLrqD; a q\$vk\$ d\$k q\$; q Li"V q"ukA t\$s; q fdrkc q\$r"; k r" bleadN fy[kk g"xk]; k; g dN fy[kus; "X; g"xkA fy[kus ; "X; g"]; k fy[kk g" ml d" ge Þfdrkcß dgrsg**å** fy[kus; "X; q"r" ge fy [kuk 'kq dj nsrsq& fy [kk g"r" ge i < uk 'kq dj nrsq**a** bl rjq bl fdrkc dk eisfy, mi; x fl) g x; kA bl çdki ge gird olrqd" yrdi v/;; u di ldrs ga

vkxs l "pus ij ; q çfrfcEcu dgk; #drk q\$\disk mùki qSvikin'kd oLrqii #drk q& t\$s;q nhoki qSejk 28@e/; LFk n'ktū ij vk/kkfjr lækn

çfrfcEcu ml nhokj rd qh qå nhokj dsikj ejk çfrfcEcu ugha q& bldk eryc qSfdlh lhfer txq ij ,d bdkA lHkh vkj Isfn[kkà nsh q& t\$sbl dejseavkx j[kk g\$bld" I Hkh vkj Isn{k~r~; q fn[kkà n**r**k q**&** nhokj dsml ikj pystkvkxsr~ ; g fn[krk ughag& bl dsfy, d"A ç; "x'kkyk cukusdh t+ jr ugha g&

ml h çdkj l w l dk çdk'k Hkh q& l w l dk çfrfcEc /kjrh ds, d vkj jark ah ah og dHkh NWrk ughagh tcfd cpfyr foKku dgrk g\$PI w Zdk çdk'k xfreku g\$ 8 feuV ea/kjrh d" Nurk q&B tcfd I w I dk çdk'k d"Ã (k.k) d"Ã i y) fd I h Hkh fof/k Is/kjrh Isvyx ughaq& foKkuh fdrusvPNsvkneh q& I "p y"! D; k; q didih ishk djusokyh pht ughaqs; sdgrs q8Pcdk'k vk jqk q8A dqk I svk jqk q8 d9 svk jqk q8 , 9 s dgus dk ftEenkj d@u q\$\ d\$ s Q\$ k; k vkneh tkr d"\ D; k ; q vijkf/kd qS; k ughà tcfd bl lc d" i<+dj vki lc vius vki d fo}ku ekurs q A bl dk D; k fd; k tk, \ d\$ s fd; k tk, \ qj 0; fDr bl dk fujkdj.k ughadj ikrk q\(\mathbf{A} \) qj 0; fDr ds cycrs dk; g j x ughag& bl fy; s th tku yxkus okysfdlh vkneh dh t+ jr iM+k qh q&

çfrfcEcu dk | qh Lo#i u | e>us ds dkj.k foKku us ; q xyr fu"d"kl fudky fy; k Þçdk'k qh çfrfcEcu dk dkj.k q&B, d k fu"d"klfudky fy, Þçdk'k xfr'khy q\big\big\ bi fy, I cdk çfrfcEcu girk qAB tcfd gj oLrqviuseaçdkf'kr jgrk qA

%tuojh 2007] vejd\/d%

ekuo ijLijrk eaifrfcEcu dk dk;]: i

vHkh vki vkj esivkeus I keus cBs gs vkidk çfrfcEc eq ij g\$vkg egik çfrfcEc vki ij g\$\ vHkh vki vkg e\$iiLii

igpku djusea I kFkd ga vki eq-d" egis vkdkj vk; ru I s igpku jgsgavkg v/; ; u çfØ; k }kjk egik eu] fopkj] dk; Ivkg ç; "tu vki rd igpp jgk ga os sgh eq-d" Hkh vkidsckjsea g" jgk ga igpku çfØ; k eabl rjg ge I "p fopkj rd igpp x, A I "p fopkj ds vk/kkj ij r" ge thrsgh ga ge n"u"aD; k I "p fopkj dj jgsga; g, d nu jsd" I e> vk jgk ga; g vkids vkg egis chp igpku dk I rqguykA

ç'u% tc e&cxxy"j pyk tkrk g|| r bl çfrfcEcu çfØ; k dk D; k g r k g|.

to vki caxyj pystkrsglir"; g I c ejih Lefr ea jgrk gh gla vkidk çfrfcEcu ejih Lefr ea jgrk gs vkj ejik çfrfcEcu vkidh Lefr ea jgrk gla ml Lefr d" ge I e; & I e; ij mi; "x djrsgla vHkh tlsd y"x"ads I kFk vi uh i gpku dh Lefr; "a d" vkid" elus crk; ka, d Mkdw I s ysdj], d'kadjkpk; Ird dh Lefr; "a d" elus vki d" crk; k gla caxy"j tkus dsckn to vki ds I kFk ejih Q"u ij ckr g"rh glyr" i hNsokyh I kjih Lefr; kj vk tkrh gla ml dsrkjrE; ea eluvki dh ckr I uprk gla t" elurk gla og i up "Lefr ea tkrk gla vki crka; sbl ea Nayk glavk dla dgkj gla I Ecli/k ea dkvus dh txg gh ugha gla bl d" dkvusokyh d" a olrqgh ughags vfl r ko ela; gh I elak dk eryc gla I Ecli/k ea nijih d" a ck/kk ughagla i kl ea vkus I scgla gla niji ea Hkh I Ecli/k dk fuokog gla þnijß dk d" a eryc gh ughagla

tM+oLrqij çfrfcEcu | | Ee(krk ds | kFk gh jgrk g) vikjn'kd oLrqchp eagïusij çfrfcEcu vikjn'kd oLrqij gi tkrk g)

ç'u%Vsyhi fkh D; k d'Ã okLrfodrk g\$.

30@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

okLrfodrk ds vykok vký D; k gs. vHkh vki vký ge 'kCn Hkk"kk ds}kjk Vsyh i Fkh gh r" dj jgsg1A 'kjhj eæk HkAixek ds }kjk Hkh Vsyh i Fkh q& qekjs l "p fopkj ds l kFk Hkh Vsyh i Fkh q& I "p fopkj QSyrk gh q& QSyus ds vk/kkj ij , d nul js d" Nurk gh gå Nwfy; k r Vsyhiskh! vHkh t eš I k/kuk fd; k] QyLo: i vfLrRo eav/; ; u fd; k vfLrRo viusea, d Vsyhiskh qh qwk eisfy, A vfLrRo d" fdruk nij vkij fdruk ikl ekuk tk, vki gh crkvks vHkh est" v/; ; u fd; k gwml d" fdruk nij ekuk tk, fdruk ikl ekuk tk,] vki gh crkvks bleanij ikl dk Hkk"kk gh ugha curkA blea bruk gh dguk curk g\$ vflrro d" esnfik gn vflrro d" esl e>k gn l e> eavk x; k r" nijh D; k g\$vk\$ ikl D; k g\$. ughale> eavk; k r" nijh D; k q\$ ikl D; k q\$ t\$ s; fn e\$vkid" le>k uqhaqwr" bleaikl D; k qu/k] n_i D; k qu/k\ qe \vee ki d" $l \in X$, rc n_i D; k \vee ks ikl D; k\ le> n jih ikl I seDr gA, d vkS, n ji jih bdkA ds cho eanni ikl gå bdkå d"Kku fof/k Isigpku fy;k r" mldsckn mldslkFk nijth ikl [kRe q"x;kA; q Vsyhiskh ugha r" vkj D; k gs. Qkenlyk gs; g! Kku fof/k Is I Ecll/k j [ka r" Vsyhiskh i jik I Ppkà q& bl rjq to ekuo tkxr i jEijk LFWfir dj yrk g\rc cgr lkjs; = adh Hkh t: jr ugha iMfhA gekjh bPNk vki d" Nwysk g) vki eaos k gh bPNk I kdkj g" tkrk g&

1/4tuojh 2007] vejda/d½

osnd fopkj dh fol axfr] vu (akku vkj fod Yi

gekjs?kj xkp eadoy om] mifu"kn} n'ku] 'kkL= ds vykok d'Ã /ofu epsl qusd' ughafeykA bl HkVVh eae&Hkh idkA iyuseat'' l quk r''; gh l qukA; fn xHkZokl eal quk g'' r'' Hkh; gh l qukA ml dsckn r''; gh l quk g& o&nd fopkj l s

T; knk | R; dsi{k ea>qv| k qqvk ijEijk vk\$ d"Ã ughaq\$\lambda | R; dsi{k ea>qyl rsqh x, A >qyl usdk Hkk"kk eaus, d sç; "x fd; k gekjs vdsys ifjokj ea 1000 o"klls; g fdanarh g\$gj ihheatsquare 1&2 I U; kI h girk gh jgkA I U; kI h ds fy, os fy [ks g8 osnd ckge.k g"] f'k"V ifjokj dsg" ja onklir l ja liu g"amud" e "{k dk vf/kdkj g"uk fy [kk g& , s k e&us Hkh l qukA , s s fy [ks gg ds vk/ kkj ij gekjk ifjokj Lo; ad", d Jkår; oånd ijEijk dk ekurk jąkA egis ifjokj eacM&HkkA rd , y h gh LohNfr FkhA egih Hkh LohÑfr bl i {k eaFkhA , d h LohÑfr eq ea30 o "kldh vk; qrd jgkA 30 o"kZvk; qdsckn e&'k"/k eayx x; kA

ç'u%ckck] vki t bleadgrsgavkidsxko eaon /ofu gh FkhA D; k dHkh bl ij d"Ã okn&fookn Hkh g"rk Fkk\; k døy /ofu gh Fkh\

Icgrk FkkA looknadk r Hkjekj FkkA gj fnu 'kke ds le; , d løkn görk ghijgkA 30 ?kj dk xko dHkh bl ?kj eA r" dHkh ml ?kj eal ookn g"rk gh jgkA ml dsl kFk l xxhr ml ds I kFk uR; d'Ã pht+Nlyk ugha Fkk ogk; vkt rd I cls T; knk ft I dk ekU; rk g"rk g\$, 1 k d"A pht ogk; NWk ugha Fkk ogkA mu I Hkh pht adseny eaogh onkUr gh FkkA onkUr dh vfUre Hkk"kk qSpcge | R; | txr feF; kß! txr dqk; | svk; k iNusij dak cae Isvk; k! IR; IsfeF; k vk x; k! [kRe a" x; h ckrA ; gh egisçk.k ladV dk dkj.k gayk l R; l sfeF; k d\$ sishk girk q\$\ bld d\ sipk; k\ tk,\\\ vkt\ d\ srd\ l\ \ \ r\ fof/k\ l\ s\ l\ \ pus okysefLr"d eabl d" ds sc"/k djk; k tk, \

1950 eatc Hkkjr dk l fo/kku r\$kj qq/k rc ml eaeq>s Pjk"Vħ; rkß vk¶ Þjk"Vħ; pfj=ß dk d"Ã Lo#i fudyrk ugha fn[kkA rc eaus, d qtkj on eart, ad , df=r fd;kA on efirt "ad", df=r djuk esed"ad", df=r djusdscjkej gh gå

32@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr lækn

efusmul sfourh fd; k, d ykbu r fy[k dj nsn jk"Vh; rk d ysdj 1/0**s**nd Kku dsvk/kkj ij1/A osy^xx, dykbu fy[k dj ughansik; A fQj dkgsdsfy, 40&40 o"klon d" i<rsjgrsg& fdl c; "tu dsfy,\ doy | Eeku ikus dsfy,!

ç'u%bl dk eryc i yih o&nd i jEi jk eadHkh rdl t kyk gh ughà

; ghi yih ckr l kj : i eag A bruh gh ckr g A i ki bruk qh qq/kA minsk fof/k I sqh I kjk ckrphr] minsk fof/k I sqh I kjk l pokn] minsk fof/k l sqh l kjk LohÑfr! ; g ge l wrsgh jg& vc dry feyk dj vkius t" i gpku fd; k ogh g\$ rdIdk ç; "x ughaqıvkA rdZdk ç; "x u q"usl s'k"/k l ekir q" x; hA : <\h jq x; hA vc ml ea 1/0 \$nd ijEijk d" ydj½ j"us ds vykok D; k pht qs qe y x i ijik ft, qs bl s bl dk d à n ii jk jk L r k ugha qSj"usdsvykokA vc ml txq lse&us'kq fd; kA brusqtkj"a o"kkādh i jik.k crkrsgāvkā j "usdh txg eaigprsgāgeA d\$ s $fd; k tk, \ D; k fd; k tk, \ dS sqy fudkyk tk, \ bl vj.;$ eaea [k x; kA

ml le; eaeagj fnu 8 ?kaVsdke djds, d gtkj #i; k ckir djrk FkkA vkt dsfnu eaml dk dher , d yk[k #i;k r" q"xkA vius x# dh vkKk ydj e&us l ekf/k ds fy, tkus dk fu'p; fd; kA eigh i Ruh us eigs I kFk pyus ds fy, viuk er fn; kA e lus vi uh Jherh I si lNk; g i \$ k taxy e a feysk ugha esitaxy ead "Ā dan eny ysusx; k vks eq-sd "Ā ck?k [kk x; k r " re D; k dj xh taxy eaejsl kFk tk dj\ osc yh riiqkjk xf.kr Bhd ughaqs red" igysck?k [kk; skk]; k epd" [kk; skk ds s crkvkx3 d@ Isu{k= Iscrkvkx3 d@ Isfof/k Iscrkvkx3 ml dsckn eausdak vc t "g"xkl l "g"xkl ekrk th dh og ckr user>d" ogk; I s; gk; rd igppk; kA ekrk th ¼ Ruh½; fn ughag "rs

ejk I k/kuk i jik görk esifo'okl ughadjrkA tcfd 'kkL="aesify[kk g\$xgLFk 0; fDr I k/kuk ughadj I drkA mud" I ekf/k ughagöxk; g fy[kk g\$\ I b!; kl dsckn gh I k/kuk I ekf/k dh ckr fy[kk g\$\]

Jo.k euu fuf/k/; kl u dh ckr fy[kk g\$\] I k/ku prt\[V; I Ei llurk dscknA bl d" esi < k g\] fdruk çk.k I bdV ds I kFk esifudyk\]

fdruk Hk; bdj dhVk i RFkj dk\[V k dschp esix\[V k] ml esi s ds sfudy x,\] bl chp es; \[\] klk e\[V d" g\[V k ugh\[A k] k ge; \[\] = .kk I s xfl r ughagq A vHkko xir ughagq A vHkko dk i hMk ged" ughag\[V k]; \[\] = .kk ughag\[V kA tcfd dy dsfy, pk; dh 0; oLFkk u j [krsqq ft, g\[A k] bl I sT; knk vI \[A kg d" D; k crk; k tk,\]

; gk; vkus I sigys eps fokku fof/k I srdł Bhd g\$; g
LohÑr jgkA vk\$ on onkUr dk Þe {kß 'kCn epd LohÑr jgkA
e {k r guk pkfg, ij e {k I c døn d N M+dj guk pkfg,
; g ejk LohÑfr ugha gæA fojfDr N M* fcuk g ugha I drhA
fojfDr fof/k fcuk I k/kuk g ugha I drhA; g r 'kkL=a ea Hkh
fy [kk gæk gå bl vk/kkj ij e bus vius vki d I k/kuk ds fy,
r\$ kj fd; kA gj voLFkk eapy dsn{kkA pydj; gh gæk; æ.kk
ged igæpk ugha n &pkj gkFk næj I s gh pyk x; kA I eL; k
ged Næyk ugha I a kj dk rdłged ijkLr ughadj ik; kA; g
I c midkj fu; fr fof/k I s gh g r h jghA bl ds vykok e å dgk;
drKrk 0; Dr d: i crkvka.

bl <ax lspy dj dst" var ea fudyk mld" e Sus ekuo dk iq; ekukA viuh lk/kuk dk Qy e Sus ugha ekukA blfy; sfu.k; fd; k ekuo d" blsidMk; k tk, A idMkus ea gh lkjk pDdj gSikiM+csy jgsg Sa vki l Hkh t" e jslkFk bl Vscy ij c Ssg" vki l Hkh dslkFk, slk gh g Sa Þgekjk fopkjß dg dj viuh ckr j [krsg" r" e SaD; k ræd" crkÅ; Þvkidk fopkjß D; k

gyk\ ekuo dk fopkj ; g g\$ no ekuo dk fopkj ; g g\$ fn0; ekuo dk fopkj ; g g\$ i 'kqekuo dk fopkj ; g g\$ jk{kl ekuo dk fopkj ; g g\$ bu i kp fopkj 'kfy; ad i <+y"! ; fn bPNk g" r"! ugha bPNk g" r" fcYdy Ñik dj"! ; g t" fopkj ad fpflgr djus dk vf/kdkj ½epen vk; k ml d" vnHkr eku"! ; g pruk fof/k l s fd; k tho pruk] ekuo pruk] no pruk vkj fn0; pruk dsvun kj fopkj gå vc ml en vki dgrsg" rigkjk Hkk"kk dfBu g\$ d\$ sen dk vykok ge dk dj ugha i krsgå

1/2 wejd1/d] vxLr 20061/2

vuljko dsckn vflrko ealsnijh 'kill; gkstkrh gå

0; kid olrqqh tM+çÑfr eaeny Åtklds: i eag& 0; kid qh pfrll; çÑfr eaKku ds: i eagA pfrll; çÑfr eatho lakij Hkh gA tho lakij eapkij fo"k; "adk Kku çekf.kr g"rk gA ekuo eapkj fo"k; "ads I kFk] ikp I obnukvkadk Hkh Kku grykA tho pruk dh l hek eaekuo bruk qh dj ik; kA bl dk çek.k qS eukdkj dk I kdkj g"uk vkj eu%LoLFkrk dk ohjku jgukA tho pruk eneu%Lolfkrk dk [kkdk Hkjk ughagn ml enku d" Hkjuk q\$ gjk&Hkjk djuk q\$\lambda; g d\$ sg"xk\ ekuo y{; i\(\dagger\)k g"us I seu% LoLFkrk çekf.kr girh q& eu%LoLFkrk thou eal (k) 'kkfUr] lar"'k vk\$ vkuan g\$\ v[kbM lekt@jk"V\ ds:i ealek/kku] lef) vHk; lqvfLrRo q&; fn ge ekuo y{; dslkFk thrsq& çekf.kr djrsg&mleanijh D; k g\$. ikl D; k g\$. nijh vk\$ ikl jklk; fud Hk@rd oLrw/kadh I hek eaLi"V g"rh g& thou ds I kFk thou dh xfr q& dYi uk'khyrk d"; fn vkxdfyr fd; k tk, r" d"Ã nijh qSqh ughā nijh dk d"Ã eryc qh ugh q& doy dYiuk d" t"Musls; g gwkA mldsckn vulko t"Mus I snijh 'klu; q" x; hA pkj"avolFkkvkadsl kFk nijh 'klu; q" tkrk

gå 'kti; nyih d" ge çekf.kr dj ikrsgå bl I scMk-çek.k D; k g"xk\

bld vPNh rjg Isân; axe djus IsfQj v/;; u ea vkid dgha vVduk ugha ga ge t fy [ksga og vkid Ie> ea vk, xkA Ie> ea vk x; k r fu.k, yaus dh rkdr vkrh ga fu.k, yaus dh rkdr vkus ds ckn vki da dj xsgh dj xsf fu.k, yaus ds ckn D; k ckr ga dgk; #daxa ugha #d Idrsfu.k, yaus ds ckn #dus dh txg ugha ga

%tuojh 2007] vejd\d%

I Dkn dk eryc

I **b**kn dk eryc gSijLijrk eaiwkrk dsvFkZeaHkk"kk d°çxV djukA

I okn rdZughag&

I nokn i wkirk I gt vko'; drk dsfy, gå i wkirk dsvFki eaged i kjær g uk gå; k ughag uk gå bl dsmùkj eabg uk gå ; gh vki I sdguk curk gå bughag uk gå; g dguk I cdsI keus r ughacurka Hkysgh 0; fDrxr: i eale>nkjh I snyi Hkkxrs jgå to HkkxrsHkkxrsFkd tkrsgår oki I bl txg vkuk gh i Mrk gå

iwkirk d" Lohdkjuk gh i Mrk gS; gh I økn dk eryc gA iwkirk d" udkjuk curk ughagA iwkirk d" ge ugha I e>} ge euekuh i void Hkkxrsjgs; g I c g" I drk gA fdrq; g ?kïf"kr djuk ugha curk dh ged" i wkirk ugha pkfg, A euekuh djds I PpkA I s nij Hkkxrsg) r" ekufI d : i ea Fkduk LokHkkfod g" tkrk gA ekufI d : i ea Fkdus I sgh thus ea xyfr; k; g"rh gA

ç'u%ekufld: i lsFkd tkusdk çek.k D; k g**%**

36@e/; LFk n'kū ij ∨k/kkfjr løkn

vius } kjk fd, x, fo'y \$k.k I s gh fudys ç'u & fpllg ea Lo; a gh Qal tkuk A b I d" Þol Þok uke Hkh fn; k tk I drk gå a dær g"uk] jk Lrk can g" tkuk] jk Lrk Bhd ughayxuk bues I s fo'l h çek.k ea ge xyrh djus ds jk Lrs ea vk tkrs gå vius xyr fo'y \$k.k d" N"M+dj ds Lo; a ea I ghiu dh I; k I d" igpkuuk gh I gvf Lr Rookn ds fy, t Mus dh L Fkyh gå b I I; k I d" gj sd 0; f Dr c pkuk pkgrk gh gå I dkjk Red ckr ds fy, gj 0; f Dr ds ik I ea txg cuh gå gå

¼tuojh 2007] vejd\/d%

Kku dh ckr

ç'u%e/; LFk n'klu dsigysHkh Kku dh ckr g'rh jgh g\}ij og Li"V D; "aughag\p/k\

mùkj%blfy, D; iad foxr ea Kku d'eny ea Ā'oj;k cge dk gh Lo#i ekuk Fkk rFkk bloj gh n"Vk drklgs;g xyr g" x;kA l vere : i ea; fn fo'ysk.k djar" rF; ;g fudyrk gsfd 0; kid olrqgh l kE; Åtklga vkj þl kE; Åtklgh Kku ds: i ea ekuo ij Eijk ea çekf.kr g"rk gaß l kE; Åtkl Eilurk tM+çNfr ea Hkh gß psrl; çNfr ea Hkh gß psrl; çNfr ea l s ekuo ,d bdkā ga ekuo ea bflæ; x"pj vkj Kku x"pj ckr çekf.kr g"rh ga Kku dh jkskuh ea t" l e> vkrk gsog Kku 0; kid olrqgh ga; g eaus çfrikfnr fd;k ga

ç'u% Kku dk n"Vk d¶u g**\$**.

mùkj%thouA thou t¨, d xBuiwkZijek.kqg}ogh Kku dk n"Vk gå

foxreadgk Ã'oj gh n"Vk gå og xyr g" x; kA foxreat" Ã'oj ; k cge d" Kku dgk og xyr ugha gA y sdu t"; g dgk Þcge I sgh tho txr i shk g y kAß og x y r g" x; kA bl rjg x y & x cj ea?kg x; k! e sbld vPNh rjg I s n [kk g n I kjk ç; kl] brus vPNs y "x "a dk ç; kl x y & x cj g" x; kA

Kku t 0; kid: i eajgrk gSgj txg eaog, d gh gAbl fy, Kku 0; kid gAbl fy, gj thou eathou Kku, d gh gAbl gvfLrRo n'ku Kku gj thou ea, d gh gAbl rjg; glkE; g x; k!; glkE; Kku ekuo ijEijk eaçekf.kr g rk gAb

tcfd foxr eacrk; k Fkk Kku v0; Dr g\$ vfuopuh; g\$ tcfd ead jgk gpk Kku çekf.kr g"rk g\$ Kku opuh; Hkh g\$ Kku 0; Dr Hkh g\$ foxr eadgk gpk ckr bl rjg fujfkd g" x; k u\ nu jh Hkk"kk eabl sdgar" p>B c"y fn; kAß pkgsbl >B d" l gh eku djdsD; "au c"ysg" a bl >B l sejst\$ sfdrus y"x vkgr gq] bl dk d"Ā l {; k ughag\$ tcfd ead\$ su d\$ s cp x; kA ejk bl rjg cp tkuk vk§ e/; LFk n'ku dk vu akku l Qy g" tkuk bl rjg ekuo ijEijk dsfy, nsu Lo#i eag" x; hA; g nsu Lo#i earHkh g\$ tc ekuo ijEijk bl d" Lohdkjrk g\$

egik töç; ki gSog ux.; gA eAbldövPNh rjg is vkadfyr djik jgk gA eAusdã cgr Hkkjh i kgi fd; k gö, sik epdör yxrk ughagA i kekü; i eABhd gSdAN fd; k! dAN djusis; g vi (kk gh ugha Fkk; g götk; sk! bidö D; k dgA

vullko gSbruh Isx"yh ij ns[k"; g I kjsvfLrRo d" <drk g\$\alpha I kjsvfLrRo d" Nurk g\$\alpha I kjsvfLrRo dk ijh{k.k} djrk g\$\alpha I kjs I ek/kku d" i krk g\$\alpha ekuo ijEijk ea Kku d" çekf.kr djrk g\$\alpha vullko ,d I (vere x"yh og [kgyrk g\$r" dghard [kgyrk gh pyk tkrk g\$\alpha vullko dh efgek ; gh g\$\alpha

38@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

fdruk Hkh fo'kky rd ys tkvks vkj fo'kkyrk dsfy, oLrq'kšk jgrk gh gå; gk; Kku vær gë x; k og txg feyrk gh ughagå gj txg ea, i k yxrk g\$bl I svkxs Hkh Kku dh jkškuh igæprh gå; gh vulko dk efgek gå mRI kfgr gëusdsfy, ; g , d cgær Hkkjh ckr g\$u\ gj 0; fDr dë bl dh t+jr egl v gëusdsfy, ; g , d cgær gh çHkko'kkyh rF; gå

%tuojh 2007] vejd\d%

le>nkjh dk iæk.k

follh vk; q ds ckn gj 0; fDr vius vki d le>nkj ekuk gh jgrk gå gj ekuo vius <ax Is vius d le>nkj ekurk gå tå sd å dgrk gå eåle>nkj gå bl dk çek.k gå sikl iå k gå nå jk dgrk gå eåle>nkj gå bl dk çek.k gå bl in ij gå rhljk dgrk gå eåle>nkj gå bl dk çek.k gå eå cgar cy'kkyh gå pækk dgrk gå eåle>nkj gå bl dk çek.k gå eå cgar : ioku gå tcfd T; knk iå kå åpk in]; k [kac gvvk&dvvk g'uk]; k nå kus ealapj g'uk le>nkjh dk çek.k ugå gå fdlh dsikl T; knk iå k g'] og T; knk lay>k gå ,å k Hkh d'å fu; e ugå gå oå k gh in] cy vkå : i dslk fk Hkh gå

e/; LFk n'ku I s fudyk % I e>nkjh dk çek.k g\$ U; k; ind th ikuk] /ke/ind th ikuk vkj I R; ind th ikukA

U; k;] /ke2 vkg | R; d" | le>uk v/; ; u gA U; k;] /ke2 vkg | R; d" çekf.kr djuk | le>nkjh gA

çekf.kr djus dh bPNk gh u g" r" v/;; u d"Ã D; "adjsk\ vu\ko çek.k dh çj.kk | sgh v/;; u g"rk g\ çekf.kr djus dh bPNk | sgh v/;; u g"rk g\

; FkkfLFkfr d" cuk, j [kus ds fy, vkj v/; ; u u djus ds fy, ftrusgekjs l j eacky gji mruscgkusgá fdl h vk; qds ckn ekuo ds l Ppkà l s nji Hkkxus ds vufxur cgkus cu tkrs

gå I kFk ghj fdI h vk; qdsckn vius I idkj o'k gh I Ppkà d'' 'k'/k djusdh Hkh dh y "x "aeabPNk jgrh gå og t" Hkkx gSmI h ds I kFk eå vkj vki th+jgsgå I Ppkà d'' 'k'/k djusdh bPNk okys y "x gh ejsikl vkrsgå ughar" d'Ã vkrk ughagå

fQj | R; ds'k"/k dsi {k eagekjh ppkleafudyk | R; d" 'k"/kk ughatkrkA | R; d" | e>k tkrk gå 'k"/kk tkrk g\$csodnQh d"A csodnQh d" Nku dj vyx dj fn; k tkrk gå | R; d" | e>k tkrk gå | gvfLrRo Lo: ih | R; ge | Hkh d" çklr gå çklr oLrqd" D; k 'k"/kk tk, \ vHkh rd dh vkokt Fkk þ! R; d" [k"tæxåß vc ; g vk; k | R; ged" çklr gå ml dk ged" vu‡ko djuk gå 0; kid oLrqvkå , d , d oLrq | kFk | kFk gå]; g vu‡ko eavkukA

¼tuojh 2007] vejd\/d%

Hoe dk dk;]: i gSHk; vkj izyktku

Hke enthrk guyk vkneh vius I ([kh g"us dk d"Ã çek.k çLrq ughadj ikrk g% bl fy, , s vkneh dk tM+gh fgyk jgrk g% fdruk Hkh d"Ã is sokyk g"] Åpsin ij g"] cy'kkyh g" Hkfer vkneh vius I ([kh g"us dk çek.k çLrq ughadj ikrkA; gh dkj.k g\$tkxfr dsçek.k ds I keus vkus ij Hke enthrsgq vkneh d" yxrk g\$ ts sml dh tM+gh m[kM+x; h g"!

Hke I scuh gā ftruh Hkh Loh Nfr; ki gā os Hk; vkā çy Hku ds: i ea gh gā Hke dk dk;]: i g\$ Hk; vkā çy Hku A Hkfer vol Fkk ea vki da Hkh djam I dseny ea Hk; vkā çy Hku gh gā u djh vkā 0; ki kj dseny ea Hk; vkā çy Hku dh t M+g\$; k ughā Hk; vkā çy Hku d N M dj u u djh fd; k tk I drk gā u 0; ki kj fd; k tk I drk gā þged nkuk i kuh feysk ; k ughā ge Hku ksr ugha ej tk; skā b þged y x bruk eku nssaða og ugha jask r ge D; k djskā b b þgha I c Hk; dsekjsge 0; ki kj djrs

40@e/; LFk n'ku ij ∨k/kkfjr løkn

g); k u°djh djrsg) pkgsd) h Hkh u°djh g° ml dk; gh gky g) pkgsd) k Hkh 0; ki kj g° ml dk; gh gky g); gh foo'krk g), foo'krk ekuo d° Lohdkj ughag) bl fy; sHk; vkj çy°Hku dh tM+fgyrh jgrh g)

Ik; vký çy'lku dk d'Ã I kolke ekinku ughacu ikrka u'djh vký 0; kikj dk bl fy; s d'Ã I kolkke ekin. M cu ugha ikrk gå ml dk Lo#i cnyrk gh jgrk gå vkt ftl çy'lku I s u'djh djrsgå dy ml I s dke ughapyrka u'djh vký 0; kikj dsvfuf'pr vký ifjorlu'khy y{; g'rsgå d'Ã mu ifjorlu'khy vký vfuf'pr y{; "ard igp x; k g' vký I (kh g'us dk çek. k çLrr dj fn; k g'', s k u gvk gå u vkxsg'us dh I lkkouk gå

e/; LFk n'klu I s fudyk tkxfr dk I kollke ekinli gs I ek/kku vkj I ef) A ; g fuf'pr y{; gs ; g gj fdl h d" fey I drk gs fuf'pr y{; dsfy, tc ge I gh fn'kk eaç; kl dja r" og I Qyrk rd i gpokk gh

1/4tuojh 2007] vejda/d½

lae dky eav/;; u %Hkx&1

ç'u% lekf/k ds ckn lae ea vkius xBuiwkh/k] fØ; k iwkh/k vkg vkpj.k iwkh/k d° ds sv/;; u dj fy; k\

mùkj%vkid epls; glpouk ds: i eackr feyh gSfd ealk/kuk] lekf/k] lae fof/k lse/; LFk n'ktu dh iyih ckr dik; k gpA mllsvki; g dgjgsgalae dky eaeausxBuiwkt/k] fØ; k iwkt/k] vkpj.k iwkt/k didsv/;; u dj fy; k] ftldk ijEijk ead ĀftØ ugha FkkA vkidk; g ftKklk iyik giuk pkfg,; g ejk 'ktkkdkeuk gA

ejsikligysls; gd"Ã fopkj ugha Fkk fde&; g

v/; ; u d: ¡xkA igyk ennk; g g\$\ lae djusl sigysejsikl v/; ; u dk d"\(\tilde{A}\) ikB; \(\tilde{D}\) e ugha FkkA mllsigyslekf/k eae \(\tilde{L}\) vius vk'kk] fopkj vk\(\tilde{S}\) bPNk d" poj g"rs n\(\tilde{L}\) k FkkA , s sfLFkfr eafnu ea 12&18 ?k\(\tilde{L}\) srd e\(\tilde{L}\) kku g"us dk bUrtkj ea jgrk FkkA lekf/k ea Kku gvk ugha vc D; k fd; k tk, \ lekf/k ea Kku ugha g"rk bl dk vius lkFkh] lg; "xh vk\(\tilde{S}\) fe="a d" lUnsk nsuk g\(\tilde{L}\) irkatfy; "x&l\(\pm\) ea fy [kk g\(\tilde{S}\); fn lae lQy g"rk g\(\tilde{L}\) r" lekf/k g"us dh xokgh g" tkrh g\(\tilde{L}\) ml ds vk/kkj ij lae djus ds fy, e\(\tilde{L}\) s vius eu d" r\(\tilde{L}\) kj fd; kA

I a e dsckjsea'kkL="aeat" fy [kk Fkk og fl f) ek= d" çklr djusdsfy, gs, sh egh Lohñfr gaA fl f); k; r" l a kj d" co) w cukus oky a d" pkfg, A eops fl f) ugha pkfg, ; g eaus LohdkjkA 'kkL="aeafy [kk Fkk /kkj.kk] /; ku vks l ekf/k bu rhu a fl.Fkfr; kad" tc ge bl Øe ea, d= djrsgar" l a e g"rk ga eop ea; g vlr%gj.kk gaA fd bl l # d" my Vk; k tk, A os k djusls'kk; n daN fudyst" bl I sflklu g"xkA D; k flklu g"xk ogh ml dh xokgh g"xhA bl rjg eaus l ekf/k] /; ku] /kkj.kk bl Øe ea bu fl.Fkfr; "a d", d= djusdk fu.kk, fd; kA Lo; a ij fo'okl vks n<rp>r djusdh çofluk eop ea i gyslsgh FkhA

esigys/kkj.kk] /; ku vks lekf/k dh Hkne; alsxqtjk gh Fkk bl fy, bu fLFkr; ad , d= djusesepd dñ enjey ughagñ A u gh blesdñ T; knk le; yxkA bl rjg esvius fpùk vks ofùk d yxkusesrRij gykA dh pkj eghus dsckn escgr lkjh /ofu; kj l yuusyxk dñ , sh /ofu; kj t esigysl yk ughaFkkA esus l pk epsd.klukn r ughag x; k gs ysdu lae dsle; dsckn , sh dñ /ofu; kj grh ughajgh ; g D; k gs; g vkxsirk pysk]; g l p dj vkxspysh dh le; dsckn os /ofu; kj 'kkar g x; h kkar g x; k , d neA 'kkar g usdsfl.Fkfr

42@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

eao\$ k gh Fkk t\$ sxgjsikuh eaMncusij vk¡[ks [k"yusij lijit] ikuh vk\$ vk{[k"adschp t\$ k fn [krk g\$o\$ h gh fLFkfr eae\$l a e eafLFkr g" x; kA

fQj /khj&/khjsçNfr vius vki meM&meM+dj lkeus vkus yxhA /kjrh viusLo#i eavk; hA ouLifr; kį viusLo#i ea vk; hA tho lalkj viusLo#i eavk; kA ekuo lalkj viusLo#i ea vk; kA , slk güus yxkA igys /kjrh vk; hA fQj , slh vuar /kjfr; kA; g dÄ eghus Hkj pyk güxkA tssfl uæk eans[krsg&ossepdülalkj fn[krk jgkA bldsvkxspyusij, d pVVku fQj mldsfoLrkj ea tkusij] tsspuk fi?kyrk g\$ og fi?kykA vk\$ fi?ky dj dsQ\$yk vk\$ Q\$y djdsQ\$yr&Q\$yrsml txg ea vk x; k] tgk; og gj Hkkx Lopkfyr fLFkfr ea FkkA , slk ebus ijek.kqdüns[kk] irk yxk; kA

bl rjglsdå phtafi?ky fi?ky djeny: i eaijek.kq ds: i eag"usd" e&usn{kk g& doN olropkadsuke e&tkurk god doN ds uke Hkh e&ugha tkurkA , s pht"a d" fi?ky dj Lopkfyr Lo#i eae&igpkukA Þ; gh ijek.kqg&Aß; g e&usigpkukA bl ijek.kq d" pykus okyk d"å ugha g\$; g igpkukA vusd çtkfr dsijek.kqvkad" 0; kid olrqea Mock govk) Hkhxk govk vk§ f?kjsgq Lo#i ean{kkA

ml dsckn çk.k d"kk dsLo#i dksn{kkA çk.k d"kk ds eny: i ea; %xd fØ; k dsLo#i eavius l Ee(k eavkrsgq fp= ds: i ean{krk jgkA bleaeq>scgr [kqkgkyh g"rh jghA bl rjg gj oLrqdk foLrkj eav/;; u g"rk g\$ bldsvykok i<usd" pkfg, gh D; k\; gh i<usdhoLrqjghA, d k i<r&i<rbr/>ekuo vk x; kA ekuo eaçk.k d"kk l sjfpr 'kjhjA çk.k d"kk igysLi"V gq çk.k d"kk d\$ scursg\$ çk.k d"kk dseny eaçk.k l # ck.k l # dseny eaif"V rRo vk\$ jpuk rRoA if"V rRo d"

vki y x ç "Vhu dgrsg "A jpuk r Ro d" vki y x gkje "u dgrs g "A vki y x og Hkk"kk tkurs g m l olrqd "tkurs ug m g k a olrqd "e s tkurk g m vki i g" V r Ro d "tkurs ug m g s i g" V r Ro d "tkurs ug m g s i g" V r Ro olrqds: i e a D; k g S og vki ug m tkurs m l d "e s tkurk g m m l n ç d k j ç k. k d "k k v k j ç k. k l # a d k u ke v ki tkurs g s og ç k. k l # f d l olrq l s d s s c u k g m l d "e s n s k k g m j p u k r Ro v k j i g" V r Ro f u f p r v u j k r e a, d n m j s l s t m + tkrsg s o s s g h t s n "i j e k. k q v å k , d n m j s d "i g p k u d j d s l k f k g "tkrs g m t k k g s ç k. k l # c u d j j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k k g s j l k; u t y e a f u e x u j g r k g v k n s k g s j k s g s g s c n s k u e x u j g r k g v k n s k g s u j k g s n s k g s u j k g s u e x u j g r k g v k n s k g s u j k

çk.k l # "aeatc 'ol u vkj ç'ol u dh çfØ; k 'kq g"rh gSr" muea, d [kqkgkyh fn [kkà nsch FkhA ml [kqkgkyh ds l kFk muea, d jpuk fof/k mHkj ds vk tkrh FkhA ml jpuk ea os l ayXu g" tkrs FkA ml ds ckn cht o{k U; k; fof/k I s mudh ijEijk cuhA ml [kqkgkyh I s nwijh jpuk fof/k fudyhA nwijh jpuk fd, A og fQj ijEijk gwyk cht o{k U; k; fof/k I sh bl <ac l s vusd jpuk, i çk.k I # "alsgmaA"

jlk; u rRoïadseny eax, ri mudseny eags ÞtyßAfdlh Hkh/kjrh ij igyk; Fxd oLrqty ghgå ty/kjrh ij ghfVdrk gå /kjrh I sfey dj ty vEy vkj {kkj cu tkrk gå fdlh fuf'pr vunjkr eavEy vkj {kkj fey dj in V rRo girk gå fdlh fuf'pr vunjkr eafey dj osjpuk rRo girs gå bldin {kka bl rjg çk.k l # adk cuuk n {kka çk.k l # als

44@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr lookn jpuk, jg"rsn{kkA

¼tuojh 2007] vejd\/d%

lae dky eav/;; u %Hkx&2

I a e dky ea dN dN txg ij e&us l & N r fyfi ea fy [kk gwk Hkh n{kkA ; g l c ckr n{kus ij evpsfo'okl gwk ; g l a e r i < us dh pht g\$ bl d vkxs c < k, pkj a vo L Fkk, a t c L i "V g x; h] ; g fQj n "gjkus yxkA

ç'u%; g l c eafdruk l e; yxk\

igys, do "Wesburtkj ghdjrk jgkA fQj 2&3 eghus /ofu; "adhckr jgh] mldsckn lekf/k dsvkdkj eavkuseadN le; yxk] mldsckn /; ku dhtxg eaests sghigpk; glc brkMoß g"us yxk! ijjk tM+vkj psrl; çÑfr 0; kid oLrqea viusvki d" fdl rjg lsfujarj ik; k g& niljs; "x la "x ds s çxV gyk g&

, d fnu e&lae ean{krk gwijek.kqaviusvki , dykbu eayx x, A , d] n"] rhu] pkj] mlgae&fxu I drk FkkA dN I {; k ds ckn ijek.kqv&kadk vth.kZg"uk feykA t" ijek.kqviusealsdN ijek.kqv&kad" cfgxir djuk pkg jgsg&mud" e&us vth.kZ uke fn; kA ml I s igys dN ijek.kqvkad" Hku[ks ijek.kqvkads: i ean{kkA os ijek.kqviuseadN vkj ijek.kqviadse/; eae&, d , sijek.kqd" Hkh n{kk t" vius, d vkdkj ea?knejgk g& tcfd ckdh I c ijek.kqviuh txg eag& tc ml ijek.kqd", d txg eafLFkj g"rsgq n{kk rc irk yxk bl dh xBu rflr g" x; h g& bl rir ijek.kqd" xBuiwkZijek.kquke fn; kA

 $\varsigma'u\%D;k\ vkius\ I\ \emph{Ø}e.k\ g"rsgq\ Hkh\ n\{kk\$

ugha I De.k dh dã vof/k ughagʻrh bl fy, og ugha ns[kka le; foghurk dk n'ku ughagʻrka le; foghurk dk ek= vuhko gʻrk ga drkj eahku[ks vth.kl vks rir ijek.kqsamudʻns[kka ysdu I De.k gʻrsgq ughans[kka I De.k gʻx; k gs; g viuk; "X; rk yxrk gh gs fu.kl djus esh os sgh ts sfdl h fD; k dʻuke nsus eagekjk; "X; rk yxrk ga rir ijek.kqvius xBu ea i wkl gʻx; k rhkh; g vius vkdkj dʻcuk, j [kka xBui wkl jek.kqv.kqcaku vks hkkj caku nʻuʻals elpr gʻx; k vks vks vks kk caku ls; pr gʻx; ka vk'kk caku ds vk/kkj ij; g viuk iqt vkdkj cuk; ka ml vkdkj dh'kjhj jpuk lgvfLrRo eaçxvu fof/k lsmiyC/k jgh ftldʻpykus dsfy, çofluka

thou ijek.kqd" igys e&us ilitkdj Lo#i ean{kkA ml dsckn /khj&/khjsog ijek.kqds: i eal Ee(k gw/kA ml eae&us n{kk e/; ea, d gh vák g& ; g n{kusdsfy, ijek.kqfdruk cMk gw/k g"xk ; g e&ughadg l drkA ij e&ijek.kqvák"ad" fxu l drk FkkA gj ckr d" e&l e> l drk FkkA e/; ea, d vák] igys ifjošk ea 2] nwijs ea 8] fQj 18] fQj 32 bl rjg 61 ijek.kqvák"ad" e&us thou ijek.kqean{kkA

bu 61 ijek.kqvakaeaijkorlu vk§ çR; korlu nagakijkorlu eaçdkalı djuk curk gaçqı çR; korlu ealohdki djuk curk gaçqı bil rig thou ea61 ijkorlu vk§ 61 gh çR; korlu eafØ; k, a gaçqı bu day 122 fØ; kvkada eaus ekuo laprukoknheu fokku eali V fd; k gaçqı lape dky eathou dh fØ; kvkada fxuus dk dke eaus fd; kA

I a e dky eav/; ; u djuseaeq>s5 o"klyxaltc rd eaus; g ughaekuk fd egik v/; ; u i yik g" x; k gSbl n"; dh i ψjkofÙk g"rh jghA bl I seausekuk fd fu; fr Lo; açxVu'khy gal bl ead"Ã jgL; ughagal vfLrRo d"Ã jgL; ughagSea; gk

46@e/; LFk n'kt ij vk/kkfjr løkn

vk x; kA; g Lo; a ea fo'okl g "usij fd ejk v/;; u i jik g vk fQj i gys ts s gh vusd /kjfr; kj tyrk g vk l jit ts k çfrfcacr g "rk j gkA dà /kjfr; "a d" eå n {kr s j gkA bu /kjfr; "a ea l s dà ea p kj "a vo L F kk v ka d" L F kkfir H kh n {kkA L F kny l s L F kny v ks l v e l s l v e l c d n n {kus d s i j e us fu. k}, fd; k; gh v f L r Ro g å ; gh 0; ki d ea l i Dr ç Ñ fr g å A bl ckr ea t c e p d" i jik fo'okl g v k m l d s ckn e us l i e d" c n fd; kA

 $\mbox{c'u\%vkid"}$ t\$ k vfLrRo v/; ; u gwk D; k ged" Hkh o\$ k gh v/; ; u g"xk\

HKK'kk I soka? Ke; ds: i eat "ebusçlrir fd; k g\$ml ds vFkZ eatkvkxsr" vkid "ogh feyxkA vkidsikl mldsfy, vk/kkj g\$dYiuk'khyrkA dYiuk'khyrk vkidsikl vk/kkj g\$vFkZ rd igppusdsfy, A vFkZ vflrRo eag& Hkk'kk I st "ebusdgk g\$ml dk vFkZ vflrRo eag&

eps; g irk yxk ekuo thou vký 'kjhj dslapr: i eag\$\lank{\text{s}}\text{ thou }\kjk nl "af\@af\@ck, a0; Dr djusds: i eag\$\lank{\text{s}}\text{ thou }\kjk nl "af\@ck, a0; Dr djusds: i eag\$\lank{\text{s}}\text{ 10 f\@ck}; kvka ds foLrkj ea 122 vkpj.k g\$\text{s}\text{ 61 ijkor\underline ea 61 ckr, kor\underline ea bud" fxuusdsckn epd" rflr g\vec{\vec{\vec{s}}}\text{ fd lae t" easfd; k Fkk] og l kFk\underline g\vec{\vec{v}}\text{ kl je l kFk\underline g"usdsckn \vec{\vec{c}}; kl i \vec{v}\underline g" x; k\underline k\unde

blls; g fudy x; k 1/41½ Hkze eqDr gh e "{k g\$A 1/2½ vfLrRo equifjor/u g\$mRifÙk ughag\$A

1/4tuojh 2007] vejda/d½

lae dky eav/;; u %Hkx&3

rîr ijek.kqd" esusiqt vkdkj esig"rk gqvk ns[kkA dHkh?k"M}; dHkh x/k}; dHkh cdjh] r" dHkh ekuo ds vkdkj esk dÃ

çdkj ls; g fn[krk jgk; g eghu" rd pykA mldsckn ittkdkj dseny eaijek.kqviuseafLFkj gqvk og Hkh ckdh Hku[ks vk5 vth.kl ijek.kqvka dh drkj eat\$ s n{kk Fkk] o\$ sgh, d ijek.kqgh g\$ mleapkj ifjo\$ k vk5, d e/; eavak n{kkA; g eq> d" le> eavk x; k %; g, d fo'k\$ k ijek.kqg\$ftlearflr g\$ tc mldh i yih fØ; k, a e yih fxurh eavk x; h; g i rk yxk mleaijkorlu vk5 çR; korlu n"u"ag\$ tc 61 çdkj dsijkorlu vk5 çR; korlu dk v/;; u e yik i yik g" x; k r" e sus e kuk e yik thou dk v/;; u i yik g" x; kA

foxr eadgk Fkk cge Istho txr isnk gwkA tho ds ân; eacge cBk gwk gS; g fy[kk FkkA; g Ic > nB fudy x; kA bl dsfoijhr eausik; k thou, d xBuiwkZijek.kqg] t" 'kjhj d" pykrk gA ekuo 'kjhj dslkFk, d fo'kskrk ns[kh thou dh dYiuk'khyrk vkj deLor=rk d" bl dslkFk nji nji rd QSyrk ns[kkA; gkj rd eausns[k fy; kA

lekf/k I sckgj fudyusij e&thou I sI Ec&/kr ckr dë e&viuseav/; ; u djrk gh jgkA gër&gërsirk pyk thou gh Hkeo'k c&ku eaihfMr gërk g& thou gh tkxr gë dj c&ku I s eDr gë tkrk g& Hker gëusI sc&kuA Hke eDr gëusI stkxfrA Hke vfr 0; kflr] vuk0; kflr vk\$ v0; kflr në k g& fQj Hkk"kk rë ejs ikI igysI sFkëMk Fkk gh mI dsI kFk ifjHkk"kk dsI kFk e&I e) gæ/kA /khjs/khjsbI ckr dë e&n#jädë crkuseal Qy gæ/kA

 $\varsigma'u\%0;$ kid oLrqdsikjxkeh vk \mathfrak{g} ikjn'kh \mathfrak{I} g''usdk vkius d \mathfrak{s} s vulko fd; k\

tM+vkj psrl; 0; kid olrql sf?kjk g\$; g esusns[kkA Mnck gwk g\$; g ns[kkA Hkhxk gwk l sikjxkfe; rk Li"V gmA Mnck gwk g\$; g fØ; k'khyrk ds: i eaigpkukA, d nwljsdk ijLijrk ea cfrfcEcu g\$bl l sikjnf'krk l e> eavk x; hA cfrfcEcu fof/k

48@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

Isgh bdkb? "adh ijLijrk eaigpku gå 4&5 o"klea; g ckr fdruh gh ckj n"gjk; k g"xk to rd eårlr ughag" x; k] rord; g n"gjkrk jgkå t" eål k/kuk fd; k Fkk ogh bl ckr d" cuk, j[kk, d k eåekurk gå

bl rjg lekf/k g¨rk g\$ lae g¨rk g\$; sckr lR; kfir gÃA; ¨x] vkxe ræ mikluk fof/k lst¨ lekf/k dh rjQ+t¨ b'kkjk fd; k g\$ og xyr ughag& lekf/k ea Kku g¨rk g\$ t¨ fy[kk og xyr g\$

 $\label{lem:lemble_lemble} \begin{picture}(100,0) \put(0,0){\line(0,0){100}} \put(0,0){\line(0,0){1$

thou D; "ag\\$ d\\$ k g\\$; g I e> ea\vkuk bl d" e\sus Kku ekuk\A

ekuoh; rki wkZ vkpj.k D; "ag\$ d\$ k g\$; g le> eavkuk bld" e&us Kku ekukA

¼tuojh 2007] vejd\/d%

lae dky eav/;; u %Hkx&4

ç'u% D; k lae dky ea vkidh d' \tilde{A} i 10 Lefr; k_i Hkh dk; \tilde{J} r Fkh\

mùkj%ughA lekf/k eamudk fuj¨/k gq/k] mldsckn /; ku] mldsckn /kkj.kkA bl rjg lae dky eaeajh d¨Ā indZLefr; kj dk; Zjr ugha FkhA

ç'u%vfLrRo d\$ k g\$.

mùkj%vfLrRo I ùkk eal iDr tM+pfrU; çÑfr ds: i ea ga tM+çÑfr jI k; u çfØ; k }kjk ckdh rhu a volfkkvka d çdfVr djrk ga enyr%inkFkZvolFkk I sgh I kjk jpuk ga ogh

inkFkZ volFkk Isgh ijek.kqeafodkIA inkFkZ volFkk gh g\$ ijek.kq inkFkZ volFkk dsijek.kqgh fodkI Øe eaHku[ksvkj vth.kZ vkj fodfIr volFkk eamud" r1r; k xBuiwkZijek.kquke fn; k g\$\)

ç'u%'kjhj eathou d\$ sdke djrk g\$.

mùkj%thou }kjk 'kjhj d" pykusdsfy, eskl ræle) gusdh t+jr ga eskl ræle) gu fcuk thou }kjk 'kjhj d" thour cukuk curk ughaga 'kjhj vkj thou dschp eskl ræ, d cyjh ga thou igysbl cyjh d" pkt/djrk ga eskl ræd" çHkkfor djuslsijk eskl ræpkt/g" tkrk ga r" 'kjhj thour fn [krk ga 'kjhj çk.k d"kkvkalscuk rkuk&ckuk ga gj çk.k d"kk lùkk eaHkhxk ga n" çk.k d"kadschp dh fjDr LFkyh ealsthou xeu djrk jgrk ga xHkkoLFkk ea{kort fof/k lsxeu djrk gsvkj ml rjg f'k'kud" thour cukrk ga f'k'kudsckgj vkusij thou {kort vkj Å/ok/kj n"u"afof/k; "als?kmerk ga n"u"afof/k; "alslapkj d" LFkkfir djdsçk.k d"kkvkadschp ds jskäeals?kmerk jgrk ga ml dh LihM dh d" x.kuk ughadh tk ldrh vuur xfr ds: i ea; g ittkdkj ga ml dh xfr ds vkxsla[;k gkj tkrh ga fdlh Hkh fof/k lsthou dh xfr dk la[;kdj.k ughafd;k tk ldrk

ç'u%vfLrRo D; ag\$ vfLrRo dk ç; tu D; k g\$

mùkj% vflrRo dk y{; I gvflrRo ea ekuo }kjk Kku volFkk ea çekf.kr gʻukA bl y{; ;k ç; 'tu dsfy, vflrRo ga na js 'kCn'a ea; gh vflrRo dk ç; 'tu ga bl y{; ;k ç; 'tu dsfy, vflrRo ea lo; a LQrz çxVu fof/k ga Kku volFkk ds çekf.kr gʻus ds y{; I s gh I gvflrRo fof/k I s vflrRo ea çxVu ga vflrRo ea çxVu gsinkFk volFkk çk.k volFkk tho volFkk vk var ea Kku volFkk Kku volFkk ea

50@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn I gvfLrRo dk ije çek.k çLr**r** g"rk g**%** ¼tuojh 2007] vejd****/d½

v/;; u dh fof/k

ç'u%ge t" vullkoxkeh fof/k I sv/; ; u dj jgsg) D; k ged" ogh I e> eavk, xk t" vki d" vk; k g).

mùkj%ejsl Ee([k t" çÑfr çLrr gð Fkh] ogh vki dsfy, v/;; ui noð çkir g"us okysl k{kkRdkj ea g"rk gå eð t" vki ds l Ee([k çLrr g" jgk gð eð, d çÑfr dk vák gh r" gð vki Hkh çÑfr dk] çÑfr I sgh v/;; u dj jgsgð I k/kuk I ekf/k I a e i noð ejh vgðrk cu x; h ftl I sçÑfr ejs I Ee([k v/;; u ds fy, çLrr g" x; hA vc vki dsl keusHkh ogh v/;; u djusdh I EHkkouk gå

ç'u%vu**l**koxkeh fof/k eav/; ; u fof/k D; k g\$.

mùkj%ifjHkk"kk Isvki 'kCn dsvFkZd" viuh dYiuk ea ykrs gå ifjHkk"kk vkidh dYiuk'khyrk dsfy, jkLrk gå ml dYiuk dsvk/kkj ij vfLrRo eaoLrqd" vki igpkuus tkrsgå vkidh dYiuk'khyrk oLrqd" Nwl drk gå oLrqd" thou gh le>rk gå thou le>rk gå r" og lk{kkRdkj gh g"rk gå vfLrRo eaoLrqd" igpkuus ij oLrqlk{kkRdkj ghykA oLrqds: i eaoLrqlk{kkRdkj g"rk gå'kCn ds: i eaughag"rk gå, , is lk{kkRdkj g"us ij og c"/k vkj lødYi eatk dj vukko enyd fof/k lsiqu%çek.k c"/k eavk tkrk gå çek.k c"/k eavk tkusls fu'p; u g" tkrk gåfd; g oLrq, isgh gå

v/;; u dh 'k#vkr IgvfLrRo Is djuk Igh g\$\langle IgvfLrRo eagh thou g\$\jkIk; fud Hk\refrd f\O; k g\$\langle IgvfLrRo Ik\{kkRdkj g\circ uk\] f\O_j mI eathou Ik\{kkRdkj g\circ uk\] thou Ik\{kkRdkj g\circ uk\] thou Ik\{kkRdkj g\circ uk\] thu[ksijek.kq Ik\{kkRdkj g\circ uk\] Ik\{kkRdkj

rd gh vki dh yxu dh t+jr gå l k{kk?dkj g¨us ds ckn c¨/k vkj vutko eale; ughayxrkA og rRdky g¨rk gå njh mldsfy, r\$kjh eayxrk gå

vgirk ds fcuk d'A pht çekf.kr ugha g'rkA I R; d' I e>us dh vgirk vk§ I R; d' çekf.kr djus dh vgirk v/;; u I sgh vkrh gå I Hkh oLruvka d' vfLrRo ea i gpkuuk v/;; u g\$ t'', d Øfed fof/k g\$ ftleale; yxrk gå v/;; u I k{kkRdkj rd ys tkrk gå I k{kkRdkj g' tkuk v/;; u g'us dk çek.k gå

> eopd" t\$sv/;;u govk vkid" Hkh g"xkA %tuojh 2007] vejd&d%

<u>le>us dsfy, tc ikFkfedrk cu tkrh g</u>\$ rHkh le> eavkrk g\$

ç'u% vkidh ckr rdI l xr gS vkJ eJ h dYiuk eJ Hkh vkrh gJ dc eJ; g fuf'pr : i Isdg I drk gJ eJ b l ckr dJ I e> x; k gJ x

mùkj%vkidh dYiuk'khyrk 'kûn IsoLrqrd igprh gå I gvfLrRo gh I e>usdh oLrqgå oLrqd thou }kjk igpku ysuk gh I e> gå dYiuk'khyrk I e> ughagå dYiuk'khyrk gj 52@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr lækn

0; fDr dk vf/kdkj g& thou eadYiuk'khyrk oLrqd" igpkuus dsfy, vk/kkj g& dYiuk'khyrk dk ç; "x djrsgq geaoLrqd" igpkuuk g& oLrqd" le>sr" ml dk l k{kkRdkj gwkA le> ea vkus dk çek.k g\$ l k{kkRdkj g"ukA ged" l k{kkRdkj ugha vFkkir~ ge v/; ; u ughafd, g&

le>usdsfy, tc çkFkfedrk cu tkrh g\$rHkh le> ea vkrk gh g\$ çLrko d" l quusdsckn vkidh dYiuk ea, \$ k yx l drk g\$fd vki le> x,! dYiuk eaoLrq>ydrk g"xk rHkh vki eku y\$r\$g" fd vki le> x,! tcfd oLrqd" le>usds ckn mldslk{kkRdkj g"usdk [kkdk vHkh cpk gh g\$

vkids thou ea'k(n }kjk dYiuk'khyrk Ist" Lo#i curk g} ml dseny ea vfLrRo eat" oLrqgSog thou to Lohdkj yrk g} rc vkid" og I k{kkRdkj g"rk gå t\$ spikuhß, d'k(n gå ikuh og g\$t" I; kl cpkrk g} /kjrh dh] o{k"adh] tho"adh vk§ ekuo dh I; kl A; g I quus ds ckn vkids eu ea ikuh oLrqdsckjseadYiuk vkrh gå ml dYiuk ds I gkjs vki /kjrh ij ikuh oLrqd" igpku yrsg"A ikuh d" igpku fy; k r" ikuh vkid" I k{kkRdkj gqvkA ml h rjg PU; k; ß] Þ/keß vk§ ÞI R; ß rhu 'k(n gå ; s'k(n fuf'pr oLrqvka d" båxr djrs gå t" vfLrRo eaokLrfodrk gå vki to mud" I Vhd igpku yrsg" r" vkid" os I e> eavk tkrsgå ÞI R; ß I s I gvfLrRo gh båxr gå I R; I e> eavk x; k vFkkr~I k{kkRdkj i jjk gqvkA I k{kkRdkj i jjk g"us ds ckn c"/k vk§ vullko eanjh ughagå og rRdky gh g"rk gå

ç'u% ikuh d" vHkh ge tho pruk en igpkurs gji D; k bl dk eryc gSD; k ged" ikuh dk l k{kkRdkj gnyk gS.

mùkj%ughA tho pruk eaikuh d'ekuo mlsviusfy, mi; "x dsvFkZeagh igpkurk g\$A tho pruk eaekuo ikuh ds

I kFk vius I Ecl/k] ikuh ds LoHkko vk§ /ke/d" ugha igpkurkA; gh dkj.k gS ekuo tho pruk ea thrs gq ikuh ds I kFk vius drD; d" ugha fuHkk i krkA I e>nkjh ds ckn ekuo d" i kuh ds I kFk vius drD; dk c"/k g"rk g\$\mathbb{A} i kuh d" I jif{kr djus dk nkf; Ro fuokg I e>nkjh ds ckn gh g"rk g\$\mathbb{A}

1/4tuojh 2007] vejda/d½

v/;; u rflr dk ekxl

ç'u% thou e/; LFk n'klu dsv/; ; ui nold ds srir g¨rk gs. bl d¨ fl yfl ys l s fQj l s crkb; s.

mùkj%Hkfer fLFkfr eaHkh thou eaU; k;] /keIvkj I R; dh vi {kk jgrh gå e/; LFk n'kū }kjk U; k;] /ke] I R; dk i Lrko 'kCn ds: i eafopkj eaigpkA bl I sU; k;] /ke] I R; dh vi {kk dh i fi'V gÃA bl 'kCn I s I Eca/kr o Lrqogkj ughajgkA 'kCn }kjk I gvfLrRo Þg¨uß ds: i eaLohdkj g¨ tkrk gå ysdu thustc tkrsgår¨ 'kCn Hkj i; kIr ughag¨rkA ÞI gvfLrRoß 'kCn I sbæxr o LrqD; k gå I gvfLrRo dsckjseaçkIr I pouk dsvk/kkj ij ge I gvfLrRo o Lrqd¨ i gpkuus dk ç; kI djrs gå

I gvfLrRo dsckjseal pouk dk ifj'khyu djusge fpùk ea x, A ftl ds Qyu ea l gvfLrRo fpùk ds fparu {ks= ea l k{kkRdkj g"rk gå v/;; u dh 'k\#vkr fpùk l sgh gå l k{kkRdkj dk; Fkkor c\(\bar{h}\)) ea c"/k g" tkrk gå c\(\bar{h}\)) ea t" c"/k g\(\bar{h}\)k ml dk r\(\bar{h}\)r vu\(\bar{h}\)ko g" gh tkrk gå

vkRek eagq vullko dk ijkorlu cfj) eavullko çek.k c"/k g" tkrk g\$\text{8} ml ds l kFk çekf.kr g"us dk l ædYi ijjk g"rk g\$\text{8} ml h ds vull kj fparu vk\$\text{9} fp=.k g"rk g\$\text{8} ml h ds vull i of\text{0}k eaU; k;] /ke\text{1} l R; i wkl nf"V; "al s çek.k i wkl reyu g"rk g\$\text{8} ft l l sof\text{0}k l ar\text{0}V g" tkrh g\$; gh U; k; g\$\text{5}; gh /ke\text{2}\$\text{5}; gh | R;

54@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

gs bldsfy, vutko vko'; d jgkA bl çdkj vutko enyd fof/k Isrgyu eall; k; ?ka/h ctkusyxk] /ke/?ka/h ctkusyxk] I R; ?ka/h ctkusyxkA bl fo'ysk.k dsvuq i eu eavkLoknu gnyk en/; "a dk vkg mu en/; "a d" çekf.kr djusdsfy, eu p; u djrk ga vc eu ea t" lænukvkalst" læpuk ga og blea fu; fa=r g" x; hA mldsfy, d"ā ckgj Iscy ughayxkuk i MkA eu ea en/; "a dsvkLoknu dsvk/kkj ij tc p; u djusyxsr" çekf.kr g"usyxa çekf.kr djusdsfy, , d rjQ+lædYi ch) eavks nutjh rjQ+eu eap; u A; sn"u afey dj çek.k ijEijk cu x; hA

; g të esus l e>k; k ; fn vki dë l e> eavkrk g\$ ml ea vki dk fu"Bk gërk g\$ rë fQj ml dë vutlko djus eavki dë D; k rdyhQ g\$, vutlko ds ckn çekf.kr djus dk të gekjk çoflik curk g\$ml ds vutl kj gekjk vkpj.k curk g\$, vutlko ds ckn vkpj.k eau vk, , 1 k dë A ck/k ughag\$, vkpj.k eaml dë vkuk qh q\$,

vukkoxkeh fof/k

ç'u%l $\mathfrak z$ e dsckn vki us vu**l**koxkeh fof/k d" d $\mathfrak s$ sr $\mathfrak k$ j fd; k\

mùkj% blisigys e fus vki d'crk; k Fkk I k/kuk] I ekf/k]
I a e us vullko ds; "X; ik=rk d'epear\$ kj dj fn; k
QyLo: i vfLrRo eaeps vullko g'x; kA vullko g'usdk çek.k
0; fDr gh g'I drk g\$nuljk daN g'ugha I drkA vullko I illu
g'usdsckn e fus I "pk gj 0; fDr I k/kuk r'djxk ugha gj 0; fDr
ds fy, I k/kuk djusds fy, mnns; gh ugha cu I drkA gj
0; fDr ds fy, I ekf/k I a e fof/k I s xatjusds fy, I blkouk Hkh
ugha ga bl dh vko'; drk gh ugha curk r'I EHkkouk Hkh ugha
curkA, si k r; djusdsckn bl Qy ds y'd0; ki hdj.k ds fy,
D; k fof/k g'\

vullko enyd fof/k Is0; Dr g¨usvkj vullkoxkeh i) fr Ismlsigpku ysusij v/;; u iyik g¨ tkrk gA, d k eSus Lo foosd Isl¨pkA bleafdIh nvljsdk Iykg ughajgk vkj ml or Peku ead A, d k ?kVuk ughajgk t¨ eops, d k djusdsfy, Iopk; A; g eSusvius Lo foosd Isghr; fd; kA

ekuo tkfr iBu rd r igpp poph g\$; g r epsirk
FkkA fucak dFkk] bfrgkI; sIc iBu djrsgq nskk gh Fkk esual
bl dsfy, ejsifjokj ijEijk esuJfrß dsuke IsosnkH; kI djrs
gh jgå bl Isesusfu'p; fd; k ekuo tkfr iBu rd v/;; u
dk; Id Lohdkjk gå bl dsckn å'ojoknh fof/k Isn fof/k; k; cuh
Fkh Ik/kuk vkj vH; kI A bl d ri] mikl uk] Ik/kuk] ti]
vH; kI vkfn uke fn; k gå vc ejseu es; g ckr vk; h D; k iBu
djkuk vkj i kuk bl Isvutko g rk gå bl esfudyk ught iBu
d å vutko dk vk/kkj ught g IdrkA iBu, d Ippuk dk
mPpkj.k ek= g xkA Ippuk dk mPpkj.k çek.k ught g IdrhA
vHkh ge ftrusHkh fdrkc i <rsgåosdøy Ippuk dk mPpkj.k gh
gå vHkh vki vkj ge t Itøkn dj jgsgåog Hkh Ippuk ds: i
esqh g xhA çek.k ughtg xkA çek.k vkneh gh g xkA, s k esusr;

56@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr lækn

fd; kA e& I k/kuk I ekf/k I a e i no d t vutko d ik; k r mI dk çek.k e& gh gju u fd ejs } kjk fy [kh gt d ä fdrkcA fdrkc doy I pouk g&

bl rjg eqis $\}$ kjk; fn d" \tilde{A} 0; fDr v/; ; ui \tilde{D} d bl Qy d" ikrk g\$r" og Lo; agh çek.k g"xkA bl fu"d"klij e\$vk x; kA efust" din Hkh fy [kk gSog fd] h oLrqd" bfixr djusds fy, ga og olrgl keus0; fDr dsl e>usdsfy, gSu fd doy i<us dsfy,! thou le>rk gA thou d le>us dsfy, D;k pkfg,\bldk'k"/k djusij fudyk'kjhj dslkFk t" mPpkj.k djrs qå Hkk"kk dk mlds l kFk ifjHkk"kk d" Hkh i < us ds fy, cko/kkfur dj fn; kA ifjHkk"kk fof/k I soLradk o.ku Lohdkj g"rk q&qj0;fDr dsikl t"dYiuk'khyrk qSoq ml o.ku dslkFk tMrk ga og tMus IsdYiuk'khyrk ml o.ku Ist" vFkl fu/kktjr gå ml vkdkj rd eu d" igppk nsk gå ml vkdkj dholrqd" to vflrko eaeu igpkuus tkrk qSr" ml svflrko eaolrads: i eaikrk q& t\$ spikuhB, d'kCn g\$vk\$ ikuh, d olrgg& Pikuh& 'kCn I sikuh d\$ k g\$ ml d" eu rd igpkusdh 0; olfk qA eu rd igpus ds ckn eu ikuh d" vflrko ea igpku ysk gå 1; kl co>k nsk gå

dYiuk I sge oLrqd" vfLrRo eaigpkuus tkrsgA oLrq fey x; k r" çek.k g" x; kA ughafeyk r" dYiuk gh jg x; kA gj 0; fDr dYiuk'khy gA ; g çÑfr çnÙk gA

igpkuus dholrqan" rjg dhg&dN osgN t" bflæ; "a}kjk vka'kd: i ea igpkuh tkrhgA bud" bflæ; x"pj ukefn; kA nuljhosolrqag&t" Kku}kjk ghigpkuh tkrhgA bud" Kku x"pj ukefn; kA

ikuh] i M&i 9k\$ i RFkj vkfn o Lruyka d" ge bflæ; "a l s çklr lønukvka ds vk/kkj i j i gpkurs gå þikuh l s l; kl cu>rh gB; g Kku ged bflæ; x pj fof/k I sgrvk gA, sh cgr I h pht adk Kku ekuo d g prpk gA ysdu t olrqadsy Kku fof/k I sigpkuh tkrh gS osdjhc&djhc I Hkh ekuo dh igpku I sjg x, A ts spthouß Kku fof/k I sgh igpkuk tkrk gA O; kid Kku fof/k I sgh igpkuk tkrk gA olrrvkadk LoHkko vks /keZ Kku fof/k I sgh igpkuk tkrk gA

ç'u%bflæ; x¨pj fof/k l st¨ oLrqaekuo usigpkuh D; k mudk Kku ml ea i jik g¨ x; k\

mùkj%ugha day laonukvka ds v Fkleagh mudh igpku gāA og 'kjhj lj{k.k dsfy, i;klr gaykA 'kjhj dsfy, ftu oLravka dh vko'; drk Fkh ml rjg lsijih gāA fdarq thou dh t" vko'; drk jgh ml dsfy, Kku x"pj fof/k lsigpkuus dh vko'; drk jghA og Hkkx pq gh jgkA Kku x"pj fof/k lst" oLravka d" igpkuuk Fkk og ijEijk ea igpku ea ugha vk;kA blfy, thou rflr dh ckr çekf.kr ugha gāA thou rflr D;k g\$ ml d" eausn{kk ga og g\$l [k] 'kkflr] lar"k vkj vkunA;g eaus vu‡ko inold ik;kA

vuqdıyrk çfrdıyrk bflæ; x"pj gå I ([k] 'kkflr] I r""k] vkun Kku x"pj gh gå

bldh vkid t: jr g\$; k ughh igys; g r; gh dj y"! fQj bl ij l "pk tk,] ppk/[fd; k tk,] fu"d "k/[fudkyk tk, A blen; gh fudyrk g\$gj 0; fDr l ([kh g"uk pkgrk gh g\$

ç'u%Kku x"pj okyk Hkkx ekuo tkfr dsigpku eavkus Isd**s**sNW x;k\

mùkj%ml rjQ+ekuo x; k gh ught Kku x"pj okyk i {k gh çek.k | s| Ect/kr g% çek.k d" ydj foKku us; \neq d" \vee iuh fo}rk dk çek.k ekukA ml | sekuo dV x; kA \tilde{A} 'ojoknh fof/k | s

58@e/; LFk n'kt ij vk/kkfjr løkn

fo}rk dk çek.k fdrkc d" ekukA ml I sHkh ekuo dV x; kA Kku vk§ fo}rk dk /kophdj.k vHkh rd; a= vk§ fdrkc ds I kFk gh gwk gA ekuo ds I kFk fo}rk dk /kophdj.k vHkh rd gwk gh ughA; g; g ppkZgh ughagÃ! tcfd vkneh dk gh vf/kdkj g\$ Kku x"pj fof/k! I ([k] 'kkfUr] I r""k] vkun dh vi (kk ekuo eagh gA fdruk ge cŷ) i u I s pys gA ukyk; fd; r I s pys gA; k cf) ekuh I s pys gAvki gh I "p"!

gj 0; fDr vkfn dky I sI (kh g"usdh vi (kk j [krk g)) ij ekuo d" çek.k dk vk/kkj ughaekukA

> ; g fdruscM+vijk/k dk vk/kkj gw/k g\$vki l~p y~! %tuojh 2007] vejdW/d%

izkf.kr gksus ds fy, v/;; u vko'; d g\$

ç'u% Þe lík pkgrk gpi; g rë e psfuf'pr gla e líkh gji; k ugha; g e psirk ugha fujarj líkh rë ughagal bl txg Isvkxsdlsc< la

mùkj%'k(n) Li'k] xák] jl vkj : i bflæ; "aeal (k tsk Hkkl rk r" gSij l (k jgrk ughags) l (k ml eajgrk ughags) l (k ; fn ml ea Þg"rks r" ml dh fujæjrk g"rhA ; g dl Wh gs) bflæ; "a l s ged" ftruh Hkh pht"a ea l (k Hkkl rk gS muea vurdnyrk çfrdnyrk gh g"rh gs) bueal (k ughag"rkA vurdnyrk d" ge l (k eku yrsgs) ij og þl (ks jgrk ughags); gh og LFkyh gS tgk; l kjk vkneh tkr c) wcuk gs) c) viu dh nvijh Åpkà gScodv2 g"ukA rhl jh Åpkà gSvijk/kh g"ukA bu rhu"a Åpkb; "a eagh [kMsgs] l Hkh!

; fn I ([k pkfg, r" Kku x"pj oLrv/kad" igpkuus dh t+jr gå ekuo ijLijrk eafo'okl Kku x"pj gå læakadk ç; "tu Kku x"pj gå /kjrh dh v[kå/rk Kku x"pj gå vkneh

dsthusdsvf/kdk¦k Hkkx Kku x"pj gjil; wre Hkkx bflæ; x"pj gjil; wre Hkkx bflæ; x"pj gjil; wre Hkkx bflæ; x"pj

vHkh vki I gefr nsjgsgå Kku x pj o Lrqaigpku ea vkuh pkfg, A yfdu I gefr g uk Hkj i; kIr ughagå I gefr ds I kFk fu Bk g rk g rc ge çek.k dsikl vk; axs; g vk'kk g rh gå ts sj t pkj fdy ehVj n Musdsfy, I c y x adh I gefr g I drh gå yfdu då y x ughan M+i krsgå bleav {kerk 0; Dr djrsgå då y x py Hkh i krsgå mI h rjg Kku x pj Hkkx ds cfr I ger g rsgq Hkh mI d ydj py ughai kus dh det j h y x aeaj [kk gh gå

I gefr ds I kFk; fn fu"Bk ughag"rh g\$rc ge çek.k ds ikl d\$ svk; xk}, \$ h dYi uk Hkh ughafd; k tk I drkA I gefr ds I kFk fu"Bk t"Mus ij gh v/; ; u gwkA v/; ; u g"us I s I Ppkà d" geusigpku fy; kA I Ppkà d" igpkuusdsckn gekjs thusdsfy, I jy ekx2fudy x; kA mI dsckn d"Ã #drk ughagå I gefr ds I kFk fu"Bk g"uk gh tillusdh LFkyh gå fu"Bk g"us ij ge; fn v/; ; u eayx x, r" ekfu, ge çxfr Øe eagå

v/;; u eayxuk gh fu"Bk dk çek.k gå çekf.kr g"usds fy, v/;; u vko'; d gå v/;; u dsfcuk ge çekf.kr ughag" I drs gå

¼tuojh 2007] vejd¥d½

ekuo vkj izdfr

 $\varsigma'u\%$ ekuo $\lor k$ ckdh I kjh ς \tilde{N} fr eaD; k QdZg \tilde{S}

mùkj% ekuo vur vký vlhe vflrRo ds l kFk l "pu} le>us vký thus; "X; olrqgA ckdh l c olrqaçxVu Øe ea Þg"uß ds: i eagA bl rjg ekuo gh vflrRo ean"Vk gA ekuo gh vflrRo d" le>skl 0; kid d" le>sk vký lo; a d" Hkh

60@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr l pokn

I e>sxkA QyLo: i ekuo dk vfLrRo eaþjguß dk ckr cuskA vHkh ge u Lo; a d" I e>s gå u vfLrRo d" I e>s gå bl fy, thus dk jkLrk gh can g" x; kA vkfn dky I s vHkh rd ekuo vius Þjguß ds Lo#i d" igpku ugha i k; kA

ç'u%vHkh rd ekuo thrk ughajgk D; k\

mùkj%ekuo vHkh rd tho pruk eaft; k gå tho pruk ea thrsgq Hkh tho al svPNk thus dsfy, I "pkA D; "âd ekuo d" dYiuk'khyrk deLorærk fojkl r ea feyk gh FkkA ml h ds jgrs ekuo us I kekU; vkdkakk ¼vkgkj] vkokl] vyadkj½ vkå egRRokdkakk ¼njjJo.k] njjn'kū] njjxeu½ I cU/kh I Hkh oLrupkad" çklr dj fy; kA bl rjg ekuo viuh ifjHkk'kk ds vuq i eukdkj d" I kdkj djus ds p°[kV ea vk x; kA eu%LoLFkrk dk p°[kV VV"yk r" ns[kk [kkyh i Mk gå eu%LoLFkrk d" ysdj ge fnokfy; k gå eukdkj d" I kdkj djus ds i {k ea ge I e) gå ; g vkt rd dh I eh{kk gå fcuk eu%LoLFkrk ds eukdkj d" I kdkj djus ds i {k ea ge I e) gå ; g vkt rd dh I eh{kk gå fcuk eu%LoLFkrk ds eukdkj d" I kdkj djus ds Øe ea gh ; g /kjrh chekj g" puph gå vkxs dh i h<a href="https://www.complex.com/blanks.com

ç'u%ekuo dsÞg¨uß vk\$ Þjguß IsD;k vk'k; g\$.

mùkj%ekuo viusÞgöuß dödYiuk'khyrk inold igpku popk gå då sjguk gå; gr; ughadj ik; k gå ekuo eal kdkj ijEijk dsvuq i gh Þjgukß curk gå ekuo dk jguk blorjg thogal sfHklu gå thogaeaoak ijEijk dsvuq i jguk cu tkrk gå Þekuo ijEijkß tå h döð pht görh gå; g tkxfr lsigys Hkh LohÑfr jgrh gå ij ekuo ijEijk dödå sjguk gå; g tkxfr dsckn gh görk gå

¼tuojh 2007] vejd\/d%

gj ekuo le>us;kX; gS

ç'u% vki Hk;] çy"Hku vk**j** vkLFkk ds LFkku ij vkRe fo'okl Is thus dh ckr djrs g**å** y**s**du vkt dh fLFkfr e**a** fo'okl dh ijEijk ughacuh g**å** ,**s** se**a** D; k ge vius okrkoj.k ds çfr foj"/kkHkkl e**a** thus ds fy, ck/; ughag" tk; **a** k**3**.

mùkj%bl eal e>nkjh d' d\u00e4nzeaykusdh vko'; drk g\u00e4 ifjokj ea, d vkneh d' çekf.kr g'uk g'xkA ml vkneh dsçfr l cd' fo'okl g'rk g\u00e5fd \u00e4; g vkneh Bhd g\u00e4\u00e5, k \u00e4bl vkneh dsçfr ged' d'\u00e4 'kadk ughag\u00e4\u00e4 ejk mnkgj.k yar' e\u00e4igyk vkneh Fkk] ejk thuk jguk l Hkh dsfy, fo'okl dk vk/kkj cu x; kA; g bl vk/kkj ij g\u00e5 tc tkxfr g'\u00e7h g\u00e4 r'\u00e4 ml l s okrkoj.k cnyrk g\u00e4 okrkoj.k gekjs vu\u00e4 kj cny tkrk g\u00e4 gekjk thuk; fn cny tkrk g\u00e5r'' ml dk çHkko g'\u00e7rk gh g\u00e4 ge tkxfr in\u00e4d; fn thrsg\u00e4r'' D; k ifjokj eagekjk d'\u00e4 foj''/k Hkh djrk g\u00e4.

tkxfr inold thuk ¾ lek/kku] lef) inold thukA blij çgkj d@u dj ldrk g\$\ blij vfo'okl d@u dj ldrk g\$\; ; g vkneh ls curk gh ugha g\$\ tkxfr d" viuk, a; k u viuk, a; g n\vert js dh Lo\vert Nk ij fuHk\vert g\$\ viukvk\vert pkgs u viukvk\vert bldk foj"/k]; k blij vfo'okl r" d"\vert d'\vert dj ugha ik; xk!

vk/kkjHkur dke; ghals g\$ t" e&us Åij dgk t" 0; fDr ml ea fVd i krk g\$ og vk/kkjHkur dke dj ldrk g\$\lambda t" fVd ughai krk og vk/kkjHkur dke r" ughadjskkA i jajk dk <kupk& [kkupk cuus ds ckn r" l Hkh lger g"rs gh g\$\lambda lefi i g"rs gh g\$\lambda i jEijk cuus ds ckn gj 0; fDr lefi i g"rk gh g\$\lambda

ç'u%le>nkj g'useaokrkoj.k dk D; k; "xnku g\$.

62@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

mùkj%**gekjh LohÑfr; k; gh gekjk okrkoj.k g\$** ekuo fal le; d**\$** s le>nkjh ds fy, djoV ys y**}** bl dk d¨Ā v**n**ktk ugha yxk l drkA vkt xyrh djus okyk dy faruk l gh g¨ l drk g\$ bl d¨ d¨Ā l ¨p ugha l drkA

vr%vkneh dsl qkjusdh l EHkkouk l nk&l nk cuk gh gå gj volfkk ea cuk gh gå ge ; fn l Vhd jgrs gå r" gekjk okrkoj.k Hkh çHkkfor g"rk gå ge ; fn l Vhd ughajgrsr" gekjk okrkoj.k ge ij ncko Mkyrk gh gå ; g Hkh ml h fof/k l sg\$px¢ en/; ea y?kqen/; l ekrk gåß

ç'u% vki gekjh ftl Hkh ckr dk mùkj nsrs gji mld ekuo lsyk dj t"Mrs gji , j k D; "i.

mùkj% I gvfLrRo #ih vfLrRo I s I æfi/kr d'Ã Hkh ckr g'xh r' mI d' ge crk, xA mI d' v/kj ea N'Mk ugha tk I drkA I gvfLrRo d' I e>usokyk ekuo gA bI fy, ekuo d' N'Mk ugha tk I drkA bu n' /kop'a dschp ea gh I kjk n'ku gA , d rjQ+I gvfLrRo Lo: ih vfLrRo nu jh rjQ+tkxr ekuo A I gvfLrRo dk n"Vk] drk] Kkrk vkj Hk"Drk tkxr ekuo gh gA

ç'u% l e>us dh çfØ; k ea l e>us \lor k \mathfrak{f} l e>kus okys ds chp l Eç \mathfrak{f} k.kk l gh g`uk t: jh g \mathfrak{f} -

mùkj% l Eç\$k.kk Bhd g`us ean 'eny vko'; drk, ag& ¼½ l e>kus okyk vi uh i yih l e> d` çdkf'kr dj l dA ½½ l e>us okyk 0; fDr ml d` xg.k dj l dA

; sn"u"ag"usij gh l Eç\$k.kk i yik g"rk gå i yiseu l sl quus dsfy, vki vk, g" ; g eyik LohÑfr gå

gj ekuo le>us; "X; gA gj ekuo le>uk pkgrk gA bldslkFk gh gj ekuo fdlh vk; qdsckn viusd" le>nkj

eku yrk gå þeðile>nkj göx; k gði to; g eku yrk gå roml dsfy, le>us ds njokts can götkrsgða bloks ckn lyhd ckr ml rd igppus eardyhQ görh gå, dh fLFkfr ea og 0; fDr tå k mlus viuk thus dk rjhdk cuk; k gå mlds vurdny ckrädölærk gåvkða tömlds vurdny ughagða mudövius lgáry; r ds vurða rtæk dj yrk gå

ç'u%0; ogkj dh l hek D; k g\$.

mùkj%0; ogkj dh l hek g\$l EcU/kA l æákïaeaU; k; çekf.kr g'ukA l EcU/k dk ç; "tu dsvk/kkj ij igpku g" tkuk] ml dh Ãekunkjh ds l kFk fuokġ g'uk] ijLij eW; "a dh vuţkfir g'uk] ijLijrk ea mudk eW; kædu g'uk Qyu ea mHk; rflr g'ukA 0; ogkj ea mHk; rflr gh ekinM g\$

fu; fr fof/k olko ¾ U; k; A

I EcU/k fu; fr fof/k I sg"rsg& I EcU/k d" vkneh i shk ugha djrkA vkneh dspy I scalk"a d" i gpku I drk g& U; k; ea PI scalk"a dh i gpkuß ds ckjs ea dgk g& PI scalk"a dk fuekZ kß ugha dgk g& I scalk"a d" ç; "tu ds: i ea i gpkuk ogka I sU; k; dk 'ko#vkr g"rk g& ç; "tu ¾ I gvfLrRo ea çek.kA

ç'u%vullko IsigysgelsvU;k; u g D;k;g lEHkogs.

mùkj% ughA vullko IsigysijLijrk ea dgha u dgha vU;k; g"rk gh gA tkxfr dsigysU;k; dk d"Ā LFkku gh ugha gA

vkt dh fLFkfr ea, d Nr dsuhpsvusd y"x g" tkrs gji l kFk eajg ughaikrá viuk ijk; k dk nhokj cuk gh jgrk g\$ pkgsN"Vk g"]; k cMk g"A Fk"Mk nhokj c<+x; k r" }\$k Hkh fn[krk

64@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr lækn

gå de nhokj jgrk går" }šk fn[krk ughagå vutko dsigys d"Ã U;k; ughagå d"Ã lek/kku ughagå

1/4 tuojh 2007] vejda/d½

byflrko enyd ekuo datær fparuß dk eryc

ç'u%viusçLr¶r d" ÞvfLrRo enyd ekuo d¶ær fpæruß uke nsus dseny envkidk D; k vk'k; jgk\

mùkj% bl dsigys në rjg ds fparu vk, igyk] jgL; enyd Ã'oj dær fparu(nhijk] Hk@rdokn; k vfLFkjrk vfu'p; rk enyd olrq dær fparuA Ã'oj dær fparu jgL; Is vkjEHk gërk g\$vk§ jgL; eagh var gërk g\$bl fy, ml dë fo'k\$k.k fn; k þjgL; enydßA jgL; Is dë Ā I ek/kku feyrk ughag\$A ekuo ea dYiuk'khyrk gëusl sjgL; dë ysdj vusd çdkj dh phtafy[k nh x; hA Hk@rdokn us fl) kar : i ea vfLFkjrk vfu'p; rk dë çfrikfnr fd; k g\$A

vc ; g të eplsçxV gyvk bls Hkh rë dë uke nsuk FkkA esus vfLrRo ea gh lc din ns[kk FkkA vkj esus ekuo dh gs]; r lsgh ns[kk FkkA vfLrRo eay eagsvkj ekuo ns[ku@le>us okyk gsbl fy; spvfLrRo eayd ekuo dsær fpsruß uke fn; kA

ç'u%bl d" Þe/; LFk n'kluß vki us uke D; "afn; k\

mùkj%bl eae/; LFk l ùkk] e/; LFk cy] e/; LFk 'kfDr vk§ e/; LFk fØ; k dk o.ku gSbl vk/kkj ij bl d" e/; LFk n'ku uke fn; kA

çÑfr earhu rjg dh fØ; k, a xokfgr gål e ½ uuk]; k c<uk½] fo"ke ½ xjuk] ?kVuk½ v½ e/; LFk ½ cusjguk¼ t\$ si M+ c<rk gå cusjgrk gå v½, d fnu ej tkrk gå cusjgus dh i shk g"rk gå thrk gå v½, d fnu ej tkrk gå cusjgus dh

ijEijk g"rh g**%**

ijEijk ds: i eagjsd oLrqInk&Ink jgus dsfy, g\$bld igpkuus dh vko'; drk g\$\, e/; LFkrk ds vk/kkj ij le vk\$\, fo"ke dk Hkh v/; ; u fd; k tk I drk g\$\,

1/4 tuojh 2007] vejda/d½

Hkkar vHkkar

ç'u% vuttko l Eillurk ds ckn ekuo ekuo in ea Ro l ailu jgrk gå ekuo in d" vkius Miktar vilktarß ilkh dgk gå Miktar vilktarß dk D; k vFkZ gå.

mùkj%ÞHkkarß ekuo fç;] fgr] ykHk nf"V; "al sfopkj djrk g\$ dk; I djrk g\$ ÞfuHkkarß ekuo U; k;] /ke] I R; nf"V; "al sfopkj djrk g\$ dk; I djrk g\$ fuHkkar g"us ds ckn d"Ā Hkkar okys dke djrk ughag\$ fuHkkar g"us ij ÞHkkarß D; k g\$; g irk pyrk gh g\$; g o\$ sgh g\$ tc ged" I gh D; k g\$; g irk py tkrk g\$ r" x+yr D; k g\$; g Hkh irk py tkrk g\$ xyrh dsfy, d"Ā vyx I s v/; ; u djuk ughai MrkA

Hkkar vHkkar I svk'k; g\$t" fuHkkar g" dj Hkkar vk§ fuHkkar n"u" adk n"Vk g"A; g bl fy, vko'; d g\$ D; "fad xyrh d" I fkkjusdsfy, xyrh d" ns[k i kuk vko'; d g\$; g rHkh rd g\$tc rd i jih ekuo i jEi jk tkxfr ea i fjofr r ughag" tkrhA bHkkar vHkkar B vutjko I ju 0; fDr gh g\$ t" ekuo in ea g\$ Hkkar vHkkar dk eryc; g ughag\$vutjko I ju 0; fDr ea HkkfUr Hkh jgxk vk§ fuHkkfUr Hkh jgxkA

Igh d" le>k g\$mld" xyrh djusokyk xyr fl) ughadj ikrkA /khj&/khjsxyrh djusokyk lgh le>usdh txg eavk tkrk g\$ lghiu fdlh, d 0; fDr ls'kq g"rk g\$

66@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

ç'u% bll sigys Plghß gryk fol ughà

mùkj%ÞI ghß dsckjseaekU; rk jgh gß I gh dk çek.k gæ/k ughð

Plghß doN g"rk gS, sih ekU; rk jgh gß ij lghiu dh ijEijk ughacu ik; hA lghiu dh ijEijk lsvk'k; gSle> t" vkpj.k eavk,] lfo/kku eavk,] f'k{kk eavk, vkg 0; oLFkk ea vk, A e/; LFk n'ku lghiu dh çek.k lfgr ijEijk dsfy, çLrko gß mlh dsfy, ge ç; kljr gå

1/4tuojh 2007] vejda/d½

fopkj igy vkpj.k ml dsckn ea

foxr ealla/kn'klokn ullicrk; k vkpj.k igy} fopkj ckn eal vkpj.k dsfu; e crk; s; g dj"]; g er dj"A og Ic: f<+ "aeaifjofrir g" x; kA

tcfd e/; LFk n'klu ds vu(kj fopkj igy); vkpj.k ml ds ckn ea A fopkj ea ge LoLFk g" tkrsg); r" vkpj.k ea LoLFk g"rsgh gå þdj"] u dj"ß; g: <h g); le> ughagå l"p fopkj; fn i y k g" tkrk g); vu(ko enyd g" tkrk g); r" og vkpj.k ea vkrk gh gå fopkj ea lek/kku LFkkfir gq fcuk d"Ã ekuoh; rki wkl vkpj.k ugha djxkA ml ds fy, v/;; u gh, d ek= mik; gå

1/4tuojh 2007] vejd//d1/2

&u l 2 Lb

t" dgk tk jgk g\s mruk gh | \pu aml ds | kFk feykoV ughafd; k tk, A feykoV djus | sge #d tkrsg\s vul \puh djus | l sge #d tkrsg\s vun\{kh djus | sge #d tkrsg\s \sq \text{...}

; g dy feyk dj tkxr ekuo ds: i eng us ds fy, l pko gn bl d"/; ku l s l wus dh t + j r gn

vun: [kh ughafd, eryc /; ku nsuk 'kq dj fn, A feykoV ughafd, eryc | rdz jguk 'kq dj fn, A vul quh ughafd, eryc , dkxrk vk x; hA

bl iirko d¨ijik le>us ds ckn fu.k; yhft; s blea D; k deh gå le>us ds i gys gh ge blea deh fudkyus yx} din bldsckjseafu.k; ysus yxs r¨vul quh vk; vun [kh g¨xh bld¨le>us ds ckn fopkj dhft; s; g gekjs fy, fdruk lkFkd gå midkjh gå t+jr gå fQj d¨ā foj "/kkHkkl yxrk gå r¨epscrkb; å gj l #] gj fcUnqekuo ealekus ds fy, gh gå din Hkh foj "/kkHkkl ea tkrk gh ughagå

¼tuojh 2007] vejd\/d%

Hkk"kk IsKku rd

/ofu ds, d rjhdsd ge Hkk"kk dg jgsgå bflæ; ads I kFk 'kCn r\$ kj g rk gå 'kCn vær xRok Hkk"kk dsuke I svk; kA Hkk"kk g\$HkkI ukA 'kCn dsvFkZI solradk HkkI g ukA 'kCn dsvFkZI solradk HkkI g ukA 'kCn dsvFkZI solradk HkkI g ukA 'kCn dsvFkZI solradk Lo#i dYi uk eævkukA vi uh dYi uk eævkusdsckn og I k{kkRdkj g tk, A og vutko eævk tk, A og çekf.kr g tk, A çekf.kr g uk vFkkZr-thuseæ c yuseæ I e>kuseævutko çekf.kr g ukA

ts spKkuß, d'kûn gå Kku og le> gst ekuo ds thus eal kejL; rk ds: i eaçekf.kr g rk gå igys pkj fo k; a d gh Kku eku fy; k x; ka og i; kar u g usij ikp bflæ; ads }kjk g us okyh Lohiñfr; ad Kku eku fy; ka og Hkh i; kar u g usij mld Hkh udkjk x; k vkj g uk D; k pkfg,] bl ij l pk 68@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr l **o**kn

x; kA e fus bl fcUnqls'kq fd; k FkkA e fus t" ç; kl fd; k og l Qy g" x; kA e fus Kku d" igpku fy; k t" ekuo ds thus e a l kejL; rk ds: i e a çekf.kr g"rk g f

bflæ; x pj olrupkadk Kku ekuo d g x; k gå Kku x pj lc cpk gupk gå e/; LFk n'ku Kku x pj olrupkadh igpku djkusdsvFkleagå ts sthou Kku x pj gå ekuo en; fo'okl] l Eeku] vkfn Kku x pj gå ; s Kku x pj olrua; fn l k{kkRdkj g r y utko g r k gh gå

%tuojh 2007] vejd\d%

vFkZd" le>uk gj 0; fDr dscycursdk gS

thou ealo; e~Isd A pht Nijk ughag A 'kjhj d' tord thou ekusjgrsg thou Nijk ghjgrk g A thou d' thou ekuus dh vko'; drk g A, sk g us ij /khjs/khjsçekf.kr g uk curk g A gekjsfopkj] bPNk] I dYi dh r TV vks çek.k dk igpku bl <a k l sge dk; l djuk 'kq djrsg r thou eav Fk c 'k g uk l g t g r k g A gekjsl kjsl p fopkj d' bl eaf L Fkj djrsg r vulko g us dh l EHkkouk cu tkrh g A

epeavk'kk dhrf"V pkfg, A bl rf"V d" D; k uke fn; k tk; sh uke , d gh g"rk g\$lek/kkuA eu ealek/kku g" tk; sh fopkj aealek/kku çxV g" tk; sh gj bPNk ealek/kku lek tk; sh gj læYi ealek/kku Li"V g" tk; sh , sh fLFkfr ea ge lek/kkfur g" tkrsgsh vutko enyd fof/k lsvfHk0; fDr bruk gh g"rk g\$n

vFkZ ds I kFk r Sukr g "us ij ged" c "/k g "r k gh g A rRdky geafpùk ea I k{kkRdkj dh r f "V g "tkrh g A QyLo: i vullko g "tkrk g S bruh gh ckr g A vullko ds ckn ge dgha #dus okys ughag A; g fd I h n lijs rjhds I s ughag "r kA

I Hkh y"x 'kîn"ads#i eagh çxV g"axa mldsvFkZd" gj 0; fDr le>rk ga vFkZd" le>uk gj 0; fDr dk l keF; 1ga vFkZgh olrqga olrqgh vFkZga l EiwkZolrqvfLrRo eaga l EiwkZvfLrRo lgvfLrRo Lo: i eaga; g l EiwkZvfLrRo pkj volFkkvkads#i eaçxV ga l EiwkZolrqdk uke ga og uke ge l qrsga uke l qdj vfLrRo eaolrqd" igpkuuk gSbruk gh ga

ekuo usgh gj olrqdk ukedj.k fd; kA uke I sgj olrqdk igpku g"rk gå; g çfØ; k gj 0; fDr eafufgr gå døy bl çfØ; k d" ç; "x djus dh ckr gå I ønu'khyrk dsfy, ç; "x fd; k I Qy gq A vc I Kku'khyrk dsfy, bl dk ç; "x djuk g\$vkj I Qy g"uk gå bruh gh ckr gå

I obnu'khyrk I sge I Qy göxs; k I Kku'khyrk I sigys bl dö Hkh r; dj yë! I Kku'khyrk ds fy, >dekjh gå I obnu'khyrk I svijk/k epr göuk curk ughagå viuk ijk; k I s epr göuk cuxk ughå

¼vxLr 2006 vejd⅓d½

vFk/vfLrRo eaoLrqgS

I wuk Hkk"kk g\$\forall k \text{ ls I e > uk \text{ VFkZ g\$\forall k} \text{ VFkZ g\$\forall k \text{ VFkZ le > rs g\$\forall k \text{ le > rs g\$\forall k \tex

70@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

og fof/k g\$ vfLrRo ea oLrq ds #i ea vullko djuk] çekf.kr djuk bruk gh g\$

çekf.kr djus ea ekuoh; rki wkZ vkpj.k vkrk gå vkpj.k vkus I s0; oLFkk ea thuk g"rk gå I kjsoLrq0; oLFkk dsvFkZeagå

I exi0; oLFkk eathus dk I ⊯ curk g&

ge ftruk thrsg§mldsvkxsdk l⊯ viusvki thou Isfudyrk gh tk jgk gØ

I o r e (kh I ek/kku d eu%LoLFkrk ds#i ea e a us v utko fd; k ga

%vxLr 2006 vejd\d\d\%

fp=.k] | k(kkRdkj vkj c"/k

½vutko Isigy½ fpùk ea t¨ fp=.k g¨rk gSmlls ItKkuh; rk çekf.kr ughag¨rkA lønuk ds#i eagh 0; Dr g¨rk gA

v/; ; ui nod ch) eat "c"/k g"rk g\$; gh fpùk eal k{kkRdkj g\$ og vuhko enyd fof/k I sçek.k çLrq g"rk g\$

fpùk ea I k{kkRdkj gius ds ckn cfj) ea ciik gh girk gâl ciik gius ds ckn vuttko eavd fof/k I siqu%çek.k ciik cfj) ea girk gâl çek.k ciik dk I adyi girk gâl çekf.kr djus ds fy, I adyi girk gâl I adyi gius I sml dk fparu girk gâl fpùk eal fparu ds ckn ml dk fp=.k girk gâl ml s fp=.k }kjk ge vkxs çdkfikr djuk ikq dj nars gâl

vuljkoxkeh fof/k ealh/kk lk{kkRdkj c"/k g"rk g\$fp=.k ughag"rkA rgyu lslh/kslk{kkRdkj] lk{kkRdkj lslh/kk c"/k] mldsckn vuljko vk\$j fQj vuljko dk ijkor*u cfj)] fpùk] ofùk vk\$j eu ijA vuljko dsijkor*u fof/k lsfp=.k gkrk g\$A

ekuo dh dYiuk'khyrk dk rflr fcUnq I gvfLrRo eagh gA dYiuk'khyrk dh j®kuh eav/;; u djus okys fo | kFkhZ dks I k{kkRdkj c"/k g" x; kA vutko dh j®kuh v/;; u djkus okys v/; kid eacuk gh jgrk gA QyLo: i v/; kid ds vutko dh j®kuh eafo | kFkhZdh dYiuk'khyrk foy; g" tkrh gA vutko dh j®kuh fo | kFkhZeaçHkkoh g" tkrh gA

%vxLr 2006 vejd\d\d\%

<u>U; k;] /ke] I R;</u>

U; k;] /ke] IR; inold rayu djus dh ckr ofùk eaj [kk gyk gå ml I s I cá/kr 'kûn ge I qurs gå 'kûn I s I cá/kr o Lrq 'kjhj enyd fof/k I s ofùk ea vkrk ugha gå ofùk ea I gvfLrRo 'g us ds # i ea 'kûn I s Lohdkj g "tkrk gå U; k;] /ke] IR; d "j gus ds # i ea i gpkuuk 'ksk j grk gå 'kûn' I s bruk mi dkj gyk fd U; k;] /ke] IR; g us ds # i ea Lohdkj g "x; kå tc dk; l # i ea x, r "'kûn i; kir ugha gykå IR; 'kûn I s t "I gvfLrRo báxr g\$ og D; k gå bl txg ea ge i gprs gå ; g g us i j I gvfLrRo fpùk ea gh I k{kkkdkj g "r k g\$ fparu {ks= eå I k{kkkdkj g "us i j c "/k g "r k gh gå c "/k g "us ds ckn cá) fparu ds fy, i j kofr r g "r h gh gå QyLo: i ml ds vuq i fp=.k g "r k gå, , i k fp=.k g "us I s I keus o kys0; fDr d "c "/k d j us ds fy, o Lrq feyus yxhå

ladyi çekf.kr güus dk xokgh gå fparu fp=.k dk i "BHknie gå

I tdYi çekf.kr g¨us ds fy, cht g\$ ml ds fy, fptru, d vko'; d çfØ; k g\$ rkfd ofÙk rìr g¨ l dsfd; gh U; k; g\$; gh /keZg\$; gh l R; g\$; g g¨usfd fy, vutko vko'; d jgkA

72@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr l pokn

bl rjg vulko enyd fof/k IslR; rgyu ea?ka/h ctkus yxk! /ke?ka/h ctkus yxk! U; k; ?ka/h ctkus yxk! QyLo: i lænuk Ist" læpuk feyh og bleafu; a=r g" x; hA vius vki! blead"Ā cy] i\$k]; k fu; e yxkus dh t: jr ughaga LokHkkfod #i ea; g g" tkrk ga bl çdkj fopkj eaU; k;] /ke} IR; lekfgr g" tkrk ga

bu fopkjädsvk/kkj ij eu eaeN; të Li"V gq mudk vkLoknu eu eagqvkA eu eagq bl vkLoknu dsvuq kj p; u djusyxsrë ge thuseaçekf.kr gëusyx! çekf.kr djusdsfy, , d rjQ cq) eal ddYi vkj nu jh rjQ eu eap; uA; snëu a feydj çek.k ijajk cu x; hA

f'k{kk fof/k I s v/; ; u

v/;; u fof/k I sc"/k

c"/k fof/k I svullko

vullko fof/k I sçek.k

çek.k fof/k l sçek.k c"/k dk l **z**dYi

çek.k c"/k ladYi lsfparu vk§ fp=.k

fparu vkj fp=.k I srayu vkj fo'yšk.k

ryu $\lor k$ j fo'ykk.k ds $\lor k$ /kkj ij ekl; "adk $\lor k$ Loknu $\lor k$ j ml h dsfy, p; u

1/wxLr 2006] vejd//d½

v/;; u djusdsfy, d[®]A vfrokn djusdh vko'; drk ughag\$

tho pruk eage ftruk Hkh djrsg) mldk xE; LFkyh I fp/kk l axg gh gå l fp/kk l axg ea igpuk vPNk r "yxrk g)

follrabi dk d'A rfir follnaughags i spokk i æg dk rfir follna u vilkh rd fdih d' feyk gs u vkxsfeyusdh d'A i Elikkouk gs bi fu"d"kij; fn ge igp tkrsgsr" i e>" ekuo pruk dh geeavi (kk cu x; hA

ekuo pruk di ikusdsfy, ti gekjk eu yxrk g\$mls ge /; ku dgrsgå /; ku nsuk ¾ eu yxkukA v/; ; u ea; fn eu yxrk g\$ 'ku‰'ku‰ge ekuo pruk dsçfr Li"V girs tkrsgå, d fnu ,d , 1 k fcUnq vkrk g\$ tc og gekjk LoRo ds#i ea gi tkrk gå ml h fcUnq I s tkxfr çxV girh gå

/; ku \lor ky \lor H; kl \lor kfn dh ijajkxr të Hkh fof/k; kj gasos bl dë Nurh Hkh ugha ga mu fof/k; ëa l s Lo; e~dk ç; ëtu \lor ky nul jëa ds fy, mi dkj nëu afl) ugha gërkA \lor /; ; u ea/; ku l e; k jgrk ga

v/;; u eaeu yxuk; fn i yih Ãekunkjh dsl kFk g¨tkrk g\$r¨; g i yik g¨tkrk g\$\text{\$\text{a}\$ ekuo pruk eaçoùk g¨us dsfy, i yik jkLrk cuk nrk g\$\text{\$\text{a}\$ ml dk çek.k g\$nl "afØ; kvkadk çekf.kr g¨ukA

v/;; u djusdsfy, d^{*}A vfrokn djusdh vko'; drk ughag\$\(\text{v/}; \); u djrsle; vHkh vki thfodkikt*\(\text{dsfy}, t^*\) dj jgsg^{*} ml dsçfr d^{*}A R; kx] o\$\(\text{kX}; \) dk ckr vkrk ughag\$\(\text{vk}; \) u; fn djrsjg^{*}] d^{*}A , \(\text{l} h \text{txg vk}; \) xkl d^{*}A , \(\text{l} k \text{kk} \text{vk}, \text{xk tc ekuo pruk vki dsfy, Lohdkj g^{*} tk; \) xhA ml fcUnqrd v/;; u g\$\(\text{l} k \text{vk}, \text{vk} \) g\$\(\text{l} k \text{vk} \)

ftl rjg i ùkk i dus dsckn o {k l sLor%gh fxj tkrk g\$ ml h çdkj gekjh l kjh fuj Fkdrk; avi usvki fxj tkrh g**å** i ùkk r "Musvk**j** i ùkk fxj us ea fdruk QdZg\$vki gh crkvk**s**; g, d

74@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr l økn {kfr eDpr çfØ; k qD

I e>nkjh ds ckn ; g ryyukRed fo'ysk.k g"rh gs ge ftl rjg I s nkuk i kuh i shk djrs gs ml I s I rtV g" I drs gs ; k ugha ryyu ds ckn ; fn ge i krsgsfd or eku dk gekjk nkuk i kuh vft r djusdk rjhdk Bhd gs r" fdl d" D; k rdyhQ gs; fn vurdny ugha i krsgsrksryyu ds ckn nv jk i k#i vi us vki I s gh g" t krk gs nv jk i k#i d"Ã u; k vkneh ugha djskA I e>usds ckn thus dk nv jk i k#i vi us vki I s mHkj vkrk gs

mnkgj.k dsfy, ns[k ; \$\psi xd \text{ fof/k Isck.k I \psi aeads s viusvki Isu; k jpuk fof/k mHkj vkrh gs ge to rir g rs gs r rir g dj thus dk i k#i vius vki Isge ea mHkj ds vk tkrk gs, d gh i k#i Isgj 0; fDr ft; xk; g Hkh cod Q a dh dFkk gs, d i k#i eal Hkh vkneh th ughaik; xkA gj vkneh ds I kFk i k#i cnyxhA bl ea, d pht /kp jgxh Lokoy c u dh fLFkfr vFkkr~vius i fjokj dh vko'; drkvka Isvf/kd mRi knu dj ysukA i fjokj ds I Hkh 0; fDr; ads'kjhj i "k.k] I j {k.k} f'k{kl} nh{kk vks I ekt xfr ea Hkkxhnkjh dk çcak g A brus dsfy, gh r I k/ku pkfg,! mrusdsfy, I k/ku gj i fjokj ea Je i od i shk fd; k tk I drk gs.

Je i notal Lokoyacu dk i k#i vki vius vki Isgh fufer dj x A, d gh i k#i e al Hkh m Riknu dj aks; g Hkh e n kirk dh ckr g A bl rjg ekuo , d e 'khu ugha g A ekuo , d l no nu khy vk j l k ku khy b dk A g A l k ku khyrk e a l no nuk, a fu; a=r jgrs g a QyLo: i ge 0; o L F kk e a th dj çekf.kr g I drs g A bruk gh r I # g A bl I # d ; fn ge Bhd r jg I s m i; x dj y s s g a r I a kj d s m i dkj dj usdh t x g e a v k t kr s g A

; FkkfLFkfr d" cuk, j[krsgq] v/; ; u ij /; ku nsusdh vko'; drk g& vkosk eavkus I s v/; ; u #d tk, xkA

1/wxLr 2006] vejd1/d1/2

v/;; u çek.k ds l kFk gh gS

fdrkc I s I pouk g A v/; ; u ekuo dk ekuo ds I kFk gh g rk g A n 0; fDr dsfcuk çek.k dk ç'u gh ughag A I Kku'khyrk vk J I osnu'khyrk dk ; fn çek.k g uk g r n 0; fDr; adk g uk gh g A I Kkuh; rk çekf.kr g us ds fy, n vknfe; a ea , d I e>kus okyk], d I e>us okyk I e>us okyk I e>us ij vk J I e>kusokyk I e>k i kus ij LokHkkfod #i ea I Kkuh; rk çekf.kr g rh g A

I kkuh; rk çekf.kr güus ds ckn ml düdk; 1#i ea ykus ea dgha Hkh vMpu ugha gå tå s eq-s ej h ckr düçekf.kr djus ea vHkh rd rüd ÄvMpu ugha gå Þge I waxs ugha vkj Þge djaxs ugha bligha nüdkye ea yüx [kMa-ga vHkhA fdllrq bl dk fojük djuk fdl h l s curk ugha gå

Hkk''kk dk ç; "tu gs I pouk igpukA Hkk''kk v/; ; u dk vkjsHkd Hkkx gsA

I quus ij] ns[kus ij vkid" I pouk g"rk g\$\ I quus ij I okt/kd I pouk igpprk g\ m I s de ns[kus ij] m I s de vk\ ckd\ I pouk vk\ a I \ a\

Pe&cekf.kr gp; g vki dsLohdkjusij vki çHkkfor g"rs g& ml I sigysrd vki ftKkl qcusjgrsg& v/;; u djusdh bPNk çxV djusrd vk tkrsg& v/;; u rHkh g"rk g\$ tc Lo; e~ea; g Lohdkj g" tkrk g\$ fd v/;; u djkusokyk çekf.kr g&; gh b0; fDr çek.kß dk vk/kkj g&

76@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

v/;;u vdsyseaughags v/;;u çek.k ds l kFk gh gs bld gkā ykbV djusdh t:jr gs vkt dh nqu;k dsfy,;g,d tcjnLr eqnak gs vHkh rd;sekursgafd dku ea v/;;u gs dku l st l qkā i Mfk g} ml dsvFkleav/;;u gs

jkl k; fud Hk@rd oLrqal Hkh dkjhxjh fof/k Isged le> eavkrsg& tsstaxy Isdjat dscht cV"j dsykuk, d dkjhxjh g& mldk rsy cukuk vks fQj mldk Mhtsy cukuk ,d dkjhxjh g& bu Icd" feyk dj ge xfr; k; krk; kr ds fy, ç; "x djrsg&

thou d ge v/; ; u fof/k I s I e>rsg 1 0; kid d ge v/; ; u fof/k I s I e>rsg 1

ekuo dsikl dYiuk'khyrk g&

ekuo I Ppkà d" pkgrk g&

ekuo d" I Ppkà dk HkkI] vkHkkI g"rk g&

bl vk/kkj ij iBu Isv/;; u dh çofùk curh g&

vc t\$svkid" | pouk feyh fd | R; g\$U;k; g\$lek/kku q\$

; gh rhu ç/kku enns gávflrRo en bu ç/kku enn ads vk/kkj ij e/; LFk n'ku dh l kjh l pouk, aga bu l poukvkadsvk/ kkj ij geayxrk gj l R; d à pht gs

v/;;uimod ge bl txg ij igmp tkrsg&fd l R; , ! k
g\$

v/; kReokfn; "a us Hkh | R; dk dlp cfriknu fd; k 'kûn"a eaml | sdlp | Ppkã Hkk| h rHkh r" ml dsfy, U; "Nkoj gq gåos y"xA

vc ; gk; çfriknu g\$ÞI gvfLrRo gh ije I R; g\$A

I gvfLrRo g¨us ds vk/kkj ij] çÑfr vk**j** 0; kid oLrq I rr~g¨us ds vk/kkj ij] ekuo d¨ v/; ; u djus dh I EHkkouk cu x; hA

igys ¼v/; kReokfn; "au½ cge | R;] txr feF; k crk; k FkkA vk§ feF; k | R; d" v/; ; u d\$ sdjxk djdsjkLrk cn FkkA

vc e/; LFk n'klu dgrk g\$fLFkfriwkllùkk eafLFkfr'khy çÑfr l EiDr g\$ iwklrk ds vFkleal EiDr g\$

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

vVdko dk dkj.k g\$vki vHkh rd t\$sft, g\$ mlds dN fcUnqvkad vPNk ekusjguk

Hke efiDr dk çek.k vijk/k efiDr g\$\lambda viuk ijk;k ls efiDr g\$\lambda bl txg ij vkus ds fy, ;g çLrko j[ksg\$\lambda ;g çLrko vkid" Bhd yx jgk g\$\lambda ;gk; vkus ls igys vki t\$\ls s Hkh ft,] mllslarf"V ugha feyh ij vPNh rjg ls thus ds vjeku ea vki ft, A

vc; g çLrko vki dsvf/kdkj eavkuseaFkïMk vkukdkuh djrk g\$\lambda bl vVdko dk dkj.k g\$vki vHkh rd t\$\sft, g\$\rmbda ml dsd\rmbda fcUn\rmbda ka d\rmbda vPNk ekusjgukA

vc bl ckr ls; g irk yxrk g\$ ge pkgs fdrus Hkh fcUnqkad" vPNk eku ya og dy feyk dj Hke gh g\$\footnome{\text{the g}\footnome{\text{the g}\footnome{\text{t

78@e/; LFk n'klu ij ∨k/kkfjr løkn ftKklk g∰ g\$A

ç'u%; kuh vHkh e δ ifjokj e δ t sthrk g δ D; k oʻxyr g δ

mùkj%xyr g\$ ifjokj ge t\$ k Hkh ik#i vHkh fd; sg&og Bhd ughag\$ ge ,d Nr dsuhpsg"uk I h[ksg\$jguk ughal h[k\$ ç'u%e&t\$ s [kkrk g] jgrk g] u@djh djrk gyD; k og xyr q\$.

mùkj% xyr g\$ tho pruk ea ge ftruk Hkh vPNs I s vPNk ik#i cuk; k I c xyr g\$

vki y x a eafgEer dghau dghal s t Mk gSojuk; g t eaus vHkh c yk] ml d l u dj fVdsjguk vkl ku r ughaga tho pruk ea thus okyk ekuo ejh bl ckr d l udj gtkj d'l nuj Hkkxuk pkfg,!

vc vki bl çLrko dsikl viuh etcijh o'k vk; sgål tho psruk ea vPNslsvPNk eku dj ge cgr din djrsgål tsond fopkj vkj ijajk d' bruk eaJ\$Bre eku dj pykl ij mllsd'Ä Hkh lek/kku ughafudykA y'x'adh riL; k eadeh ughajgk ij fudyk Hkhth Hkkax ugha lkekU; 0; fDr; 'adh vk'kk mulscuh jghA lakj bu y'x'alsdin feyrk gj feyrk g\$l "p dj ç.kke fd; kA y'x ç.kke djusyx} r' viusd' eku fy; k fd geuslc din nsfn; k! bl rjg lsvgerk; ac
hA

vkid" y"x ç.kke djusek= Isvkidk ; g I "puk fd vki cMag" x, ; g xyr g\$

v/;;u] ri] vkfn I s; fn d(N feyrk gSr" og f'k{kk e}n I fo/kku e}n vkpj.k en vkuk pkfg, A 0; oLFkk en mI dh I ⊯ 0; k[;k g"uh pkfg, A bu pht"adk ç; "tu gSviusijk; s dh

nhokj adk [kRe g ukA ekuo] ekuo dh gSI; r Is, d nwijsdh igpku eavkuk pkfg, A bI dsfy, e/; LFk n'ku Isigys Kekuo bfrgkI eMz d A I # ugha fudykA

vuljko I sigys0; ogkj eafu'p; rkj vkpj.k eafu'p; rk vkj fujarjrk ughacurhA vuljko I sigysvkneh chl "avorkj" aea th yrk gå, d gh vkneh, d I e; eacgar 'kkar fn [krk gj] ogh vkneh nuljsI e; eaJki nsnrk gå; g dc rd pyxk\; g thou dsviusvki ealartV u g"usdsdkj.k gå, 'kjhj I art"V dk dkjd g"rk ugh g\$blfy, v/kujkiu gh yxrk gå.

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

rfir disykbitk,\

fç;] fgr] ykkk rıyu enigrsfç;] fgr] ykkk dk gh fp=.k jgrk gå bl ∨k/kkj ij og fpæru&{k⊊ eatkrk gh ughagå 'kjhj enyd ckr d" fp=.k I svkxsc<k; k ughatk I drkA mI eadby I onuk, agávká I onukvkaď jkth djusch cofúk gá bl. ď I ponu'khyrk dgkA 'onuk' blfy, dgk D; "Ad I (ik Hkkl rk q) I (ik fujarj jark ugha qa); q d"V cuk jark qa); q osnuk vrflr dk dkj.k gå bl fy, fp=.k eackj&ckj nå{k n[ky djrk ga fcxkM+dk l tdr fp=.k eavkrk gh ga og ekuo dsfy, I tadV q& milisefDr ikuk ekuo dk dke q& Hk;]çy"Hku o'k ge dN djrsHkh g8mllsdN lgh g" tkrk g8 dN xyr g" tkrk q& blealst" bl qhB okyk Hkkx qSoq 'kjhj Islæf/kr q& PxyrhB okyk Hkkx pkj avolfkkvkal slæb/kr gå 1/0; bd l gh dh igpku 'kjhj enyd fof/k Isgh dh x;h FkhA ftllspkj"a volfkvkadslkFk xyrh g"rh g\%\bl <ax l sge l ghiu dsckjs eage day 'kihi rd gh I lifer q" x, A 'l ghi u* d" i gpkuus dk {ks= bl rjq fl dlM+x; kA 'xyrh* dk {ks= c<+x; kA xyrh

80@e/; LFk n'kū ij ∨k/kkfjr løkn

dk {ks= c<us | s xyrh dh vknr c<rh x; hA dYiuk'khyrk] deLorark jgk ghA eukdj d" | kdkj djus ds fy, d"Ā Hkh vijk/k d" ge o%k eku fy, A

vc bl rjg ge pyr&pyrs; gk; rd igppstc vkids I keus; g I gvfLrRo dk e/; LFk n'klu dk çLrko vk x; kA bl I svki j eklipr gq A D; lid vkidh clij) dh fp=.k ds I kFk I gefr feyhA

c(i) dh fp=.k ds l kFk l gefr g''usij j''ekpark r'' g\$ ij rflr ughag\$\)

rflr ds sykà tk,\

ryvu eall; k;] /ke] I R; d" ç/kku ekuk tk, A ll; k;] /ke] I R; d" ge pkgrsr" gåghA; g gj 0; fDr eagå eu ealkh ll; k;] /ke] I R; ds l kFk | gefr gå bl rjg ge ftruk | Hkh tkusgå ml | s; g ns[kuk 'kq djrsgå fd; g dgk; rd ll; k; gå D; k; g l ek/kku gå; g dgk; rd | Ppkã gå; g ftKkl k djus | s ge vi uh ojh; rk d" ll; k;] /ke] I R; eafLFkj dj næsgå; gh rjhdk gå l; k;] /ke] I R; d" Lo; a ea çHkko'khy cukus dka Lo; a dh ll; k;] /ke] I R; ds vk/kkj ij tkp djuka; g tkp g"us ij ge Lo; a ea ll; k;] /ke] I R; dh çkFkfedrk d" Lohdkj yæsgå; g Lohdkjus ds ckn ge ll; k; D; k gå I R; D; k gå /ke] D; k gå bl [k"t ea tkrs gå.

bleatkusij irk pyrk g\$lgvfLrRo #ih vfLrRo gh ije IR; g\$l; g c\$n; d" c"/k g"rk g\$l bllsc\$n; aea lar\$V g"us dh I EHkkouk cu tkrh g\$l c\$n; d" lapko igppk fd lgvfLrRo #ih vfLrRo IR; g\$lek/kku: ih /ke2g\$vk\$jeN; "a ds: i eaU; k; g\$l; g c\$n; d" Lohdkj g"rk g\$l c\$n; "a ; g LohÑr g\$vk r" rjar vu\$ko ea vk tkrk g\$l bl rjg

I gvfLrRo eavullko g"uk g" tkrk g&

c"/k rd v/; ; u gå ml dsckn vullko Lo; aLQ\u00fclgå vc vullko enyd fof/k l sçek.k c"/k g"usyxrk gå çek.k c"/k g"usyxrk gå r" gekjsvkpj.k eavkusyxrk gå

 $\hbox{vc rijgh crkvksbl d$^\circ$ esl R$; ekup; k vkj dipl d$^\circ$ I R$; ekupk }$

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

çek.k ds | kFk gh | e> iyik g"rk g\$\frac{1}{2}

Hkfer fLFkfr ea Hkh vki I R; dh vi {kk djrsjg\$\text{A} I R; dh vi {kk vki ea l ekā jghA ml dsckn vki d" l pouk feyh dh; g vi {kk thou ea g\$\text{A} thou ea l gvfLrRookn dh l pouk d" l "pus x, r"; g vki ds ryvu ea vk x; kA bl rjg l pouk ds: i ea U; k;] /ke \text{Vk}\text{S} I R; vki ds ryvu ea vk x; kA vki dk ryvu bl çdkj 'kq g\$\text{A} r" vki ds fpùk ea l k{kkRdkj g"uk 'kq g" x; kA fpùk ea l k{kkRdkj i yik g"uk c"/k ds i gys t + jh g\$\text{A} l k{kkRdkj i yik g"us dsckn gh c"/k g"rk g\$\text{A} l gvfLrRo c"/k g" x; k] r" vu y ko en y d fof/k l s og çek.k: i ea vkus yxrk g\$\text{A}

'kjhj dk fØ; kdyki thou ds I k<\$pkj fØ; k eagh i yi k g" tkrk g\$ vulko rd igppus dk bl ead A olrqjgrk ughag&U; k;] /ke} I R; I pouk ds: i ea igpph r" I k{kkRdkj 'kq g" x; kA vulko g"us ds ckn] vulko çek.k I fgr ge i qu%çlrq g" i krs g&

Hkfer volfkk eabruk rd jgrk g\$fd ryvu g"rk g\$ gj 0; fDr fç;] fgr] ykHk dk ryvu djrk gh g\$ bl fy, ge d"; g Lohdkj g"rk g\$fd U; k;] /ke] I R; dk Hkh ryvu g"rk g\$; g ckr geeaekU; rk ds: i eajgrk g\$ tc ge çekf.kr g"us yxrsg\$ 82@e/; LFk n'kū ij ∨k/kkfjr løkn

r" bleageafo'okl g"rk g&

U; k;] /ke] I R; d ekU; rk dsvk/kkj ij 'kCn ds}kjk to ge Lohdkjrsgår" ml dk l k{kkRdkj viusvki l sfpùk eag rk gå fpùk eal k{kkRdkj g usdsQyLo: i c "/k] c "/k dsckn vullko] vullko ds QyLo: i çek.k] QyLo: i çek.k c "/kA ; gkj rd igpusdsckn ge fpru i bd ge çekf.kr djus; "X; g "tkrs gå

çek.k ds l kFk gh l e> i yik g"rk g%

vuttko ds fcuk le> i jik ugha g"rkA rc rd 'kCn gh jgrk g\$A

> ekU; rk vkj vkLFkk ds l kFk ge v/; ; u 'kq djrsgå çek.k ds vk/kkj ij ge çekf.kr g" tkrsgå %vxLr 2006] vejdå/d%

I we I assuk

ekuo dk eu rhu fn'kkvkaea, d I kFk dke djrk gå eu të rhu fn'kkvkaean Mfk g\$mI dë dYi uk Hkh dg I drsgå eu dh xfr Hkh dg I drsgå p; u djusdsfy, n Mfk g\$euA vU; 0; fDr D; k dj jgk gå då k fn [krk gå D; k pkgrk gå; g eu }kjk p; u ea vkrk gå; g gekjseu ea çfrfcfEcr gërk gå mI h ds vk/kkj ij ge nu js0; fDr I seavy e\$h i nod ckr dj I drsgå

nul js0; fDr d" | Vhd | <+i kusdh {kerk ea0; fDr&0; fDr ea vUrj jgrk g\$\lambda nul js 0; fDr ds vk'k; d" | <+i kuk , d ifjiwkrk \%\rumble vublko | EiUurk\% dh ckr g\$\lambda ml eai\sukiu g\$\lambda gekjh vi\{kkvka | s ynk guyk gekjk eu iujk ftKkl k ugha dj ikrkA vius eu d" [kkyh djus ij gh | keus okys dk eu i <+us ea vk, xkA | keus okys D; k pkgrk g\$; g irk pyrk g\$\lambda D; k djrk

g\$; g irk pyrk g\$\ D; k g"rk g\$; g Hkh irk pyrk g\$\ [kkyh eu eafopkj dk Hkh çfrfcEc jgrk g\$\ [kkyh eu gh çfrfcEcu ds fy, fuxfVo \(\mathbb{V}\)\text{V"xkQh t\$\ \frac{1}{2}\ g\$\ ml | sgekjsfy, | keus0; fDr d" | e>usdsfy, enn g" tkrk g\$\ ml dsigys| sgekjsikl; g; "X; rk jgrh g\$fd g"uk D; k pkfg,\ djuk D; k pkfg,\ vk\$j jguk D; k pkfg,\ bl d" | kFk eaydj n# jsdh vi{kk dsvu(kj viuh; "X; rk dk Hkk"kk Lo: i ea igukus tkrs g\$\ ftl | s n# js dh ckr | Vhd igp tkrh g\$\

; gh l Eç\$k.kk dk x# eæ g\$\), ; gh l ¶e l ønuk g\$\) bu l ønuk∨kadsl kFk ; fn ge l "pusyxrsg\$\) çoÙk g"rsg\r" gekjk cg¶ l kjk l Eç\$k.kk l Qy g"us yxrk g\$\)

vullkoenyd fof/k Isthusen; g LokHkkfod g"tkrk gå vullkoxkeh fof/k en Hkh /; ku nsusdh vko'; drk gårkfd I pouk Bhd xg.k g"Idå

¼tuojh 2007] vejd\/d½

ds s | quafd | le> eavk, \

y4½ ge fdl y{; Isl ψ jgsg δ le> e δ vkuk; k ugh δ vkuk] ml ij fulk δ djrk g δ

ge t" diN Hkh I qui mis ekuo i gt y{; 1/1 ek/kku] i ef)] vHk;] i gvflrRo½ ds i kFk t"M+dj i qua r" ged" vFkZie> ea vkrk gi ekuo y{; d" N"M+dj i qursgi r" ge rdZistiM+tkrsgi i e>usd" N"M+nsrs gi

thusdsy{; IsI quusisghie> vkrk gå døy i quuk gå thuk ughagsbi rjg isiyik i quuk Hkh ughag ikrka y{; lær Jo.k isie> eavkrk gå

84@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

rd/lar Jo.k Isle> eaughavkrk g&

bl çLrko di luuslsigysvki tsskkh ft,] lh[ksfd,] ml dh dh ldklked vksdh udkjkked Lefr; ki vki dslkFk gsghA mu inollefr; adslkFk tiM+dj; fn bl çLrko di luusdk ç; kl djrsgsri; gle>ughavkrkA ti ftruk dgk tkjgk gsdoy mlsgh luk tk, igikusfdlh vk/kkj dslkFk blsu luk tk, A

vki vkt rd 'ktk pkgrsjgsvc; g lolktk dk çLrko vkidslEe([k g\$\ bl çLrko d" 'kt) f% l uuslsgh; g le> eavkrk g\$\

Pasile > I drk gpvks I keusokyk I e > k I drk gs bl fo'okl ds I kFk vki I purs gs rHkh vkid "Ie> vk I drk gs Pesile > k I drk gpvvks I keus okyk Ie> I drk gs bl fo'okl ds I kFk; fn vki çLrop göxsen kh vki I keusokysd "Ie>k ik, xx ekuo dh gs i; r I sgh bl n'kou d "Ie>k vks Ie>k; k tk I drk gs sekuo dh gs i; r I sgh es bl s ik; k gp s

> ; fn bl fo'okl dslkFk ughapyrs fQj ; k r vki fdlh d gkadrsjgak}; k nuljk vkid gkadrk jgakA

> Plkeusokyk ughale>k ldrk gB, dk eku ysusij ge ml 0; fDr lsle>usdk viuk jkLrk gh can dj nsrsgA Pe&le> ughaldrk gA; k e&fdlh Hkh 0; fDr lsde gAi ,dk eku ysuslsHkh ge le> ughaikrA

> Pikeusokyk ughale > I drkß, ik eku ysusij ge ml 0; fDr d" le > kus dk viuk jkLrk gh can dj nsrs gå mldh txg þeðile > k ughaik jgk gå , ik l"pusij vki eale > kus dk u; k rjhdk vius vki lsgh mnxfer

g"rk gå þeåle>k I drk gå , sk vki rHkh ekuaks to vki I e> d" thuseal ek/kku] I ef) ds: i eaçekf.kr dj pædsg"akå mllsigysvki viusvf/kdkj d" Li"V djrsga I upuk r" nsgh I drsgå

Hkk"kk bl çLrko d" l tçs"kr djusdk, d ek/; e gå bl çLrko d" bl Hkk"kk lsle>k tk ldrk gå Hkk"kk ifjofrir djrsgå r" vFkil tçs"kr ughag"rkA foxr dh fdlh dYiuk lstk dj; g çLrko xt/M&x"cj g" tkrk gå

PHK"kk dfBu vkid" yxrh g\$eryc vkid" l = vk ugha g\$A\$; g o\$ k gh g\$t\$sfoKku eaH_2SO_4 ls, d vEy bfixr g"rk g\$A vc; g Hkk"kk vkid" dfBu yxrk g\$r" cny nhft; sbl d"! vki ç; kl djdsn\$[k; svFkZ bfixr ughag"xkA

I gvfLrRookn dsbl çLrko dk ljyhdj.k bl dh Hkk"kk cnyus I sugha g"xkA bl d" thuk gh bl dk l cl sengy fo'ysk.k gå, ; g çLrko thus dsfy, gh gå

I Hkh Hkk"kkvkadk vFkZ, d gh g& I Hkh Hkk"kkvkad" dkj.k] xqk] xf.kr dslapr: i eaigpku dj I Hkh Hkk"kkvkaea bl çLrko dh I pouk d" l qc\$"kr fd; k tk I drk g&

1/4tuojh 2007] vejd\(\frac{1}{2}\)d\(\frac{1}{2}\)

vki t" dgrsgåfd vkius lekf/k lae i wid çÑfr ea i < k ml dk D; k vFkl g. .

çÑfr viusgj illusd" [k"ykA t\$k çÑfr g\$o\$k gekjs I Ee(k çLrr gwkA t\$svHkh ge n{k jgsgåo\$sghA l e>uk vk\$n{kuk,d gh pht g\$e&usigysvki d" crk;k g\$A e\$l e>us 86@e/; LFk n'ktu ij vk/kkfjr løkn

; "X; <ax I sçlrir givk ftl I sçÑfr Lo; a gekjs I Eeijk çlrir g"rk jgkA oʻs sgh tʻs svHkh eš vki ds I Eeijk çlrir g" jgk gila eš Hkh r" çÑfr dk, d vax gh r" gila t" eš dg jgk givog vFkZ; k oklrfodrik vflriko ea g"uk gh vki ea LohÑr g"rk gʻs ejs kijk t" vFkZ vki ea i giprik gʻs og vflriko ea gh gʻs vflriko ea vki d" c"/k djkusdh çfØ; k esus kq dj fn; kA bl d" vullkoxkeh dgkA esit" çlrir g"rk givml d" vullko enyd dgkA

vHkh vki çÑfr ealsgh i<+jgsg¨A vHkh eå,d 0;fDr ds:i eaçÑfr gpA ejs l Ee([k l exz çÑfr jghA l k/kuk l ekf/k l a e dk eryc ; gh gå og l c djus l s;g gpykA bl d¨ eðus vu þákku uke fn;k gå vki t¨ dj jgsgå og 'kï/k fof/k gå

1/4tuojh 2007] vejda/d½

Ik/ku vkj Ik/;

fopkj etcir g"r&g"rsbl I sikj yxusdk jkLrk igpku gh yrsg&

orèku eats sHkh gà ts sHkh py dj igppsgà orèku ea gekjsikl të daN Hkh gSml dë lk/ku : i ea ekuk tk,] lk/; u ekuk tk, A bruk gh ckr gA

I k/ku : i ekuus I s gekjs ckgj fudyus dk jkLrk cu tkrk g\$\ I k/; eku ysus I s gekjk ckgj fudyus dk jkLrk curk gh ughag\$\ ck\forall k yx tkrk g\$\

oræku eamRI kfgr d\$ sjg& ge t" d(N Hkh dj jgsg).

og blisvkxsfudyusdsfy, jkLrk cukusdsfy, dj jgsgå u fd bleaMncusvkj Mnc dj ejusdsfy, A blickrid vki Lohdkj I drsgågj 0; fDr Lohdkj I drk gå D; äd gj 0; fDr 51% I svf/kd I gh gå

1/4tuojh 2007] vejda/d½

KkukoLFkk dh ijajk fof/k

Pejk thuk vkidsfy, n'klu gå ejk vkpj.k ejsfy, n'klu gå ejsvkpj.k d'eåtkurk ekurk gå bl fy, ; g ejk] ejsfy, n'klu gå ejsvkpj.k d't'vki n{krsgåvkidsfy, çj.kk: i ea og n'klu gå v/;; ui nold; g çj.kk vkidk LoRo curk gå vkidk tc; g LoRo cu tkrk gårc; g vkidk n'klu g'x; ka bl rjg Kkukolfkk dh ijajk fof/k cuha þ

- 1/11/2 v/;; u enyd fof/k I sge I k{kkrdkj rd igpprsg&
- 1/2½ ifjHkk"kk fof/k Isge 'kûn dsvFkZd" viuh dYiuk ea ykrsg**%**
- MI dYiuk ds vk/kkj ij vfLrRo esolrqd" igpkuus tkrsg AdYiuk'khyrk le> ughag AdYiuk'khyrk ledk vf/kdkj g AdYiuk'khyrk dk ç; "xdjrsgq ged" olrqd" igpkuuk g S AifjHkk"kk vkidh dYiuk'khyrk ds fy, jkLrk g Avkidh dYiuk'khyrk olrqd" Nwldrk g Aolrqd" thou gh le>rk g Athou le>rk g S r" og lk{kkRdkj gh g rk g A
- 1/4½ vflrko en olrqigpkuus ijog olrqik (kkkdkj gnykA olrqds: i engholrqik (kkkdkj g"rk gs"kün ds: i en ughng"rkA

88@e/; LFk n'ktu ij vk/kkfjr løkn

- 745% , sisik (kkRdkj gjusij og cj/k vksjiladyi eartk dj vuktko enyd fof/k isiqu%çek.k cj/k eavk tkrk g\$A
- %% çek.k c"/k eavk tkusl sfu'p; u g" tkrk g\$fd ; g oLrq
 , s sgh g\$
- I gvfLrRo i gys I k{kkRdkj g ukA mldsckn thou I k{kkRdkj g ukA thou I k{kkRdkj g usds I kFk gh v th.kZ vkj Hkv[ksijek.kqHkh I k{kkRdkj g ukA ged tssgvk] oss gh g xk vkid A rHkh vkidk v/; ; u gvkj ft I s vki ge çekf.kr g xxh
- V/; ; u , d fuf'pr i) fr g\$\(\) fuf'pr y\{; d \) ydj ; fn vkie\(\) d \(\) voj \(\) k ughag\(\) r \(\) vki d \(\) l e>use\(\) l e; ugha yxxk\(\) l o \(\) r e([kh | ek/kku | i \) lu g \(\) uk gh v/; ; u dk y\{; g\$\(\) l o \(\) r e([kh | ek/kku | i \) lu g \(\) d j tc ge thus ds fy, tkrsg\(\) r \(\) l ef) LokHkkfod : i ea vkrk g\$\(\) jkLrk fudyrk g\$\(\) l ef) ds fy, vusd fof/k; ki g\$\(\) l o \(\) r e([kh | ek/kku ea vi usd \) çekf.kr g \(\) uk g\$\(\) bruk Hkj y\{; j [kus | sgh vki i jik | e > | drsg\(\) \

¼tuojh 2007] vejd\/d%

gekjk vdsykiu nuljkadks xyr pkgus okys eku ysus ds dkj.k gkrk g\$

vdsysiu dseny ea; g ekU; rk gSÞe&I gh gþi I á kj xsyr gSvk§ I gh djus; "X; ughagAB vdsykiu vI gvfLrRooknh gA vdsykiu I gt ughagA bI ckr dh I Ppkà d" vius ea tkpus dh t+jr gA

vdsysiu d" nuj djus dk bykt g\$ bl ckr dh l Ppkà d" Lohdkj ysuk fd Þl å kj l gh ¼/PNký d" gh pkgrk g\$\& Þe\&

vPNk pkgrk gpi; g LohÑfr ge eag"rh gh gA lakj d" Hkh tc vPNkà dsyxkonkj ds: i eatc ge Lohdkj yrsg&r" gekjk vdsykiu Hkkx tkrk gA lakj Isfo'okl djusdk l⊯ fey tkrk gA

I e>us ds Øe ea fo | kfFk½, "a ds chp ea fo'okl dk | # Ple>ß y{; dh | ekurk g\$A Pckdh fo | kFkh½ tu Hkh eigh rjg | le>uk vkij | le> dj thuk pkgrsg&vkij ml h dsfy, ç; kljr g\$Aß; g Lohdkjus ij gh | kfFk; "a ds chp fo'okl vkij Lug dk | # fudyrk g\$A; g Li/kk½ | sfcYdy fHkUu fLFkfr g\$bl ea ijLij ijjdrk g\$A

Lo; e~le>sg"usij lakj d" le> ldus; "X; ekuus ij gh ge lakj dslkFk 0; ogkj dj ldrsga lakj d" ikih] vKkuh] LokFkhZ eku dj ge fdlh d" dN le>k ughaik; axa Ple>kusdh ftEenkjhB d" ge lakj dslkFk bl rjg fo'okl djusdsckn gh Lohdkj ldrsga; gh n; k] Ñik vkJ d#.kk dk l# ga

1/4/18/y 2008] vejda/d1/2

thou gh thou dks ds sn{krk 1/1 e>rk½g\$.

eu dk n"Vk ofùk g"rk gå eu eafujarj vkLoknu dh fØ; k py jgh g\$ ml d" ofùk n{krk g} en; kadr djrk gå fo'y\$"kr djrk gå ekuo eadYiuk'khyrk ds Kku l Eilurk d" Nwsdk igyk ?kkV; gh gå Lo; aeafujarj vkLoknu fØ; k g" jgh g\$bl d" n{k ikuk ekuo eagh l Ehko gå tho tkuoj bl rjg ughan{k ikrå bl fy, tho tkuoj vius'kjhj oåk dh 0; oLFkk ds vunk kj fo"k; "a ea thrsjgrs gå.

ofùk dk n"Vk fpùk g"rk gå, ; g ekuo eadYiuk'khyrk ds Kku I Eilurk d" Nwsdk nu jk ?kkV gå, ofùk }kjk eu dk fd; k 90@e/; LFk n'ktu ij vk/kkfjr løkn

x; k fo'ysk.k dgk; rd Bhd gwk\ dgk; rd U; k; gs dgk; rd /ke2gs dgk; rd I R; gs fpùk eamij "Dr dk en/; kodu g "rk gs ; gh \vee /; ; u gs U; k;] /ke2 \vee ks I R; d \vee fLrRo eaokLrfodrk \vee ka ds : i eaigpkuus dk ç; kl gh \vee /; ; u gs

bl Øe each) fpùk dk n"Vk g"rk gå vFkkir-ch) fpùk ds fØ; kdyki dk n"Vk jgrk gå lgvfLrRo lgt v/;; u dh LohÑfr ch) eagh g"rh gå ch) eac"/k g"us ds fy, loil byhk fof/k v/;; u fof/k gh gå v/;; u ds fy, eu d" yxk nsuk gh vH; kl gå

vkRek cf) dk n"Vk g"rk g& v/; ; ui wd cf) eal R; c"/k i wkZ g"us i j vkRek dk I gvfLrRo ea vulko djuk Hkkoh g" tkrk g& thou dk e/; kåk ½vkRek½ vulko djus ds; "X; jgrk gh g& cf) eac "/k ds ckn vkRek I gvfLrRo Lo: ih vfLrRo ea vulko djrk gh g& tc vkRek vfLrRo ea vulko djrk g\$r" I kjk thou vulko eaHkhx tkrk g& eu ofùk ea ofùk fpùk ea fpùk cf) ea cf) vkRek ea vk\$ vkRek I gvfLrRo ea vulko djrk g&

1/wxLr 2006] vejd//d1/2

Kku vkj ekuo

bdkbt, "adh ijLijrk ea [kkyh LFkyh t\$ st" fn [krh g\$ og [kkyh ughag\$ Åtklg\$; g Åtklc bdkbt, kaeaikjxkeh g\$ ijek.kqvak I s/kjrh rd eak

ikjxkeh gjus dk xokgh g\$bdkb; adh Åtkl I EillurkA ekuo ea Åtkl I Eillurk Kku ds: i ea g\$\frac{1}{2}\$

ekuo ea Kku rjg Lo: i aeadjusds: i ea çxV g rk

pkj fo"k; "a dk Kku ¼vkgkj] fuæk] Hk;] e\$k\p\%

ikp lønuk∨kadk Kku ¼k(n] Li'k]:i]jl] xák½
rhu Ã"k.kk∨kadk Kku ¼i∉šk.kk] foùkšk.kk ∨kj y¨dšk.kk½
vkj midkj dk Kku ¼le>sgq d¨le>kuk] lh[ksgq
d¨fl[kkuk]fd, gq d¨djkuk½

Kku dsfcuk ekuo ea; g I c ughagʻrkA pkj foʻk; ʿadʻ I e>sfcuk ge mudʻ mi; ʻx ughadj I dra ikp I osnukvkadʻ I e>s gq fcuk ge mudk mi; ʻx ughadj I dra mI h rjg Aʻ'k.kkvkavka midkj dʻ I e>sfcuk ge mudʻ ughadj I dra og I e>uk gh Kku ga

eat "Hkh ekuo dke djrk g\$ml dseny ea Kku jgrk g\$n buea Ispkj fo"k; "ad" igpkuus dh ckr tho Iakj ea Hkh g\$n tho tkuoj pkj fo"k; "aea thus ds vFkleaikp I osnuk vka dk mi; "x djrsg\$n kt\$s tho tkuoj xak d" bLreky djds vius vkgkj d" [k"trsg\$n tcfd ekuo ikp I osnuk vka d" jkth j [kus dsfy, fo"k; "ad" igpkurk g\$n kt\$s ekuo viuh jl &bflæ; "ad" jkth j [kus dsfy, vkgkj < pkfk g\$n ky ; g I osnuk vka d" jkth j [kus dh ckr ekuo eag\$t" tho aeaughag\$n; g ekuo vk\$n tho aeae@yd vlrj g\$n

ekuo të din Hkh djrk gSml dseny earvPNk yxus dh bPNk gSn l clsigysekuo dë loonukvka ea gh vPNk yxrk gSn ; gh ekuo dh dYiuk'khyrk vkj deLor=rk dk igyk çHkko gSn bl vk/kkj ij ekuo dë Kku volFkk ea dgk gSn ekuo dk l kjk fØ; kdyki l (k dh vi (kk ea gS; gha l sekuo dk v/; ; u 'kq gërk gSn bl fof/k l stc ge ekuo dk v/; ; u djustkrsgsrë ; g foxr dsbfrgkl ea të din Hkh guyk] ml l s tinfk ugha gSn bl dsl kFk foxr dk l kjk bfrgkl [kReA ekuo dsv/; ; u dk 92@e/; LFk n'kū ij vk/kkfjr løkn vk/kkj fcanq; g guyk] u dh foxr dh d'Ã Hkh phtA

1/wxLr 2006] vejd//d//

y{; dsfy, ikFkfedrk r; djusdk mik;

; g d**y** feyk dj J\$B D; k g\$bl d"r; djusdh ckr

tho pruk eage ftruk Hkh djrsg\$ ml dk xE; LFkyh I fp/kk I axg gh g\$ I fp/kk I axg eaigpuk vPNk yxrk r g\$ij bl dk d frir fclnqughag\$ I fp/kk I axg dk rfir fclnqvHkh rd fdI h d feyk ughag\$ vkxsfeyus dh I EHkkouk Hkh ughag\$ bl txg eaged igpuk g\$A; gk; fn igp tkrsg\$ r eku gees ekuo pruk dh vi {kk cu x; hA ekuo pruk d ikus ds fy, gekjk eu t yxrk g\$ ml sge b/; kuß dgrsg\$ /; ku nsuk eu yxukA v/;; u ea; fn eu yxrk g\$ r 'ku\$ dr ku\$ ge ekuo pruk d ydj Li"V g rs tkrsg\$, d fnu , k fclnq vkrk g\$ tc og gekjk LoRo g tkrkA ml h fclnql s tkxfr çxV g rh g\$

/; ku] vH; kl vkfn dh të ijEijkxr fof/k; kj g\$ osbl dë ughaNvrhA bu fof/k; ëal sLo; adk ç; ëtu vk§ nvl jëadk midkj nëu afl) ughagërkA

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

thou eavrilr dksvkos'kr fØ; kdyki I slkj ughal drs

thou eavullko I sigysvrflr ¼v/kijkiu; k [k [kykiu½ jgrk gh gå bl vrflr dsjgrsgekjh I rgh ekufl drk ¼ k<\$ pkj fØ; k½ ea thrs gq Hkh thou vkos'kr fØ; kdyki dë ijjk Lohdkjrk ughagå t\$ s I fp/kk I axg ea xir ykHkëlekn ea pyrs pyrsfdI h txg ij igp tkusdsckn Þ; g I gh gå , s k ge

eku ugha I drá ckdh niu a vkoskia ds I kFk ½dke Uekn vkj Hkixi Uekn½ ds I kFk Hkh , s k gh gå; g bl fy, g\$D; iad thou ea fufgr vrilr di bu mUeknia I s fd I h rjg Hkh Hkjk ugha tk I drkA dín ný pyusij [kkyhiu fQj dpi Vusyxrk gå; g I Hkh ds I kFk gå; gh thou ea I Ppkà dsfy, 'ki/k dk L=ir gå bl [kkyhiu ds I gkjsge v/;; ui nobl mUeknia dspØ 0; ngia I s cipd I drs gå bl [kkyhiu di Hkjus dk , d ek= mik; I gyfLrRo ea v/;; u gh gå

¼vxLr 2006] vejd₩d½

le> dsdjks

v/;; u eaeu yxuk; fn i jih bekunkjh dsl kFk g" tkrk g) rc; g i jik g"rk g) v/;; u djusdsfy, d"Ã vfrokn djus dh vko'; drk ughag).

; FkkfLFkfr d" cuk, j[krsgq v/;; u ij /; ku nsus dh vko'; drk g\$\ bI fLFkfr eavk tk, i dh vxyh fLFkfr vkt dh fLFkfr I s T; knk vPNk g\$; g ged" Hkh Lohdkj g"uk vk\$\ g\$ gekjs ifjokj d" Hkh Lohdkj g"ukA

Pdjuk ughadjuk\$; g enk ch) dh ckr g\$\frac{1}{2}\$ Pg"uk ughag"uk\$; g fopkj ch) dh ckr g\$\frac{1}{2}\$

 \flat ; g t+jr g\$; g t+jr ughag\$; g fo\$rk iwk\$c\$) dh ckr g\$

Pg"uk D; k gß bl ckr ij l "pukA Pg"uk D; k gß; g Li"V g"uk pkfg, A Pg"uß ds v FkZ eaD; k djuk gß D; k ughadjuk gS; g fu.kZ; g" tkrk gß

igysy{; dsçfr Li"V gw/k tk, A Kku fuf'pr g" tkrk g\$QyLo: i djuk fuf'pr g" tkrk g\$\text{\$\gamma}\text{ djuk fuf'pr djds}

94@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

Kku fuf'pr g"rk ughA

I e>usdk vf/kdkj gj 0; fDr dsikl gj volFkk eaj [kk gwk gå pkgs vijk/kh ekurs jg} pkgs jktk ekurs jgs I cd I e>usdk vf/kdkj I eku gå I e>usdk volj; ox a; ox ackn vkt vk; k gåe/; LFk n'ku ds vulj kkku ds I Qy g'usij A I Hkh ifjfLFkfr; ki I e>usds fy, vuophy gå ; fn viuh ifjfLFkfr; 'a d' cnyusds pDdj eaigys i Mar c [kb/laeatk; axå gj 0; fDr ds fy, gj ifjfLFkfr ea I ek/kku rd igpus dk jkLrk gå I ek/kkfur g'us ds ckn I ef) dk ik#i vius vki ea I s gh mnxkfer g'rk gå I ek/kku çkFkfed gå I ek/kkfur g'us ea d'Ã vehj hj xjhch vMpu ughagå; fn I ek/kku vki dk y{; curk gå r' gj ifjfLFkfr vki ds vuophy gh curh gå çfrdny curk gh ughå bl ckr dh efgek; gh gå

l ek/kku ejik çkFkfed y{; g\$ tc ;g etpeardāwkZ fu'p;u g"rk g\$rc v/;;u eaejik eu yxrk g\$ ughar" eu ughayxrkA

Kku l Ei Uurk dsckn gh thusdk rjhdk i Ddk gë tkrk gå thusds rjhdk l s Kku Li "V ugha gërka foxr ea Þdj ds l e> B ij tëj fn; k x; ka ml h dë ri ekuka vc vkids l keus; g çLrko g\$ Þl e> ds djë AB bl l s dj&dj ds n {kk okyh l kjh dFkk gh l eklr gë x; ha dj&dj ds n {kk ea uqll ku dh fLFkfr Hkh vk l drh gå l e> ds djë i jih rjg Qk; nen gå bl rjg bl ckr ds l kFk ÞNë Meu & i dMeu & dk > > V gh l eklr gë x; ka i gys l e> yë fQj fu.k; djë] D; k Në Meuk g\$D; k i dMeuk q\$

le>usead à Þek=kß ughag rhA T; knk le>sde le>s t\$ h d à ckr ughag rhA ; k r le>}; k le>us dh vi{kk jghA n'k fØ; k eale>} l k<\$ pkj fØ; k eale>us dh vi{kk

jghA le>uk ¾ c"/kA c"/k viwkIughag"rkA

<u>n"Vk] nf"V vkj n";</u>

n"Vk I e> \vee kus I snf"V dh ckr Li "V g"rh g\$\mathbb{A}\$ thou gh n"Vk g\$\mathbb{A}\$

thou I k<\$pkj fØ; k eafdruh ckr"adk n"Vk g\$vkj n'k fØ; k eafdruh ckr"adk n"Vk g\$; g e/; LFk n'ku eaLi"V fd; k gå I k<\$pkj fØ; k }kjk thou I ønukvkadk n"Vk gå n'k fØ; k ds I kFk I kKkuh; rk i ød I gvfLrRo ean"Vk gå døy to 'kjhj Kku ds I kFk thrs går" I k<\$pkj fØ; k ea gh thrs gå mI dk vfUre y{; g\$ I ønukA 'kCn] Li'kl jI] xákl : i bfUæ; "a d" jkth j [kukA

thou Kku] I gvfLrRo n'klu Kku vkj ekuoh; rkiwkl vkpj.k Kku dsfcuk I kkuh; rk fl) gh ughagʻxkA ¼vxLr 2006] vejd\dvd

v/; ; u eargyu iwid I h/kk I k{kkRdkj gh gkrk g\$

v/; ; u earqyu i nobl l h/kk l k{kkRdkj gh g rk g a fp = .k ughag rk a fpùk eafparu {k = eagh l k{kkRdkj g rk g a fp = .k {k = ea Lefr; k g a i Bu dk; l ea fp = .k g rk g a Lefr ds : i ea v/; ; u ea ç L rko ds Lej .k dh vko'; drk g a

I k{kkRdkj Øfed: i I s g "r k g s t " I g v f L r Ro ea i w k l g r k g s l g v f L r Ro ea i k kkRdkj i w k l g u s i j c f) ea c "/ k g "r k g s c f) ea c "/ k g "u s i j ç e k f . k r d j u s d k I ad y i g "r k g s c e k f . k r d j u s d s I ad y i d s I k F k g h v k R e k v f L r Ro ea v u t k k e j r h g s I k { k k R d k j i w k l g "u s d s c k n v u t k o g "u s r d ea d " A n j u g ha y x r h A

96@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr l **o**kn

I kjh nji I k{kkRdkj i jik gjusrd gh yxrh gSA nji yxus dk dkj.k gSv/;; u dsfy, gekjh çkFkfedrk ughagjukA Hkfer fLFkfr eathrsgq ge dfN i {kjadjushagjukA tcfd tho pruk ea, d Hkh i {k I gh ughagjukA ftu i {kjadjushagjukA ge I gh ekus jgrsgji muds çfr gekjk ojokfjd fpidko cuk jgrk gjA bl fpidko ds dkj.k v/;; u ea/; ku ughayx i krkA v/;; u ea/; ku nsusdh vko'; drk gjA vutko i mojd /; ku cuk gh jgrk gjA ½vxLr 2006] vejda/d½

$n'kL_1 okn vk_3'' kkL=$

n'ku ¼ fLFkfr xfr ¾ Kku iæk.k

vullko dsLo: i d"Li"V djuk ¾ n'ku

vulko lilu ekuo ealvokkek eacht: i eavulko jgrk g\$ t"ijLijrk eanulijsd" c"/k djokusdsfy, ligs"kr g"rk g\$ t\$ s 0; kid eis vulko % vkkek ea ea jgrk g\$ vki ml dk lk{kkkdkj eis fpùk ea g"rk g\$; g vgirk eo ea g\$ ftlds QyLo: i 0; kid oLrqdh efgek ikjxkfe; rk vki ikjnf'ki rk d"es vius fpùk ea fpf=r dj ldrk g\$ eisk bl rjg fp=.k djus ij og vki ds fy, v/; ; u dk L="r cu tkrk g\$ bl rjg 0; kid oLrqd" ydj t"es c"yrk g\$ og vkids eu ea igprk g\$ fopkj ea igprk g\$ fp=.k ea igprk g\$; fn eish çLr@r vkid" Lohdkj g" tkrh g\$rc vki ea og c"/k vki vulko g" gh tkrk g\$ bl çdkj 0; kidrk vkids vulko ea Hkh vk tkrh g\$ p\$

vullko enyd fof/k Isge ppkllokn Hkh dj Idrsg) blfy, Þoknß Hkh fy[kå Þoknß en QSyk dj fy[kk x;k gå vkt dsifji{; Ist"M+dj vkxsn'ku dsfy, Ih<h yxkã x;h gå 'kkL= vkpj.k ds Lo: i d" fpf=r djrs gå dkf;d]

okfpd vkg ekufld: i eaeât" din Hkh djrk gin og egik vkpj.k ga ekufld vkpj.k d" ekuo lipsrukoknh eu"foKku ea fy[kkA dkf; d vkpj.k d" vkorlu'khy vfklkL= eafy[kkA okfpd vkpj.k d" 0; ogkjoknh lekt'kkL= eafy[kkA

ekuoh; rki wkł vkpj.k ea Kku] food vkj foKku çekf.kr g"rk gå ekuoh; rki wkł vkpj.k gh ekuoÑr 0; oLFkk dk vk/kkj gå ekuoh; rki wkł vkpj.k #i h çek.k pkj "avoLFkkvkads l kFk ti/k gå pkj "avoLFkkvkads l kFk eaekuo dk 0; oLFkk: i ea0; Dr g"uk gh Loku(kkl u gå

%tuojh 2007] vejdNd%

<u>Þthus dsvkikd Hkkx ea Þdjuks gs</u>

vkt dh fLFkfr eavkneh dsikl Þdjuß dk cks T; knk gå Þlöpuß dk cks milsde gå Þle>uß dk cks 'knd; gå; g cks thou eaÞbPNkß dsLo#i eagå; æ ad lipkfyr djus dö Þdjukß ekuk gå mildsfy, löp tögsog ykHk gkfu ds vk/kkj ij ryvu gå is sds vk/kkj ij ykHk gkfu dö igpkukð vkt dh fLFkfr eaÞdjuß dögh Þthukß eku fy; k x; k gå vHkh injk f'k{kk ræ vkj injk 0; oLFkk ræ Þdjuß dögh Þthukß eku djds py jgk gå ftids eny ea ykHk gkfu döysdj ryvu fo'ysk.k gå

e/; LFk n'klu dk çLrko vkt dh t fLFkfr gS ml I s fcYdy mYVk gA vkt dh fLFkfr ea Þdjukß gS vkJ Þdjuß ds fy, gh Þl "pukß gA; g rjhdk Þl e>uß rd i gprk gh ughagA e/; LFk n'klu ea Þl e> ds djuß dk çLrko gA Þl e>ß i nold gh i fjokj ea vi uh vko'; drk dk fu/kkJ.k g rk gS ml ds fy, D; k vkJ dS s Þdjukß gS og fu/kkJ.k g rk gA fu/kkJ.k grq Þl "p fopkjß ds fy, Þl e>ß i njh jgrh gA

98@e/; LFk n'ktu ij vk/kkfjr løkn

Ple>uB ij gh PthuB dh fof/k vkrh gB le>nkjh ls; g fudyrk gSPthuB ds vkB'kd Hkkx eaPdjukB gB

Ple>uß dh t+jr d¨iyik djusdsfy, e/; LFk n'klu dk çLrko gß e/; LFk n'klu ea thus dh fof/k dsfy, çLrko gß lek/kku l Eillurk i vold l ef) ds l kFk xfrA

lek/kku þle>% fcuk göughaldrkA %tuojh 2007] vejd%/d ½

fu; e

e/; LFk n'klu dsvu() kj%fu; fr fof/k gh fu; e g\$\ I Eiwkl fu; e vfLrRo eag\$ ghA fu; e I s gh vfLrRo ea i nkFkkoLFkk I s çk. kkoLFkk I s thokoLFkk vk\$\ thokoLFkk I s KkukoLFkk çxV g\$\A\

Hk@rdokn; k foKku us viuh gol ds vu() kj fu; e çfrikfnr fd, ; k cuk fn, A tcfd fu; e g"rsg) curs ughag. ; s t" fu; e cuk, os fu; fr foj"/kh Fk); mu ij pyus l s/kjrh chekj g" x; hA bu fu; e" dsjgrsekuo dk /kjrh ij cusjguk [krjseag.

ml dsigys vkn'klokn us þ\(\tilde{A}\)'ojh; fu; e\(\tilde{B}\) crk; f\(\tilde{A}\) l Hkh \(\tilde{A}\)'ojh; fu; e , s sgh g\(\tilde{A}\)'oj ds v/khu e\(\tilde{B}\)jg"] \(\tilde{A}\)'oj d" fj>kvk\} r\(\tilde{I}\)gkjk dY; k.k g"xk! \(\tilde{A}\)'oj D; k g\(\tilde{S}\), ; g inNk r" crk; k \tilde{P}\)r\(\tilde{E}\) l e>"xs ugha\(\tilde{B}\) ijEijk e\(\tilde{A}\) kekU; vkneh dk Q\(\tilde{A}\) koV ; ghajgkA

vc e/; LFk n'ku Ismij "Dr n'u a fopkj /kkjkvka dk fodYi vk; k ml Is; g Li "V g''rk g%

çkÑfrd: i eaxokfgr jguk gh fu; e gå

çkÑfrd: i eaçekf.kr jguk gh fu; e g&

çkÑfrd : i eaoræku jguk gh fu; e gå

v/;; u ds fy, bu rhu a ckr a d vk/kkj eaj[kuk vko'; d gå inkFkkolFkk] çk.kkolFkk vkj thokolFkk fu; e d xokfgr] çekf.kr vkj or ekfur djrh jgrh gå KkukolFkk ds ekuo d Hkh viusfu; e d igpkuus dh vko'; drk gå ekuo KkukolFkk eag us ds dkj.k ekuo ea Kku gh xokfgr] çekf.kr vkj or ekfur g xka l e>nkjh Aekunkjh ft Eesnkjh vkj Hkkxhnkjh; s pkj at xg ij to ekuo i jk gykl r Hkh ekuo us vi uh xokgh d çlr fd; ka bl fof/k l sekuo dk KkukolFkk eag us dk i ek.k i jk g tkrk gå

%tuojh 2007] vejd\/d%

I k(kkRdkj vkj i zekf.kr gksus dh bPNk

; g vkid igysl fipr gryk g\$ thou eanl fØ; k, ag\$iftleafpùk Hkkx eafparu vk\$j fp=.k uke Isn fØ; k, alakfnr grh g\$n fparu {ks= ealk{kkRdkj grk g\$n lk{kkRdkj D; k\ Hkk"kk Ist crk; k] Hkk"kk dsvFkZ eat oLrqdYiuk eavkà mldk lk{kkRdkj grk g\$n og lk{kkRdkj gq fcuk vutko grk ugh g\$n

I k{kkRdkj g"us ds fy, U; k;] /ke] I R; d" thus ea çekf.kr djusdh bPNk I ekfgr jguk vko'; d gå çekf.kr djus dh bPNk ughag"] r" I k{kkRdkj g"rk ughagå çekf.kr djuk thus ea dkf; d] okfpd] ekufl d] Ñr] dkfjr] vuæfnr ukSHkn"a I s g"rk gå çekf.kr g"us dh bPNk d" gVk djdsge I k{kkRdkj dj ya vu‡ko dj ya; g g"us okyk ughagå fdI h d", 1 sI k{kkRdkj] vu‡ko ughag"xk bI /kjrh ij!, d Hkh vkneh d" ughag"xk

vHkh Fk"Mh vf/kd vk; qoky ads I kFk , sl k g\$ osdI @Vh ea ykuseafu".kkr g& ftEenkjh dsfy, osfu".kkr ughajgrsg& þge dI @Vh eadI dj gh vi uk I j bI eaMkyæk I k{kkRdkj g"rk g\$ fd ughan{k yrsgå fQj n{kæs vulko g"rk g\$fd ughan{k yrs

100@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

gh vutko girk gsri mldsckn en lipakans totd çekt.kr djusdh vi (kk dstouk Jo.k ek= ls; g vutko rd igprk gh ughagan Jo.k IsdYiuk dk toLrkj rayu rd gildrk gstarq; fn bl rayu dslkFk ge çekt.kr giusdk mnns; ughaj [kaksri og lk(kkRdkj en igpsk gh ugha)

Jo.k ds I kFk euu girk g\$ft I I sofùk eargyu girk g\$\ D; iargyu dja bl ckr dk Li "V mùkj giusij gh rgyu I Qy girk g\$\varksig \sigma k kkkRdkj girk g\$\varksig \centro \centro k cekf.kr djusdsfy, rgyu dja ri I k{kkRdkj girk g\$\varksig \varksig \centro k doy Hkk'kk dk gh girk g\$\varksig \varksig \centro kkRdkj girk g\$\varksig \varksig \varksig \centro kkRdkj girk g\$\varksig \varksig \varksi

¼tuojh 2007] vejd\/d%

I anski i upuki fQj v/;;u

I mski I mpuki fQj v/;; uA v/;; u dsckn #drk ugha gå vki gekjschp eal msk vkj I mpuk g x; h gsvc v/;; u dh ckjh gå v/;; u eage fdruk xfr'khy g ik; nk; j g I "pusdk empak gå v/;; u dsfcuk d å 0; fDr fo ku g x; k vPNki u çekf.kr g x; k; g g ughal drka bl dsvykok þvPNki uß d 0; Dr djus dh n txg gå þi þaks vkj þjeß ds: i eð T; knk is T; knk cf< k i þak dj i drsgå; k je dj i drsgå blis T; knk dan ugha dj i dra blea Hkh je'khyrk d y x a us vPNk oklro ea ekuk ugha gå je d vPNk dgk Hkh g xk r vks pkfjd: i ea dgk g xka; gkjrd fd je djusokyk Hkh; g r; ugha dj ik jgk gsfd je djuk vPNk dk; I gå; k cjaka þle>nkjhs dk dan vrk&irk ugha gå bl fy, mi dh jsbrk dh d a ckr gh ugha gå

bl fy, le>nkjh d" tuekul ea Mkyus ds fy, ,d ç; "x r" fd; k tk,! cckihh ds fy, vkneh us brus ç; "x fd, gå, d ç; "x vkcknh ds fy, Hkh fd; k tk, A ; gå; ls ge 'kq fd, A bl ds fy, bl n'kd ea ge då dke fd, A djus ij irk pyk gekjs Fkï Madjus ij gh T; knk Qy g"rk gå vkcknh dk Qy T; knk folrkj g"rk gå cckihh dk Qy llifer g"rk tkrk gå; g /kjrh dh gh efgek gå vkneh /kjrh ds lkFk bruk cckihh fd; k fQj Hkh /kjrh gj nåk vuk d" N"Vk cuk dj N"M+n sh gå bl fy, gj nåk vuk lakj ldrk gå bl txg ea ge vkrsgå bl lseå; g vk'kk djrk gy /kjrh ea vHkh Hkh lakjus dh rkdr fd lh u fd lh våk ea j [kh gå bl fy, /kjrh dh bl rkdr d" cynn djus ds fy, vius vkcknh ds ç; "x"a d" cynn fd; k tk, A

¼tuojh 2007] vejd¥d½

PIR; B dk vk'k;

ç'u%PIR; ß 'kûn IsD; k vk'k; g\$.

mùkj% I R; d'esus vullko fd; k g\$\ I gvfLrRo: i ea I R; d'esus igpkuk I gvfLrRo gh ije I R; g\$\ I gvfLrRo d'esus, sh k ns[kk g\$0; ki d olrqea, d&, d olrqa 1/4t M+vks] p\$rU; ½ Minch g\$\[I \] Hkhxh g\$\[I \] vks f?kjh g\$\[I \] g\$\[I \] Hkhxk g'us I sgj olrq dk Åtk I i lu g'uk I e> ea vk; kA; g e\$\[I \]; ckr g\$\[I \] gj olrq Åtk I i lu g\$\[I \] bl dh xokgh g\$ ml dh f\$\(I \); k'khyrk g\$\[I \] golrq vius i jekf.od Lo: i ea Lo; a LOur I: i ea f\$\(I \); k'khy g\$\[I \] pkgs og Hk\[I \] dolrqg'' jkl k; fud olrqg'' j; k thou olrqg'' A thou d'e gh ge p\$rU; olrqdg jeses Hk\[I \] vk\$\[I \] jkl k; fud olrqk ads eny ea i jek.kqLo; a LOur I f\$\(I \); k'khy g\$\[I \] thou Hkh vius Lo: i ea , d i jek.kqgh g\$\[I \]; g bl vu\[I \] kku dh, d cg\[I \] xfjek I i lu mi yfC/k g\$\[I \] A'ojoknh ugha i gpku ik; s vk\$\[I \] Hk\[I \] rdoknh Hkh

102@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ughaigpku ik, A ijek.kqdh ppkZHk@rdokfn; "auscgr fd; kA Ã'oj okfn; "adsikl ijek.kqdk ppkZdjusdk d"Ã eknnk ugha jgk; g e&ekurk gpA

%tuojh 2007] vejd\d\d\%

e/; LFk fØ; k dk eryc

vfLrRo eagj fØ; k %okLrfodrk½ ds rhu pj.k gåishk g¨uk ¼mnHko½ cusjguk ¼foHko½ vkj foy; g¨uk ½çy; ¼A; g gj fØ; k ds l kFk gå t\$ sd¨Ã /kku ishk g¨rk gå cuk jgrk gådN le; rd] fQj [kkn cu tkrk gå d¨Ã tho ishk g¨rk gå dN le; rd thrk gå fQj ej Hkh tkrk gå d¨Ã ekuo Hkh ishk g¨rk gå dN le; rd thrk gå fQj ej Hkh tkrk gå

bu rhu pj.kaeabcusjguß dspj.keaoLrqdh mi; "fxrk gå bcusjguß dk Lo#i gh oLrqdk Þvkpj.kß gå oLrqds cus jguseagh ml dk oðko gå ftl dh ÞijEijkß gʻrh gå ogh e/; LFk gå oLrqdh mi; "fxrk fl) gʻuk gh ml dh Þe/; LFkrkß gå iðnk gʻuk ½mnHko½ pj.k mi; "fxrk Þds fy,ß gå foy; gʻ tkus ds ckn og mi; "fxrk ughajgka

e/; LFk n'klu dk eryc gSvfLrRo eaoLrykadh mi; fxrk d" le>ukA ekuo gh; g le>rk gA le>us ij gh ekuo vfLrRo ea Lo; a dh mi; fxrk d" fl) dj ikrk gA ekuo dh mi; fxrk; k oBko fl) g"rh gSekuo ijEijk eA ekuo ijEijk ds vk/kkj&LrEHk g&vkpj.k] f'k{kk] fof/k 1/4 fo/kku½ vkj 0; oLFkkA

¼k iky] ∨DVncj 2008½

Hkfer ekuo eathou dh fLFkfr

ç'u%vki usfy[kk g\$Þe&fuHkter voLFkk eavkRek gwvk\$ Hkter voLFkk eavædkj g#] ml dk D; k eryc g\$.

mùkj% Hkfer volfkk ea'kjhj d'gh þeß ekusjgrsgå tkxr g'usij thou d' þeß ds: i eatkursvký ekursgå thou, d xBuiwklijek.kqgå ftldk e/; klk vkrek gå

ç'u% Hkfer ekuo eabl e/; kåk dk D; k dk; l: i g"rk g%.

mùkj%Hkfer ekuo eae/; kāk Þg¨uß ds: i eag\$ Þjguß ds: i eaughā Þg¨ukß çkÑfrd fof/k Isg¨ x; kā Þjgukß tkxfr fof/k Isg¨rk gå cþ) ds I kFk Hkh oʻs sgh gå fpùk eau; k;] /ke} I R; ryu nʻf"V; "ads I kFk Hkh oʻs sgh gå thou eadYi uk'khyrk deLorærk o'k Hkfer fLFkfr eaHkh Kku dk vi {kk cuk jgrk gå

ç'u%d"Ã vkneh xyrh djrk g\$ ml d" fQj cjjk yxrk g\$; g d\$ sg"rk g\$.

mùkj%ge vPNk g¨uk pkg jgsgħij vPNk g¨ ughaik jgs għbl fy, g¨rk g\$,¶kA

ç'u%ÞvPNk g"uk pkguß dh ckr dgk; I s vk x; h\

mùkj%vPNk g¨uk pkgusdh ckr gj ekuo eag& vPNsg¨us dh dYiuk thou dh I k<\$pkj fØ; k eagh g¨ tkrh g& ge vius ?kj ifjokj] xkp] nsk dsy¨x¨a I svPNk g¨uk pkgrsgh g&; g I k<\$pkj fØ; k eaga dYiuk gh g&; g vPNk g¨uk pkguk gh vkxsv/;; u dk vk/kkj g&

ç'u%v/;;ujr ekuo ds l kFk cfj) vkj vkRek dh D; k fLFkfr gs.

mùkj% \vee /;; u dky ealk(kkRdkj inold ch) I ghiu d' Lohdkjrk gå \vee utlko eaighp d\ \vee kRek \vee k\ ch) gh çek.k: i eaçx \vee g'rh gå

¼#k"iky] ∨DVncj 2008½

104@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

Hkkj cáku vkj v.kqcáku

ç'u% Hkkj calku ∨k§ ∨.kqcalku D; k g\$.

mùkj% ijek.kq/kq v.kq/ka vkg mul s jfpr jpukvka ea laxfBr g"us dh çofùk gSogh Hkkj caku gA l kE; lùkk 140; ki d½ ea lai Dr jgus l s ijek.kqva k "a ea p qcdh; cy l Ei lurk jgrh gA bl dsdkj.k muea, d nu jsds l kFk t Mesokyk xqk gB ft l d" bHkkj cakuß dgk gA vusd ijek.kq/ka dsHkkj caku i noad, d v.kq ds: i ea laxfBr g"us l s þv.kq cakuß gA v.kq caku l s l kjh çkñfrd jpuk, i ga t\$ s fev\$h] i RFkj] ef.k vkg /kkra ; s l Hkh jpuk, i 0; o L Fkk ds v FkZ ea gA

tM+txr eaHkkj caku vkg v.kqcaku dh mi; fxrk ga thou xBuiwklijek.kqg bl fy, og bl caku d udkjrk ga thou lkef; d: i ea ¼ kjhj; k=k ds n ku½ tM+txr dh mi; fxrk d Lohdkjrk g\$ vkg Lo; a Hkh ml ds fy, i jid g rk ga

¼k iky] ∨DVvcj 2008½

vfLrRo eaçxVu ifjorlu g\$ mRifUk ugha

vflrko flfkj gSml eadã ?kV&c<+ughagA dã pht u; k ughacu jgk gA vflrko eaçxVu gB mRifùk ughagA tS s inkfkkblfkk eaçk.kkolfkk dë çxV djusdh ckr l ekA gh jgrh gA vflrko dsçxVu Øe eaifjorlu ½xqkkked vkS ek=kked½ gS ySdu dã mRifùk; k fouk'k ughagA vflrko þgükB vkS þjgukB gA þgükB çkÑfrd gA þjgukB çxVu gA çxVu l gvflrko eafodkl Øe] fodkl] tkxfr Øe vkS tkxfr dslo: i eagA

; g bl /kjrh dh gh ckr ughag) vuar /kjfr; "aij , 4 k gh gå

inkFklvoLFkk eagh, d tyusokyk oLrqvkj, d tykus okyk oLrq; snïu afey dj; \(\frac{4}{3} \) xd fof/k IsI; kI cq>kusokyh oLrq \(\frac{1}{3} \) kuh\(\frac{1}{3} \) dj fn, A djsbl IgvfLrRo Igt çk\(\tilde{N} \) frd xokgh d" \(\tilde{N} \) ik; k tk, \(\frac{1}{3} \) sbl d" çxV djus ea 'kjek; k tk, \(\)

e/; LFk n'klu çkNfrd xokfg; "adk gh v/; ; u g\$\langle \text{Mk"iky} \neq DVncj 2008\%

<u>lek/kku vkj leL;k</u>

gj 0; fDr viuh le>nkjh ds vk/kkj ij l"p fopkj cukrk gå ml l"p fopkj ds vk/kkj ij; "tuk cukrk gå ml; "tuk ds vk/kkj ij dk; ; "tuk cukrk gå ml dk; ; "tuk ds fØ; kllo; u ij Qy ifj.kke g"rk gå og Qy ifj.kke le>nkjh ds vuq i g" x; k] eryc lek/kku g" x; kA; fn ml ds foijhr tkrk gå r" leL; k g" x; kA

¼ lki ky] ∨DV ncj 2008½

fØ; k'khyrk vkj vkpj.k'khyrk

I Ùkk eal i Dr güsl sgj bdkà fØ; k'khy gå fcuk Åtkl ds fØ; k'khyrk gë ugha I drhA I Ùkk gh og Åtkl gå ftl ea, då, d l i Dr güs ds dkj.k fØ; k'khy gå gj bdkà dh fØ; k'khyrk gh ml ds fuf'pr vkpj.k ds: i eaçxV gërh gå tå s në våk dk ijek.kq vius ea fØ; k'khy gå vkå og vius fuf'pr vkpj.k dë çxV djrk gå oå sgh, d oå k Hkh vius ea fØ; k'khy gå vkå og vius fuf'pr vkpj.k dë çxV djrk gå ekuo dsl kFk, å k ughagå ekuo fØ; k'khy rë gå ij vkpj.k'khy ughagå eryc vHkh rd ekuo vius fuf'pr vkpj.k dë çxV ughafd; k gå vc bl dë då s l kkj k tk, \ fufojë/k i måd då s fdl dë l kkj k tk, \ fojë/k i måd dë Å l kkj gërk ughagå neu

106@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

i wold Hkh d'Â I \neq kkj g'rk ughagA foj''/k dk foj''/k \vee kj foj''/k dk neu \vee kneh djds n $\{k$ p \neq k $g\}$ bl I s d'Â I \neq kkj g'rk ughagA ; gki ge dg jgsgAfoj''/k dk fot; A ; g , d I k/kkj .k ckr gA bl eafo'kkk uke dh d'Â pht ughagA

¼k iky] ∨DV ncj 2008½

lùk eal à Drizdfr

0; kid] 'khi; t" bdkbi; adschp [kkyh LFkyh ds: i ea fn[krk gS; g D; k gS, ; g dk] Hkh ughagS; g dguk ughacurk!; gk; ; g crk jgsgS; g 0; kid I kE; ÅtkigA çÑfr dh I Hkh bdkbi; ki bleal i Dr ¼Mnch] Hkhxh vkS f?kjh½gA 0; kid Lo; aea fØ; k u g"rsgq Hkh] I Hkh fØ; kvkadk vk/kkj gA; g I gvfLrRodk eny Lo: i gA; g eny ckr I e> eavkusij gh I gvfLrRodk i jik oBko I e> eavkrk gA

bdkb?, "adk oflko gh e/; LFkrk gh oflko dh gh ijEijk curh gh ts sn" vak dk ijek.kqdk, d fuf'pr vkpj.k gh l Hkh n" vak dsijek.kqvkadk oflko gh fuf'pr vkpj.k gh; gh n" vak dsijek.kqdk oflko gh oflsgh uhe dh vke dso{k dk vkpj.k fuf'pr gh Hkkyh ck?k vkh xk; dk vkpj.k fuf'pr gh ekuo dk vkpj.k fuf'pr g"uk vHkh ckdh gh; gh eq; ennk gh ekuo dk fuf'pr vkpj.k l e>nkjh dsfcuk vk, xk ughh

bdkbł, ki fØ; k'khy gå; gle> eavkrk gh gå lke; åtkl viuseadñ fØ; k djrk ughagå Kku] foosd] foKku gå; svius vki ea dñ fØ; k ughagå Kku döfØ; kflor djuk fØ; k gå Kku döjk fØ; kflor Kku voLFkk dk ekuo gh dj ldrk gå Kku tögå og rjg fcllnykaealek; k gå pkj fo"k; ä låvkgkj] fuæk] Hk;] eskyld dk Kku] i kp læsnukvkall kcn] Li'k!: i] jl] xáklódk Kku] rhu , šk.kkvkadk Kku lá = šk.kk] foùkšk.kk] yödsk.kk/

vk**j** midkj dk KkuA

blealspkj fo"k; "adk Kku tho tkuoj Hkh çdkf'kr djrs qå mueafo"k; "adk Kku q\$rHkh r" mI d" çdkf'kr djrs q& the the through the least through the through the least through fo"k; "a ea thus dsfy, A ekuo tc /kjrh ij çxV qw/k r" ml ea I (k dh pkgr tletkr jghA I ønukvkæeæekuo d" I (k Hkkl kA ekuo us dYiuk'khyrk vk¶ deLorærk o'k ikp lønukvkad" jkth j[kus dsfy, lkjk djrmr 'kq fd;kA bl Øe eavkgkj] vkokl] vyadki di yadi tho tkuojialisfcYday fHklu thuk 'kg dj fn; kA l kFk eanijJo.k] nijn'ku vk\$ nijxeu dsreke I Wku'a d' çkir dj fy; kA bl Øe ea ekuo us vius d' tho tkuojalsT; knk vPNk eku fy; k! ij , d k ekuuslsekuo dk vPNki u d'Ã çekf.kr ugh qıvkA Kku dsckdh pkj Hkkx vKkr jgus ds dkj.k ekuo us/kjrh ds l kFk vijk/k fd; kJ ckdh rhu"a volfkkvkadslkfk vlarkyu fd; k vkj ekuo tkfr dslkfk Hkh vU; k; fd; kA; q I c dspyrs, I h fLFkfr eaiqp x, dh vkt /kirh qh chekj g" x; hA

bl fy, ekuo d' Kku dsckdh pkj i {k'ad' igpkuusdh vko'; drk gå; fn /kjrh ij cusjguk g\$r"! bl dsfy, e/; LFk n'ku dk fodYi çLrr gå t: jr g}r" viuk, xk vkneh tkr!

¼vxLr 2006] vejd⅓d½

l Ùkk eal a Drrk o'k izdfr fØ; k'khy gS

çÑfr fØ; k gå çÑfr l Ùkk eal i Dr gå l Ùkk fØ; k ugha gå l Ùkk 0; kid gå i kjxkeh gå vkå i kjn'khī gå l Ùkk gh tM+ çÑfr dsfy, eny Åtkīgå ; gh på l; çÑfr dsfy, Kku gå

I Ùkk eal Ei Drrk o'k gh tM+vk j pU; jVifr jU; jVifr jU; jVifr jUkk jUkk

108@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

t\$ s fu; e d"Ã fØ; k ugha g\$\lambda\$ inkFk\lambda\$ voLFk\k fu; e I Eillurk I sfØ; k'khy 1 kvkpj.k'khy1 kg\$\lambda\$ bfu; e\$\lambda\$ 'kCn I gvfLrRo d" gh bfixr djrk g\$\lambda\$

Kku d'Ã fØ; k ughagå tkxr ekuo Kku l Eilurk l s fØ; k'khy ¼/kpj.k'khy½ gå ÞKkuß 'kCn 0; kid d' gh báxr djrk gå

e&ifØ; k'khy girl c diN fØ; k'khy gS; g çkNfrd g& e&dS s fØ; k'khy girl c diN dS s fØ; k'khy gS; g ekuo d"le>us dh vko'; drk g&; g le> eavkuk ¾ lùkk eaçNfr dh l Ei Drrk l e> eavkuk ¾ vfLrRo ea0; oLFkk dk l # le> eavkuk ¾ Lo; e~dk 0; oLFkk ea g"us vkg l exz 0; oLFkk ea Hkkxhnkjh djus dk Lo: i l e> eavkukA

bl le> Is thuk gh bl dk ijh{k.k gå vkids thou ea Kku ¼0; kid½ dYiuk'khyrk ds: i ea g\$ ghA vkids 'kjhj ea 0; kid Åtkl I Eilurk ds: i ea g\$ ghA bl d" vu‡ko djusdh ckr gå Lo; adk fujh{k.k ijh{k.k djus I s gh vu‡ko g"xkA

dYiuk'khyrk dsvk/kkj ij gh ge Kku rd igprsgål gj ekuo eadYiuk'khyrk çklÑfrd fof/k ls,d vf/kdkj gål ml vf/kdkj d" v/;; u dsfy, ç; "x djusdh ckr gål

> le>nkjh lslek/kku vk§ Je lslef) çekf.kr g"rh g& %kr"iky] vDVncj 2008%

ekuo /kel, d] lek/kku vusd

 $\varsigma'u\%Pekuo /keZ, d] I ek/kku <math>\loruxdB$ dk D; k \lorFkZg \$.

mùkj% lek/kku loire([kh girk g\$D; iad ekuo cge;([kh vfHk0; fDr ga l Hkh fn'kkvkaea lek/kku pkfg, A bl fy, lek/kku

vusd g\$\ I Hkh I ek/kku thou eaeu%LoLFkrk I st\$\Psg\\$A thou ea I ([k gh g\\$t" ekuo /keZg\\$A bI fy, ekuo /keZ,d] I ek/kku vusdA

I ([k dk vul|ko djusokysthou }kjk l ek/kku thuse) çekf.kr g"rk g|s

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

, šk.kk, a∨kj midkj

ekuo pruk earhu"a, šk. kkvkads I kFk ekuo thrk g\$1; s rhu , šk. kk; ag\$6

1⁄41½ i ∉\$k.kk

1/21/2 foùkšk.kk

181/2 y "dsk.kk

i∉\$k.kk¾ tu cy dkeuk ¼ ekuo ijEijk ds/kjrh ij cusjgusdsfy, oåk of) dsfy, dkeuk i∉\$k.kk g**%**½

foùkkk.kk ¾ /ku cy dkeuk ¼ ifjokj dslef) i mod thus ds fy, çkÑfrd lEink ij Je fu; "tu ls/ku dh dkeuk foùkkk.kk qå½

y"d\u00e4k.kk\u00e4; 'k cy dkeuk \u00e4vius vPNs dk; k\u00e4ds fy, y"x"a ea viuh igpku ds fy, dkeuk y"d\u00e4k.kk g\u00e4 \u02e4

ekuo ijEijk d'' Kku lailu cukuk gh midkj g\$ nuljs 'kcn'a ea le>s gq d'' le>kuk] lh[ks gq d'' fl [kkuk \lor k\$ fd, gq d'' djkuk gh midkj g\$

ekuo pruk earhu , šk. kkvkads I kFk ekuo midkj djrk gA no pruk eay dšk. kk ds I kFk midkj djrk gA fn0; pruk eadoy midkj djrk gA 110@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

, \$k.kk∨kadsfcuk ekuo ijEijk d\$sg"xk\ ekuo ijEijk dscusjgusdsfy, i∉\$k.kk] foÙk\$k.kk ∨k\$ y"d\$k.kk ∨ko'; d g\$k.kk vko'; d g\$k.k

I Ùkk gh Kku gS

ç'u% PIÙkk gh Kku gß bl çfriknu d ds sle>à.

mùkj% ÅtkI l Ei lurk çkÑfrd gå ÅtkI l Ei lurk o'k l Hkh tM+¼kk $^{\circ}$ rd jkl k; fud½vk $^{\circ}$ p $^{\circ}$ tl; ¼thou½bdkb $^{\circ}$ k; k'khy gå

dYiuk thou fØ; k gå thou fØ; k'khy gå eryc thou ÅtkIliu gå thou Hkh lùkk ea Mnck] Hkhxk] f?kjk gå lùkk gh Kku g\$ftldh lEilurk o'k thou ½kBuiwkIijek.k½ dYiuk djrk gå

vki dYiuk djrsg"; k ughà d\$ sdjrsg"\; g bl dk mùkj g\$ bl d" le>us dsfy, vki vius Lo; a dh xokgh d" eku"A; g eny ckr g\$; g le> ea ugha vkrk g\$ r" vkxs diN Hkh le> ea ugha vk, xkA

ç'u%bld fQj lsle>kb; \$

mùkj%ÅtkI Eilurk dsfcuk din dke ughadjrkA ÅtkI I Eilurk gSgh I c esh ekuoiskj çñfr ea; g ÅtkIfØ; k'khyrk ds: i eags ekuo çñfr ea; g Kku'khyrk ds: i eags Kku'khyrk dk çkFkfed: i dYiuk'khyrk gs mI h I sgh ekuo dk; Idjrk gs vc vki dk; Id nsk ikrsg dk; Idseny eat ÅtkIkKku½gs mI d'ughansk ik jgsg! og n'ku vki earskj g'], sh esidkeuk djrk gs

ç'u%d\$sr\$kj g¨xk\ D;k djaftllser> eaog n'kū

r\$kj g"xk\

mùkj% fØ; k'khyrk ds eny en Åtkl I Eillurk g\$ bl fof/k I sijke'kldjrstkrsg\$ r" og g" tkrk g\$ vulko en; gh I e> envkrk g\$ vulko dk t" ukjk yxk jgsg\$ml en; gh I e> envkrk g\$ vulko dsfy, /; ku nå ½ bl çLrko d½ gjsd 'kûn I sl pouk g\$ 'kûn dk vFklg"rk g\$ vFkldseny en t" oLrqg"rk g\$ og I e> envkuk vulko g\$ vulko dsvk/kkj ij çek.k g\$ çek.k dsvk/kkj ij l kjsl l kj d" I e>kuk curk g\$ çek.k ds fcuk I e>kuk ughacurkA genlo; nçek.k Lo: i g"uk g"xk] rHkh ged" nuljsd" v/; ; u djkusdk vf/kdkj g\$

¼k iky] ∨DVncj 2008½

rdl dk ç; "tu

ç'u%rdlD;k g\$ rdldk ç; "tu D;k g\$

mùkj%rdIdk eryc g\$D; avkj d\$ sdk mùkj nsikukA, k rdI, d çj.kk gå rdIl Eer vfHk0; fDr oLrqrd igpkus dk, d l rqgå rdILo; a ea d'Ã oLrqughagå

vHkh vkneh tkfr rdldsfy, rdldjrk g\$\ D; \ a d\$\ s i Nus d" rdleku fy; k g\$ij , \ s k g"rk ughag\$\ bl pacy Is Nhvus dh vko'; drk g\$\

rd/l xfr fp=.k rd tkrk gå fpru eatkrk ughagå fpru ead Ärd/ughagå cök ead Ärd/ughagå vulko ead Ärd/ughagå vulko çek.k ead Ärd/ughagå

¼k iky] ∨DV ncj 2008½

ckekf.kdrk ds vk/kkj ij gh U; k; g\$ /keZg\$ | R; g\$ckekf.kdrk ds vk/kkj ij gh U; k; g\$ /keZg\$ | R; g\$

112@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

vullko dsd"Ā Lrj ughagā vullko i jik gh g"rk gā vullko ea ifjorlu ughagā to dHkh U; k; I e> ea vkrk g\$/kel vkj I R; Hkh I e> ea vkrs gā /kel vkj I R; ds fouk U; k; çekf.kr g"rk ughagā I R; dh jkskuh eagh /kelçdkf'kr g"rk g\$ U; k; çdkf'kr g"rk g\$ I R; r" Lo; açdkf'kr g\$ghā

ekuo psruk fof/k Istc ge rhu , šk.kkvkads I kFk thrs gårc ge U; k; ç/kku fof/k Isthrsgå I kFk gh /keZvkj I R; d çdkf'kr djrsjgrsgå midkj djrsjgrsgå ç/kku : i earhu , šk.kk; agh jgrh gå rhu a, šk.kkvkad ydj dsmidkj djrsgå

ml dsckn nso ekuo in eafoùkšk.kk vk§ i∉šk.kk d" x®.k djds y"dšk.kk d" ysdj pyrs gå bl çdkj nso ekuo /keZ ç/kku fof/k l sU; k; vk§ l R; d" çekf.kr djrk gå l R; çekf.kr djus dk eryc g\$midkj djukA

fn0; ekuo midkj ç/kku fof/k ls/keZ VkJ U; k; d" çekf.kr djrk gJA

ekuo tkfr dk m) kj ½rju&rkj.k½bl fof/klsg% blls fdld D; k rdyhQ g%.

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

fojfDrokn vkj vkl fDrokn dk fodYi

tkxfr dsigyseu 'kjhj dsræwi g"dj 'kjhj dk n"Vk cuk jgrk gå 'kjhj d" gh thou ekuk jgrk gå ml h dsvuq i fç;] fgr] ykHk nf"V; "alsryu djrk gå lj; k;] /ke] IR; Nkyk jgrk gå fç;] fgr] ykHk nf"V; "alsryu ds vk/kkj ij gh fo'yšk.k vkj fp=.k g" tkrk gå ; gh Hk@rdokn g\$t" tho pruk ea thuk gå , is ea Hkh tho"als vf/kd vPNk thus dh dYiuk, i curh gå bllghadYiukvkadspyrs fudys fojfDrokn vkj vkl fDrokn

fojf $Dr \ I \ sD; \ k \ fey \ x; \ k \ ; \ g \ ekuo \ ij Eijk \ d^" \ vkt \ rd$ irk ughapykA

vkl f Drokn l s Hk x & vfrHk x eax, vkj /kjrh chekj g x; h A

e/; LFk n'klu fojfDrokn vk¶ vkl fDrokn n"u"adk fodYi gN

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

v/; ; u fof/k I s c () ea ck/k gkrk gS

 $fy[kuk \mid pouk ga i < uk 'kCn ga$

'kûn dk Lej.k v/;; u ughag&

'KCn ds vFkZ d" le>uk v/; ; u g&

'kCn dk vFkZ gekjk LohÑfr g¨rk g\$; g Lej.k ughag\$\lank{\text{LohÑfr cfi}} eac \(\text{k} : i \) eag rk g\$\lank{\text{LohÑfr cfi}} eagh LohÑr g`rk g\$rc ge I e>sg\$\lank{\text{LohÑr g`rk}} \(\text{lohÑr g`rk} \) g\$mI ds i gys Hkh ugh\$\text{m} mI ds ckn Hkh ugh\$\text{A}

vFkZ d' le>us ds ckn ch) ea gh ml d' çekf.kr djus dh çofùk g'rh gå ch) ea to l gvfLrRo c''/k g''rk g\$rc vkRek ea Lo; a dh çofùk jgrh g\$vfLrRo ea vullko djus dhA ch) ea c''/k g''us ij vkRek dk vfLrRo ea vullko djuk Hkkoh gå ml ds fy, d'Ã çf'k{k.k dh t+jr ughagå thou dk e/; kåk vullko ds; "X; jgrk gh g\$bl fy, ch) ea c''/k ds ckn vkRek vullko djrk gh gå

cf) eac"/k g"us ds fy, I o 1 by Hk fo f/k \vee /; ; u fo f/k ghg λ \vee /; ; u ds fy, eu d" yxk n suk gh ν H; kI g λ

vullko ds QyLo: i çek.k c"/k cli) ea g"rk gla bl

114@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

vutko enyd çek.k c"/k d" çekf.kr djus ds Øe ea fpùk ea fp=.k] ofùk ea U; k;] /ke] | I R; ds vFk] ea rgyu@fo'ysk.k vkg eu ml h ds vuq i vkLoknu p; u ds: i ea çekf.kr g" tkrk gA bl <a listuation ds ckn thou vutko ds l kFk rnkdkj g" tkrk gA

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

dYiuk'khyrk dsizks IsKku rd igpousdk jkLrk gS

dYiuk'khyrk çÑfr çnÙk gå dYiuk'khyrk thou Is ekuo 'kjhj }kjk çxV gå dYiuk'khyrk ?kVrk c<fk ughagå; gh dYiuk'khyrk thou ea xqkkRed fodkl i nod Kku l Eillurk rd igprk gå

dYiuk gh Kku rd igppusdk jkLrk gå dYiuk ughagå r" Kku rd igppusdk d"Å jkLrk gh ughagå dYiuk'khyrk ds ç; "x IsIgvfLrko Lo: ih IR; d" Ie>uk gh Kku dsfy, jkLrk gå bl dsfy, /; ku nsuk g"rk gå /; ku nsuk eryc eu d" yxkukA ge t" p; u vkå vkLoknu djrsgåml oLrqdk uke gSeuA; sn" fØ; k djusokyseu d" vulko dsi {k eayxkusd" /; ku nsuk dgkA eu tc yxrk gå rc fopkj vkå bPNk Hkh ml ds I kFk jgrsgh gå eu fdI ckr eayxkuk gSbI dh çkFkfedrk bPNk eagh r; g"rh gå ftI bPNk d" ge çkFkfed Lohdkjrsgå mI h dsfy, dke djrsgå vulko dh vko'; drk tc rhore bPNk dsLrj ij igpp tkrh g\$rc eu yxrk gh gå eu yxrk g\$r" v/;; u g"rk gh gå

ekuo thou vkj 'kjhj dk lapr Lo: i gå ekuo ea dYiuk'khyrk thou Isgå 'kjhj Isughagå dYiuk'khyrk gh thou ea Kku I Eilurk dk Hkwk Lo: i gå dYiuk'khyrk thou dh rkdr gå; gh dYiuk'khyrk xqkkRed fodkl fof/k IsKku

I Eillurk rd igpprk gå I gvfLrRo Lo: ih I R; dh I e> gh Kku gå rkfRod : i ea Kku 0; kid gh gå

1/4/DVncj 2008] Hk"i ky1/2

fi Nyh i h<h dsçfr NrKrk vkj | I Eeku dk vk/kkj D; k g"\

ç'u%viuh fi Nyh i h<\ H\/ekrk&fi rk \vkfn\%ds\cfr \tilde{N}rKrk\\vkf\ Vkf\ I Eeku dk B" I \vk\/kkj\ D; k\ g"\

mùkj% gekjs ekrk&firk us ged"; g 'kjhj fn; k ¼tle fn; k½ bl vFkZ eage muds çfr ÑrK gå nu js os t\$ s Hkh jgs g a gekjs vPNs g us ds fy, os l nk vk'kk cuk, j [ks bl ds fy, ge muds çfr ÑrK gå ; s n u a e yd ckragå; s Vyus okyh ckraughagå rhljscpiu eaosgekjh lok fd, gå ml ds fy, ge muds çfr ÑrK gå

I Eeku djus ds ckjs ea gekjs vfHkHkkod gekjk 'kt|k gh pkgrsjgsgjimlgëus ejjk v'kt|k ugha pkgk gjibl vk/kkj ij ge mudk I Eeku dj I drs gjibl ea foll d' D; k rdyhQ gji

cqtqxkiid ge fl [kkus l e>kus dh ckr Lolu ea Hkh u l "pk tk,! gelsd" Ā cqtqxZlh[kxk ugha gekjsfirkth gelsr" l h[kusokysughaga firkth dk ge l Eeku dj l drsg]i osgekjk 'ktk pkgrsjgsbl vk/kkj ijA

vHkh vkt dh f'k{kk çkir cPp"adk i "p , 1 k tkrk g\$ gekjscqtqxkiiusvius0; i u dsvFkZeal rku d" i ink fd; k! ; gkj ys x, A Þvk/kqudß foKku l i kj usged" ; gkj yk dj [kMk dj fn; k gi bl eaD; k ll; k; g"xk vki crkvks cgq d"Vnk; d ckr

116@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

g\$u;g\,!sd"Vnk;ddl@Vhij tkusdsckn gekjk txgdkj;g\$.D;kdjuk pkfg,]D;kughadjuk pkfg,\blekufldrk lsl"pusij cqtqxkadh lok djusdsLFkku ij muls?ki.kkdjuk curk g\$\frac{1}{3}\text{tcfdlgvfLrRooknh fof/klsd\$\frac{1}{3}\text{svkl kuh lsÑrKrkvk} lEeku eN; "adsvFkZeaviuscqtqxkadh lok djusdkjkLrkfudy tkrkg\$\frac{1}{3}\text{sus}

1/4 tuojh 2007] vejda/d½

<u>'k**y**kdkeuk dk dk; Z : i</u>

ç'u%ge nwijsdsfy, t" 'kdık dkeuk,adjrsg) mils D;k dını g"rk Hkh g.S.

mùkj%gekjh 'ktkkdkeuk I keus0; fDr dsiq; Isgh Qfyr g¨rh g\$ iq; dk eryc g\$ dkf; d] okfpd] ekufl d: i Is ekuo t¨ U; k; djrk g\$ I ek/kku d¨ çLrr djrk g\$ ml Isg\$ 'ktkkdkeuk I keus0; fDr d¨ 'ktk djusdsfy, mRI kfgr djusds vFkZeag\$ ml IsT; knk dfN ugha 'ktkkdkeuk bl rjg Is'ktk dsfy, çij.kk nsusds: i eag\$ bl dk LokHkkfod: i bruk gh g\$; fn bl eaFkïMk Hkh dfN vkj g¨rk r¨ vfLrRo dh Lo; aLQurrk dsfu; e dk guu g¨rk! çÑfr eabl dsvykok vkj d¨Ã 0; oLFkk gh ughag\$ Jki vkj vurkg dspDdj eal ikj fdruk ijškku gtvk; q viusvki ea, d bfrgkl q\$

'ktykokeuk g"rk g\$; g I gh g\$\

'kt#k ?kfVr g"rk g\$; g Hkh I gh g\$\

'klajk dsfy, ekuo 1;klsg&i;g Hkh Igh g&

vc ; gk; dg jgsg&l e>nkjh dsvk/kkj ij dk; 10; ogkj djuslsgh 'ktjk ?kfVr g"rk g&

bl < x ls; g ckr lkekU; g x; hA le>nkjh d

v/; k0; ol kf; d ½v/; ; u ; k f'k{kk½ fof/k l s çekf.kr djus dh vko'; drk Fkh ml eae&l Qy g" x; k! bl ckr dk y"d0; ki hdj.k Hkysgh /khj&/khjsg" y&du brusear" e&l Qy g" x; kA v/; ; u fof/k l svkneh l e>nkj g" l drk g&bl txg ear" e&vk x; k gA

1/4tuojh 2007] vejda/d½

vPNk yxuk vPNk gkuk ughags

PvPNk yxukß fç;] fgr] ykHk nf"V; "als0; fDrokn dh vkj ystkrk gå eq> d"; g vPNk yxrk gå vkid" d"Ã nlijk gh pht vPNk yxrk g\$bllsd"Ã jkLrk ughafudyrkA vPNk g"usdh gh ijEijk g"xh] vPNk yxusdh ijEijk ughag "xhA vHkh l kjs700 dj"M+vknfe; "adk ix ÞvPNk yxuß dh txg ij gh py ik; k gå ÞvPNk g"uß d" ydj, d ix j[kusdh txg Hkh ughacukA tcfd ekuo ijEijk d"/kjrh ij gq gtkj"ao"kZchr pqlsgå fdruk ekfeð ckr gåvki gh l"p y"!

ekuo tsc[kyk x; k gA D; k c"yus I s vPNk yxxk]bl txg eavk x; k gA T; knk y"x"a d" t" c"yus I s vPNk yxrk gsog c"y nrk gA ÞvPNk g"uksr" gok eagsA

le>nkjh i no'd lek/kku litu g''us lsgh vPNsg''us dh'k#vkr g\$\ mldk çLrko vkids lkeusv/;; u dsfy, vk pqdk g\$\

¼tuojh 2007] vejd¥d½

vullko dkscrk; k tk l drk gS

n'klu fl.Fkfr xfr gå fl.Fkfr eavullko gå xfr eafopkj vk x; kA vullko ds Lo: i d" Li"V dj ikuk ; g n'klu gå vullko dh vflk0; fDr] I Eçsk.kk vkj çdk'ku ds I kFk fp=.k jgrk gh gå vullko cht : i ¼l.Fkfr½ eajgrk gå I Eisk.kk xfr : i ea

118@e/; LFk n'ku ij ∨k/kkfjr løkn jgrh g\$

vulko l Eilurk dsckn vkRek eat "cht: i eavulko gS og ekuo dh ijLijrk eal ççs"kr g"rk gA Þ; g vulko dk ennk gB; g vaxyh l); kl g"rk gA t\$ s 0; kid oLrq vkid c"/k djkusdsfy, eqd" l ççs"kr g"uk gh i MaxkA 0; kid oLrq dk viusfpùk eafp=.k djusdsfy, ejsikl vulko gA 0; kid oLrq dh efgek djustkrk gwr ml d viusfpùk eafpru djusdk eknnk ejsikl gA t\$ sikjxkfe; rk vk\$ ikjnf'krk dk fpru djusdk eknnk ejsikl gA 0; kid vulko dk ennk gA

eso; kid olrqdsckjseac yrk gil vki I qurs gal I quus I so; kid olrqdsckjseavki dYiuk djrsgal 0; kid olrqdh ikjxkfe; rk vks ikjnf'kirk d" tc esil "V djrk gil rög vkidseu eaigprk gs fopkj eaigprk gs fp=.k eaigprk gal bl dk I k{kkrdkj vkiear gyu i noid g"rk gs ft I dsloh n g"us ij vki ea c"/k vks vutko g" gh tkrk gal bl rjg 0; kid vkids vutko ea vk x; ka

vu**l**ko d' crk; k tk l drk g**%** vu**l**ko d' crkus dk ç; "tu g\$ekuo ijEijk d' tkxr djukA

1/4tuojh 2007] vejda/d½

fodYi dks I e>uk

igys I s ge dN [kkdk cuk, jgrs g) mI ds I kFk bI çLrko d" t"M&r"M+djus dk ç; kI djrs gå ftruk tM+i krk g) mI d" ge Lohdkj djrs gå t" tM+ ugha i krk g) mI ij 'kkdk djrs gå ogha vVd tkrs gå tcfd tho pruk vkj ekuo pruk ds chp t"M&r"M+djus dk d"Ã LFkku gh ugha gå tho pruk ds LFkku ij ekuo pruk d" viukus dh ckr gå; gh fod Yi dk eryc gå

, d ckr d" r" ged" fueðe : i eð Lohdkj djuk i Makk fd ged" tkxfr i noð gh thuk gð

I e>nkjh giusrd I Hkh LorU= g&viuseu dh djusds fy, A I e>nkjh dsfy, 0; fDr dk pkgr tc çcy girk g\$rHkh v/; ; u dh rjQ+vkrsg& I e>nkj giusij] I e>nkjh ds I kFk thus ds fy, Ãekunkjh Lo; a LQw7 girh g& ftEenkjh Lohdkj girh g& Hkkxhnkjh ds: i eaçekf.kr girh g& , 1 k giuk I Hkh dh vi {kk g&

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

fu;e] fu;æ.k] largyu

gA

pkjävolfkkvkaeafu;e] fu;æ.k] I rgyu çdkf'kr gå inkfkkolfkk eamudsxBu dsvu() kj vkpj.k gh fu;e

ifj.kke vulkaxh; rk gh fu; æ.k gå i jidrk mi; "fxrk gh largvu gå çk.kkolfkk eamudk l kjd ekjd vkpj.k gh fu; e gå chtkulkaxh; rk gh fu; æ.k gå i jidrk mi; "fxrk gh largvu gå thokolfkk eamudk Øjj&vØjj vkpj.k gh fu; e gå oåkkulkaxh; rk gh fu; æ.k gå muea ¼thus dh½ vk'kk l s mudh i jidrk mi; "fxrk gh largvu gå

> KkukoLFkk ½ekuo½ eall;k; gh fu;e g&n /keZgh fu;a=.k g&n ekuo lek/kku ½0;oLFkk½ ino2d gh

120@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

fu; = r jguk n{kk tkrk g\$ A l ek/kku ¾ 0; oLFkk ¾ l (k ¾ ekuo /keA

I gvfLrRo Lo: ih I R; gh I **r**ryyu g**% I r**ryyu gh çek.k g**%**

xf.kr U;k;]/ke] IR;] fu;e] fu;æ.k ∨k§ I rgyu d Nork Hkh ughagA vHkh foKkuh xf.kr dh enn Is;æ dsfy, t ik#i cukrk g} ftlIs;æ ckj ckj ogh djrk jgrk g\$mld fu;e dg nork gA tcfd og fu;e ughagA I Hkh fu;e fu;fr I gt gA

%vxLr 2006] vejd\d\%

izek.k dsfcuk ijEijk ughag\$

gj ekuo dYiuk'khyrk vkj deLorærk dsvf/kdkj Is I i Uu gå mI vk/kkj ij ekuo LokHkkfod : i eal (kh g¨uk pkgrk gå tkxfr dsfcuk I (kh g¨uk curk ughagå r¨ I (kh g¨us dsfy, thou ckj&ckj 'kjhj ; k=k vkjEHk djrk gå tc 'kjhj ; k=k ea; g ç; "tu çekf.kr ughag¨rk r¨ n(kh g¨rk gå

vc vkids I keus Lo; a dh tkxfr d'igpkuus ds fy, , d çLrko vk x; k gå bl ds igys vHkh rd d'Ã çLrko ughag s t'f k{kk fof/k I s vk; k g å bl I s igys foxr eadgk Fkk ÞI k/kuk fof/k I s dY; k.k g'rk gåß og 0; fDr ds I kFk gh pyk x; kA I k/kuk fof/k I s t'Hkh miyfc/k gæyk og ekuo ij Eijk d'ugha igppkA d'Ã 0; fDr Hkh igppk Fkk; k ughabl dk Hkh d'Ã çek.k ugha gæykA ge ekurs jgs og ckr vyx gå tkxfr ds fy, i #"kkFkZ ½ #"kkFkZ ½ tkxfr ds fy, ge t'Hkh ç; kl djrs gå½

tkxfr ds ckn ijekFkl ¼ijekFkl ¾ thus ea çek.k çLr ϕ djukA½

çek.k dsfcuk i jEi jk ughag& eW; kadu dk vk/kkj çekf.kr g"uk gh g&

tkxfr ekuo d" çklr djuk vHkh 'kšk g\$bl deh d" ekuo gj 'kjhj ; k=k i ; ir egl l fd; k jgrk g\$fd vl Qy jgs ml dk dkj.k g\$ekuo ijEijk ea tkxfr dk u jgukA bl fy, ekuo ijEijk ea tkxfr ds L="r d" t"Mus dh vko'; drk g\$ bl dk eryc tkxfr d" vkpj.k ea 0; oLFkk ea l fo/kku ea vk\$ f'k{kk ea fof/k d" LFkkfir fd; k tk, A bu pkj a txg ij ijEijk cuus ds Lo: i ea cuk fn; k tk, A ml h ds vFkZ ea e/; LFk n'ku l gvfLrRookn dk çLrko g\$ l

%vxLr 2006] vejd\d\d\%

fu'p; rk | sgh Lorærk g\$

Hkfer 0; fDr de/djuseaLor# g) ysdu Qy Hkïxusea ijr# g)

tkxr 0; fDr deldjus ea Hkh LorU= g\$ vkj Qy Hk xus ea Hkh LorU= g\$

Hister 0; fDr del Qy ds çfr fuf'pr ugha görk gs bl fy, og Qy His xus ea i jr a gs tkxfr ds ckn gj del fuf'pr gs vks ml dk Qy Hist fuf'pr gs tkxr 0; fDr del Qy ds çfr fuf'pr gs bl fy, Lor U= gs

fu'p; rk Isgh Lorærk g&

%vxLr 2006] vejd\d\d\

<u>lef) iwid thus dk rjhdk le>nkjh lsgh vkrk g</u>\$

ge to ijik le> tkrsg) ro ged vius ea lef) ivid thus dk rjhdk le>nkjh lsvk gh tkrk gå mllsifjokj

122@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

tu adh I r ("V g" tkrh g) bl fy, ge vPNsdke djuseayx I drs gå; g ckr gj 0; fDr dh i dM+eavk I drk gå

fojfDr fof/k I se&I k/kuk eajgkA ml I st" vHkko gq mul se&i hfMr ughagqvkA 'kkL="aeafy[kk Hkh gSi hfMr u g"uk gh i k=rk g& vHkko I se&i hfMr ughagqvk eryc vHkko ij fot; g" x; kA I k/kuk ds I Ecll/k eat" 'kkL="aeafy[kk g& og vinolg& dYi ukrhr fof/k I sfy[kk g& I k/kuk dsQy eat" epsfeyk og i rk yxk fd; g vdsysdh I Eink ughag&; g r" ekuo tkfr dh I Eink g& bl d" ekuo tkfr d" vfil djuk pkfg, A; g Lohdkjus ds ckn e&us; g i k; k vHkh rd t" e&fojfDr çk: i eat" pykl og r" d"Ã çk: i ughag& I gh çk: i lek/kku lef) gh g& I ek/kku vulko i nold ejsikl g" x; k Fkkl lef) dk Ñf"k x"i kyu vkø vk; pån I stokkM+dj fy; kA

mldsckn; g vk; k tgk; ik; \$ ogk; ds y x a d bls le>kvkx\$; ; k dghan y tk dj le>kvkx\$ U; k; r ; gh g\$ tgk; ik; \$ oghads y x a d le>k n A bleaejk lgefr cu x; kA blfy, lef) d çekf.kr djusdh fu Bk cuhA turk ds i\$ s dh e y h d A vi {kk ughajghA lek/kku vf/kdkj ea ije[kki {kk ½n y j s ds n ku dh m Ee h n ½ Loh Ñ r ughag r kA leL; k ls x f l r e kuo gh ije (kki {kk djrk g\$ k

ekuo tkfr eavkt rd 'ktk Is thus dh vi {kk r jgh] ij 'ktk dk Lo: i fu.kt, ughajgkA vc og çk: i vk x; k gA Lo; arlr g us ds ckn ml d çekf.kr djus dh ckr jgrh gA çekf.kr djus ds Øe eacgr Is y x 'ktk dk Lokxr djus ds fy, cBs gA cgr Is y x 'ktk d ysdj 'kadk djus ds fy, tkh cBs gA bu n p sy eavkid vkneh feysk ghA t ft I p sy ea tkuk pkgrk g tk, A blead A tcjnLrh ughagA ft I dh igys t+jr g og igys vk, xk ft I dh t+jr ml ds ckn

curh g | og m | dsckn vk, xkA ; g , d çLrko g | vko'; drk dsvu(kj gh ; g Lohdkj g xkA

gj 0; fDr le>nkj g"us; "X; g&

gj 0; fDr l ([kh g"uk pkgrk g%)

le>sfcuk d"Ã l ([kh g"rk ughag))

I ([kh g"usdh pkguk ft | dh çkFkfedrk eaigysvkrk g)) og tYnh I e>xkA ft | dh çkFkfedrk eackn eavkrk g)) og ckn eale>xkA

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

vKkr vkj Kkr

dN ckra ged" le> ea vk; h gå os Kkr gå t" ckra ged" le> ea ugha vk; h gå os vKkr gå t" ckra ged" Kkr gå mud" ge thus ea çekf.kr djrsgh gå v/; ; u vKkr d" Kkr djus ds fy, gå tå s &

- I ([k ge pkgrs gå; g Kkr gå lønukvka ea l ([k dh fujrjrk ughags; g Hkh Kkr gå l ([k dh fujrjrk dk fcUnq v Kkr gå
- 'kjhj u'oj g\}; g geskk cuk ughajgxk; g ged Kkr
 g\lambda 'kjhj d\sthor jgrk g\} thou oLrqds: i eaD; k
 g\lambda; g vKkr g\lambda
- ekuo 0; ogkj djrk g\$; g Kkr g\$ 0; ogkj dh I hek D; k g\$ 0; ogkj dsfu; e D; k g\$; g vKkr g\$
- /kjrh chekj g" poph g\$; g Kkr g\$\lambda /kjrh d\$\schekj g\bar{\text{A}}\ vk\struck\str
- 1/5½ rflr dh eq> eavi (kk gS; g Kkr gS rflr fcUnqD; k gS

124@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

;g vKkr g&

6½ esidYiuk djrk gw; g Kkr gsi eşih dYiuk'khyrk dk rfir fcUnqD; k gs; g vKkr gsi

v/;; u dsfy, viusea; sn vk/kkj fcUnqvkad I Vhd igpkuuk cgr t+jh g\$ ge dgk; [kM+g\$vk\$ dgk; ged tkuk g\$tc rd; g Li "V ughag xk] r gekjk vkxspyusdk dk; Øe d\$ s cuxk\

v/;; u djkusokys0; fDr d'igpkuuk t: jh g\$A çekf.kr 0; fDr gh v/;; u djk I drk g\$A çekf.kr 0; fDr ds vullko ds çdk'k eagh fo | kFkh\(\text{V}/; ; u dj I drk g\$A ; fn vki Hkh ugha tkur\(\text{r} ge n'u'a, d n\(\text{l} js ds I kFk I gkullk\(\text{fn} r'' dj I drsg\(\text{j} enn Hkh dj I drsg\(\text{j} ij v/; ; u ds L="r ughacu I dr\(\text{k} \)

v/;; u dh fof/k d" Bhd I e>uk Hkh t+jh g\$\ v/;; u 'kCn I s vFkZ rd igppus dh fof/k g\$\ 'kCn dYiuk'khyrk dk I gkjk g\$\ 'kCn vFkZ d" bfixr djrk g\$\ I k{kkRdkj rd 'kCn g}\ mI ds ckn vFkZ g\$\ vFkZ dk c"/k 0; fDr d" gh g"rk g\$\ c"/k iwkZ g"us rd v/;; u g\$\

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

rr&l kflu/;] rnkdkj vkj ræi

olrq dk eryc g\$ t" viuh oklrfodrk d" çdkf'kr djå n" rjg dh olrqagå bdkb?, k; k çÑfr ftud" ge fxu I drsgå vkj nu jh 0; ki d ft I ea I Hkh bdkb?, k; Much] Hkhxh] f?kjh gå bdkb?, "a dh oklrfodrk pkj vk; ke"a ea g\$: i] xqk] LoHkko vkj /keÅ 0; ki d ¼ ku; ½dh oklrfodrk rhu vk; ke "a ea g\$i kj xkfe; rk] i kjnf'kirk vkj 0; ki drkÅ 0; ki d ea I i Dr çÑfr gh vflrRo I exz gå e/; LFk n'kiu vflrRo ds v/; ; u dk çlrko gå

çLrko 'kûn a e a gâ kûn dk v Fkû girk gâ v Fkû ds e ay e a v fLrko e a o Lrqgirk gâ v/; ; u i noûd o Lrqdk v Fkû 0; fDr di ci'k gii tkrk gâ

rr&I kflu/; ¾ d¨Ã Hkh oLrqI kflu/; ¼ kl eag¨uk½ eagh fn[krk gå 'kCn I s baxr oLrq dk I kflu/; g¨ tkuk ¾ rr&I kflu/; A t\$ s Þ; g [kkyh LFkyh gh 0; ki d oLrqgß] bl rjg vægyh ll; kl g¨ tkuk 0; ki d dk rr&I kflu/; gå Þ; g oLrq inkFkkðLFkk gß] bl rjg vægyh ll; kl g¨ tkuk gh inkFkkðLFkk I s rr&I kflu/; gå

rnkdkj olrqij /; ku nsusl solrqdsvkdkj eatc gekjk Kku grk g\$ rc ge olrqd le>A; gh rnkdkj dk eryc g\$ rnkdkj fof/k ls ge ,d ,d olrq d igpkurs g\$ v/; ; u fof/k ls thou ,d&,d olrq ea rnkdkj grk g\$ çÑfr dh bdkb; "adsl kFk rnkdkj grusdk eryc muds: i] xqk] LoHkko vk\$ /keld le>ukA: i vk\$ xqk dsl kFk eukdkj grk g\$ LoHkko vk\$ /keldk c"/k vk\$ vu‡ko grk g\$

0; kid olrądk doy vułko girk gå

rævi 0; ki d vk \mathfrak{f} Kku eaHkn l eklr g" tkuk gh rævi gå 40; ki d oLrqlsgh rnkdkj thou ea Kku gå ; gh vullko i vold i ek.k gå

rnkdkj fof/k l sv/; ; u dsiwkZg"usij thou ræwirk ea Lo; ad" ikrk g& ræwirk eagh çek.k g&

%vç\$y 2008] vejd\d\%

dYiuk'khyrk dh efgek o'k gh ekuo vfLrRo env/; ; u dk l kgl t kyk i krk g\$

fu; fr lgt fof/k lsekuo 'kjhj jpuk /kjrh ij çxV

126@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

gAA inkFkZvolFkk Isçk.k volFkk] çk.k volFkk Istho volFkk vkg tho volFkk IsKku volFkk dk çxVu gwkA ekuo 'kjhj jpuk , Ih gA fd thou mIds}kjk viuh dYiuk'khyrk d'çdkf'kr dj ik;kA; fn dYiuk'khyrk ughag"rh r" ekuo Kku dsfy, ç; Ru gh ughadjrkA dYiuk'khyrk deLorærk dk çdk'ku gh ekuo vkg tho aeaew vlrj gA dYiuk'khyrk dh efgek o'k gh ekuo vflrRo eav/;; u dk IkgI tWk ikrk gA

dYiuk'khyrk dk Hkwk: i thokoLFkk eathusdh vk'kk ds Lo#i eaga thusdh vk'kk dsçdk'ku ds: i eatho tkuoj p; u fØ; k laikfnr djrsga p; u fØ; k dk Hkwk: i çk.kkoLFkk ¼ M+i % ½ eaga viusfy, vko'; djl æ0; "ad" tMap; u djyrh ga

çk.kkolfkk dh jpuk, i enyr%çk.k d''f'kdkvkalscuh gål çk.k d'''kaeaçk.k l # gål mu çk.k l # aeajpuk fof/k gål ftl ds vuq i çk.k d'''kk, ajpuk dk; ZealayXu g'rh gål jpuk fof/k ea xqkkRed ifjorlu g'uslsçk.k l # aeau; h rfkk vkj l e) jpuk fof/k Lo; alQwrIfudy vkrh gål ftl l su; h rjg dh jpuk råkj g'rh gål bl rjhdslsmùkj'ùkj fodfl r çk.k volfkk dh jpuk, i råkj g'' x; hå

çk.kkoLFkk dh 'kjhj jpukvkaeal sdiN eapyk; ekurk girs gq Hkh thou mudi ughapykrkA t\$ sdhMaed9M} t9d] vkfnA mu thoïaeathou g\$ ftuea1/41½ | Ir /kkru/kal sjfpr 'kjhj gi] 1/2½ | e) eskl gi] 1/2½ ti ekuo dsladriadi igpkursgiA

'kjhj jpuk eafodkl Øe ekuo 'kjhj jpuk rd igppkA ekuo 'kjhj jpuk eaeskl iwkle') g" x; kA lef) iwkleskl }kjk thou ekuo 'kjhj dsek/; e lsdYiuk'khyrk vkj deLorærk d" çdkf'kr djuseal eFklgqvkA bl dYiuk'khyrk vkj deLorærk dspyrsekuo taxy; qk] f'kyk; qk] /kkrq; qk] xke dchyk; qk]

jkt; qk Ispyrspyrsvkt rd igp x; kA bl Isekuo viuh ifjHkk"kk dsvuq i eukdkj d" Ikdkj djuseal Qy g" x; kA ysdu eu%LoLFkrk dk i {k vHkh rd ohjku iMk jgkA

eu% Lolfkrk ds i {k d" Hkjus ds fy, ekuo vulj álkku djrk jgkA bl vulj álkku Øe eavkn'kökn vk§ Hk@rdokn vk, A e/; LFk n'kū dk vulj álkku Hkh bl Øe eagh gyvkA; g vulj álkku l Qy g" x; kA bl vulj álkku us eu% Lolfkrk ds Lo: i d" igpku fy; k vk§ thus ea çekf.kr dj fn; kA vulj álkku d" v/; ; u xE; cukus ds fy, bl d" 'kûn"a ea çlrır fd; k x; kA 'kûn dYiuk'khyrk ds fy, l gkjk gå vFkZ rd igppus ds fy, A f'k{kk fof/k l s bl vulj álkku ds y"d0; kihdj.k ds fy, ç; kI tkjh gå.

1/4/csy 2008] vejda/d1/2

v/;;u l qxe gs

VKkr d' Kkr djus dh rhoz bPNk eq ea FkhA ml ds fy, eas 20 o kl lekf/k dsfy, vks 5 o kl lae dsfy, yxk; kA lae dky ea çÑfr us vius, d, d illus d' [k'yuk 'kq fd; kA tsk çÑfr çLrq qq/k] eas osk gh v/;; u fd; kA vki fdrkc [k'y dj çÑfr ds ckj sea i < rsg"A lae dky ea çÑfr us vius vki d' [k'y dj eq d' i < k; kA igys l gvfLrRo dss gs D; "ags; g vk; kA ml ds ckn fodkl Øe dss gs D; "ags; g vk; kA bl ds l kFk Hk&rd jkl k; fud jpuk ds Lo: i ea 'kjhj] ml ds eny ea çk.k d''k] çk.k l #; g l c vk x; kA i yih 'kjhj jpuk ds eny ea çk.k l # ga i yih Hk&rd jpuk vka ds eny ea v.k&i jek.kqga fQj fodkl ½xBui wkrk½ dss gs D; "ags; g vk x; kA thou vks 'kjhj ds lapr: i ea tho Hkh vk x; kA thus ds eny ea thou gs; g Li "V gq/kA bl rjg çÑfr ea rhu rjg dh fØ; k, agsilk@rd fØ; k] jkl k; fud fØ; k vks thou fØ; kA es

128@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

Lo; aD; "&ds s dke dj jgk gwbl txg ij igppusij vius Pthouß dk v/; ; u fd; kA

thou fØ; k dsfoLrkj eatkusij ml ds122 vkpj.kïadigpkukA ¼t\$ ½ eu dh fØ; kvkadießusn{kk gå thou ds eu ifjosk ½pæk ifjosk½ea'kjhj I øsnuk i vøð gjusokysvyx&vyx vkLoknuïadh i gpku djusokyh fØ; kvkadießusigpkukA bl rjg thou dsv/; ; u dsl kFk ekuo dk Hkh v/; ; u gækA thou vk\$ 'kjhj dslapr: i eaeßusekuo dk v/; ; u fd; k gå thor 'kjhj I fgr eßus thou dk v/; ; u fd; kA I Hkh eao\$ sgh thou g\$; g LohdkjkA bl diehfl WkqfcUnqU; k; ß dgkA vdsysthou dk gh v/; ; u gjrk] ekuo ¼thou vk\$ 'kjhj dk laper Lo: i½ dk v/; ; u ughagirk riekuo tkr dsfy, bl ckr dk ç; itu ughafudyrkA thou dk v/; ; u ekuo dsthusdsvFkZeagh gå

eaus t" v/;; ui no d vullko fd; k og egis vdsys ds ifjJe dk Qy ughag\$; g lexzekuo tkfr dsiq; dk Qy g\$; g eaus Lohdkj fy; kA bl fy, bl d" ekuo tkfr d" l kai us dk nkf; Ro eaus Lohdkj kA eaus t\$ k v/; ; u fd; k o\$ k gh ml d" 'kCn"a eaj [kus dk d"f'k' k fd; kA 'kCn ij Eijk ds gai ij Hkk"kk eaus nh g\$ A

vHkh rd ekuo ijEijk eat dh Hkh v/;; u dsvk/kkj ga os ekuo }kjk gh çLrq fd, x, A mu vk/kkj alsr; rd igppus dk d Ā jkLrk ugha feykA çpfyr I Hkh vk/kkj ad NiM+dj ds; g ckr ga ijEijk xr vk/kkj aij pyus I sekuo tkfr U; k;] /kel I R; rd ugha igppk Fkk] bl fy; s Hke elpr vkg vijk/k elpr ugha guyk FkkA bl fy, ; g u; k vk/kkj vuh akkfur guykA eabl u, vk/kkj dk ç.krk ga vki bl d tkp djds na [k; s i ujk i Mrk gs; k ugha tkpus dk vf/kdkj gj 0; fDr ds i kl j [kk ga

v/;; u fof/k I sigys; g vkids I k{kkRdkj eaykuk g\$\ I k{kkRdkj g" I drk g\$\; ; gki rd vki igpp\ I k{kkRdkj g" x; k g\$ ogka vki d" igppuk g\$\ mI ds ckn vullko g" x; k g\$ ogka igppuk g\$\ mI ds ckn çek.k g" x; k ogka igppuk g\$\ v/;; u çkFkfedrk eavkrk g\$\ r" ge tYnh igpp I drsg\ v/;; u; fn f}rh; &rrh; çkFkfedrk eajgrk g\$r" ge /khj\ \%\/khjs igpprs g\ bI eaD; k rdyhQ g\ \\$\ ckFkfedrk eatcrd; g ughavkrk g\ rc rd nji gh fn[krk g\ \\$\ bI ckr ds v/;; u eadghavgerk curk ugh\ \\$\ dghad"\ \"\ foj"/k g"rk ughabI I sT; knk D; k I kkerk [k"tk tk,\

1/wç\$y 2008] vejd\(\frac{1}{2} \) d\(\frac{1}{2} \)

lek/kku ghl([k gS

- 1/41/2 v/; ; ui no 2d ch) eal gvfLrRo c"/k g"rk gå I gvfLrRo ds vykok ch) eac "/k g" us ds fy, vkj d" A olrqgh ugha gå
- 1/2½ c"/k iwkZg"usij vkRek IgvfLrRo eavutko djrk g\$\lambda IgvfLrRo d" N"M+dj vutko djusdh d"Ā txg gh ughag\$\lambda
- 18½ IgvfLrRo eavutko gh thou eal (k dk Lo: i gs ftldh fujrjrk g"rh gs
- thou eag us okyk I (k ekuo ds thus ea dk; l vk) 0; ogkj I s tl/I fk g)
- 1/5½ vuljiko enyd dk; I v k j 0; og k j gh thus ea l ek/k ku g s k
- 1/6½ lek/kku gh lo[k g&)

130@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

le>nkjh dh?kkkk dk eryc

I gvfLrRo Lo: ih vfLrRo dh okLrfodrkvkad" vkius I Vhd igpkuk g\$ bl dk çek.k vkids thus eagh vk, xkA 0; fDr ds çekf.kr g"us dk eryc ml 0; fDr }kjk vU; y"x"ad" le>k nsukA çekf.kr g"us dk Lo: i g\$le>sgq d" le>kuk] I h[ksgq d" fl [kkuk] fd, gq d" djkukA le>nkjh dk vk\$ d@u lk çek.k g" l drk g\$ vki crkvk\$ le>k nsuk gh le>sg"us dk çek.k g"rk g\$

ç'u%vkiusvu(1kku i 107d le>k] mleai yik le>us ds ckn gh nul j ad le>kus dh ckr jghA ysdu ge t v/;; u fof/k lspy jgsg) mleavki dgrsg&ftruk le>sg] mruk le>krs Hkh py A bld le>kb; sA

mùkj% le>kus ls vi uh le> d'ijik djus dk mRl kg curk g\$\frac{1}{2} \text{s vki us Fk'Mk l k le>k] ml d'n ni js d'le>k; k ml ls vki ea vkj vkxs le>us dk mRl kg curk g\$\frac{1}{2}; g [kkdk xyr ugha g\$\frac{1}{2}; g le>us dh xfr c<krk g\$\frac{1}{2}\$ gea mRl for Hkh jguk g\$\frac{1}{2}\$ l Ppk\$\tilde{A} d'' le>uk Hkh g\$\triangle vkj l Ppk\$\tilde{A} d'' \tilde{c} \text{kr Hkh djuk g\$\triangle d\$\triangle l V x i ijk le> ds gh le>kuk pkgrs g\$\triangle og Hkh Bhd g\$\frac{1}{2}\$ d\$\triangle y x le>r\$\triangle l e>rs le>kuk Hkh pkgrs g\$\triangle og Hkh Bhd g\$\frac{1}{2}\$ y{; g\$ le>nkjh g'' tk, A le>nkjh ds fcuk \tilde{c} k.k g''rk ugha g\$\frac{1}{2}\$ le>nkjh ds i ijk gq fcuk \tilde{c} thuk\$ r'' cuxk ugha ; gh dl \tilde{V}\triangle g\$\frac{1}{2}\$ \tilde{c} thuk\$ cu x; k r'' le>nkjh i ijk g\triangle k] le>kuk cu x; kA ml ds ckn mRl kfgr jgus ds vykok vk\$\frac{1}{2}\$ D; k g\$\triangle vki\triangle crkvk\triangle \triangle k

blea 0; fDrokn t"Mk r" vdMekth g"us yxrh gA vdMekth g"rh g\s r" ge ihNsg" tkrsg\s 0; fDrokn t"Musls fiNMuk gh g\s

ç'u%0; fDrokn dspDdj Iscpusdk D; k mik; g\$.

mùkj%Lo eN; kadu d' geskk /; ku enj [kk tk, A nN j'ad' tkpustkrsgnr fnDdr gn t' Lo; ad' ikjar ?k'f'kr fd; k gn sgh tkp; n ts sensvius d' Kku en ikjar ?k'f'kr fd; k gn vki en d' tkp gh I drs gn en d' tkpus en fdI h d' f>>d ughn g'uh pkfg, A en d' mI I s d'A fnDdr ughn gn

ç'u%le>nkjh dh?k"k.kk dk D; k eryc g\$.

t" Lo; ad" le>nkj ?kf"kr fd; k g} ml dsijh{k.k l sgh v/; ; u djus okys d" viuh le> dh i f"V feyrh g\$\frac{1}{2} ?k"f"kr fd, fcuk vkid" d"\tilde{A} tkpus tk; xk ugh\$\tilde{A}

esigyk 0; fDr gwftlusLo; ad le>nkjh dk çek.k?kf"kr fd; kA, d vkneh ds, sls?k"k.kk fd, fcuk bl dk; De ead à xfr g gh ughal drh FkhA fdruk cMk Hkkjh [krjk vks+fy; k gSvki l p! bldsckotm esifuHk; gwesd à vkrad ughad à 'kadk ughafdlh rjg dk çfrfD; k ughaD; k ckr gS; g\D; k pht gS; g\; g, d l pusdk emnk gSvki dsfy, A esust le>nkjh dsçek.k g usdk t igyk ehy dk iRFkj j[k dj t jkLrk 'kq fd; k og Bhd gwk], slk esiekurk gwl

LoHkko xfr eagh v/; ; u gkrk gS

I e>us ds Øe ea; Fkkl Hko LoHkko xfr d¨cuk, j[kAl LoHkko xfr eagh eaxy e\$h g¨rh g\$l vko\$'kr xfr eaexy e\$h ughag¨rhA cg¨'k jgus eaHkh ughag¨rhA rhl js papyrk cusjgus eaHkh LoHkko xfr ughajgrhA

 132@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

LoHkko xfr ughagʻrhA eu dʻ, d gh le; earhu txg jgus dk vf/kdkj gSbl fy; sv/;; u dsfy, eu dʻ, d txg fLFkj djus dh vko'; drk gA bl dk uke gS/; kuA; fn vki us/; ku fn; k rʻvfLrRo eadʻÃ, sh pht ughag} tʻvki dʻc'/k u gʻA vfLrRo eafdl h oLrqij cjidk ughayxk gA vfLrRo dh l Hkh okLrfodrk, al gvfLrRo Lo: i eaçxV gh gA bl fy; svfLrRo dʻle>sgq vkneh } kjk nu jsdʻc'/k djkuk l gt gA bl dk uke Þçc'/kuß gA çc'/ku dʻluusokyk ÞLoHkko xfrß eagh xg.k djrk gA xg.k djus dsckn; fn dʻÃ ckr larf'V ughansikrk g} ml fLFkfr eal qus okyk ÞftKkl kß djrk gSlarfV gʻus ds fy, A bl çdkj lukus okys vkj luus okys dschp eaxy e\$h i noʻd l kjsckr Li'V gʻldrk gA luus okys vkj lukus okys vkj lukus

çse; k vull; rk ds ckjs ea i jEi jk ea uo/kk HkfDr Yukjn HkfDr I #½dh ckr fd; k x; k g\$\ bl ea uk\$l hf<+ "al sxqt j usdh ckr dgk x; k g\$\ dc mu u®l hf<+ "ad" d"\ \ a i jk djxk] fdl h d" i rk ugha pyk!

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

I gvfLrRo n'klu Kku

I k/kuk I ekf/k I a e i nozd t e sus v/;; u fd; k ml ea I oçFke I gvfLrRo d n{kkA n{kusdk eryc g\$I e>kA bl I s bishk g rk g\$vks ejrk g\$ bl foink I s Nhv x, A ifjorzu g rk g\$ ifj.kke g rk g\$; g i rk yxkA j puk dh foj puk g I drh g\$A ejrk d\$N ughag\$A t\$ s'kjhj dh j puk xHkkzk; eag rh g\$A 'kjhj dh foj puk Hkh g rh g\$A l ùkk ea l i Dr tM+p\$rU; ç Nfr d I gvfLrRo Lo: i ean{kk; gh i je I R; g\$A fuR; or eku; gh g\$A e sus t I k/kuk dh Fkh] ml ds eny ea ft Kkl k Fkh bl R; I s

feF; k d\$ si\$nk g"rk g\$\b ml dk m\b kj feyk vfLrRo ead\b Hkh vl R; ugha g\b vfLrRo l gvfLrRo Lo: ih g\b l gvfLrRo ea vl R; dh d"\b txg gh ugha g\b bcge l R; txr feF; k\b t" 'kkL="a ea fy [kk g\b og x\rightyr fl) g" x; k\b ml dh txg g"uk pkfg, bcge l R; txr 'kk'or\b A

¼tuojh 2007] vejd\/d ½

çc"/ku

çc"/ku dk eryc gSifjiwkhk dsvFkZea'kCn"ad" 0; Dr djukA çc"/ku dk ç; "tu gSl keus 0; fDr d" c"/k g"ukA c"/k g"us ds ckn ogh 0; fDr ftld" c"/k gw/k] vulko iwoʻd iww çc"f/kr djxkA bl <ax ls; g, d Isnwijseavarfjr g"rk g\$\formallar{\text{s}}\text{s} \text{g} \text{v} \text{d} \text{j} \text{v} \text{g} \text{s} \text{v} \text{fir g"rk g\$\formallar{\text{s}}\text{u u de g"rk g}\text{u T; knkA u Hkkx g"rk g}\text{u foHkkx g"rk g\$\formallar{\text{s}}\text{u truk ge nwij "ad" c"/k djkrs g\$\formallar{\text{g}}\text{urk g}\text{v} \text{bl c"/k djkrs g\$\formallar{\text{g}}\text{urk g}\text{v} \text{bl I sekuo Fkdusokysxqk I selpr g"rk g\$\formallar{\text{s}}\text{lk}\text{rul sgw/k mudsçfr NrK jguk gh curk g\$\formallar{\text{s}}\text{ml dk çfrQy ogh g\$\formallar{\text{s}}\text{bl I s T; knk ml dk çfrQy g"rk Hkh ughag\$\formallar{\text{s}}\text{s}

eaxy e\forall dsfcuk cc"/ku | Qy g" gh ughal drkA eaxy e\forall h inold ge , d nul jsij fo'okl dj | drsg& | quusokysvk\forall akhr fof/k | sgh | Eç\forall k.kk g"rk g\forall \text{ ukusokys d" ; g fo'okl g" fd | quusokyk \tilde{Aekunkjh | s | q | jgk g\forall v\forall m | d" c"/k g"xkA | quusokys d" ; g fo'okl g" fd | qukusokyk \tilde{Aekunkjh | s | q k | jgk g\forall g\forall c"yh tk jgh ckr ea i kjar g\forall cek.k g\forall a

1/wxLr 2006] vejd/d/d/

134@e/; LFk n'kū ij vk/kkfjr løkn

I gvfLrRo eacxVu'khyrk LokHkfod gS

I gvfLrRo pkj voLFkkvkads: i eaçxV güusdsfy, rhu çdkj dh fØ; k; a gå Hk¶rd fØ; k] jkl k; fud fØ; k vkj thou fØ; kA çkÑfrd: i eaçxVu dsckn ijEijk gå eryc dÄ voLFkk tc çxV görh gå rc ml dscusjgusdk Lo: i ijEijk ds: i ea LFkkfir çkÑfrd: i ea götkrk gå buea þ?kVuk&c<ukß Hkfer ekuo dh çofùk vkj dk; Z0; ogkj I sgörk gå

inkFkZ volFkk gh çk.k volFkk d"; Fxd fof/k I sçxV djrk gå ; g Lo; aLQwrZ fof/k I sg"rk gå bl d" d"à ckgjh rkdr ughadjrkA foxr ¼/kn'kðkn½ eacrk; k Fkk Þ; g ijekRek dh djuh gåß e/; LFk n'kðu us ijekRek d" 0; kid Lo: i ea igpkukA ijekRek ¼0; kid½ dk çxVu eaÞdjusokyß ds: i ea d"à j"y ughagå ijekRek ¼0; kid½ tM+pårU; çÑfr eaçj.kk ds Lo: i eag\$gh! tM+çÑfr ijekRek ¼0; kid½ eaHkhxsg"usI sç\$jr gå ftl I s fØ; k'khy gå ; g çj.kk fuR; gå ; g çj.kk ?kVrk c<rk ughagå olrqdh fØ; k I s0; kid ead"à {kfr g"rk gh ughagå 0; kid ea çj.kk vHkh feyk] ckn ea ughafeyk] vHkh T; knk feyk] ckn ea de feyk , j k dø ughag"rkA

ijek.kqvak Hkh bl rjg Åtkll allu gsvkj ?kwku xfr ds: i eafØ; k'khy gå l Hkh ijek.kqvak , d ts sgå ijek.kqdh çtkfr; "aeaHkn mudsxBu ealekfgr g"usokysijek.kqvak"ads vul kj gå l Hkh rjg dsijek.kqçtkfr; "adsçxV g"usdsckn Hk4rd lakj rir g" tkrk gå mldsckn gh og; 4xd fØ; k eaçoùk g"rk gå Hk4rd fØ; k earfir dsckn gh; 4xd fØ; k ea çofùk cu tkrh gå fQj Lo; aLQwrlfof/k ls; 4xd çxVu g"rk gå; 4xd çxVu dsfy, lelr çdkj dsHk4rd ijek.kqlgk; d ¼ yjd½ g" tkrs gå; 4xd çxVu ds fy, bHkv[kå ijek.kq Hkh

I gk; d g\$ Þvth.k\$ ijek.kq Hkh I gk; d g\$; \$xd fof/k I s I otFke ty gh çxV g\vkA

I gvfLrRo eaçxVu'khyrk LokHkkfod g\$\text{S}\text{bl} \cdot \

ekuo 'kjhj jpuk loţFke fdlh tho lsgh çkj#k gwkl mldsckn ekuo ijEijk 'kq gmA ty] l?ku ou] lHkh çdkj ds tho tkuoj çxV g¨usdsckn gh ekuo dk çxVu gwkA bllghads chp ekuo iykA ekuo 'kjhj dsçxVu dslkFk gh thou viuh dYiuk'khyrk vkj deLorærk çxV djusdh txg eavk x;kA lgvfLrRo lgt çxVu fof/k lsbruslc Je dsckn ekuo dk çxVu bl /kjrh ij gwkA

ekuo us viuh dYiuk'khyrk ds pyrs igys ou a dk I gskj djuk 'kq fd; kA foKku; qx vkus dsckn [kfut lakj dk I gskj djuk 'kq dj fn; kA tcfd ou vkg [kfut dslargyu ls gh __rqlargyu g rk gs fcuk __rqlargyu ds ekuo tkfr dk /kjrh ij cusjguk | EHko ughags bl ckr d vkt dslakj ds 136@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

I keus mtkxj djus dh t+jr gA ; g t e l e>k jgk gw; g 0; FkZ ugha tkuk pkfg, A

ekuo usviuh dYiuk'khyrk dsç; "x Isviuh ifjHkk"kk dsvuq i eukdkj d' I kdkj djusdk dke cgq vPNsIsdj fy; kA eu%LoLFkrk dk [kkdk ohjku i Mk jgkA ekuo dsçxV g'us Isigys tho pruk tho voLFkk }kjk çxV g' pqth FkhA ekuo usigys tho ats sgh thusdk ç; Ru fd; kJ fQj tho alsvPNk thusdk ç; Ru fd; kA tho alsvPNk thusdsfy, ekuo us tho pruk dk gh ç; "x fd; kA bIIs pvPNk yxuß rd ge igp x, A pvPNk g'ukß bIIs cuk ughA pvPNk yxuß rd ge igp x, A pvPNk g'ukß bIIs cuk ughA pvPNk yxuß dh n M+ ea I fo/kk I axg y{; cuk dj /kjrh dk 'k''k.k fd; k vkg ekuo ijLijrk ea vijk/k fd; kA bI ds pyrs/kjrh gh chekj g' x; hA vc fodYi dh vko'; drk vk x; hA mIh vFkZ ea e/; LFk n'kZu v/;; u dsfy, çLrq g\$ e/; LFk n'kZu ekuo tkfr dsfy, tho pruk I sekuo pruk ea I Øfer g'usfy, çLrko g\$ ekuo pruk i bd gh ekuo ijEijk /kjrh ij cuh jg I drh g\$ vkg fdIh fof/k I sughA

%tuojh 2007] vejd\d%

psruk fodkl

pruk fodkl | l s e/; LFk n'klu dk D; k vk'k; g\$.

pruk fodki isvk'k; gstho pruk isekuo pruk ea i Øfer gükA tho pruk dk vFkZgs%fç; jfgr jykHk nf"V; äl s fopkj djrsgq pkj fo"k; "a ¼vkgkj jfuæk] Hk; vkj esku¼ vkj ikp i ønukvka¼ kCn j Li'k]: i j j j j xák½ dsfy, thukA ekuo pruk dk vFkZgs Kku ¼ gvfLrRo n'kZu Kku jthou Kku ekuoh; rki wkZ vkpj.k Kku½ vkj mi i s vuqfk/kr food vkj foKku dsvu(kj thukA Kku food foKku dvy feyk dj ekuo

pruk dk folrkj gå e/; LFk n'ku ekuo pruk eal Øfer g'us ds fy, v/; ; u fof/k ¼'k{kk½ d' çlrkfor djrk gå

%tuojh 2007] vejdNd%

foxr dh ell; rkvkadk fodYi

0; ki d ea çÑfr çj.kk ikus; "X; fLFkfr ea gå çÑfr 0; ki d ea Lo; a LQwrZfof/k I sçj.kk ikrk ghjgrk gå 0; ki d ÅtkZ Lo: i ea gå çÑfr 0; ki d ea I i Dr g'us ds dkj.k ÅtkZ I i lujgrh gh gå bl I Ei Drrk ds dkj.k gh çÑfr ea fØ; k'khyrk gå; g fØ; k'khyrk i wod gh I gvfLrRo I gt fu; fr Øe dk çx Vugå fu; fr Øe gå fodkl Øe] fodkl] tkxfr Øe] tkxfrA

IgvfLrRo d"u igpkuusl} thou d"u igpkuusl} ekuoh; rkiwkl vkpj.k d"u igpkuusls blds foijhr dhn eku; rk, ajgrh gh bu eku; rkvkaeaijLij d"Ā rkyesy u cBuslsekuo tkfr d"d"Ā fuf'pr le>nkjh gkFk yxk ughaftlls U; k; çnk; h {kerk LFkkfir dh tk ld} lgh dk; 10; ogkj fd; k tk ld} lR; c"/k djk; k tk ldh foxr dh eku; rkvkalsbud" yxdj ekuo tkfr Kkuh] vKkuh vkj foKkuh loFkk vlQy jgh ; g Q4 yk ge vius ea ugha dj ikrs gh r" bl çLrko ds v/; ; u ea ge vkxsc<+ughaldrh foxr dh fdlh eku; rk ds lkFk bl çLrko dk xhl&x°cj gh djaxh

¼tuojh 2007] vejd¥/d½

v/;;u Øe en viuk en/;kadu

v/; ; u Øe ea thou dh l k<\$pkj fØ; k, a n'k fØ; kvka d" i yik djusds i {k ea j grh gå v/; ; u i yik djusds ckn gh nl "a fØ; kvka dk çek.k g" i krk gå

ç'u%v/;; u djrsle; Lo; ad "lk<pkj fØ; k eaekus

138@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn ; k ml lsvf/kd\

dgk; eku I drsg\$I k<\$pkj I svf/kd\; gh dg I drsg\$I k<\$pkj fØ; k I st" ç; "tu Fkk] og i yik g"rk tk j gk g\$A I k<\$pkj fØ; k i no'd vki Hkfer i gysth j gsFkA ogk; vki d" vu qeku gyvk , sthuk i; kIr ugha g\$A ml ds ckn vki d" nl "a fØ; k; a pkfyr djusdk L="r e/; LFk n'kIu ds: i eafey x; kA ml ds v/; ; u eavki yx x, A v/; ; u Øe eavki d" yxk d\n Hkkx vki d" c"/k g" x; k g\n d\n c"/k g" uk 'k\sk g\n rc rd vki ds thou dh I k<\$pkj fØ; kvka dk I ei I k n'k fØ; kvka ds fy, g" x; k fd ugh\n bl I s I k<\$pkj fØ; k I smRFkku dh vkj xfr g\n A mRFkku g" x; k rc ekuaks tc nl "a fØ; k; a çekf.kr gykA

v/;; u Øe ealk<ppkj fØ; k; an'k fØ; kvka d" ijjk djusdsfy, lefit jgrh gå xqkkRed ifjort dsfy, lefit g"uk ftKklk ds vk/kkj ij vkrk gå ftKklk ds svk; k\ tho psruk eathus lst"/kDds [kk jgsgåmllsvk; k! tho psruk eathus lsvl gefr Lo; aeag "usdsckn blgh D; k gåß bldsfy, Lo; aeaftKklk mn; g"rh gå lgh dk v/;; u djrsgq ged" ftruk larf"V feyrh g\$mld" ge rRdky çdkf'kr djrsgh gåb bl <ax lsgåvius ¼thou fo | k½ ifjokj eal Hkh vktA; g xyr ugha gyvkA bllsmidkj; g gyvk lå kj eabl çtrko dh, d/ofu r" igppus yxh! y"x"ads/; ku vkd"ktk dsfy,; g /ofu igppuk t: jh FkkA

1/4vç\$y 2008] vejd\(\frac{1}{2} \) d\(\frac{1}{2} \)

opkijd QalkoV dk fodyi

ekuo tkfr dholpkfjd QalkoV në txg gal %1½'kjhj dë thou eku ysuk %2½jgL;e;rk dkslR; eku ysuk %4/kLFkk½

'kjhj d' thou eku ysus I s'kjhj I sg'us okyh I sonukvka d' jkth j [kus dsfy, Hkfrd I k/ku adh g'M+'kq g' tkrh g\$\fou dh v\{k; vi\{kk, a | kef; d'kjhj | sonukvka | siyih g' ugha I drh pkgs fdrus Hkh Hkfrd I k/ku bdBBk dj y\$\fou 'kjhj d' thou eku ysus I s I fo/kk I axg gh thou dk y\{; cu tkrk g\$\fou | ko/kk | axg dk rflr fcUnqfeyrk ughag\$\fou fd I h , d 0; fDr d' Hkh ugha feyk] u vkxs fd I h d' feyus dh I EHkkouk g\$\fou ; gh Hkfrdokn dh o\fokfjd Qa koV g\$\fou b I dk funku ; gh g\$'kjhj d' 'kjhj tkuk ekuk tk,] thou d' thou tkuk ekuk tk, A 'kjhj thou dk I k/ku q\$\fou k

jgL; e; vkLFkk dk eryc gSfcuk tkursgq eku ysukA jgL; dk intk dj"! vkLFkk dj"! 'kkL= ea t" fy[kk gSog eku y"! vkKki kyu] minsk] Hkk"k.k d" eku y"! vkLFkk ds vk/kkj ij thuk vkt Hkh tul kekU; d" l fp/kk l axg dh rgyuk ea T; knk vPNk yxrk gå yfdu vPNk yxus ek= I s vPNk gyvk ughå vkLFkk dk çek.khdj.k ugha gyvkA ge vkLFkk gh djrsjg x, A; gh vkn'kokn dh ofokfjd Qa koV gå bl dk funku gSekusgq d" tku y"] tkusgq d" eku y"A fcuk tkusgq eku ysuk : <h gå tku dj ekursgq thuk çek.k gå

e/; LFk n'klu Hk@rdokn vkg vkn'klokn n'u'adsfodYids Lo: i ea çLrf gryk gå blea çLrkfor gå&le>nkjh ls lek/kku] Je Islef) A

1/wç\$y 2008] vejd\(\frac{1}{2} \) d\(\frac{1}{2} \)

I Ppkb; ka dh Lohdfr

c"/k eal Hkh l Ppkb; k; gh Lohdkj g"rh gå l Ppkb; "adk LohÑfr cq) eagh g"rk gå Hkk"kk dh l hek eaughag"rkA /ofu er I s LohÑfr ughagå olrqer l s gå l gvflrRo Lo: i eal Hkh 140@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

I Ppkb; kį j [kk gå I Ppkb; adk rhu [kkdk gš I gvfLrRo n'ku Kku] thou Kku vkj ekuoh; rki wki vkpj.k KkuA I gvfLrRo ea gh thou gšvkj ekuoh; rki wki vkpj.k gå I gvfLrRo eagh i nkFki volFkk] çk.k volFkk] tho volFkk vkj Kku volFkk ½ekuo½ gå I gvfLrRo dk eny: i 0; ki d eal i Dr çÑfr gå; g i kp I # a ds: i eagš I gvfLrRo] I gvfLrRo eafodki Øe] I gvfLrRo eafodki] I gvfLrRo eatkxfr Øe] I gvfLrRo eatkxfr å; gh i kp I # vulko enyd fof/k I s çekf.kr g rs gå

le> thus eargh çekf.kr g"rh g\$\ le> x, g\$\ vk\{\gamma}\ \te\ thu\{\gamma}\ dsfy, ç; Ru dj jgsg\{\gamma}; g, d [kkdk g\$\and nuljk [kkdk g\$\{\gamma}\ nuljk [kkdk g\$\{\gamma}\ nuljk [kkdk g\$\{\gamma}\ nuljk [kkdk g\$\{\gamma}\ nuljk g\{\gamma}\ the constant of the constant

%/csy 2008] vejd\/d%

ekuo bfrgkl e/; LFk n'klu ds nf"Vdksk l s

ekuo tc /kjrh ij lclsigysçxV gw/k r tho tkuojadh rjg gh ft; kA tho pruk eaekuo ft; k ij thoa IsvPNk thuk pkgkA ekuo eadYiuk'khyrk vk\$ deLorark g\$ bl fy, og thoalsvPNk thuk pkgkA; g pvPNk pkgukB ekuo eaxqkkRed ifjoru dh Igt vi{kk dk gh çn'ku g\$.

ekuo usviuh dYiuk'khyrk deLorærk dspyrsvkgkj]
vkokl] vyødkj] nøjJo.k] nøjn'kū] nøjxeu dh l Hkh oLrøvkadk
bUrtke dj fy; kA ÞvPNk pkguß ds vFkZ ea oLrøvkadk rö
bUrtke dj fy; k ij viuh vko'; drk dk fu.kZ ughagöus I s
oLrøvkadsihNsikxyiu c<fk x; kA Hk⊕rdokn 0; ogkfjd ugha

dYiuk'khyrk d" nwljh vkj ekuo usþjgL;ß dsfy, Hkh çk;kftr fd;kA þvPNk pkguß dsfy, gh;g fd;k] bl ean" jk; ughag& jgL;okn 0;ogkfjd ughagwkA

bl rjg n'u'arjg Isekuo d' fLFkjrk fu'p; rk dh txg ughafeyhA bl fy, ekuo vkokjk g' x; kA vkokjk gwk r' euekuh djrk gh gA euekuh djusdsifj.kke gekjsl keusvk gh x, gA /kjrh chekj g'usl sekuo dh xyrh mtkxj g' x; hA vc fodYi dh vko'; drk cu x; hA

ekuo bfrgkl dë esi, sigpkurk gja vHkh ekuo bfrgkl dë, sigpkurk ughagsa ?kVuk Øe dë bfrgkl crkrsgsa; g ?kVuk gja fQj nj jh ?kVuk gja bldë vHkh bfrgkl crkrs gsa ekuo eaxqkkRed ifjorlu dh lgt vi kk; fn ughagërh rë ekuo psruk ds blçlrko dë çlrf djus dh txg gh ughagërha /kjrh dk chekj gëuk Hkh ekuo psruk eal Øfer gëus dh vko'; drk dë gh bfaxr djrk gsa vi kk vkj vko'; drk ds lkFk vc leHkkouk dk Hkh mn; gë x; k gsa e/; lFk n'klu ds vul kku i nold ekuo tkfr dh tkxfr dh leHkkouk mn; gë pqlh gsa; g, d, srgkfl d?kVuk gsa

¼vç**y** 2008] vejd**y**d½

thus nks ft; ks

ekuo di pkjiavoLFkkvkads I kFk I rftyr jgus ds fy, vko'; d fu; e g\$\pthus ni] ft; "BA bI h Øe eafu; e] fu; \(\alpha \). k] I rgyu] U; k;] /ke] I R; i ekf.kr gkrk g\(\alpha \)

Kku volfkk ½ekuo½ ds l kfk l EcU/k ea Þthus nsuß dk eryc gSU; k; A U; k; i noðd gh ekuo l æák a ea l argyu çekf.kr g rk gØ U; k; dk eryc gSekuo læák a ea ç; "tu a dh i gpku] eN; "a dk fuokð vk§ mHk; rflrA bl rjg thus nsusij gh ekuo 142@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn vius thus dk çek.k çLr¶ dj ikrk g\$\

tho volFkk ds I kFk I EcU/k ealPthus nsuß dk eryc gS tho ads Pthus dh pkgukß /keZ ds çekf.kr g us ea i jid g uk] ml eaglr{ki ughadjukA

ouLifr lakj] jlk; u lakj vký Hk¶rd lakj dslkFk lEcU/k eaÞthus nsuß dk eryc gS mud" Þjgus nsukßA mudh çkÑfrd 0; oLFkk eaiýd g"ukA

blds foijhr Hk@rdokn dk çfriknu g\$Pvfr cyoku d"gh thusdk vf/kdkj g\$AB eryc I cd" [kk ih dj gte dj"! e/; LFk n'ku dsPthusn"] ft; "B vkj Hk@rdokn dsbl çfriknu eafdruk njih g\$. vki gh r; dj"! vki ejsdgusij dfN dj", ik e&ughadgrk gjA e&dsy vijk/k efPr thusdk jkLrk crkrk gjA vki d" vijk/k eagh thuk g\$r" mldk r" ijik njidku gh [kgyk g\$ /kjrh chekj g"usls; g ckr r" mtkxj g" x; h g\$fd /kjrh dsl kFk ekuo }kjk T; knrh gfA g\$A; g r" vc I kekU; vkneh d" Hkh irk py x; k g\$A

%vç\$y 2008] vejd\d\%

fopkj dk eny : i

ç'u%fopkj dk eny : i D;k g\$.

mùkj%fopkj dk eny : i g\$rgyuA rgyu gh xfr : i ea g\$fo'y\$k.kA ogh fopkj g\$ rgyu dsfcuk vkneh , d dne vkxs ughaj[k I drkA t\$ sfç; rgyu ds vFkZ ea Bhd yxuk] fgr rgyu 'kjhj LoLFkrk ds vFkZ ea Bhd yxuk] ykHk ds vFkZ ea Bhd yxukA fQj mI h ds vuq kj fo'y\$k.kg" tkrk g\$ dYi uk'khyrk vk\$ deLor=rk ds rflr fcUnq feyus ds ç; "tu I s gh ekuo fo'y\$k.k djrk g\$ ekuo ds I ([k dh eny pkguk ds fy, rgyu djuk cgr vko'; d g\$ I ([k dh eny pkguk ds çekf.kr g"us ea

U; k;] /ke] I R; i no d ryvu g rk g); ; g e/; LFk n'klu dk çfriknu g).

ç'u%D; k Hkk"kk ds l kFk gh fopkj g"rk g**%**

fopkj thou eag\$ghA 'kCn@Hkk"kk ekuo ijEijk eafopkj¨a dh I Eç\$k.kk ds fy, ek/; e g\$A Hkk"kk ds eny ea PHkkoß g¨rk g\$A e/; LFk n'ku us PHkkoß ds eny ea thou fØ; kvka d¨ igpkukA vk'kk] fopkj] bPNk] I adYi vk\$ vulko ; sHkko Hkk"kk }kjk I aç\$"kr g¨rsg\$A 'kCn }kjk I Eç\$k.kk dk ç; "tu g\$nuljs0; fDr d¨ fdI h fØ; k] ç; "tu] oLr\[?kVuk dk c¨/k djkukA

vkn'kokfn; "aus Mkkoß d" ikp I oonukvkadh I hek eagh igpkukA Kku gh ÞiwkI Hkkoß g\$, ¶ k crk; kA HkfDr okfn; "ausftI noh nork d" ekurs g¶ mI dk Lo: i gh ÞiwkI Hkkoß g\$; g crk fn; kA og I c jgL; g" x; k çek.k ughagvkA

HK®rdoknh MHkoß d" ughaekur& t" ckr ; ka=d fof/k I s çekf.kr ughag"rk mI d" os dkYifud crkrs g&

e/; LFk n'klu ds \vee uq kj thou dh nI fØ; k, a \vee fLFkfr ea i kp \vee klj xfr ea i kp \vee gh Hkko gå blighaHkko ea gh I Hkh e \vee i; fufgr gå ekuo i jEi jk ea thou dh nI fØ; k, agh e \vee yd : i ea 0; Dr g'us dh oLrqgå

1/wç**Sy** 2008] vejd**W**d%

thou Kku dk igyk fl) kar

vf/kd cy vkj 'kfDr] de cy vkj 'kfDr dsek/; e Is çxV g'rk gå thou Hkfrd jklk; fud jpuk ¼kjhj½ Isvf/kd cy vkj 'kfDr lilu gå bl fy; s thou 'kjhj dsek/; e IsçxV g'rk gå tj s fctyh vius Is de cy 'kfDr okyh oLrq ds ek/; e IsçxV g'rk gå bl ckr d' vPNs Is Ie>uk i MækA

144@e/; LFk n'klu ij ∨k/kkfjr løkn

thou Kku dk; g I cl sigyk fl) kar gå

thou $v\{k; cy vkj v\{k; 'kfDr lilu gs bleade T; knk g''us dh ckr gh ughags l Vhd g''us dh ckr gs l Vhd g''us ds fy, xqkkRed ifjor L gs$

%vç\$y 2008] vejd\d\d\%

thou eaeW; kadu

eN; kadu dk eryc l EiwkZigpkuA 'kjhj dk igpku eu djrk gN eu 'kjhj dh iyih gN; r d" igpkurk gN

ç'u% Þeu 'kjhj dh i yih g \mathbf{S} 1 ; r d" i gpkurk g \mathbf{S} 6 bl dk D; k \vee Fk \mathbf{Z} g \mathbf{S} 8.

mùkj%Hkfer ekuo dk eu 'kjhj fØ; kvkavkj 'kjhj eag "us okyh ikp l onukvka¼kn] Li'kj: i] jl] xak½d" igpkurk gk

eu eaekl); rk dk vf/kdkj j [kk gå 'kjhj eat" lønukvka d" igpkuk r" 'kjhj d" gh thou eku yrk gå ; gh Hke dk vk/kkj gå eu ustå k igpkuk oå k gh ofluk l ger g" dj] fpluk eafp=.k l ger g" tkrk gå oghard vVdk gå vHkh

oflik eu d'igpkurk gå vFkkir-oflik eu dk en kkidu djrk gå eu us lønukvks d't igpkuk mlealgh xyr D; k gyk; g rgyu@fo'ysk.k oflik ea g'rk gå vutko Is igys lønukvkads vFkleagh fç;] fgr] yktk nf"V; "als; g I gh xyr d'rgyu djuk curk gå eu ea t''lønukvks dh igpku gå mlds vur eagh oflik eargyu vkg fplik eafp=.k g''tkrk gå bl rjg oflik 'kjhj enyd nf"V; "alseu dk n"Vk cuk jgrk gå

fpùk eaofùk dk eN; kodu g"rk gA fpùk bl ckr dk n"Vk g"rk gSfd ofùk eaD; k royu govkA; g fp=.k eatkrk gA 'kjhj

enyd thus eafp=.k Is vkxs dh d''A ckr g''rh ughagA

thou enyd thus en vullko Is'kq djrs gan og eu Is'kq ugha g"rkA vullko ds vuq i ch)] fpùk] ofùk vkj eu g" tkrs gan eu ds}kjk 'kjhj ds IkFk çek.k g"rk gan bl rjg 'kjhj ds}kjk thou vius vki d" çekf.kr djrk gan bl rjg ofùk en fç;] fgr] ykHk ds LFkku ij U; k;]/ke] IR; nf"V; "ads vk/kkj ij ryvu g"rk gan c"/k en I gvfLrRo dh Lohñfr jgrh gan fparu inod U; k;]/ke] IR; d" çekf.kr djus dh fof/k vk x; hA; g g"us Is thou dh nl "afØ; k, a çekf.kr g" x; hA

thou enyd fof/k Is thus ea oLrqdh i yih i gpku ¼ i] xqk] LoHkko vký /ke½ rFkk I gvfLrRo dh i yih i gpku g¨rh g&% ¼vç\$y 2008] vejdå/d½

Kku

0; ki d gh Kku gå Kku ea I Hkh volfkvkadk LoHkko vkj /ke/I fufgr g"rk gå fØ; k ea : i vkj xqk jgrk gå Kku vkj fØ; k dk I gvflrko gå

LoHkko vkj /ke/le> eavkusdsckn ekuo d' I gvfLrRo eac'/k g'uk cu tkrk g\(\hat{A} \) I gvfLrRo eac'/k g'uk eryc ijjk vfLrRo gh I e> eavk tkukA

pkj a volfkkvka e la LoHkko vk j /ke z Kku Lo: i e a g la tks vkpj.k ds: i e a i e k f.kr g k s k g la; g e p d e e a v k; k A v H k r d; g u H k r doknh f o f /k I s l Qy g v k F k k u v k n k b k h f o f /k I s l Qy g v k F k k u v k n k b k h f o f /k I s l Qy g v k F k k u v k n k b k h f o f /k I s l Qy g v k F k k u v k n k b k h f o f /k I s l Qy g v k F k k u v k n k b k n k b k n j g g e b l e s l s p v d x, A v c f o f /k ; g h g s i v k l e s v k j l e s d s v u v k j f t; s l

1/4/c/sy 2008] vejd/yd1/2

146@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

rd2 dh I hek

rdl I k{kkRdkj rd i gppkus ds fy, I k/ku gå 'kûn dk vFklg"rk g\$; gkj rd rdlgå vFklds I kFk d"å rdlughagå bl dk uke g\$I k{kkRdkjå vFkldk eryc g\$vfLrRo eaoLrå vFklds I kFk D; k rdldj"xå 'kûn dk vFklle> eavk; k ¾ I k{kkRdkj gyvkå I k{kkRdkj ds ckn c"/k gh gå vutko gh gå vutko çek.k c"/k gh gå çekf.kr g"us dk I tdyi gh gå brus rd ead"å rdlughagå vutko enyd fof/k I sfpru djrsga çekf.kr g"us ds fy, t" fp=.k djrsgåogkj I sfQj rdldk mi; "x gå I Eçsk.kk dk rdlI Eer g"uk vko'; d g\$rlkh og f'k{kk eavk I drk gå

I k{kkRdkj g"rk x; k r" vuttko dh l EHkkouk mn; g"rk x; kA l k{kkRdkj i tjik g"us i j c"/k vk\$ vuttko g"rk gh g\$\lambda l k{kkRdkj g"us l s rflr dh l EHkkouk mn; g" tkrh g\$\lambda rflr vuttko dsckn gh g\$\lambda nl "afØ; k, açekf.kr g"usij gh thou rflr g"rh g\$\lambda bl l s i gys ugh\$\lambda

1/wç**Sy** 2008] vejd**W**d%

gksuk D; k pkfg, \ bl dk mùkj nsdj bl çLrko dksudkfj; s

I gvfLrRookn ds bl çLrko ij rd/ls Nn djus dk d"Ā txg gh ughagā ; g i jik çLrko rd/l Eer gā

nwij bl ckr d" udkjus dh d"Ã txg ughag».

ckdh cpk uQjr! uQjr djusdk vf/kdkj gj 0; fDr ds ikl j[kk g% vki bllsuQjr dj ldrsg%

esi vfLrRo D; "a vksj dsi k gs bl ds fy, viuk vuttko vki ds l keus çLrko : i eaj [krk gs]

Þge vkidh ckr ugha ekur Aß, d mùkj vkrk gå

vfLrRo enyd ekuo dfUnr fpru @147
vkidh ckr f'kj"/kk; Zg\$ ij g"uk D; k pkfg, \ e&dgrk gpA

bog ge ugha tkur&B cnys ea tokc vkrk g&A

bl rjg dfN y"x viuk jkLrk bl çLrko dsfy, can
djdsc\Bs g&A

g"uk D; k pkfg, bld" crk dj bl çLrko d" udkfj; Al
nf[k; s bl çLrko dk ykd0; ki hdj.k vkl ku r" ughag);
ij t+jh gAl vkl ku ughag); D; "Ad ge bruk 0; FkZ ds rdZ ea
Qal x, gAl t" ftruk Qalk gwk g); mld" mruk gh efj'dy
yxrk gAl

%/vç\$y 2008] vejd\/d%

v/;;u dh ifjHkk'kk

v/; ; u ¾ vuŧko dh jk\$kuh ea vf/k"Bku ds l k{kh ea Lej.k i no7d fd; k x; k l Hkh fØ; kdyki

vf/k"Bku ds I k{kh dk eryc g\$ vkRek dk I k{kh vkRek t" thou dk e/; kåk gå e/; kåk fujrj vulko dk I; kI k jgrk gå vulko dh jk\$kuh ea t" ge vfLrRo dh okLrfodrkvka d" igpkursgå mI d" þfØ; kdykiß uke fn; kA vulko d" çekf.kr djuk gh þvulko dh jk\$kuhß gå eå t" vulko enyd fof/k I s çLrf g" jgk gå mI d" vki tc Lohdkjrs gå rHkh vki dk v/; ; u gå eðust" I ç\$"kr fd; k og vulko dh jk\$kuh eafd; kA vki ust" xg.k fd; k og vulko dh I; kI ½vi {k½ eafd; kA I; kI gå bI fy, xg.k djrsgå eð t" I e>krk gå og vi usvulko dh jk\$kuh ea I e>krk gå vki ea vulko dh I; kI gå ep ea vulko dk L="r gå bu n"u"adsI a "x ea v/; ; u gå bruk gh gå bI ea d"Ã ?kVkus c<kus dh t+ jr ugha gå vki vulko dh jk\$kuh tc fdI h rhI jsd" I e>krsg"] r" og vki dsvulko dh jk\$kuh

148@e/; LFk n'kLı ij vk/kkfjr løkn eale>krs g¨A

%vç\$y 2008] vejd\d\d\%

vkRe fo'okl vkg fo'okl

vkRe fo'okl dk eryc g\$ vuttko ea fo'okl A vkRe fo'okl dk eny vkRek ea vuttko gh g\$ vkRek thou dk e/; kdk g\$ l gvfLrRo eav/; ; u iwkZg"usij gh vkRek vuttko djrk g\$ vuttko l Eilurk gh l e>nkjh g\$ l e>nkjh l sigysfdl h d" vkRe fo'okl ugha gtvkA

vkRe fo'okl dsvk/kkj ij gh Lo; e~eafo'okl g"rk gå vkRe fo'okl dsfcuk Lo; a eafo'okl g" gh ughal drkA vkRe fo'okl gh J\$Brk dk | Eeku djuseafo'okl dk vk/kkj gå vkRe fo'okl gh viuh çfrHkk eafo'okl dk vk/kkj gå vkRe fo'okl gh çfrHkk ds vuq i 0; fDrRo eafo'okl dk vk/kkj gå vkRe fo'okl gh 0; ogkj ea | kekftd g"us eafo'okl dk vk/kkj gå vkRe fo'okl gh mRiknu ea Lokoyach g"us eafo'okl dk vk/kkj gå

Lo; aeafo'okl dk ijEijk eaxokgh; k çek.k g"rk gå og I cak"adh igpku vkj elv; "adsfuokg eaxokfgr; k çekf.kr g"rk gå

vkRe fo'okl Is thus ds fy, gh v/;; u g\$\langle \frac{1}{2008} \text{vejd}\d\frac{1}{2008}

laidZ l pouk v/; ; u vunko çek.k

I k{kkRdkj I gvfLrRo] I gvfLrRo ea fodkl Øe] I gvfLrRo eafodkl] I gvfLrRo ea tkxfr Øe vkj I gvfLrRo ea tkxfr dk g"rk g\$t" vullko ea tkdj I li≡r g"rk g\$\lambda I lkh fn'kk; æd".k, d fcUnqeal ekrsg\$\lambda o\$\lsgh I kjh e/; LFk n'ku

dh 0; k[; k vut)ko fcUnq ea l ekrh gå fcUnq dk d¨Ā yEckĀ p®MkĀ ughagå; g gwk l kj xg.kA Q\$ykoV l sfcUnqrd v/; ; u gå vut)ko fcUnqgå Q\$yuk ijEijk gå vut)ko , d fcUnqg\$ml dk foLrkj vur nij rd Q\$yrk gå dgha#drk ughag\$og!

/kelvutko eagh le> eavkrk gå /kelvutko eavk x; krilc le> eavk x; kA bl fcUnqdiidMtus dh t + jr gå ckdh lc rdlaxfr lsle> eavk gh tkrk gå : i vkj xqk rd fp=.k ½efr½eajgrk gå LoHkko dk cik girk gå vutko çek.k cik giuk ½vutko enyd fof/k l½eryc] /kelcik giukA bl rjg /kelvkj LoHkko tth+x; kA ogh fpùk dsLrj ij vk dj : i vkj xqk lstthrk gå bl dh tc rdlaxr 0; k[; k djus tkrsgåriog Qsyusyxrk gå bl rjg ge /keldh 0; k[; k djus; ïX; gitkrsgå

v/;; u fof/k I s v utlko , d I s nut j s e a v r f j r g "r k g \$, t k e \$ 'kq fd; k g \$ v utlko v r f j r g "u s i j g h I t k j d k d Y; k k g \$ I o Z ktlk g \$ b I e a I e k u r k d k L o: i f u d y r k g \$ v x j , d g h 0; f D r v utlko d j I d r k r " I e k u r k g " g h ug h a I d r h F k h A v utlko d s c k n I H k h I e k u g \$ A

vullko rd v/;; u gå mldsigyslipouk gå mllsigyslidzgå

laidZdsckn ghl pouk g& fcuk laidZlk/ksl pouk d\$s n"x\$.

I pouk ds ckn gh \vee /; ; u g\$\, fcuk | \text{Vhd | pouk ds } \\ \v/; ; u d\\$\, s dj\"x\\$\.

v/; ; u ds ckn gh vullko gh fcuk v/; ; u fd, vullko df s df x

150@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

vullko dsckn gh çek.k gå fcuk vullko dsçekf.kr D; k dj \ddot{x}

1/wç\$y 2008] vejd\(\frac{1}{2} \) d\(\frac{1}{2} \)

igpku vkj fuokig

gj olrqvur d'.k lilu gå gj olrqgj d'.k lsfn[krk gå gj olrqfdlh u fdlh d'.k lsni jsolrqlsti/k gh jgrk gå bl rjg gj olrqni jsij çfrfcicr gå gj olrqfu; fr Øe ea viuh voflFkfr ds vu kj ni jsolrqds lkFk vius l EcU/k d'igpkurk gå vkj fuokg djrk gå

ekuo dkst" | Ecl/k | e> eavk x; k m | d" og igpkurk g\$vk\$ fuok&g djrk g\$\ | Ecl/k t" | e> eaughavk; k] m | d" u og igpkurk g\$u fuok&g djrk g\$\ ekuo d" pkj"avoLFkkvkads | kFk vius | Ecl/k d" igpkuus dh t+ jr g\$\ rHkh og Hke vk\$\ vijk/k | se\pr g" ikrk g\$\ ekuo tc Hke vk\$\ vijk/k | se\pr g"rk g\$\ rHkh /kjrh vius vki d" LoLFk dj | drh g\$\ vijk/k djrsjgxksr" /kjrh ij vkneh r" ughajgxkA

1/2/cSy 2008] vejdN/d½

v/; ; u dk egRRo vkj v/; ; u dh oLrq

v/;; u dsemnsij të e us vullko fd; k g S v {kj] 'k C në okD; ë a dë i < uk v/; ; u ugha g å ; g i jik dk i jik þi Buß gh dgyk; k A e us , s i fjokj e a 'kjhj ; k = k 'kq dh] ft I e a y k [kë o s nd _pkvka dë e [k L F k dj] oki I cëy dj fn [kk, g å y k [kë a _pkvka dë! b I s T; k n k di n dg k ugha t k I dr k A; s I c djus ds cko t m b I l s g e I o Z e kuo ds 'k t k ds f y, , d I = H k h ç L r q ugha dj i k; å b I d" V dë fe V k us ds f y, e us i p k I o " k v g; R u fd; k A bu i p k I o " k v a dk të vullko g å og e å v ki ds I ke us j [k us t k j g k g j k)

gj 'kûn dk vfki gjirk g\$fdl h Hkh Hkk'kk eagi! lakj ea

vuid Hkk"kk, į r\$kj gyvk g\$\ I al kj dh I Hkh Hkk"kkvks dseny eavFkZ fudkyus tk, i r"; gh gSfd ÞI R; Hkkl uk pkfg, BA I Ppkà n**i**l j a rd igpuk pkfg, A nul jäds vurkdj.k ea I Ppkà çosk gük pkfg, A; g ckr bHkk"kk8 dsvFkZeaged" baxr g"rk gA; g vi \$kk Ic eaga d'A Hkk'kk eavkilslunkk r'd'A IPpkA eqsekyne q"xk, sk esih vi skk qsa eq>lsd"ā nu jk Hkk"kk l quxk r" ml dh Hkh; qh vi{kk q"xh fd d"à I Ppkà eq>I s mI d" I quus d" feyxkA; q ckr l ceal eku qA bl vk/kkj ij l kjson adh jpuk qÃA rhu aon I Ppkà d crkus ds fy, çfrKk fy; kA I Ppkà dsckjseavar eacrk; k fd I Ppkà v0; Dr q\$ vfuobuh; qA vfuolbuh; eryc 'kûn"alsftld" crk; k ughatk ldrkA ; q eqisd"V dk dkj.k qqvkA vk¶ I cdsfy, ; q d"V dk dkj.k quyk ; k ugha; q e&ughadq I drkA eisfy, ; q rdyhQ dk dkj.k grykA IR; Hkh g"] IPpkà Hkh g" ij v0; Dr Hkh g"] vfuopuh; Hkh g" r" ckdh opuh; D; k qwk\ bl rjg opuh; Ic feF; k g" x; k\ bl rdyhQ d" nij djusdsfy, e≻ Ru

ml ç; Ru ea e § vius d" l Qy ekurk g N

fd; kA

esit" vuljko fd; k gjyml d" esifou; gh dj l drk gjyl ml d" l e>uk gj 0; fDr dh ftEesnkjh gsl vkj ml ftEesnkjh ds l kFk j [kh gSLorærkA pkgsle>]; k u l e>sl fdarqbl ckr dh eq> eaLohÑfr gSesust" irk yxk; k gSmleal Ppkà d" ckl is p<+dj] fpYyk dj c"yk tk l drk gSvPNsl i vkj l PpkÃ, d l snil jsd" l e> eavk; xh!, i k ejik fo'okl gsl; gkj l sesi'kq fd; k gjyl

bl vk/kkj ij v/;; u dsemnsij vkid bixr djuk pkgk þgj 'kûn dk vFkZg"rk gåAB og vFkZ'kûn ughagå vFkZekuo 152@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

d" le> eavkrk g& nut jsfdlh d" le> eavk, xk ughA iRFkj d" ge c"yaksog le>xk ughA 'kCn dk çHkko iRFkj ij Hkh g"rk g& ouLifr; "aij Hkh g"rk g& tkuoj "aij Hkh g"rk g& ekuo ij Hkh g"rk g& ekuo eadYiuk'khyrk vký deLorærk cHkko'khy g& vkt i&nk gq cPpseaHkh vký dy ej tkusokys o) eaHkh; g çHkko'khy g& dYiuk'khyrk vký deLorærk bl ds vk/kkj ij gj ekuo eadgs x, 'kCn ds vFk/rd igppus dh bPNk cuh gà g&; gh, d 0; fDr ls nut js 0; fDr d" v/;; u djkusdk L="r g& l oçFke ekuo eav/;; u djusdk L="r cuk gSfd ugha; g l "puk eýk nkf; Ro FkkA ml eairk yxk gj 0; fDr ea; g inth j[kh gà g& D; k inth\ dN Hkh l uxk r" inNxk bl dk eryc D; k g& bl vkj tkusdk vf/kdkj l ceaj [kk g& l olekuo eaj [kh gà bl dYiuk'khyrk deLorærk dh inth d" le> djds gh e&us v/;; u g"us ij fo'okl fd; kA

PlgvfLrRo ije IR; gAB t\$s;g v/;;u dk,d ennk gA Pije IR; B dk eryc D;k g rk g\$, IR; ogh g\$t fujrj vk\$j, d Ik cuk jgrk gA g usds: i ea0;kid g\$vk\$j vur,d&,d olrqagA dHkh Hkh 0;kid olrqIs,d&,d olrqavyx&vyx g ughal drA vyx g usdh I EHkkouk ughagA vyx g usdk r g&rjhdk vflrRo ea ughagA çkÑfrd: i eaHkh ughag\$vk\$j vçkÑfrd: i eat ekuo ç;Ru djrk g\$ o\$ s Hkh ughagA u g al drk g\$ u vHkh rd gwk gA bl rjg ekuo I gvflrRo d ije IR; dslo: i eale> dj] I gvflrRo ea 0; olfkk d igpkurk gA ekuo usftrusHkh I gvflrRo foj r kh dk; I fd; k\$ Lo; a l el; k ea Q1 x; kA

leL; k ¾ n**%**[k

l ek/kku ¾ l ([k ¾ ekuo /ke]

nak[k IsihMk girk g& ihfMr 0; fDr Lo; a ea Lolfk jgrk ugha g} nul jia dk midkj ri Lolu ea Hkh ugha djxkA ihfMr vkneh doy nul jia ds fy, ijskkuh ishk djxk vk5 daN ugha djxkA; g vki di Hkh I e> ea vkrk g} eap di Hkh I e> ea vkrk g&

; g le>us ds ckn ge vuęku dj ldrs g& PLoLFk vkneh Lo; e~Hkh LoLFk jgrk g& nu j ad LoLFkrk nsusdk ç; Ru Hkh djrk g& Hkysgh; g vkt lakj eaçpfyr u g g ge bl ckr d vuęku: i ear Lohdkj dj gh ldrsg& LoLFk vkneh Lo; a LoLFk jgrk g& vkg lakj d LoLFk djusdsfy, gkFk i g ekjrk gh g& pkgs l Qy g g; k vl Qy g g vkt rd ds PvPN& vkneh; adsgkFk i g ekjusd eusbl: i eafudky fy; kA cgg vPNs vkneh lakj d midkj djusdsfy, dghau dghad f'k'k fd; k g& bu d f'k'kaead A deh ughjamu ij d A 'kadk ughjad A di.krk ughaij l Qyrk dk vkadyu djus tkrs g k r ged irk yxrk g\$; s l Qy ughag aik; & D; a l Qy ughag aik; \$; g inNusij irk pyrk g\$ Pmidkj D; k g& ; g /kaphÑr ughagykA

vHkh ge t" v/; ; u djrsg&ml eaigys; g /kophÑr g"rk gSfd midkj D; k gS. le>sgq d" le>kuk gSigyk midkjA lh[ksgq d" fl [kkuk gSnuh jk midkjA fd, gq d" djkuk gS rhl jk midkjA blealslh[kusfl [kkus vk5 djus djkus ds ckjs ea vkneh cgqr dlN fd; k gS ij le>usle>kus dk Hkkx v/kujk jg x; kA bl dk dkj.k; g jgk ofind fopkj l sysdj Hk@rdoknh fopkj rd ge; g eku dj pys g&fd Þdjds le>"Aß ekuo tkfr vkfn dky l sÞdjds le>"ß fof/k l spyk g& tcfd ekuo

154@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

tkfr eadjdsle>uk ughagʻrkA tho tkuojʻa eadjdspyus dh ckr gʻrh gʻA djdstho tkuoj le>rsughagʻA doy pyrs gʻA gj dke dʻihNstho ½oʻk½ eatʻS sfd; k Fkk] oʻS sgh djds pyrk gʻA ekuo dʻtc Þdjdsle>ʻB dgk x; k rʻmllsdjds djuk gh cuk] le>uk ughacukA lh[ksgq lsdoy lh[kk gy/k gh jgk le> dʻA mllsiʻshk gʻA ughA fd, gq lsdjrk gh jgk le> mllsdʻA iʻshk gʻA ughA

Þle>ß D; k pht g\S; g vHkh rd ½/; LFk n'kū ds vu(jákku lsigy½/kaphÑr ughagų/kA

Ple>BD; k pht gS blok mùkj e/; LFk n'ku ea 6 fcUnq/ka ea mYys[kr gS blok mùkj e/; LFk n'ku ea 6

fu; e] fu; æ.k] l **r gy**u] U; k;] /kel ∨k**g** l R; A

iyik le> bu 6 fcUnrykalsbfixr g\$\ bllsvf/kd le> g" ughaldrh] bllsde eavkneh midkjh r" ughag"xkA bld" e&usvPNh rjg lstkpk g\$\ th dj ns[kk g\$\ vkneh d" bu 6 enn"aeaikjarr g"usdh vko'; drk g\$\ bldk uke g\$v/;; uA

fu; e, d okLrfodrk gå fu; æ.k, d okLrfodrk gå lægu, d okLrfodrk gå lk; , d okLrfodrk gå /kel, d okLrfodrk gå læ; , d okLrfodrk gå

bu okLrfodrkvkadsckjseageaijk v/;; u g"uk] ml ea ikjær g"uk vkj çekf.kr g"uk; srhu fLFkfr; kj gå ekuo tkfr tc dHkh Hkh bl d" le>us rd igppsk] ge lenk; psruk ea ft; æsughaekuo psruk eagh ft; æs lenk; psruk tho psruk d" bær djrk gå ekuo psruk lkoæke psruk d" bær djrk gå bl rjg tc dHkh Hkh; s6 ckraged" le> eavk tkrh gå ge lkoæke psruk ea thus yk; d g" tkrsgå blgha6 ckrad" le>kus dsfy, ejk lkjk ç; Ru gå

bu 6 ckr ad le>kus ds fy, ikp I # fn, &

1/41½ I gvfLrRo

1/21/2 I gvfLrRo eafodkl Øe

181/2 I gvfLrRo eafodkl

¼¼ I g∨fLrRo eatkxfr Øe

%I gvfLrRo eatkxfr

tc esibu ikp I #="ad" I e>kusx; k r" ejsfe= y"x"aus dgk; g fdlh d" I e> ugha vk, xk] bl dk foLrr: i esa 0; k[; k djuk g"xkA I f⊫r djuk g"xkA rc esus bl d" n'ku] fopkj %okn½ vk§ 'kkL=: i esa0; Dr fd; kA; gh I e>dj djus dk vf/kdkj g\$A

 $r^{"}$ dy feyk dj 6 fcllnykad" le>uk gå le> x, gå bl dk D; k çek.k g"xk\

le>k ikuk gh le>sjgusdk çek.k g\$A; fn le>k ugha ikrsg\$ir" vkidsle>sg"usdk d"Ãçek.k ughag\$A

v/; ; u dh efgek g $\$ ok $\$ rfodr $\$ d" $\$ l e>uk $\$ l R; rk d" $\$ l e>uk $\$ l ; F $\$ k $\$ F $\$ k $\$ F $\$ k $\$ d" $\$ l e>ukA

d'A Hkh olrqft I sbdk ds: i eavkneh igpku I drk gSmI eapkj ckrafufgr gå: i] xqk] LoHkko vkj /keA bdkb; ads chp ea [kkyh LFkyh d' ge 0; kid: i eaigpkursgå 0; kidrk mI dh efgek gSgh] mI dsl kFk ikjxkfe; rk vkj ikjnf'krk efgek d' ebusn [kkA ts svki vkj ge; gk; cBsgj; g 0; kid olrqdk LFkyh gå bl eage f?kjsHkh gj MocsHkh gå bl eaHkhxsHkh gåbl dk çek.k gj gekjsea ÅtkI I Ei llurk cuh gå gå eåckr dj jgk gj ; g ejsÅtkI I illu g'usdk çek.k gå eåthfor fn [krk gy; g ejs

156@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

Åtk/I Eilurk dk çek.k gå bl rjg ge l Hkh Åtk/I i lu gå bl ckr d" ge Lohdkj l drsgå

; g Åtkl 10; ki d½ gh ekuo ds }kjk Kku gå le> gå le> ds l kFk gh ekuo Åtkl lilu gå ekuo dk vius vkdkj ea g uk Hkj i; klr ugha gå ekuo dk Kku ls lilu g usij gh ml ds Åtkl lilu g us dk çek. k gå lgvfLrRo Lo: ih vfLrRo n'klu Kku ea tc ge ikjær g tkrsgårc ge Kku lilu gå mlh dk, d Hkkx gå thou A thou Kku ea tc ge ikjær g tkrsgårc ge Kku lilu gå mlh dk, d Hkkx gå ekuoh; rki wkl vkpj. kA ekuoh; rki wkl vkpj. kA ekuoh; rki wkl vkpj. k Kku ea tc ge ikjær g tkrsgårc ge Kku lilu ga A bl çdkj Kku fLFkfr lsydj 0; ogkj rd Nwx; kA Kku ds; srhu vk; ke gå rhu avk; ke aea tc ge ikjær g tkrsgå çek. k g tkrsgårc ge Kku lilu ga A bu rhu apht aea ikjær g us rd ge vH; kl djæå vH; kl djus dk vf/kdkj gj 0; fDr ds ikl gå gj N°Vå cMå cæð ds ikl vH; kl djusdk vf/kdkj j [kk gå d à Hkh vH; kl dj ldrk gå Kku lilu g uk gh ekuo dh efgek gå

v/; ; u dh efgek g\$ Kku I illu g us ds fØ; kdyki ea ycekf.kr g ukA

l exz \vee fLrRo d" igpkuuk g \S ekuo d" igpkuuk g $\S \vee$ k \S \vee /; ; u djuk g \S l exz \vee fLrRo d \S k g \S bl dk \vee /; ; u i \mathring{y} k g"uk \S ekuo dk \vee /; ; u i \mathring{y} k g"uk \S

ekuo dk v/;;u djusij e&i'kjhj vk¶ thou d¨ Ie>kA

ekuo 'kjhj jklk; fud æ0; "alsjfpr, djpuk g&ljklk; fud æ0; "alsekuo 'kjhj d\$scu x; k\ bldk bfrgkl, scuk g&ločFke ikuh, djklk; fud oLrqdk çxVu gæ/kA

ikuh eat "eny olrqgs, d tyusokyk], d tykusokykA; s n "u "afey dj I; kI copkusokysolrqg" x, A tcfd eny olropka ea; g xqk ugha FkkA; g rhljk xqk vk x; kA bl rjg; g I e>eavkrk gs; "fxd fof/k I su; k xqk i shk g" I drk gs bl çdkj vkxs vu eku dj I drsgsgj; "x&la" x I sfdI çdkj vu cd u; h jpuk, j vkpj.k vks xqk i shk g" x, A bl Øe ea m ukj "ukj xqkkRed fodkI g"rsg" rsekuo 'kjhj dk çxVu /kjrh ij gopkA

nuljk gS thouA thou vius Lo: i ea, d xBuiwklijek.kqgA ; g fujrj , d l k gh cuk jgrk gA bl rir ijek.kq ds l nk , d l k cus jgus ds dkj.k ge thou d Þvejß dg l drsgA ; gh pSrU; bdkA gA thou 'kjhj d pykrk gA thou ds vejRo d igpkuuk ekuo rfir dk L="r gA

vkn'kōkn usekuo d" Þthoß dh l Kk fn; kA ekuo tho g\$; k ekuo ekuo gh g\$; g igpkuus dk igyh ckj eճusç; Ru fd; kA ml eaeq>sirk pyk ekuo Kku volFkk dh bdkà g\$ Kku volFkk ds eny ea D; k g\$ bl dk mùkj g\$ dYiuk'khyrk vk§ deLorærkA; g l c ekuoïa ds ikl g\$ dYiuk'khyrk vk§ deLorærk l Hkh ekuoïadsikl gïusdsdkj.k ekuo dï eճus Kku volFkk dh bdkà ds: i eaigpkukA

bl dYiuk'khyrk ds vk/kkj ij ekuo lgvfLrRo di le> ikrk gA lgvfLrRo eaekuo di le> ikrk gA ekuo di thou vkj 'kjhj dslapr Lo: i eale> ikrk gA thou di xBuiwklijek.kqdsLo: i eale> ikrk gA ijek.kqeaHkh vusd ijek.kqvakials xfBr giuk le> ikrk gA; g ti le> vkus yxrk gSbldk uke gSv/;;uA

l e>nkjh ds fy, igys IgvfLrRo d" l e>uk g\$\lank{\mathbb{S}}\lank{\mathbb{S

158@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ea [kfut grsg] çk.k volfk ea oulifr grsgA ; snrurafey ds tM+l 1 kj gA tho l 1 kj vkj ekuo l 1 kj fey dj pfl; l 1 kj gA; g tM+pfl; çÑfr l Ukk ea l 1 Dr gA

I Wikk earlaiDr tM+psrU; çNfr I gvfLrRo Lo: i earfuR; or eku gs I nk&I nk ds fy, or eku gs I nk&I nk ds fy, dk; I khy gs fLFkfr'khy gs fLFkfr'khy g vks xfr'khy Hkh gs mI dk uke gs por ekußA; g, d cgr çe(k ckr gsfLFkfr ea Hkh g'] xfr ea Hkh g'] ft I dh fujarjrk g'A mI dk uke gs I gvfLrRo A; g i jik I gvfLrRo fuR; or eku gs v/;; u dh eny olrq I gvfLrRo gh gs

PI Dikk eal iDr çÑfrß vkiusl wkA l wusij, skyxrk gSle> eavk x; k! ysdu mldseny eapystkrsgsog le>us dk ennek gA ts; ygk ygsdsckjseage l "pustkrsgsog le>us dk ennek gA ts; ygk ygsdsckjseage l "pustkrsgsog le>us i] xqk] LoHkko vks; /kel cuk gh jgrk gA bu pkj aHkkx ad le>uk; g v/;; u gA csy o{k vkid vki[kal sfn[krk gA csy o{k d nsk dj mldk vki fp= cuk fn; k og csy o{k dk le>ughagA csy o{k ds: i] xqk] LoHkko vks; /keld le>uk v/;; u gA bl <a li>x lsgj tM+psrl; olrqds: i] xqk] LoHkko vks; /keld ge; fn le>rsgsr ge le>nkj gq!

bruk I c d\$ sle>k tk,\; g r cMh Hkkjh tfVy ckr g tk; xkh\, \$ k Hkh , d ç'u curk g\$ bl dsfy, fl) kr fn; k bfl U/kq fcUnq U; k; BA bfl U/kq fcUnq U; k; B dk eryc g\$ cgr cMh, d l eqe g\$ ij ijisl eqe dk ikuh d\$ k g\$ og ml ds, d fcUnq dsijh{k.k djusl sge l e> l drsg\$ inkFkZvoLFkk ds, d y gs dsVplMbdk ijh{k.k djusek= l sge l EiwkZy gsl 1 kj d l e> tkrsg\$ feV\h ds, d Hkkx d ijh{k.k djusek= l sge feV\h l 1 kj d l e> tkrsg\$ iRFkj dsl kFk vk\$ ef.k dsl kFk Hkh , 1 k gh g\$ ml h çdkj ouLifr l 1 kj eaHkh , d i gksdk ijh{k.k djus

Is m I i j is I a k j dk i j h $\{k.k g^x x; kA b | Øe ea ge e k u o ds v/; ; u r d i g p r s g a h b l < a x l s ge v i u s v/; ; u d i j i j k d j i k r s g a h$

ejsvu kj i RFkj dk v/;; u ds sdjuk gs; g l c r djhc&djhc g popk gs ekuo dk v/;; u ds sfd; k tk, ogkj #dk govk gs ml dsckjseav/;; u dh oLrqds: i eaekuo gs gh fcuk ekuo d le>s v/;; u fd, ge py ughaik; ach py ughaik jgsgs vkxsughapy i kusdh fLFkfr eage vk popsgs

xBuiwklijek.kqd" thou uke fn; k gå, , i k thou tho 'kjhj d" Hkh pykrk gå ekuo 'kjhj d" Hkh pykrk gå ekuo 'kjhj vkj tho 'kjhj ea e yd vlrj; g g\$ tho 'kjhj ea thou dh dYiuk'khyrk vkj deLorærk çxV g"us dh 0; oLFkk ughagå ekuo 'kjhj ea dYiuk'khyrk vkj deLorærk çxV g"us dh 0; oLFkk gå; g çÑfr çnùk gå fu; fr çnùk gå fu; fr dk eryc g\$ I gvfLrRo] I gvfLrRo ea fodkl Øe] I gvfLrRo ea fodkl] I gvfLrRo ea tkxfr Øe vkj I gvfLrRo ea tkxfr ekuo ea dYiuk'khyrk vkj deLorærk dk çxV g"uk bl fof/k I s vk; k gå bl d" d"à djus okyk ughagå Ã'ojoknh fof/k I s t" crk; k x; k g\$fd þÃ'oj dsdjus I sg"rk gå og >b g" x; kA

Ã'oj okfn; "a us Ã'oj d" gh n"Vk] drkZ vk\$ Hk"Drk crk; k g\$ tcfd Ã'oj u djrk g\$ u Hk"xrk g\$ u n"Vk g\$

0; kid oLrqeavuttko djusij ekuo n"Vk in eavkrk g& ekuo gh vuttko djxk vk5 d"Ã djusokyk g&ughA ekuo ds vfrfjDr bl vfLrRo eavk5 d"Ã oLrqughag&t" vuttko dj& bl fy, e&usekuo d" Kku voLFkk eaigpkukA

I ekf/k dh fLFkfr d" efusn{kk] I a e fd; k] I a e dky ea

160@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

v/;; u fd; k v/;; u ea tM+p\$rU; çÑfr d" 0; kid oLrqea Mnc} Hkhx} f?kjs gq n{kkA v/;; u dh oLrq I gvfLrRo gh g\$A I gvfLrRo eagh thou g\$ 'kjhj g\$A tM+çÑfr g\$ p\$rU; çÑfr g\$A gj 0; fDr blea i kjær g" I drk g\$A mI ds fy, e/; LFk n'ku I gvfLrRookn ok&e; r\$kj fd; kA I ppuk ds: i ea I kjs ok&e; d" e&us r\$kj fd; kA I kjs ok&e; d" e&us gh ekurk g\$A I ppuk I s vf/kd d"à ok&e; ugha g\$ vfLrRo e\$A

; fn ejs vul ákku I sekuo vki ge d igpku eavkrk g\$ r ge , d vPNk dke dj I drsg&fdI ijEijk dk d u I k xbFk ekuo d igpkuusdsfy, fdruk dke fd; k\ bI ennsij 'ki/k dj I drsg& ; g vkfn dky I s vHkh rd ds bfrgkI dk , d vPNk v/; k; cu I drk g& bI ea vkxsfo}ku Lo; a I pakA bI ea ejk d à ç; Ru ughajgakA ejk d Fku bruk g\$ I Hkh i kou xbFk 'kbk d pkgrsgq 'kq fd; k] ij 'kbk d 0; Dr djuk ugha cukA 'kbk d 0; Dr djus dsfy, 0; fDr d I rf"V nas dsfy, dN dgk Hkh g xk] I ennk; dh vk'kk Hkh i knk fd; k g xkA vHkh rd bruk gh g& I kjsikou xbkadk dke bruk gh g& mI ea I s dN xbFk vkØ"'k okyh ckr Hkh djrsg& r dN vfg& d vkg I gu'khy g us dh ckr Hkh djrsg& ; s n u a ckra g& bu n u a rjg dh ckr a d ydj vkneh pyk g& mI rjg tgk; t igpuk g& igpk g&; s n u a fof/k; k; vki d kjrh ij fn [krk gh g& i kou xbkads ckjs ea dguk bruk gh g&

bu I c ikou x ikalsep d D; k çj.kk feyh þá'oj] ijekRek] cgeß bu I c uke alst din Hkh dgkA þ0; ki d gß bl ckr d ged fn; kA, d 'kCn gS; gA 0; ki d oLrqds k gß D; a gS bl d esus vu jákku fd; kA vu jákku djusij irk pyk I o e fo | ekurk ds vk/kkj ij gS0; ki dA I kjh ç Nfr bl ea Mnc; Hkhx; f?kjsjgusdsdkj.k I s; g cge gß cge dk eryc gS

QSyk grykA 0; kid I nk QSyk fn [krk g&

ekuo çÑfr gh cge d'igpkurk gå foxr eacrk; sFks cge gh n"Vk] drk] Kkrk] Hk"Drk gå bl eamyVk gyvk ekuo gh Kkrk gå drk] gå n"Vk gå Hk"Drk gå

, d egRRoiwkZfl) kar g\$ blgvfLrRo fuR; oræku o çHkkoh g\$AB lgvfLrRo d" N"M+dj ge d"Ā çek.k çLr¶r ugha djik; ax\$A

'kjhj }kjk Hkh thou thou ds I kFk ckrphr djrk gå ; g I Ppkà gå thou vdsys ea d¨Ã ckr ugha dj I drkA thou thou ds I kFk gh ckr dj I drk gå ; g Hkh I gvfLrRo dsfuR; çHkkoh g¨us ds vk/kkj ij gå

thou dk tkxr gruk 'kjhj ds I kFk ekuo ijEijk eagh gr I drk gå thou ekuo 'kjhj ds fcuk vius vki dr tkxr ughadj I drkA ekuo 'kjhj dsfy, çÑfr ea0; oLFkk gå; g Hkh I gvfLrRo dsfuR; çHkkoh grus ds vk/kkj ij gå

ekuo ijEijk dstkxr grusdsfy, f'k{kk ealgvfLrRodr le>kusdh 0; oLFkk vko'; dgA vHkh dsf'k{kk dsLo: i ealgvfLrRodr le>kusdh drà 0; oLFkk ughafn; k x; k gAbld vPNh rjg lsl p dsfu.k², ysusdh vko'; drk gA

I gvfLrRo eapkj volfkkvkad" e&I e>kA i nkFkZvolfkk] çk.k volfkk] tho volfkk vk§ Kku volfkkA

ifj.kke vulkach fof/k IsIc inkFkkadk vkpj.k fuf'pr vk\$ 0; ofLFkr g\$\(i\) iRFkj] y"gk] feV\(h\)] ef.k budk vkpj.k fuf'pr g\$\(a\) bu pkj oxkae\(a\) inkFkIvoLFkk d" i\(i\) ik n\(k\) tk I drk g\$\(a\) ifj.kke dsvulj kj vkpj.k djrk g\(k\) inkFkIvoLFkk \(b\) funk\(k\) is solved.

162@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ouLifr I al kj eavusd çtkfr; kj g"rh gan mudk vkpj.k fuf'pr gan vke dk vkpj.k fuf'pr gan csy dk vkpj.k fuf'pr gan d"ñ, sl k ouLifr ugha gs ft I dk vkpj.k I foijhr g"] okn fookn g"] v0; oLFkk g"h, sl k dan ugha gs I cdk vkpj.k fuf'pr gan cht vuakach; rk fof/k I s vkpj.k djrk gayk çk.k voLFkk þfunksks gan

mlh çdkj tho a ea Hkh l Hkh vkpj.k fuf'pr gå tho l a kj oak ds vu kj vkpj.k djrk gyvk Þfunkkkß gå

ekuo ea vHkh vkpj.k fuf'pr g¨uk 'k5k gå I gvfLrRo I gt I e>nkjh i m2d gh ekuo dk vkpj.k fuf'pr g¨ I drk gå

ekuoh; rki wkł vkpj.k D; k gs.

ekuoh; rki wk $\mathbb{Z} \vee \text{kpj.k eN}$;] pfj = $\mathbb{V} \times \mathbb{S}$ u \mathbb{S} rdrk dk $\mathbb{Z} \times \mathbb{S}$ Lo: i g \mathbb{S} la \mathbb{S} r \mathbb{V} r \mathbb{S} VuA la \mathbb{S} r \mathbb{S} r \mathbb{S} VuA la \mathbb{S} r \mathbb{S}

eN;] pfj=] uSrdrk d" dS sIe>k tk,\

eN; dk çek.k I scalk a ea girk gan ekuo ea dyiuk 'khyrk vks de Loraerk ds jgrs I scalk a di igpkuus dh {kerk] I scalk a di igpkuus dh 0; ol Fkk j [kh gan bl 0; ol Fkk ds vk/kkj ij gh ge I scalk a di igpkurs gan bl Øe ea ekuo ds I Ecl/k di i RFkj I } yigs I } ou Lifr; "a I s vks tho "a I s i gpkurs gan ekuo ds I kFk I scalk a ds vyx&vyx uke gi x, A ekuo a dk I Ecl/k , d gh Lo: i ea ughagan vusd Lo: i ea gs ts } ekrk&firk ds: i ea Hkkã&cgu ds: i ea x#&f'k"; ds: i ea i ea kerk&firk ds: i ea I scalk a ds uke rks ge ik x, gan bu I scalk a ds uke ds vual kj ç; "tu a di ugha i gpkush ts s ekrk&firk ds I kFk I Ecl/k dk ç; "tu gsi i tv I ja {k.k I fgr 0; ol Fkk dk çek.ka 'kjhj ea 'kjhj i ft' V vks thou ea Kku i ft' V] foord i ft' VA niu a rjg I s i ft' V

fey); ml dsckn 0; oLFkk eathukA 0; oLFkk eathuk rc gwk tc læak ad igpkuk vkj eW; "adk fuokig fd; kA

- & lacak a dhigpku
- & eN; adk fuokg
- & eW; kadu
- & mHk; rflr

bllsfdld" vkifùk gScrkb; 3, 700 dj"M+vkneh ds I keus bl ckr dk vkifùk g"uk cgr efj'dy g\$

bl dsckn vkrk g\$Ppfj=BA pfj= dsckjseae&us; g n{kk g\$Lo /ku] Loukjh@Lo iq "k vk§ n; k iwkZdk; Z0; ogkj djusls gh ekuo pfj= g\$A eN; g\$ifjokj ea thus ds fy, A pfj= g\$I ekt ea thus ds fy, A u\$rdrk jkT; 10; oLFkk½ ea thus ds fy, q\$A

eW; if jok j eathus I s I (k n r k g A pf j = I ekt eathus I s I (k n r k g A u s r d r k 0; o L F k k eathus I s I (k n r k g A thus ea I ek/k ku g r k g S b I f y, I (k g r k g A e W;] pf j =] u s r d r k b u r h u pht ad i g p k u s i j g e b u r h u t x g 0; k i d g t k r s

164@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

gå fo'kky gë tkrs gå ifjokj ea ge lek/kkfur gë tkrs gå QyLo: i l (kh gërs gå lekt ea ge v (kå) lekt inoid lek/kkfur gkrsgå QyLo: i l (kh gërs gå l ko) ke 0; oLFkk ea ge lek/kkfur gërs gå QyLo: i l (kh gërs gå).

ekuoh; rkiwkl vkpj.k gh D; "a , s gh D; "a thuk gs ifjokj ea thuk gh gs ; s I c I EcU/k dk fuokly djuk gh gs D; "ad bud" N"M+dj I ([kh g"us dk d"Ã çek.k ughags ifjokj dsckn] v [kb/l I ekt ea thuk gh gs bl Øe ea0; oLFkk ea thuk gh gs

bl f'k{kklsvHkhrdekuo tkfro \hat{a} prjgkA Hk \hat{q} rdoknh fof/klsHkhekuo dk v/;;u o \hat{a} prjgkA \hat{A} 'ojoknh fof/klsHkhekuo dk v/;;u y \hat{q} rjgk]; kl \hat{q} rjgkA

f'k{kk dh eny oLrqrhu g8%&

1/41/2 I gvfLrRo #ih vfLrRo n'klu Kku dk v/; ; u

 $\frac{1}{2}$ % thou ds Lo: i dk $\frac{v}{;}$ u

thou vky 'kjhj dslą pr: i eaekuo vky ekuoh; rkiwk vkpj.k dk v/; ; u

vHkh dsle; eage ftld 0; oLFkk ekustkjgsgåmldk Lo: i d\$ k g\$ bl ckjseavki d dpl dguk pkgrsgå vHkh dh i jis fo'o eaftrus Hkh jkT; vk\$ /keZ dgyk; s tk jgsgå os p'kfDr dåær 'kkl uß fof/k ls'kkl u låo/kku gå /keZ låo/kku Hkh 'kkl u dsgh i {k eagå D; k; g le> eavkrk g\$; g lcd le> eavkuk pkfg, A

'kkl u dsi {k eal fo/kku fy [kk x; k gs. l fo/kku ea'kkl u dh eakk dsvu(kj pyusoky a d ge l çtk dgrsgs. 'kkl u dh eakk dsfo#) 0; fDr d ge vijk/kh ekursgs. l fo/kku ea

vijkf/k; "ad" nM nsusdk çko/kku gA /kell fo/kku eaxyrh djus oky"a ds fy, çk; f'pùk djus dk çko/kku gA bl rjg ls l fo/kku fy[ksx, gA bu l fo/kku"a ij vk/kkfjr g"rh gS 'kfDr dfær 'kkl u 0; olfkkA

p'kfDr dkærß dk D; k eryc gs. MMk ctk dj viuh ckr euokukA ml dsfy, xyrh d xyrh l sj dusdk ç; kl] vijkk d vijkk l sj dusdk ç; kl vks; p d ; p l sj dusdk ç; kl A, d 0; fDr vijkk djrk gsml d j dusdsfy, 10 y x a d vijkk ea i kjær cukuk g rk gs. gj nsk ea, sh gh 0; oLFkk j [kk gs. vc vki crkvksbl rjg vkneh vijkk çoftk dsfy, rş; kj gwk]; k U; k; dsfy, \ bl rjg ge Q1 popsgs vkneh Q1 k gs. vkneh d pykusokyk vkneh Hkh Q1 k gs.; gh vekuoh; dk; Øe gs. nw js 'kûn a ea tho pruk ea thrs gq foo'krk i w d fd; k gwk dk; ØeA bl ea, d pykusokyk g rk gs. ml d uke fn; k Þj kkl ekuoßA nw jk pyusokyk g rk gs. ml d uke fn; k Þi 'kqekuoßA jkkl ekuo pykrk gs. i 'kqekuo pyrk gs.

tho pruk I sekuo pruk eaifjofrir güusij gh ge ekuoh; 0; oLFkk dü ikrs gå ekuoh; 0; oLFkk gs 1/41½ ifjokj] 1/2½ v[kå/ I ekt] 1/3½ I kolke 0; oLFkk

ge Hk; o'k gh I okt/kd ueu fd, ghintk fd, ghickFkluk fd, ghickFkluk vka ea; g >ydrk ghipekjh vkjigekjs fe="adhj{kk dj"] gekjs'k=nykadk uk'k dj"Aß; g I c gh gekjh çkFkluk vka ea fn [krk ghibld" eaus cgnr dn i <+dj n {kk ghim I sehijkth ughag" ik; kA pkgsml dk vki d"Ā Hkh dkj.k crk nhft; s Hk; ij vk/kkfjr intk] ueu] i=h en>d" i Vk ughaj; gheny enpasds: i eainµfonpkj djusdsfy, rRijrk] bPNk] ç; Ru

166@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

vk§ ç; Ru dk | Qy g"uk vk§ m| h Øe eavkt vkids | Een[k esignp x; kA

vc vkids | Ee([k | gvfLrRo ds v/; ; u dk çLrko g%)

dYiuk'khyrk vk§ deLorærk inold gj ekuo en IgvfLrRo Lo: i Isrnkdkj djusdh 0; oLFkk gå të çLrko Is bfixr g\$mlenrnkdkj gëusdsvf/kdkj dk tc ç; "x gërk gå rc ekuo Ie> ikrk gå v/; ; u eneu rnkdkj gërk gå rc ge Ie> ikrsgå

v/;; u vunpe dk görk gs inkFk/ volfkk Isçk.k volfkk dk çxV göuk vunpe gs çk.k volfkk dk cht : i inkFk/volfkk eafkk] bl fy, çk.k volfkk çxV gñA ml h Øe ea tho volfkk vkj Kku volfkk çxV gñA , d dMh Isnu jh dMh tynh göus dk Øe vunpe gs

bllsfuEu fl)kr fudyk%

vfxe volFkk dk cht : i fiNyh volFkk eajgrk gh gå

; gh fl) kar vu pe dk vk/kkj gå ekuo dk çxV g¨usdk cht tho volfkk ea fkk] bl fy, ekuo dk çxVu gaykA vc ekuo dsçxV g¨usdsckn ekuo ea vullko g¨uk Hkh vu pe l sgh g¨rk gå

vulpe IsçxVu] fQj vulpe dk vullkoA

vulpe Is gius okys ije çek.k dii vultko dgk gål vultko ije çek.k gål

vullko çek.k gh 0; ogkj elp vullko çek.k gh ç; "x ea çk; "ftr g"rk gå QyLo: i ge lek/kku ikrsgå lef) ikrsgå vkly vullko çek.k ds vuq i th ikrsgå bl çdkj gj ekuo

vius I 91kkX; d" igpku I drk g) Lohdkj I drk g) th I drk g) vkj midkj dj I drk g).

1/22 ∨DVncj 2005] elyih½

ekuoh; rki wkł vkpj.k

ç'u%ekuoh; rki wkl vkpj.k D; "aughadj i krsgå.

mùkj% l (jo/kk l axg vk) HkfDr fojfDr y{; ds l kFk ekuoh; rki wk2 vkpj.k çekf.kr ugha gʻldrkA l (jo/kk l axg dʻvki y{; eaj [kavk) Kku foosd foKku çekf.kr gʻtk, , sk gʻugha l drkA l (jo/kk l axg dsLFkku ij l ek/kku] l ef) y{; cuk dj ç; Ru djus l s ekuoh; rki wk2 vkpj.k çekf.kr gʻtk; xkA

I ek/kku | I ef) y{; eals I ek/kku ojh; g\$\lambda \ I ek/kku y{; dsfy, Kku food foKku d" ydj Li"V g"uk g\$\lambda ; srhu"a Hkkx tc Li"Vr% v/; ; u g"rk g\$rc ekuoh; rki wk\lambda vkpj.k ds cfr fo'okl g"us yxrk g\$\lambda vkpj.k ds cfr fo'okl g"rk g\$r" ge vkpj.k djrs gh g\$\lambda vkpj.k djus yxrs g\$\lambda r" l ek/kku] I ef) dh rjQ+gh tk; ax\lambda ekuo ds v/; ; u vk\lambda vfLrko ds bl cLrko ds v/; ; ui no\lambda l e> vkus ij vki thus tkrs g\$\lambda r" ekuoh; rki wk\lambda vkpj.k gh g"xk\lambda l ek/kku] I ef) gh çekf.kr g"xh\lambda I e>us ds ckn ; gh g"rk g\$\lambda

igys e& HkfDr fojfDr ds i {k ea gh FkkA HkfDr fojfDr fof/k | sgh e&us | k/kuk fd; kA | k/kuk ds QyLo: i thou | e> eavk; k] ekuo | e> eavk; k] vfLrRo | gvfLrRo Lo: i ea | e> eavk; k bl | c ds vul kj ekuo ds vul i thus dh ckr | "ph r" ekuoh; rki wkZ vkpj.k dk gh Lo: i fudykA vulko i nozd e& | lek/kku | i lu r" g" pqk Fkk ml ea Je i nozd e&us | ef) d" t"Mus ds fy, eps cgr fnu cjckn ughadjuk i MkA bl rjg cgr vPNh rjg

168@e/; LFk n'kū ij ∨k/kkfjr lækn thus dh l Hkh ifjdYiuk, a i yih g°x; hA

thokals PvPNh rjg thuß dh ifjdYiuk, a cgr jgh gß HkfDroknh fof/k Is Hkh vkß HkfPrdoknh fof/k Is Hkh ij PvPNk vknehß D; k gß; g u HkfPrdoknh fof/k Isr; gwkl u HkfDroknh fof/k IsgwkA u HkfDr I & u fojfDr I & u I fo/kk I & u I æg I & [knc I fo/kk dk twkkM+dj ya r" ge vPNs g" tk; æs; g ugha çekf.kr gwkA ge bruk I æg dj ya r" vPNs vkneh g" tk; æs; g Hkh ugha fudykA tc HkfDr fojfDr I s ugha fudykl r" I fo/kk I æg I s D; k fudyuk gß bu n"u"a vk/kkj"a I s tc døl mi yfC/k ugha fudyk r" ekuo vi us e u ekuh jkLrs c ukrk jgkA e u ekuh fof/k I s HkfDr fojfDr vkß I fo/kk I æg y{; "a d" ydj pyrk jgkA og I kFkd ugha gwkA fQj bl; wre I fo/kkß vkß pckFkfed vko'; drkß t\$ h HkkTkk, j yxkus yx& budk d"Ã fuf'pr vkdkj &çdkj ugha c urkA I fo/kk I æg dk l; wre vkß vf/kdre dk d"Ã eryc ugha fudyrkA ftruh I hek c ukrs gå ml I s vf/kd gh pkfg, A bI <æ I s ge HkVd x, gå

HkVds gq d ekxlij ykus dh fof/k; gh g\$ ge ç; Ru djds vi uh le>nkjh d iyik djak v/;; u djus ij] vulko g us ij le>nkjh iyik g tkrk g\$ v/;; u ls vulko dk jkLrk curk gh g\$ vulko enyd fof/k ls tc ge l prs g\$ r lore(kh lek/kku vk gh tkrk g\$ mlds vk/kkj ij lef) d çekf.kr djuk curk gh g\$ lef) iwkr; k midkjh g\$ vi us cycurs ij tc lef) d ik yrs g\$ r midkj ds vykok d\n vk\$ djuk curk gh ugha q\$

%tuojh 2007] vejd\d%

<u>lo(o/kk laxog; k lek/kku]lef)</u>

e/; LFk n'ku dk çLrko l wuk] l wuseal ger g'uk ; g

igyh ckr g🎗

I e>us dh d'f'k'k djuk ; g n\ jh ckr g\ A

I e> eavkusdsØe eathusdh bPNk; g rhljh ckr gå

bl çLrko d' thus dh bPNk ds Øe eavki ikrsgât' vkius igys Isrk§ rjhdk cuk; k g\$ thus dk] ml ea; g l ekrk ugha g\$\lambda vki t'' igys Isrk§ rjhdk cuk dj j[ks g\$\lambda og Ifp/kk Iaxg ds [kkdseagh fd, g\$\lambda vc vkid'' I ek/kku] I ef) ds [kkdseaf'k¶V g'uk g\$\lambda bruk gh I kj fc#nqg\$\lambda

lek/kku] lef) pkfg,\; k l fp/kk l axg pkfg,\; g ged" fu.kt, djuk g"xkA n"u"adk i t#i vyx&vyx g& n"u"a dk d"Ã esy ughag&

lek/kku] lef) i vold ft, fcuk U; k; djuk r $^{\circ}$ l EHko ugha gå

vkt dh fLFkfr e) ge vius I kFk en jgus okys y "x "a dh vi (kkvka d" /; ku en j [krsgn] I ho/kk I nxg ds y {; I s D; k dj I drsgnog i k#i ge cuk dj j [krsgn ml h i j py jgsgn; g fLFkfr vkt I c ds I kFk gn bl i k#i ds I kFk I nr "V & v I nr "V & v

170@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

I ghiu d" ysdj t" [kkdk Hkjuk g\$ml dsfy, e/; LFk n'klu dk çLrko g\$ I ghiu dk Lokxr thou eacuk gh g\$ ge t" xyrh d" I gh eku dj ml sHkjrsg\$ og vLFkk; h gh g"rk g\$ gj fnu dsfy, og Hkjrk ughag\$ I ghiu dh Lo; a eafjDrrk I ghiu I sgh Hkjusij og 'kk'or g" tkrk g\$

%tuojh 2007] vejd\/d%

vo/kkj.kk] I k{kkRdkj] c"/k] vukko] çek.k

vo/kkj.kk ¾ vH; kl dsfy, çkir LohÑfr; kj

vH; kI fdIfy,\vH; \(\mathbf{n}\); d" viukus ds fy,] viuk LoRo cukus ds fy, A vH; \(\mathbf{n}\); dk eryc g\$I o\(\mathbf{r}\) eq[kh I ek/kkuA t\$ sfdI h o\(\frac{1}{2}\)k ds cht d" /kjrh eage Mkyrsg\(\frac{1}{2}\)im I d" I hprs g\(\frac{1}{2}\)rkfd mI dk o\(\frac{1}{2}\)k cu I d\(\frac{1}{2}\)mI h rjg vo/kkj.kk vH; \(\mathbf{n}\); dk cht g\(\frac{1}{2}\)k

fLFkfr | R;] oLrqfLFkfr | R; vk**j** oLrqxr | R; dh vo/kkj.kk g"rh g**%** vo/kkj.kk dk | k{kkRdkj g"rk g**%**

I k{kkRdkj ¾ 'kdk dsfy, ftruh Hkh I pouk ¼ kCn½ feyrh g\$ ml I s t" oLrq ¼ vFk½ báxr g"rk g\$ ml d" dYiuk ea Hkj ysukA I k{kkRdkj fpùk ea g"rk g\$.

vo/kkj.kk çkir g¨uş i k{kkRdkj g¨us rd gh ekuo dk i #"kkFkZ gå vo/kkj.kk çkir g¨us ds ckn i i k{kkRdkj g¨us ds ckn i jekFkZ gh gå fLFkfr i R; oLrqfLFkfr i R; vk§ fLFkfr i R; dh vo/kkj.kk dk ch) eac "/k g¨rk gå mi ds ckn fLFkfr i R; vutko ea vkrk gå i ùkk ea i i Dr tM+psfl; çÑfr i gvfLrRo gh fLFkfr i R; g\$; g vutko ea vkrk gå vutko ea vkus i j bi dh fujrjrk g¨ tkrh gå

fLFkfr I R; 1/4 gvfLrRo%eagh oLrqfLFkfr I R; vkf oLrq

xr I R; dk çxVu g'rk g& oLrqenyr%jkl k; fud] Hk@rd vky thou Lo: i eag& I EiwkloLrqal ùkk eaHkhxh] Mnch] f?kjh g& Hkhxs g'us I sÅtkl Eilurk g& Mncsg'us I sfØ; k'khyrk g& f?kjsg'us I sfu; a=.k g&; gh I gvfLrRo g&; gh fu; fr g& fu; fr fof/k I sgh ge Åtkl lilu g& fu; fr fof/k I sgh ge cy lilu g& fu; fr fof/k I sgh ge cy lilu g& fu; fr fof/k I sgh ge fu; a=r g& I gvfLrRo fuR; çxVu'khy gS; gh fu; fr g& ekuo dk thou vky 'kjhj n'u'afu; fr fof/k I sga fu; fr fof/k I sgh ge I k{kkRdkj rd igprsg&

I gvfLrRo ½ fu; fr½ fuR; çxVu'khy g¨usI sviusçfr: i dsLo: i eaekuo d¨ çLr r dj fn; k ml dk çek.k vutko enyd fof/k I sgh g¨rk gå bl rjg b²; k² efpr] }\$k efpr] vijk/k efpr vký Hkæ efpr g¨ tkrh gå b²; k² }\$k] vijk/k vký Hkæ I sefpr g¨ tkuk gh vutko l i lu g¨us dk çek.k gå b²; k² }\$k] vijk/k vký Hkæ I s ge I Ec) gå eryc vutko gyvk ugha gå ; gh þLo fujh{k.kß ean {kus dh ckr gå

vullko dk çek.k g"rk g\$ çek.k g\$ijijk eaih<\ Isih<\ Vullko vrfjr g"ukA bl dk uke g\$pvullko enyd fof/k\$A çek.k dsfcuk vullko enyd fof/k ughag\$.

I Ùkk Lo; a Kku Lo: i gâ pîrli; çÑfr d' I Ùkk Kku Lo: i eaçklr gâ Kku dksekuo 0; ogkj eall; k; Lo: i eaçLrq djrk gâ mRiknu eafu; e fu; æ.k] I rgyu]: i eaçLrq djrk gâ

¼nlEcj 2009 vejd√d½

e/; LFk fØ; k

 $\varsigma \tilde{N} fr$ dh fdl h Hkh oLrqdsÞcuuß dh dín $\varsigma f \tilde{\mathcal{O}}; k$ g"rh gS ml d" dgk Þl eß ; k ÞmnHkoßA ml dsÞfcxMuß dh Hkh dín $\varsigma f \tilde{\mathcal{O}}; k$ g"rh gS ml d" dgk Þfo"keß ; k Þçy; ßA oLrqds Þcus

172@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

jguß dh le fo"ke IseOpr t" çfØ;k g"rh g\$mld" dgk Þe/; LFkß ;k ÞfoHkoßA

çÑfr dh gj volfkk ds Þcusjguß; k Þe/; LFkrkß dk, d Lo: i görk gSftllsml volfkk dh ijajk cuh jgrh gå t\$ sinkFkZ volfkk ifj.kke vulkaxh fof/k l sijajk gå inkFkZ ds Þcuuß; k xBu göusdh çfØ; k görh gå ÞfcxMæß; k fo?kVu göusdh Hkh çfØ; k görh gå inkFkZ ds Þcusjguß; k Þe/; LFkrkß dk Lo: i görk gSifj.kke vulkaxh; rkA ifj.kke enyr%gSijek.kqvåkä ds xBu dh ek=kA bl h Øe ea çk.k volfkk chtkulkaxh fof/k I sijajk gå tho volfkk oåk vulkaxh fof/k I sijajk gå

e/; LFkrk fLFkfr ea e/; LFk cy g\$ vkg xfr ea e/; LFk 'kfDr g\$ I e vkg fo ke vkošk Hkh fLFkfr eacy vkg xfr ea kfDr ds Lo: i ea g rk g\$ o\$ sgh e/; LFkrk ½ vkošk eqDr½ Hkh fLFkfr eacy vkg xfr es kfDr g\$ inkFkZ volFkk I s Kku volFkk rd , \$ sgh g\$

ekuo ds l UnHkZ ea ekuo tkxr grusij vkosk eApr ; k e/; LFk grk gSvkj l Hkh vkoskrad l kekU; cukuseaçoÙk jgrk

gA tkxr grus I sigys ekuo Lo; a vkos'kr jgrk g} rr vkos'kra dr l kekl; cukus dk dke ds s djxk\

 $\mbox{c'u%l ùkk d'' vkius Pe/; LFkB dgk gB ml l sD; k vk'k; gS$

çÑfr pkj volfkkvkads: i eal ùkk eag& l ùkk çÑfr dh fØ; kvkal sfu"çHkkfor jgrk g& l ùkk ij çÑfr dh fØ; k, açHkko ugha Mkyrh g& çÑfr dh gj fØ; k ds eny ea l ùkk l Ei Uurk jgrk gh g& l kE; l ùkk ea l Ei wkZ fØ; k, a Mnc} Hkhx} f?kjsg"us ij Hkh l ùkk ea d"à varj ugha vkrk g& bl fy; s l ùkk d" þe/; LFk& dgk g&

e/; LFk I Ùkk ea l i Drrk ds Qyu ea gh çÑfr ea e/; LFkrk gå çÑfr ea e/; LFkrk i j i jk ds Lo: i ea çxV gå I Ùkk gh ekuo i j i jk ea ÞKkuß: i ea 0; Dr g rk gå ½n l Ecj 2008 vejdð/d½

c() vkj vkRek

ç'u%Hkfer volfkk eacfį) vk \mathbf{j} vkRek dk dk; \mathbf{j} : i D; k g \mathbf{j}

mùkj% ch) vkh vkkek thou ea vfoHkkT; gh Hkfer voLFkk ea Hkfer fp=.kad ch) vLohdkjrk gsvkh og fp=.k rd gh jg tkrk gs c'/k rd ughatkrkA bl IsHkfer ekuo d bxyrhß g x;h;g irk pyrk gh ch) vkh vkkek ,s sHkfer fp=.kads çfr rVLFk cuk jgrk gs bl ds çHkko Lo: i ea dYiuk'khyrk ea þvPNkà dh pkgrß cu tkrh gh;gh Hkfer ekuo ea'khkdkeuk dk vk/kkj gh Hkfer voLFkk each) vkh vkkek ea þl ghß dsfy, oLrqughajgrh ji xyrh dsfy, vLohñfr jgrh gh

¼nlEcj 2008] vejd⅓d½

174@e/; LFk n'kū ij vk/kkfjr løkn

I gvfLrRo eac"/k

Hke ds | Ee([k tc tkxfr çLrr g"rk g\$r" Hke dh vuko'; drk Lohdkj g" tkrh g\$\lambda ; g thou eatkxfr dh vkj ç\$jr djus okyh xfr g\$\lambda

thou Lo; a d" Hkh tkuus okyk g\$ vkj I oLo d" Hkh tkuus okyk g\$ I oLo d" tkuus ij Þn"Vk inß vkj mI d" thus ea çekf.kr djus d" Þtkxfrß dgk g\$ I gvfLrRo gh c"/k dk I Eiwk oLrqg\$ I gvfLrRo ea gh thou g\$ I gvfLrRo ea gh thou Kku g"rk g\$ I gvfLrRo ea gh ekuo g\$ I gvfLrRo ea gh ekuoh; rki wk vkpj.k Kku g"rk g\$ I gvfLrRo Þeß gh v/; ; u g\$ I gvfLrRo I sfoHkkftr djdsd" Å v/; ; u ijk g"rk ughag\$

çekf.kr 0; fDr dsÞvutko dhjkSkuhß eagh v/; ; u gʻrk g& çek.k dsvk/kkj ij nuljjaeavutko dhvko'; drk dk irk pyuk; g lozktk lerç; "tu g& vutko fd; k guyk 0; fDr gh vutkoxkeh i) fr lsv/; ; u djk ldrk g& ejsvutko dslk{kh eavki v/; ; u djrsgʻA vutko dsckn vki Lo; alk{kh ½n"Vk½ gʻ tkrsgʻA vutko dslk{kh eagh v/; ; u iukzgʻrk g&

V/; ; u fof/k Is I gvfLrRo Lo: ih I R; c"/k g"rk g\$ Qyr%vutko g"rk g\$ tkuus ekuus dh I rgyu fLFkfr dk uke g\$c"/kA v/; ; u fof/k I s c"/k g"rk g\$ og vutko enyd fof/k I s çek.k Lo: i envkrk g\$ çek.k I srflr feyrh g\$ vuttko çek.k bcht Lo: iß en g" tkrk g\$ ftld" fQj bc"; k\$ tk I drk g\$ vuttko , d I s vusd en vrfjr g" I drk g\$; g I oZktk g\$ I oZktk en Lo; a en cusjgus I sLo; a dh rflr cuh jgrh g\$; g rflr tc fpùk ds Lrj ij vkrh g\$rc bI ek/kkuß dgykrh g\$ vuttko enyd fof/k I s thus ij gh I ek/kku g"rk g\$ tho psruk fof/k I s thus ij thus

eal ek/kku curk ughag&

rnkdkj fof/k I sfpùk ch) eavutkur görk g\$ræti volfkk ea to fpùk ch) dsvkdkj eag tkrk g\$rëch) eac k fpùk eafparu Lo: i eavkrk g\$n ml h dsvuq i çekf.kr göusdsfy, fp=.k göuk kq djrk g\$n: i vkh xqk dk gh fp=.k görk g\$l Lohkko vkh kel I e>k jgrk g\$n bl çdkj fparu fp=.k ds vuq i ofùk eartyu fo'ykk.k vkh eu eap; u vkloknu görk g\$n eu ofùk ea vutkur görk g\$n eryc vutko enyd ofùk ds Lo: i ea eu götkrk g\$n bl çdkj ofùk fpùk ea fpùk ch) ea vkh ch) vkRek ea vutkur görk g\$n vkRek I gvflrRo ea vutkur görk g\$n vkRek I gvflrRo ea vutkur görk g\$n it krk g\$n vkRek ea l gvflrRo dk tkuuk ekuuk þl huf'pr\$n cuk jgrk g\$n të eu }kjk thuseafØ; kflor görk jgrk g\$n bl dötkxfr\$n uke fn; kA

eN; kudu Øe en vkrek chi) dki chi) fpùk dki fpùk ofùk dk vkj ofùk eu dk eN; kudu djrk gna eu 'kjhj vkj 0; ogkj dk eN; kudu djrk gna vullko I i lu g "us ds ckn þvkrek tkurk ekurk gna bi dh xokgh i gys chi) en gh g "rh gna vullko dk çhkko i gys chi) i j gh vkrk gna chi) bi vullko çek.k c "/k d çekf.kr fd; k; k ugha; g vkrek en gh eN; khodr g "rk gna vullko I i lu vkrek; g eN; khodr djrh gna vullko çek.k c "/k d chi) I nhi; "x fd; k; k ugha chi) dk n "Vk vkrek gna bi rjg vullko en yd fof/k i sfpùk dk n "Vk chi)] ofùk dk n "Vk fpùk] eu dk n "Vk ofùk] 'kjhj vkj 0; ogkj dk n "Vk eu g "rk gna

ijek.kqgh fodfl r g" dj] xBuiwkZg" dj thou in çfr"Bk eavkrk g\$\text{\$\mathbb{A}}\ ogh thou tkxr g" dj çekf.kr g"rk g\$\text{\$\mathbb{A}}\ ; gh \text{\$\mathbb{B}}\ ek/\text{\$\mathbb{k}\text{\$\mathbb{k}\text{\$\mathbb{C}}\ ext{\$\mathbb{C}\text{\$\mathbb{K}\text{\$\mathbb{C}\text{\$\ma

¼nlEcj 2008] vejd⅓d½

vkpj.k gh fu; e g\$

n" våk dk ijek.kqhlkh, d vkpj.k d" çLrr djrk gå n" våk dsftrus Hkh ijek.kq gå os gj nsk ea, d gh vkpj.k d" çLrr djrs gå bl çdkj rylh vius xqk"ad" loznsk ea, d gh çdkj ls çLrr djrk gå mlh çdkj xk; vius LoHkko d" l Hkh nsk"a ea, d gh çdkj ls çLrr djrk gå ftrus Hkh en] ik"kk.k] ef.k] /kkrq gå os l Hkh nsk"æ LFkku"a ea l eku vkpj.k d" çLrr djrs gå bl Øe ea ekuo dk vkpj.k igpkuus dk d"f'k'k djarksirk pyrk gå ekuo dk vkpj.k vHkh rd /kophñr gh ugha gykA vkn'koknh fof/k vkj Hk@rdoknh fof/k ls ekuo bfrgkl ea l"pk x; k gå bu n"u"a fof/k; "a ls ekuo ds fuf'pr vkpj.k dk Lo: i /kophñr ugha gykA ekuo pruk ls gh þekuoh; rki wkz vkpj.kå vk, xkA tho pruk ea thrs gq Hkh ekuo ekuo pruk d" pkgrk gå ekuo U; k; pkgrk gå l ek/kku pkgrk gå 'kkflr pkgrk gå

dYiuk'khyrk | kFk ij ekuo us deLorærk dk ç; "x fd; kA bl rjg ekuo useukdkj d" | kdkj djusdk dke fd; k fdUrqeu%LoLFkrk dk Hkkx ohjku iMæjgkA dYiuk'khyrk dk rflr fcmpl ek/kkußgA | e>nkjh | sl ek/kku g"rkgA | gvfLrRo n'kU Kku] thou Kku] ekuoh; rkiwkZvkpj.k Kku bu rhu"ads feyus | sl e>nkjh gA bu rhu eals, d Hkh pht d"gVk; k r" | l e>nkjh ughagA

, d 0; fDr t¨lek/kku ik; k mlsgj 0; fDr çklr dj ldrk g\$\ bldk vk/kkj g\$\ dYiuk'khyrk vk\$\ deLor\=rkA dYiuk'khyrk e\ arnkdkj r\(\texi\) g¨usdk xqk g\$\ t¨e\sc¨yrk g\\ mldsvFk\Zd¨le>usdk vf/kdkj vkidsikl dYiuk'khyrk ds : i e\ ag\(\text{\$\chi\$}\) vFk\Ze\(\text{\$\chi\$}\) e\ arnkdkj r\(\texi\) g¨ux; k\ eryc lek/kku g\(\text{\$\chi\$}\) kA vu\(\text{\$\chi\$}\) g¨x; k\] r¨çek.k g¨x; k\(\text{\$\chi\$}\)

I e>sgq] çekf.kr 0; fDr dsl e>kusl sl e> eavkrk gå t\$ svki vk§ eå; gk; cBsgå eåt" l e>krk gjv og vki dsl e> eavkrk g\$D; "åd eål e>k gyvk gjv çekf.kr gyvvk§ vki l e>uk pkgrsgå dYiuk'khyrk vkidsikl Hkh gå ejsikl Hkh gå

lae dky eaeausviuh dYiuk'khyrk dsç; "x Isgh v/;; u fd; k FkkA eaus Ih/ksçÑfr Isv/;; u fd; k Fkk] vki eq Is v/;; u dj jgsg"A

I ekf/k ea egih vk'kk fopkj bPNk pqi FkhA; k egih dYiuk'khyrk vkg deLorark pqi FkhA I ae dky eadYiuk'khyrk vkg deLorark pqi FkhA I ae dky eadYiuk'khyrk vkg deLorark fØ; k'khy gaj rhkh r ea v/; ; u dj i k; kA I ae dky eaeal Ppkā dsçfr rnkdkj ræni guykA, si srnkdkj ræni guk b/; kuß nsuk guyk fd ugha I ae dky eaealus vki[ks [k'y dj /; ku fd; kA, si srnkdkj ræni gusdk vf/kdkj vki ds ikl Hkh dYiuk'khyrk vkg deLorark ds: i eaj [kk guyk gal dYiuk'khyrk vkg deLorark gj 0; fDr eafu; fr çnùk fof/k I s gs; k I gvfLrRo fof/k I sgal dYiuk'khyrk vkg deLorark I c eal eku: i I sgspkgsvki viusd þKkuhß dgal þfoKkuhß dgal ; k þvKkuhß dgal bl fy; sealdgrk gybl çLrko d viuk LoRo cukus dsfy, I cd I eku: i I sifjJe djuk g xkA

ekuo us tho psruk ea thrs gq tho als vPNk thus ds vFkZ ea viuh dYiuk'khyrk vkJ deLor=rk dk ç; "x fd; kA bl ea ekuo lQy Hkh gwkA bl rjg ekuo vkgkj] vkokl] vyadkj] nyixeu] nyiJo.k vkJ nyin'kZ leakh lHkh oLrwka d" çklr djuseal Qy Hkh g" x; kA bu lc d" djuseadYiuk'khyrk dk rflr fcanqu g"us ls ekuo PHk"x dk; B ea yx x; kA pkgs i <&fy[ksg"]a; k vui <+g"alc Hk"xokn ea yxs gq gA

lek/kku imod ftl fnu lsthuk 'kq djrsgjiml fnu IsÞekuo prukß dh 'k#vkr gji bld" ÞxqkkRed ifjorluß ; k 178@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn Þpruk fodklß uke fn; kA

dYiuk'khyrk gj 0; fDr dsikl gå vukko djusdk vk/kkj ogh gå dYiuk'khyrk thou eagå 'kjhj eaughagå bl fy, bthou tkxfrß dh ckr dh gå thou tkxfr dk fcanq bvukkoß gå brusfnu ekuo tkfr då Hkh djrk jgk] ij ; g ughafd; ka ekuo dsikl ikp folkkar; kjgå: i] cy] in] /ku vkå ch) A ekuo usbueal spkj : i] cy] in vkå /ku dkç; "x viuh deLorærk dsjgrsdjdsnå kfd; ka bch) ß dkç; "x vHkh rd ughafd; ka ch) dkç; "x dYiuk'khyrk dh rnkdkj ræni fof/k d" N"M+dj g"xk ugha le>nkjh dsl kFk ged" rnkdkj ræni g"uk gå vHkh rd tho pruk eavoåk d" oåk ekursga l ho/kk læng y{; dsl kFk rnkdkj ræni jgå vc, d gh mik; gå ekuo pruk d" ik; k tk, vkå ml earnkdkj rænirk d" ik; k tk, A

ç'u% vkius to v/; ; u fd; k r vkids ikl d l i vl. Lefr; kı ugha Fkh] I c d N Dyhu Ly V FkkA tofd ge t v/; ; u dj jgsgår gekjs l kFk r cgr i vl. Lefr; kı gå t bl çLrko ds i {k ea ugha gå fQj ge vkids t s v/; ; u dj l drsgå vukko rd i gp l drsgå bl ckr i j d s s fo'okl djå.

mùkj%vkidsikl të ÞftKklkß gSog lekf/k dh Dyhu LysV IsdghacMh pht gSA ftKklk] le>usdh xfr vk§ thus dh fu"Bk bu rhu"adë tëMuslsmiyfC/k rd igpp ldrsgsA thusdh fu"Bk bu rhu"adë tëMuslsmiyfC/k rd igpp ldrs gsA thusdh fu"Bk bPNk 'kfDr dh ckr gsA thusdh fu"Bk eadeh dseny eavkidsinokkg gh gsA

¼nlEcj 2009] vejd√d½

; ka=drk ; k vukko

vkpj.k gh fu; e gå fu; e çkÑfrd gå ekuobkj çÑfr

LokHkkfod: i eafuf'pr vkpj.k djrh g\$A ekuo dsvkpj.k dh fu'p; rk ds Lo: i d" loZnsk ea leku: i lsigpku ikuk vHkh rd l Hko ugha gqvkA ekuo vius vkpj.k d" le>nkjh inoZd gh þl fquf'prß dj ldrk g\$A le>nkjh dsfcuk ekuo dk vkpj.k þvfuf'prß gh jgrk g\$A

ekuoh; rki wkł vkpj.k Þ; kfi=drkß g\$; k Þvutkoß g\$.

; kfi=drk Isvk'k; g\$t" rdIrd gh I hfer g"A vullko rdIdh I hek eaughag& rdIvullko rd igppusdsfy, Igk; d g&

; FkkFkirk] okLrfodrk vkg I R; rk to vullko eavkrk gs rc ekuoh; rkiwki vkpj.k g"rk gå bl dsigysughag"rkA ml I sigyst" þvPNk yxrk gå ml eayxsjgrsgð þvPNk g"ukß NWkjgrk gå

PvPNk g"ukß vullko eavkrk gå PvPNk yxukß ; kå=drk eavkrk gå

; ka = drk i kp Kkuslae; a ds fØ; kdyki vks thou ear lk<spkj fØ; k; k fp=.k rd gh igprk gs a

Kkukolfkk dk ekuo gh Kku eavullko dj I drk gå

Kku rdl | arr g"rk g) ij Kku rdl ughaga Kku rdl d" | arr V nsk g) ij Kku rdl ughaga

rdZ; ka=drk rd igprk g. Kku vukko rd igprk g.

ekuoh; rki wkī vkpj.k thou eanl "afØ; kvkads I kFk g"rk

180@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

gå ekuoh; rki wkł vkpj.k Kku enyd görk gå Kku vutko enyd görk gå vutko enyd fof/k I sçek.k görk gå

çek.k dk gh ijijk curk gå mlh lsgh erHkn efpr g"rk gå vijk/k efpr g"rk gå Hke efpr g"rk gå viu&ijk;sls efpr g"rk gå

vutko Kku leer gå ;ka=drk rdlleer gå

ekuo dsl kjsrdZdh i gpp ÞvPNk yxuß vkj Þcjik yxuß rd gh g\$\ Kku ¼vu\ko½ dh i gpp ÞvPNk g"uß l sydj ÞvPNk jguß rd g\$\

vulko gsvulpe I sloh Nfr cuuk A vulpe gsI gvfl r Ro eafodk I Øe] fodk I] tkxfr Øe] tkxfr A fodk I Øe] fodk I] tkxfr Øe vks tkxfr; s I gvfl r Ro Lo: i h vfl r Ro ea ga bud ekuo Lohdkjrk gs vulko djrk ga Loh Nfr g us dk çek. k vkpj. k eag r k gs; k vkpj. k /kph N r g r k gsft I d dgk bekuoh; r ki w k vkpj. k ft I d çek f. kr djus dk Lo: i gs b I ek /kku] I ef) BA es Lo; a I ek /kku] I ef) i nod thr k ga

ekuoh; rkiwklvkpj.k to ijajk eavkrk g\$r" Þfujarjrkß d" çklr djrk g\$ ekuoh; rkiwklvkpj.k dh fujarjrk dk Lo: i g\$Þv[kM l ekt vk§ l ko#k% 0; oLFkkßA

bl <a dk rd] bl <a dk ckrphr] bl <a dk l ω kn D; k Hk φ rdoknh fof/k l sg $\ddot{}$ ikrk g\$ D; k , $\dot{}$ k vkn k $\dot{}$ k bknh fof/k l s g $\ddot{}$ ikrk g\$.

bl çLrfir ds vkxs cflj i j dk rdl pysk ughA l kjs fo'o ds l kr l kSdj "M+vkneh fey djds rkdr yxk yafQj Hkh bl çLrko ds PB" l i uß d "fgyk ugha i k; skA; g mi yfC/k bruh PB" l ß g"usds vk/kkj i j gh e fusfo'okl fd; k fd; g ekuo tkfr

dk l Eink g\$A gj e"M&ennsij ; g l ek/kku çLrr dj l drk g\$; g fo'okl g"usij e\$uslakj dslkFk t⊯uk 'kq fd; kA mlh Øe eavkt vki dslkeusigpsg\$A

¼nlEcj 2009] vejd⅓d½

ç'u%l k{kkRdkj g"usdsckn c"/k g"usij Þvk§ D; kß l e> eavkrk g\$t" l k{kkRdkj eaughavk; k Fkk] ml dsckn vullko g"usij Þvk§ D; kß l e> eavkrk g\$t" c"/k eaughavk; k Fkk\

mùkj% I k{kkRdkj eat "Ie> vkrk g\$ogh c"/k vk\$ vutlko ea Þi Ddkß g" tkrk g\$ ml ds vykok dfN ugha I k{kkRdkj ea Þ: i] xqk] LoHkko] /keß pkj "aigpprk g\$: i ea Hk\frd]: i vk\$ p\$rU;]: i ½thou½ n"u"a'kkfey g\$ Þ: i] xqk] LoHkko] /keß I exz vfLrRo ea t" fu; e] fu; a= .k] I rgyu] U; k;] /keZ vk\$ I R; g\$ ml d" baxr djusdsfy, g\$ ml dk I k{kkRdkj g"rk g\$ cf) ea /keZ vk\$ I R; igpprk g\$ ckdh I c I k{kkRdkj rd jg tkrk g\$ vk\$ fQj vutlko ea I gvfLrRo Lo: ih I R; gh igpprk g\$

pkj a volfkkvka dk: i] xqk] LoHkko] /ke/t " I k{kkRdkj gwk] ml d "vutko enyd fof/k I sçekf.kr djusdh vko'; drk gå I å kj d "bl dh Þl poukß nsusdh vko'; drk gå I å kj d "bl sÞl e>kuß dh vko'; drk gå I pouk fdrkc I sg "rk g\$ekuo ds I e>kus I s I e> vkrk gå

gekjs dgu} djus vkj thus ea fdruk vrj gSml ij /;ku tkus l sgh l e>us dsfy, ftKkl k Lo;aeamn; g"rh gA Lo fujh{k.k l sgh ftKkl k mn; g"rh gA ftKkl k ds vk/kkj ij gh v/;;u g"rk gA ftKkl k dh rhork ds l kFk v/;;u djusij l k{kkRdkj g"rk gA

> PjgL; B I sge dN ik ughaldrA I xg I no/kk I sge rir g" ughaldrA

182@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

y"gkj dk p"V bruk gh g\$\lambda bl ds vkxs dgk
çrhd çkflr ughag\rangle miek miyf(/k ughag\rangle
bl ij vki l lkh l"pldrsg\rangle viuk er0; 0; Dr dj
ldrs g\rangle

çR; sd , d vius : i] xqk] LoHkko vk§ /kel ds l kFk Pl Eiwkß gå bl Pl Eiwkrkß dh xokgh gå bdkå dk Lo; a ea 0; oLFkk g¨uk] l exz 0; oLFkk ea Hkkxhnkjh djukA bl ds l kFk ; g Hkh gå ekuo dk vHkh Lo; a ea 0; oLFkk g¨uk vk§ l exz 0; oLFkk ea Hkkxhnkjh djuk çrhf{kr gå vHkh rd ekuo døy P0; fDroknhå vk§ Pl empk; oknhå fof/k l s gh ft; k gå 0; fDroknh fof/k l s; k l empk; oknh fof/k l s Pv [kå/l l ektß ugha cu l drkA

pxqkß d" e/; LFk n'kū eale] fo"ke vký e/; LFk Lo: i eagük le>k; k x; k gå çÑfr dh bdkb², ki l kE; Åtk² ¼ Ùkk½ ealiDr gåvký dk; ² Åtk² d" çdkf'kr djrh gå l kE; Åtk² ?kVrk&c<rk ughag\$ dk; ² Åtk² ?kVrk&c<rk gå le fo"ke xqk pdk; ² Åtkå ls l Ecá/kr gå ekuo viuh dk; ² Åtk² d" tc pmRiknu dk; å ½eukdkj d" l kdkj djuk½ ea yxkrk g\$ vký pl e>kuß ea yxkrk g\$ ml s pl eß xqk dgkA ekuo viuh dk; ² Åtk² d" fouk'k djusea; k Hkfer djuseayxkrk g\$ml s pfo"keß xqk dgkA Hkfer djusvký fouk'k djuseaLo 'kfDr; "adk ç; "x gh þvijik/kß gå

ç'u%ÞeN; "adk I k{kkRdkjß I s D; k vk'k; g\$.

mùkj%eN; thou dk LokHkkfod: i IsÞçxVuß gA vHkh Hkh tc, dek; I rku d' vius'kjhj dk çfr: i Þekuß yrh g} r'' mI eaeerk dk vius&vki IsçxVu g''rk gA viuh I rku ds çfr, dh eerk dk çxVu tho'aeaHkh g''rk gA ekuo eaeerk tc Þ0; oLFkkß dsvFkZeaIe> vkrh g} r'' gh I kFkd g'' i krh gA; fn

larku d" 'kjhj dsçfr: i gh ekursg&r" eerk Fk"M≤ rd jgrh g&fQj leklr g" tkrh g&

eN; "a dk d'Ã I k{kkRdkj ugha g"rk] eN; "a dk ÞçxVuß g"rk gN vulko enyd fof/k I sthou eafufgr eN; çxV g"rsgN çekf.kr g"rsgN thou eatc /kelvulko eavkrk gN ml dsckn eN; "a dh çxVu'khyrk 'kq g" tkrh gN ekuo /kell [k gN

, d rjQ ÞLo; aeavutkoß g\$ nut jh rjQ ÞI exz0; oLFkkß gå bu n"u"adschp eaÞen/; "adk çxVuß gå

bl fy; s e s ckj Eckj dgrk gw Pp ruk fodkl ß ds l kFk gh PeW; f'ks kK gs

ç'u%r" D; k ÞeN; "adk çxVuß vullko dsckn g.S.

mùkj% vullko ds ckn gh eN; "adk çxVu gN vullko Is i gys eN; "adk çxVu dgk $_i$ g"us okyk gN,

A"; kZ }\$k Is ipk gwk ekuo D; k ÞeW; "a dk çxVuß djxk\ vius&ijk; s dh nhokja cukrs gq D; k ÞeW; "a dk çxVuß g"rk g\$ vijk/k d" o\$k ekursgq D; k ÞeW; "adk çxVuß g"rk g\$.

Hke dk fodyi tkxfr g&

tkxfr dsckn Hke jgrk ughag&

Hke ughajgrk r" thou I seN; "adk çxVu viusvki I s g"rk gN

¼vuNko f'kfoj 2010] vejd\/d%

çkekf.kdrk gh çek.k gS

ç'u% $\lor/;$; u c"/k ¼ \lor uţkoxkeh c"/k½ \lor kj \lor uţko çek.k c"/k ¼ \lor uţko eŋyd c"/k½ ea D; k \lor ar j gs.

184@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

mùkj% v/; ; ui noù 'kûn Is vFkl vkj vFkl Is oLrqrd igppuk curk gå vullko ea të v/; ; ui noù IPpkb; ëa dk cë/k gwyk Fkk mIdh LohÑfr gë tkrh gå vullko ea bl çdkj LohÑfr gëus ij çkekf.kdrk vk x; hå ftlds QyLo: i ch) ea çek.k cë/k gërk gå ftldë çekf.kr djusdsfy, ch)] fpùk] ofùk] eu Ic dke djus yxrs gå

cf) dk oplo 1/efydrk1/2 c //k gh g\$\lambda fp\u00fbk dk oplo fp\u00e4ru gh g\$\lambda of\u00fbk dk oplo \u00fb; k;] /ke\u00e4 l R; ds\u00fbk kkj ij r\u00e4yu gh g\$\lambda eu dk oplo e\u00e4f; \u00e4adk \u00fbk Loknu djuk gh g\$\lambda bl <\u00e4x l s i\u00fbk thou \u00e4vu\u00e4ko e; \u00e4 g \u00e4 tkrk g\$\u00e4

v/;; u fof/k I svullko eaLohÑfr rd igprsglivullko enyd fof/k I sçekf.kr g"usrd igprsgli t" v/;; u djk; k ml d" çekf.kr djukA

çekf.kr güus dh 'k#vkr vullko enyd fparu Isgan ml Isigysn"Vkin ga vullko inod ekuo n"Vk in eag" tkrk ga çekf.kr güuk thus ea ijaijk ds: i ea gh gürk ga

vuttko rtkh girk g\$tc ci/k gtyk giA pl ghB dsvykok dtN ci/k girk tkh ughagA pl ghB dsvykok nt jk dtN tkh ekuo dsvkxsvkrk g\$ ml eardZQak gh ysk gA tc rd pl ghi uB dk çLrko ekuo dsvkxsughavkrk rc rd rdZml svi uspaxy eaQak, gh j [krk gA pl ghi uB rdZdspaxy eavkrk ughagA rtkh l ghi u dk ci/k girk gA l gvfLrRo Lo: i eavfLrRo ci/k ct) eagirk gA l gvfLrRo ije l R; g\$bl fy; svuttko girk gA l gvfLrRo ci/k gius dsckn gh l gvfLrRo eavuttko girk gA eati l k/kuk l ekf/k l ae i tod ti pyk ml eatkh l qvfLrRo ci/k gius dsckn gh eavuttko gtvkA

v/; ; u ijik g"usij gh vullko g"rk g\$\ v/; ; u dh oLrq

I Eiwk I gvfLrRo gh gå v/;; u; fn i jik görk går çekf.kr djus ds I ed yi ds I kFk rjjr vullko görk gå vullko i notd gh çekf.kr djus dk I; kI rRdky coprk gå v/;; u i jik göus dh fLFkfr ea çekf.kr göus dh rRijrk curk gå

; fn \lor kRek ea \lor ullko g"rk g\\$ r" ge Lo; e~d" çekf.kr djus ds; "X; g" x, A

vuttko enyd fof/k I sgh çek.k g"rk gå nut jk d"Ã çek.k g"rk ughagå

vullko enyd fof/k l sçek.k gh g"rk gå nul jk diþl g"rk ughagå vullko gh vinre çek.k gå vullko dsfcuk çekf.kr g"us dk gål; r r" vk, xk ugha

vutko dsçdk'ku dk Lo: i g\$U;k;]/ke] I R; A vkf[kjh ckr;gh vkrh g\$Pthusnsuk g\$vkj thuk g\$A g"usnsuk g\$ g"rsgh jguk g\$AB

bleaD; k rdZdj"xscrkvkå gj thou U; k;] /ke] I R; d" pkgrk gh gå tle I sgh cPpsU; k; ds; kpd g"rsgå I gh dk; Z0; ogkj djuk pkgrs gå vkj I R; oDrk g"rsgå gj cPpk U; k; dk; kpd g\$mI eaU; k; çnk; h {kerk d" LFkkfir djusdh vko'; drk gå gj cPpk I gh dk; Z0; ogkj djuk pkgrk g\$mI ea deZ vkj 0; ogkj ds vH; kI djkus dh vko'; drk gå gj cPpk I R; oDrk g\$¼ t\$ k n{kk&I quk jgrk g\$ o\$ k gh c"yrk g\$ mI ea I R; c"/k djkus dh vko'; drk gå

çekf.kr g'us dh Þçoflùkß ekuo eag\$gh! çekf.kr g'us dh Þvko'; drkß ekuo ea g\$gh! y\$du çekf.kr g'us ds fy, ÞokLrfodrkvkadh I e>ß ekuo ea vHkh rd ugha Fkh] og Li"V djus ds fy, gh e/; LFk n'kū dk v/; ; u g\$A

tc rd vullko ughag) rc rd rd/dk >a-V cuk gh

186@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

jgrk gå , sk rdl Þfu'p; u fof/kß I sthusdsfy, ck/kd gå fu'p; u fof/k I sthusdsfy, vutko gh gå I gvfLrRo fLFkj gå fodkl vkå tkxfr fuf'pr gå bu rhu ckrädödh gh thusea çekf.kr fd; k tkrk gå bu rhu ckrädöle>kusdsfy, gh i yik n'klu]okn] 'kkL= fy [kk gå i yik okåe; I å{klr göusij i kp I ⊯ä eal f⊨r görk gå gvfLrRo] I gvfLrRo eafodkl Øe] I gvfLrRo eafodkl] I gvfLrRo eatkxfr Øe vkå I gvfLrRo eatkxfr A

vutko enyd fof/k Is thus dh çfØ; k g\$ vflk0; fDr] I ç\$k.kk vkj çdk'kuA bu rhu rjhd'al sekuo vius vutko d' thus ea çLrç djrk g\$ çdk'ku vutko dh T; knk 0; k[; k g\$ I Eç\$k.kk ea I hfer 0; k[; k g\$ vflk0; fDr ea I f{klr 0; k[; k g\$ I keus 0; fDr ds vf/kdkj ds vut kj 0; k[; k g'rh g\$ v/; ; u dk y{; g\$ folrkj I s I f{klr dh vkj c< ukA Lo; a çek.k Lo: i g' tkukA b I I s T; knk df g'rk ughag\$ b I I s T; knk dh dYi uk Hkh ughadh tk I drhA dYi uk ds vk/kkj ij gh ekuo Kku I i lu g'rk g\$ fu; e ku g'us dh I hek g\$ b I s T; knk ughag\$ hekuo ds çekf.kr g'us dh I hek g\$ b I s T; knk ughag\$

vki bl ckr d" iyik le> dj ejscjkcj vPNk ft; "x}; k eplst; knk vPNk ft; "x} vki dh dYi uk'khyrk vkj deLorærk bl le> lst Mek r" vki gels vPNsg" gh x,! bllsigys u Hk@rdokn , sls l"p ik; k] u vkn'kbkn , sls l"p ik; kA Hk@rdokn dk eR; q vkj {k.k vkj fo'kskKrk ea gyvkA vkn'kbkn jgL; ea tk dj Q1 x; kA bu n"u"adsfodYi eae/; LFk n'ku çLrg gy/k gA

1/fnl Ecj 2008] vejd1/d1/2

fLFkfr xfr

fLFkfr ¾ g"uk(xfr ¾ jgukA

feVVh I s ysdj ekuo rd fdIh Hkh oLrqd" vki n{k
yhft; sml dk Þg"ukß ml ds: i] xqk dsvk/kkj ij n{kk tkrk g\$
ml dk Þjgukß LoHkko] /ke²dsvk/kkj ij Li"V gksuk ik; k tkrk g\$
I Hkh tM+p\$rU; çÑfr dk g"uk&jguk ik; k tkrk g\$ ekuo dk
fu; fr fof/k I s çxVu Øe ea/kjrh ij Þg"ukß n{kk tkrk g\$
ekuo ds vHkh rd ds bfrgkl ea ml dk tho pruk fof/k I s
Þjgukß ik; k tkrk g\$

feVVh dk g¨uk&jguk n{k dj ekuo dk ekuoh; rk Lo: i eajguk cuxk ugha feVVh dk g¨uk&jguk ekuo dsfy, vurdj.kh; ughaga tkuoj dk g¨uk&jguk ekuo dsfy, vurdj.kh; ughaga ekuo tho lakj dsckn /kjrh ij çxV grykA ekuo us viuh efydrk d¨vHkh rd igpkuk ughaga ekuo tc viuh efydrk d¨ igpkuxk rHkh ekuo pruk fof/k lsft; xkA ekuo dh efydrk þekuoh; rkB gh ga ekuo }kjk viuh efydrk d¨ igpku djkusdsfy, gh e/; LFk n'ku dsv/; ; u dk çLrko ga

¼nlEcj 2009] vejd⅓d½

fu; fr fof/k I sfu; e gS

uhfr Þfu; frß I sI Ec\$/kr g\$\alpha\ fu; fr dk vFkZg\$\I gvfLrRoA\ I gvfLrRo\ fuR; çxVu'khy g\$\alpha\ ; gh fu; fr g\$\alpha\

I kE; I Ùkk ea I Ei wk I tM+ p\$rU; çÑfr fØ; k'khy g\$\lambda Hk\refrd fØ; k] jkl k; fud fØ; k] thou fØ; k bu rhu Lo: i ea çÑfr fØ; k'khy g\$\lambda çÑfr dh eny bdk\tilek.kqg\$\lambda i jek.kqg\$\lambda i jek.kqg\$\lambda i jek.kqg\$\lambda thou fØ; k Lo; a, d xBui wk I jek.kqg\$\lambda I eLr çÑfr I Ùkk ea Mnc\tilek Hkhx\tilek f?kjs g'us ds dkj.k Åtk I i lul cy I i lu vk\tilef fØ; k'khy g\$\lambda bl vk/kkj ij I kE; I Ùkk ea I i Dr çÑfr dk I gvfLrRo I gt çxVu g'rk jgrk q\$\lambda

188@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

çxVu ds eny en g\$ Pek=kRed ifjorluß vkg PxqkkRed ifjorlußA tM+1 1 kj en ek=kRed ifjorlu ds vk/kkj ij xqkkRed ifjorlu grk g\$ p\$rU; çÑfr ½thou ijek.kkpend py xqkkRed ifjorlu dk ekxl idMk gh ughn FkkA tho pruk en gh thrk jgkA gkFkh Hkh thrk g\$ ekuo Hkh thrk g\$ gkFkh tho pruk en grsqq Hkh vijk/k ds i {k en ughn thrkA ekuo tho pruk en grsqq vijk/k ds i {k en ughn thrkA ekuo tho pruk en grsqq vijk/k ds i {k en gh thrk g\$ vc tho pruk en thrs gq ekuo d" Bhd ekuk tk, ;k gkFkh d" Bhd ekuk tk, \ bl ckr d" vkReh; rk ds lkFk e\$ vkilsdg jgk g\$ ekuo çÑfr viusi i i sbfrgkl en tho pruk en thrs gq gkl fof/k ls gh dk; ldjrk jgk g\$; gh pruk fodklß dh vko'; drk dk fu.k; g\$ vHkh rd ekuo usvi usi i sbfrgkl en pgklß dk dke fd; k; k pfodklß dk\ bl d" l" p dj vki gh fu.k; dhft; s

uhfr dk eryc gh g\$fu; fr fof/k I sfu.k}, ysukA fu; fr fof/k I sfu; e g\$ fu; e gh vkpj.k g\$

Kku d" çekf.kr djus okyk ekuoh; rki wkl vkpj.k gh ekuo dsfy, bfu; eß gå

Kku dk eryc g\$ | gvfLrRo n'ku Kku] thou Kku] ekuoh; rki wkī vkpj.k KkuA bl Kku d" çekf.kr djus okyk vkpj.k gh ekuo dsfy, Þfu; eß g\$\mathbf{S}\math

¼vu**l**ko f'kfoj tuojh 2010] vejd****d\%

f'k(kk dsfy, fodYi

vkfndky Isgh ekuo ijajk eaf'k{kk dh ckr gA; g taxy; qx Isgh gA f'k{kk dsckjseaekuo ppkZdjrsgh vk; k gA bl Øe eagekjsnsk eaoand f'k{kk dh ckr vk; hA nwljsnsk ea

ckbfcy d" f'k{kk ea ykus dh ckr qãA rhl js nsk ea dijku d" f'k{kk eaykusdh ckr qÃA , \$ sqh fofHkUu çdkj dh f'k{kk i jEi jk, a /kjrh ij LFkkfir gÃA ;g Øe pyr&pyrsvkt dsle; ea foKku f'k{kk dk | Hkh nskaeayad0; kihdj.kg pqdk g& foKku f'k{kk Isvi{kk Fkh fd bllslcd" rflr feyskh ysdu blls rflr feyk ugha

vHkh rd t" d(N Hkh f'k{kk eavk; k) ml ds bfod yib ds : i eae/; LFk n'ku dk Þpruk fodkl] eN/; f'k{kkß dk çLrko g& taxy; ox Isvkt rd vkneh tho pruk eaft; k gå ekuo us tho pruk eathrs qq] tho als vPNk thus ds Øe ea'kjhj I fo/kk I s I Ec f/kr I Hkh o Lrqaçkir dj yhd bl ea [kkuk&ihuk] di Mkj edkuj ; ku&okguj niji lipokj dh li Hkh olinga 'kkfey gå ; g I c g"us ds ckotm ekuo d" f'k(kk I s I rf("V ugha feyhA bldk eny dkj.k ; g g\$ekuo Kku voLFkk dh bdkbZg\$vk\$ mld the pruk dh f'k{kk I slrft'V fey ughal drhA bl fy, bfodfl r prukß dsv/; ; u d" f'k{kk eaykusdsfy, cLrko q& ekuo prukl no prukl fn0; pruk bfodfl r prukß q& bl rjg thơi ekuo pÑr ÑR; ß g" lơrk g**%** pÑr ÑR; ß g"usơk eryc gsekuo ftl ckr dsfy, Kku volfkk eamn; gwk gs og I kFkZd g"ukA

Poruk fodkl B I svk'k; gSekuo pruk eathusdsfy, fo'okl Lo; aeai ink g'ukA ekuo dsfy, ekuoRo gh LoRo ds: i eaigpkuus dh vko'; drk gå noko vkj fn0; ko JsBrj vkj J\$Bre q& ekuoRo Is J\$Brk dh 'k#vkr q& bl vk/kkj ij bl dsfy, ikjær g"us dh ckr vkrh gå

ekuoRo dk fØ; k Lo: i g\$ekuo ds l kFk U; k;] /ke/ l R; inold the ikuk ∨k\$ ekuoblkj çÑfr ds lkFk fu;e fu;æ.k] larqyu] inoid thikukA; fn, slsthuk cu ikrk gSr ge ifjokj

190@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr l økn

ea0; olfkk imbd thikrsgå ekuo pruk imbd ekuo lek/kkfur girk g\$vk\$ ifjokj eaPl ek/kku] l ef) B çekf.kr djus; "X; girk qå bl çdkj ekuo ds thus ea fo"kerk lekir g"rk qå fo"kerk l ekir g'us dk i gyk ennk gSþuj&ukjh eal ekurkÞA l e>nkjh d" gh uj&ukfj; "a ea l ekurk ds fcmq ds : i ea igpkuk tk I drk g&; fn bl fcnqd" ikuk g&r" ekuo pruk d" viukuk qh q"xkA ekuo psruk dsbl çLrko d" ysdj ge bl ?kj ds ckgj rd r igpp x, gjij; g lakj rd igpp x; k esbl ij vHkh fo'okl ughadjrk gA vc gekjh l Hkh dh ftEenkjh g\$; g çLrko laki ea tynh is tynh ds sigpA þtynhß blfy, vko'; d qSD; "fid /kjrh chekj q" pqdh qS çntk.k Nk x; k qS vijk/k cofùk c<+x;h a\$ viu&ijk;sdh nfij;k c<+x;h a\$

vkt dh fl.Fkfr eal Hkh nsk"ad" ; g prkouh g" pqdh gs fd bl rjg ge pyrsjgsr"/kjrh cpskk ught /kjrh d" cpkuk qSr" ekuo dk Hke eDr] vijk/k eDr vk5 viusijk; sdh nhokj"a I selpr g"uk vko'; d g& vf/kdk'k y"x /kjrh d" cpkusdsi{k eaga don y'x gh /kjrh d' u cpkus ds i {k eag xa /kjrh d' cpkusdsfy, ekuo pruk dscLrko d gjød 0; fDr dsikl ys tkus dh t#jr q&

foKku f'k{kk dsy"d0; kihdj.k Øe eal Hkh nsk"aeaf'k{kk l & Fkk, a L Fkkfir g" pøds gå bl çLrko d" f'k{kk l & Fkkvka ea igpokus dh vko'; drk g&

1/2 Vulko f'kfoj] vejd/d tuojh 2010%

ekuo pruk i wid I olekuo dk I (kh gksuk curk gs

ekuo dslek/kkfur g"usdsfy, mldk Kku l**i**lu g"uk vko'; d q& Kku q\$ vfLrRo d I qvfLrRo Lo: i eale> ikukA I qvfLrRo eathou d" I e>ukA I qvfLrRo eaekuoh; rki wkl

vkpj.k d" le>ukA ; g rhu ckr le> eavkrk g\$r" ÞKkuß gyvkA mldsigys Kku gyvk ughA

vfLrRo d'' I gvfLrRo Lo: i ea le>us dk eryc gS I gvfLrRo ea Þn"Vk in çfr"Bkß d'' i kukA

ekuo gh I gvfLrRo eav/;; u djrk gA v/;; u dk ç; "tu gh gSI gvfLrRo ean"Vk in çfr"Bk d" ikukA 0; kid vk§, d&, d oLrqdk I gvfLrRo gA; g pkj voLFkk ¼inkFkZ voLFkk] çk.k voLFkk] tho voLFkk vk§ Kku voLFkk½ rFkk pkj in ½çk.k in] Hkkar in] no in vk§ fn0; in½dsLo: i eaçxV gA; gh v/;; u dh oLrqgA

IgvfLrRo eagh thou Kku g&

I gvfLrRo eagh ekuoh; rkiwklvkpj.k Kku gå ekuoh; rkiwklvkpj.k Kku ds vk/kkj ij ekuo pruk dk irk pyrk gå I fip/kk I axg ds Kku ds vk/kkj ij ekuo pruk dk irk ugha pyrkA HkfDr fojfDr ds vk/kkj ij ekuo pruk dk irk ugha pyrkA

I gvfLrRo ea Kku g`usij gh irk pyk Þekuo p \mathbf{r} ukß dk Lo: i D; k g \mathbf{s}

ekuo pruk imod thus I s Þmidkjß djus dh fof/k vk x; hA midkj dk Lo: i Kku g¨us I s no pruk vk§ fn0; pruk dk irk pykA ekuo pruk I s igys midkj g¨rk ughag\$ pkgs dN Hkh dj yA

laxg l fo/kk fof/k l smidkj g"rk g\s; k 'k"k.k g"rk g\s. vkt ftud" l o"ijh fo\sku ekursg\s osmidkj dj jgsg\s; k 'k"k.k dj jgsg\s.

'k"k.k djuk g\$; k ughadjuk g\$, ; g iNrsg\$r" | Hkh

192@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr l nokn
ekuo adk ; gh mùkj feyrk g\$ Þughadjuk g\$\sharpis \text{g} \text{shift} \text{shift}

mùkj%; gh r" thou I gt g\$\foat thou eap'ktk dk pkgr\foat cuk g\psik g\$\foat thou I gt : i ea'ktk d" gh pkgrk g\$\foat thou I (kh g"uk pkgrk g\$\foat bl fy, ekuo I s, \foat k I dkjk\foat mnxkj fudyrk g\$\foat \foat \foat k I dkjk\foat eap'ktk d' g\$\foat k I dkjk\foat eap'ktk d' eap'ktk d'

mùkj% thou d'irk ughag\$ ij ,\$ k g\$ vHkh t'yx dgrsg\$ ge Þl (khß g\$; k Þn (khß g\$mud'irk gh ughag\$ l (k D; k g\$, vHkh rd døy l ønukvkadk Kku g\$ l ønuk, atc rd jkth jgrh g\$ rc rd vius d' Þl (khß eku yrsgå l ønuk, a tc jkth ughajgrh r' vius d' Þn (khß eku yrsgå tæy; æ ea Øÿ tho tkuoj als n (kh g'us dh ckr g'rh FkhA vkt vekuoh; rk l sn (kh g'us dh ckr g\$ ftl d' ge Þ'k"k. kß dg jgs gå l (kh g'us dh vi {kk eagh ekuo vkt rd n (kh g'rk vk; k gå

ç'u%l (kh g'us dh vi (kk ekuo eavk d) sx; h\

mùkj% lænukvka dh lhek ea thus ls ekuo d' l (k Hkkl rk g\$¼ k l (k t\$ k yxrk g½ ij og l (k g"rk ughag\$ l (k ds bl Hkkl ds V\vus ls ekuo n(kh g"rk g\$ hn\kk ughapkfg, ß; g ekuo d' irk pyrk g\$ ij þl (kß D; k g\$; g irk ughapyrkA þn\kk ughapkfg, ß bl ckr dk Kku ekuo d' tæy; ok lsgh g\$,\$ h fLFkfr ftl eaþn\kk ughag"ß ml d' ekuo usþl (kß

uke nsfn; kA bl rjg pl ([k pkfg, ß; g ckr ekuo dsidM+ea vk; hA pl ([kß uke idM+ea vk; kA ysdu pl ([ktß ds sg uk gs; g ekuo dsidM+ea ugha vk; kA ekuo dh; g fLFkfr taxy; qx ls vkt dsvR; k/kqud; qx rd cuh gq gs vR; k/kqud; qx ea ekuo us cgq 'k([kh ekjk, sk dj naxs os k dj naxs ij ml dk l ([kh g uk lkj cuk ugha

vc D; k fd; k tk, \ ; gh i wfoibkj dh fLFkfr gå

mlh Øe ea; g vu q ákku gyvk gå vu q ákku i noð irk pyk ekuo pyruk i noð lozekuo dk lozkh göuk curk gå

vHkh rd ekuo tho pruk eaft; k g\$\) tho als vPNk thus dk d'f'k'k fd; k g\$; g Hkh g\$\) ij bl Øe ea/kjrh chekj g" x; kA Hkfer ekuo }kjk taxy vk\$\] [kfut ds vuku\(\dag{a}\) krh; 'k"k.k I sgh /kjrh chekj g\(\dag{a}\) g\$\) /kjrh t" chekj g" x; h r" ekuo pruk d" viukuk ekuo dsfy, vfuok; \(lag{a}\) x; kA ekuo /kjrh d" rax djrsgh tk, r" /kjrh I \(dag{k}\) sk ekuo I e>\\$ /kjrh d" rax djuk can djs r" /kjrh dk viu&vki I \(dag{k}\) juk cuskA

ekuo pruk fof/k I sou vkj [kfut dsvujkr d le>k tk,] ft I I s_rq I rgyu jgus dh ckr curh gå _rq I rgyu i mid Hk¶rd oLryvkadk mRiknu djus I sÞI ef) ß vkrh gå blçdkj I ek/kku vkj I ef) i mid ekuo dk I ([k vkj 'kkfUr i mid thuk curk gå

¼nl Ecj 2009] vejd⅓d½

fujarj l (k i wad thuk

tho pruk eathuk ¾ ikp lonukvkadh lhek eathukA ikp lonukvka¼k(n] Li'k]: i] jl vkj xák½ ealsdÃ, sh lonuk gh ughag\$ftllslnk&lnk vPNk yxrk jgA blfy, tho pruk dh lhek eathuslsdà Þlæf"V fcmA gh ughagA

194@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

I rf"V pkfg, ; k ugha pkfg, \ ; g i iNus i j ; gh mùkj feyrk g\$ ppkfg, Aß

Kku food foKku , 1 k oLrqg) to Ink&Ink dsfy, gekjk LoRo go I drk gå Kku food foKku LoRo gousij gekjk fujrj l (k i nod thuk curk gå bl çdkj thus do þekuo pruks en thuk dgka bl rjg þlrfövs i noð ft; k tk l drk gå

bleafdld" vkifùk g" ldrh g\$.
fdldsÞi{kß eavk§ fdldsÞfoi{kß ea; g ckr g\$.

VfnlEcj 2009] vejdVd½

lek/kku] lef)

tkxfr imid gj ekuo ds thus dk Lo: i curk g\$Plek/kku] lef) BA

I ek/kku eaT; knk de dh xatkb'k ughaga I ek/kku T; knk de g'us ij]; k euekuh g'us ij I ekurk dk vk/kkj gh ugha curka I ek/kku ds fy, Kku gh ga Kku d' d''ā vk/kka: Quk fd; k ugha tk I drka I Hkh ea Kku Lohñr g'us ij] I c ea I ek/kku çekf.kr g''us ij gh ÞI ekurks dk vk/kkj curk ga

I ef) eaT; knk de dh xatkb'k ga n' ifjokj aeal ef) dh ek=k eaHkn g' I drk ga fdlh ifjokj d' de ek=k eal ef) dk vuttko g'rk ga I ef) dk vuttko g'rk ga I ef) dk vuttko g'uk vko'; d ga I ef) dh ek=k dk fu.k; ifjokj dh vko'; drk ds vuttkj ga I ef) ds fy, mRiknu vko'; d ga I ek/kku i nod I ef) Lohdkj gkuk gh I ekurk ga

¼nlEcj 2009] vejd⅓d½

lek/kku] lef) dk vuqdj.k

Lo; a ea fo'okl ughag\$r" nuljsij fo'okl djuk l EHko ughag\$\text{A} vkt ds cpfyr rjhds ls thus ls vkneh vgerk ds vk/kkj ij vdsyk g" x; k g\text{\$} tcfd okLrfod : i ea fu; fr fof/k ls vkneh lgvfLrRo ea g\text{\$}

 ς 'u% ekuo ds ekuo Is tMus dh fof/k D; k g'\

mùkj%igysge ÞJ\$Brkß dslkFk ttMrsgðifQj þlekurkß dslkFk ttMrsgða þ;g 0;fDr esgur djdsdtN ik;k gß ,s h J\$Brk dsvuæku dslkFk vki etplsttMsgä Kku ealekurk] fopkj ealekurk vký ç; "tu ealekurk bu rhu txg ealekurk vkusij lekurk dslkFk thuk cu tkrk gå lekurk inoð 0; oLFkk eathus dsn fcUnqigpkus 1/4½ vehjh&xjhch ealekurk ekuo dsbl rjg 0; oLFkk eathus dsfy, mldk þle>nkjß gük vko'; d g\$;g eðusLohdkjk gå le>nkjh dsigysvkneh dk 0; oLFkk eathuk cuxk ughða

 $\varsigma'u\%le>nkj$ g"usrd D; k fd; k tk, \

mùkj% le>nkj g¨us rd le>nkj 0; fDr dk vuplj.k fd; k tk ldrk gå, d 0; fDr vxj le>nkj g¨rk gå r¨ og då y x¨ad¨ Lohdkj g¨rk gå blds lkFk; g Hkh gå vu‡ko'khy 0; fDr fdlh u fdlh d¨ Lohdkj g¨rk gh gå fd Þ; g JåB 0; fDr gåß JåB 0; fDr dk 0; fDrRo Hkh Lohdkj g¨rk gå blfy, vuplj.k dh l EHkkouk curh gå ftld¨ çek.k ds: i eaLohdkjrs gå mldk vuplj.k dj ldrsgå le>nkj 0; fDr d¨ çek.k: i eaLohdkjus dh xokgh mldk vuplj.k djus eagå

ç'u%v/; ; u dky ea% e>nkj g`usrd%ckdh y`x`ads I kFk I czák`a eaD; k fd; k tk, \

196@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

mùkj%f'k"Vrk dk fuokgA e&Hkh I e>nkj ughagųvk gjų vki Hkh I e>nkj ughagų g&mI fLFkfr eaf'k"Vrk dk fuokg g" I drk g&n" ea I s, d 0; fDr I e>nkj g"rk g\\$ r" v/; ; u vk\\$ vuqdj.k dh I EHkkouk curh g&n n"u"a ds I e>nkj g"us ij I ekurk i no 2d 0; oLFkk ea thus dh ckr curh g&n

ç'u%vkidh fdl ckr dk vuqdj.k dja

mùkj%lek/kku]lef) i obd thus dkA vkj fdl ckr dk vuqdj.kdj"xi\lek/kku]lef) i obd thuk vuqdj.k;"X; gi\lambda

I k{kkRdkj c"/k dsfy, fujrj ç; Ru djusdh vko'; drk gå, , si sç; Ru djrsgq gekjh fnup; kZ Hkh ml ds vurphy g"uk vko'; d gå vius Þdjuß dk; fn vius Þl "puß I sfoj"/kkHkkl jgrk g\$r" I k{kkRdkj c"/k ughag"rkA i um/ge 'kjhj enyd fof/k ea gh jg tkrs gå vkosk ds I kFk v/; ; u ughag"rkA vkosk v/; ; u dsfy, vMpu gå

igysjkLrk Bhd g"xk] rHkh r" xE; LFkyh rd igppak!
jkLrsij py dj gh xE; LFkyh rd igppk tk I drk gå jkLrs
ij ge pya ugha vkj gea xE; LFkyh fey tk,], ik dj s g"\
bl dsfy, gea; g tkpusdh t+ jr g\$D; k gekjk þdjukß gekjs
xE; LFkyh rd igppusdsfy, voj"/k r" iånk ughadj jgk gå
ge tj k I "prsgå oj k djaHkh] oj k dgaHkh] oj s Qy ifj.kke"
d" ik, a Hkh] oj k çekf.kr Hkh dja; gh þxE; LFkyhß gå

ts sge bfu; eß dk v/; ; u dj jgsg&vks gekjk vkpj.k fu; e dsfoijhr g" r" bl eavrfoj "/k g" x; kA bl vrfoj "/k ds l kFk fu; e dk l k{kkRdkj ughag "rkA v/; ; u ds l kFk bLo; adk 'k "/ks pyrk jgrk g\$ e\$ t" l e> jgk g\$ D; k e\$ ml ds vuq i th jgk g\$ bl d" ijk djusdsfy, gh bvuqlj.k fof/ks g\$

v/;;u,d Þfuf'pr I k/kukß gå v/;;u #ih I k/kuk ds I kFk ÞI ek/kku] I ef)ß ds çk:i dk vuqdj.k fd;k tk I drk gå;g vkn'kökn ds çLrko I s fHklu gå ftl ea I k/kuk ds I kFk I keus d'Ã çk:i jgrk ughagå vkn'köknh I k/kuk ea vuqdj.k djus dh d'Ã 0; oLFkk ughagå Hk¶rdokn ea I k/kuk dk d'Ã eryc gh ughagå

Hk@rdokn eamiyfC/k; k xE; LFkyh ds: i ea; a= ga ; a= d" [kjhn" vks] ç; "x dj" bruk gh ga

Mil rEcj 2009] vejdNd%

v/;; u dsfy, /; ku nsuk g"rk gS

v/;; u ds fy, /; ku nsuk g"rk g\$\text{\$\exititt{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\}\exi\\$}\exitint{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\tex

ge; fn Lohdkjsjgrsg&fd gekjsikl igyslsgh d\n\
Ple>B g\$vk\s\ ml Ple>B dsvk/kkj ij ged d\n pkfg,] rhljs
bl Ple>B lsge&d\n djuk g\$r og bl fodYikRed çLrko
dsLohdkj g useack/kd g rk g\n bu rhu aij fu kk yxkrsg\n; k
bllgaudkj n\ssg\n r bl çLrko dsv/;; u dsfy, /; ku yxrk
g\n ; g Pvo\k\s d vo\k Lohdkjus dh ckr g\n ; g Pfu kk\s d
fu kk Lohdkjus dh ckr g\n bl rjg vo\k ij fu kk yxkus ij
gekjk eu Po\k\s dsv/;; u dsfy, r\n kj g tkrk g\n vo\k ij
fu kk ds l kFk vi uh \tilde{A}ekunkjh d yxkus dh vko'; drk g\n

 $\varsigma'u\%v/;;u$ dky eaeu vk $\mathfrak g$ of Rr dh D; k fLFkfr g"rh g\$

mùkj%v/;; u Isvullko dh I EHkkouk mn; g¨ tkrh gå ftllseu vkj ofùk eaigysmRlkg] fQj mRlo! 198@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ç'u%v/;; u dky eaviuh i \mathfrak{w} Z Lefr; "adh D; k fLFkfr jgrh g\$

mùkj% i w Z Lefr; k; çk Fk fedrk ea uhpsjgrsg 🛭 🖈

 $\varsigma'u\%D;k/;ku dsfy, t"ijEijk xr vH;kl fof/k;kj crkà x;h gå mulsv/;;u ead à enn feyrh gå$

mùkj% \vee /; ; u gh \vee H; kI gå \vee K¡[ka en yak dä /; ku nak ugha gå ijEijk xr \vee H; kI fof/k; adk e/; LFk n'klu ds \vee /; ; u Is dä yak&nak ugha gå

¼I rEcj 2009] vejd₩d½

v/;; u fof/k

Hkfer volfkk eadYiuk'khyrk vk'kk] fopkj vkj bPNk dh
bvli"V xfrß gå gj ekuo ea çñfr çnùk fof/k Is
dYiuk'khyrk gå viuh dYiuk'khyrk dk ç; "x djus
dk gj 0; fDr dsikl vf/kdkj gå bl dYiuk'khyrk dk
ç; "tu g\$rnkdkj ræni fof/k Isvunko çfr"Bk d" ikuka
dYiuk'khyrk InKkuh; rk ea xqkkred ifjorlu g"us ds
fy, cht]: i gå dYiuk'khyrk gh xqkkred ifjorlu
inold vunko çek.k Inilu g"rh gå þgj ekuo dsikl
dYiuk'khyrk gåß; fn; g fu.kt, ugha fudyrk g\$r"
ekuo d" v/;; u djkusdk d"å jklrk gh ughagå

ç'u%Þrnkdkj ræiiß I s D; k vk'k; g\$.

mùkj%Þrnß 'kCn I Ppkà d' báxr djrk gå I Ppkà ds Lo: i eadYiuk'khyrk g' tkuk gh ^rnkdkj ræii* gå vullko çek.k thou Lo: i ealekfgr g' tkuk rnkdkj ræii gå; g v/;; u fof/k I s g''rk gå

1/21/2 v/; ; u fof/k I s Øe'k% tkxfr ds fy, PI Ppkb; "a dk

I k{kkRdkjß g"rk g\$\mathbb{A} I k{kkRdkj vk'kk fopkj bPNk dh bLi"V xfrß g\$\mathbb{A} I k{kkRdkj Øe eatho pruk I sNivusdh LohÑfr vk\$\mathbb{G} ekuo pruk d" i kusdh LohÑfr n"u"ajgrk g\$\mathbb{A} v/;; u fof/k eaØe I sokLrfodrk, aI k{kkRdkj g" dj c"/k g"rh g\$\mathbb{A} i gys I gvfLrRo I k{kkRdkj g" uk} fQ\mathbb{J} I gvfLrRo ea fodkI Øe] fodkI] tkxfr Øe vk\$\mathbb{G} tkxfr I k{kkRdkj g" uj c"/k g" ukA c"/k i wkZ g" us ds QyLo: i vkRek ea vutko g" rk q\$\mathbb{A}

: i] xqk] LoHkko vk§ /keZdk | k{kkRdkj g"rk g\$\ bl eals LoHkko vk§ /keZdk c"/k g"rk g\$\ c"/k iwkZg"usij /keZdk vutko g"rk g\$\ bl rjg \ l f{klr}\ g" dj vutko g"rk g\$\

ç'u%eq>sfdI h okLrfodrk dk l k{kkRdkj gqvk g\$; k ugha bl dk eq>sdc irk pyxk\

mùkj%Lo; a ds çofùk; ka ij Li"V vutko ds ckn ghirk pysk mll sigysirk ugha pyrkA vutko ds ckn Lo; a d çekf.kr djikrsgår eryc lk{kkRdkj gtyk g} ughar ugha gtykA

Vullko dhjkskuh eav/;; u girk gå v/;; u fof/k ea hvullko dhjkskuhß v/;; u djkusokysdsikl jgrk gå x# dhçj.kk gh vullko dhjkskuh gå hx#ß dk eryc gh g\$v/;; u djkusokykA bftKkl kß v/;; u djusokys ½f'k"; ½ dsikl jgrk gå f'k"; bvullko dhjkskuhß ij fo'okl djrk gå bldk eryc f'k"; x# ds vullko lilu gius ij fo'okl djrk gå v/;; u djusokyk vullko dhjkskuh eadYiuk'khyrk dsç; "x lsokLrfodrkvka di igpkurk gå v/;; u djusokyk çHkkfor girk gå

200@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

v/; ; u djkus okyk çHkkfor djrk g\$\lambda v/; ; u djkus okyk ½vutko enyd fof/k l ½ fparu inozd v/; ; u djkrk g\$\lambda v/; ; u djus okyk ½vutkoxkeh fof/k l ½ l k{kkRdkj djrk g\$\lambda v/; ; u invkz g"us ds ckn v/; ; u djus okys vk\$\lambda v/; ; u djkus okys eal ekurk g" tkrh g\$\lambda

v/;; u 0; fDr e) 1 s ds fy, g rs gq Hkh 0; fDrokfnrk ughags e u g uk v/;; u ughags v/;; u tkxr 0; fDr ds 1 kFk P1 kFkd 1 okns i odd g rk gs

M4½ PI fi(kirß g" dj vutko g"rk g\$\lambda t" \pholrr\bar{r}\bar{g} dj \Q\forall yrk g\$\lambda vutko i no\d d\forall d\forall iuk'khyrk vutko enyd g" gh tkrh g\$\lambda bi dsvk/kkj ij vutko dk folrkj g" tkrk g\$\lambda vutko encht : i cuus dsckn og I o\forall n'sk vk\bar{g} I o\forall dky enthou dscekf.kr g"us dk L="r cu tkrk g\$\lambda bi rjg \text{Pvutko dh jk\bar{s}\kut\bar{g} engj ckr d" Li"V djus dk vf/kdkj cu tkrk g\$\lambda

I gvfLrRo ea0; kid Lo: i eal ùkk vkj pkj volfkkvka ds l kfk ds Lo: i eaçÑfr l ekfgr gå pkj avolfkkvka ds l kfk ekuo l gvfLrRo d' ds sçekf.kr dj} bl dsfy, ekuo d' þvuðkoß dh t+ jr vk; hA ughar vuðko dh t+ jr gh ughafkhA l gvfLrRo eaçekf.kr g'usdsfy, gh ged vuðko dh vko'; drk gå vuðko flfkfr eaþl #ß gj thus eaþ0; k[; kß gå

ç'u%vki dgrsg&Ple> dsdj"AB ge tc bl çLrko d" Ple>uB dsØe eag\$ ml ngku viusPdjuB dk D; k fd; k tk, \

mùkj% vullko dsfy, le>uk gå vullko dsckn þle> dsdjukß gh g"rk gå þle>uß dh vfllre&ckr vullko eagå vutko Isde nke eafdIh Hkh enpaseal arf'V ughagirk u fdIh IEcl/k et u et; aet u ysu&nsu et rc rd tdjuß dsfy, crk; k gSvundj.kA vius thus dsik#i eavundj.k fof/k Isvki ifjoru dj I drsg& t\$ se&I ek/kku] I ef) inout thrk gA vki mI di vundj.k dj I drsg&; fn ,\$ k dj i krsg& ri vius fy, dkQh I gMy; r gi x; hA gj fnu vius okrkoj.k ea dfe; adsçfr 'kfeink gius dsLFkku ij vkxsvutko dsfy, ge ç; Ru dj I drsg&, \$ k vundj.k v/; ; u dsfy, I gk; d g& %I rEcj 2009] vejd&/d%

tho pruk eatc I k<ppkj fØ; k dh I hek eaekuo thrk g\$ r" mI s yxrk jgrk g\$ b; g i yik ughag&B b; g i yik ughag&B b; g i yik ughag&B ; g Lo; aeaihMk ds: i eaçji.kk i kusdk vf/kdkj g& bI Þi hMkB d" vUr%çji.kk dg I drsg& vulko I i Uu 0; fDr ds I a "x ea vkusij ckg; &çji.kk I s Þi wkirk dh vi {kkB cu tkrh g& v/; ; u djusokys vk\$ v/; ; u djkusokys ds I a "x i noid ; g Þvi {kkB curh g& v/; ; u djkusokyk v/; ; u djusokys ds fy, i wkirk dsfy, þçji.kk L="rß g"rk g& Þi wkirk g\$fØ; k i wkirk vk§ vkpj.k i wkirk

v/; ; u djus okyk viuh dYiuk'khyrk ds ç; "x Is vullko enyd fof/k Is v/; ; u djkus okys dh çj.kk Is IR; d" igpkuus dk ç; kI djrk gk

bl çLrko d" viuk LoRo cukus dsfy, dYiuk'khyrk d" ç; "tu dsl kFk yxkuk iM+k gA dYiuk lsokLrfodrk ea tkus dsfy, ; fn ç; Ru g"rk gSr" v/; ; u dsfy, çollk g"uk g"rk gA v/; ; u dsfy, çollk d" fØ; kUo; u djuslsl k{kkRdkj g"rk gA vk'kk fopkj bPNk dh Li"V xfr l k{kkRdkj gA; g v/; ; uind gh g"rk gA l k{kkRdkj ds vk/kkj ij vulko dh l EHkkouk curh gA vulko dsckn çek.kA

202@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

dYiuk'khyrk gh vullko çek.k ea ifjofr*i*r g''rh gâl dYiuk ea vullko çek.k lekrk ugha gâl v/;;ui noid dYiuk vullko çek.k ea ifjofr*i*r g'' tkrh gâl bl dk uke g\$pxqkkRed ifjor*i*ußA; gh dYiuk'khyrk dk rflr fcUnqgâl

ekuo ea dYiuk'khyrk I e>us ds fy, L=ks gS

dYiuk'khyrk dsvk/kkj ij gh ge le>rsg& vHkh rd ekuo dsbfrgkl e); k miyC/k ok&e; eadYiuk'khyrk d" le>usdsL="rds: i eaughaigpkuk x; kA e/; LFk n'ku dsçLrko }kjk gh dYiuk'khyrk dsL="rdh igpku djkusdh d"f'k'k 'kq gwkA loZekuo dsikl dYiuk'khyrk g); ftllsog le> ldrk g&

ç'u% vFkkir~ Þejß ikl og dYiuk'khyrk gß ftllse&vfLrRo d" le> ldrk gåk

mùkj% doy vkidsikl ghugh) don pusgh y x adsikl ghugha blozekuoß dsikl dYiuk'khyrk gå vkidsvkj gekjsikl, ih d arkdrugha gå ftllsle> geeagh jgå gelsckgj ugha tk, A nvijsdsikl tk, ghugha vHkh vR; k/kljud lakj dslkFk; ghijškkuh gå vR; k/kljud i < kå 0; fDrokfnrk d c < krh gå beågh yk; d gjv ckdh lcccdkj gå å tcfd IPpkå; g gå I Eiwk vR; k/kljud lakj tho pruk eath jgk gå þl Eiwk vR; k/kljud lakj tho pruk eath jgk gå bl fu.k; ij ged igpuk i Mækk

I oZ ekuo dsikI dYiuk'khyrk Þfu; fr çnÙkß fof/k I s g\$A ekuo us viuh bl dYiuk'khyrk vk\$ deLorærk d¨ Þcuk; kß g¨]; k Þi\$nk fd; kß g¨, ¶ k ughag\$A I gvfLrRo fuR; çxVu'khy g¨usI sekuo eædYiuk'khyrk vk\$ deLorærk fu; fr çnÙk g\$A Kku voLFkk }kjk Lo; a d¨ çekf.kr djus ds fy, dYiuk'khyrk vkj deLorærk vko'; d gå dYiuk'khyrk ds ç; "x Isge IPpkà dsIkFk rnkdkj ræwi g" dj çekf.kr djrs gå dYiuk'khyrk vkj deLorærk dsç; "x Isgh ekuo IPpkÃ dk v/;; u dj Idrk gå IPpkà d" çekf.kr dj Idrk gå

Hkfer volfkk en dYiuk'khyrk vk'kk fopkj bPNk dh vLi"V xfr gå Hkfer volfkk ¾ tho prukA dYiuk'khyrk ds ç; "x Isge þKkuß rd igprsgå dYiuk'khyrk ds vk/kkj ij gh ge Kkuktlu djrsgå Kkuktlu djuk ¾ 'kCn dsvfklds: i en t" olrqbáxr gå ml vfklengekjh dYiuk dk rnkdkj g"ukA Kku d" ge rnkdkj ræni fof/k Isvutko djrsgå dYiuk'khyrk inold t" ge rnkdkj gq ml d" þl k{kkkdkjß dgrsgå vutko g"usij] ikjær g"usij ræni g" x, A ræni g"uk ¾ vutko dk çekf.kr g"ukA; gh ekuo dk, \$0; 2 gå

vulko vkrek eagirk ga vulko dsQyLo: i ijik thou vulko earnkdkj gi tkrk ga QyLo: i vulko thuseaçekf.kr girk ga ejsthou ea; gh gi jgk ga gj ifjfLFkfr eavulko di çekf.kr djusdh çfØ; k ejsthou eapy jgh ga ep eavulko l Eillurk v(k; : i eaj [kk ga , s sgh gj 0; fDr vulko l illu gi tk, A vulko gh Kku l ef) dk vflre Lo: i ga l e>nkjh dh ifjiwkrk vulko eagh girk gst pn"Vk inß ga vulko to thuseavkrk gsml sgh þtkxfrß dgk ga tkxfr gh vulko dk çek.k ga

vuljko enyd fof/k I sgh dYiuk'khyrk dk ç; "tu fl) g"rk gå dYiuk'khyrk to 'kjhj enyd fof/k I sn¶Mfk g\$r" og vk'kk fopkj bPNk rd gh I hfer jgrk gå bl fy, ÞvLi"Vß jgrk gå vHkh ekuo tkfr Hkeo'k vLi"V gå vLi"Vrk ekuo d" Lohdkj ughag"rkA Li"Vrk gh Lohdkj g"rk gå Li"V g"usdsfy, v/; ; u djkrsgå vuljko I ilu 0; fDr vuljko enyd fof/k I st"

204@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

fpiru fp=.k fopkj dk; ldjrk gSog v/; ; u djusokysdsfy, Þçj.kkß g"rh g\$\text{N} vutko enyd fof/k I sgh thou enfpiru I fØ; g"rk g\$\text{N}

v/;; u fof/k Is thou dh nl "a fØ; k, a fØ; k'khy g" I drh gå; g ÞI EHkkoukß curk gå v/;; u i jik g "us i j nl "a fØ; kvkadsfØ; k'khy g "us dh fu jarjrk cu tkrh gå nl "afØ; k, a fØ; k'khy g "I dus dh ÞI EHkkoukß cuus ds vk/kkj i j ekuo ea t "[khc; kj curh gå os vius vki Is Li "V g "rh gå bl ÞI EHkkoukß Isigyst "Ik<spkj fØ; k ea?kuhHkur jgrs Fksml Isr "Niv tkrs gå

VHkh I Eiwkl f'k{kk xnnh] jkT; xnnh vkg /kel xnnh I k<\$ pkj fØ; kvkaea?kuhHkur gå ekuo viusbfrgkl eaplo foodß I s tho als vPNk thus dsfy, 'k /k vul akku djrk gh jgkA tho a I s JsB thus dh I EHkkouk Lo; a ea mn; djus dsfy, gh; g v/;; u gå v/;; u iwkl g usij] vulko enyd fof/k I s tho als vPNk ekuo pruk fof/k I s çekf.kr djuk cu tkrk gå

I Ppkb; ki t\$ &t\$ s I k{kkRdkj g us yxrh g vullko g us dh PI EHkkoukß mn; g tkrh g i i gys d Yi uk'khyrk i lod I k{kkRdkj g xk; g I EHkkouk mn; g rh g i fQ i I k{kkRdkj i lod vullko g xk og ki rd dh I EHkkouk mn; g rh g i vullko g us ds ckn çek.k Lo; a LQ r Z g rk g i vk m l dh fuj r j rk g rh g i

I k{kkRdkj Øfed: i I sgirk gå i jik I gvfLrRo I k{kkRdkj gius i j og i wkł girk gå I gvfLrRo eagh fodkl Øe] fodkl] tkxfr Øe vkj tkxfr I k{kkRdkj giukA; g I c; fn I k{kkRdkj gii x, rii rRdky vuljko girk gå e/; LFk n'klu dk tii jik okle; fy[kk gå ml dk vk'k; ; k ç; itu bruk gh gå

¼I rEcj 2009] vejd₩d½

le>uk vkj dk; ldjuk

PI e>ukß vkg Pdk; Idjukß; sn" Hkkx gå Pdk; Idjuß ds i {k ea tho tkuoj dn 'kCn"ad" Lohdkjrsgåfdarqosmu 'kCn"adsvFkId" PI e>rß ughagå tssdn tkuoj ad"; g crkusij]; gk; tkuk g\$osogk; pysHkh tkrsgå Idl ea tkuoj alsukp dm djkrsgh gå ysdu tkuoj ad" vki PlgvfLrRoß Ie>kvks vkg os Ie> tk, j, sk g"rk ughagå vki tkuoj ad" Pthouß Ie>kvks vkg os Ie> tk, j, sk g"rk ughagå vki tkuoj ad" Pthouß Ie>kvks vkg os Ie> tk, j, sk g"rk ughagå vki tkuoj ad" Pthouß Ie>kvks vkg os ekuoh; rki wkz vkpj.k djus yxå, sk g"rk ughagå

'kîn Isbaxr vFkZd" ekuo gh Ie>rk gå 'kîn dsvFkZ eal gvfLrRo okLrfodrk ds: i eabaxr g"rk gå ftId" ekuo gh Ie>rk gå

vc ged"; g fu.k; ysuk g\$ged" tho&tkuoj"at\$s Pdk; Idju8 dh I hek eathuk g\$; k PI e>8 dh I hek eathuk g\$.

le> dj ekuo lek/kku] lef)] vHk; vk§ lgvfLrRo inold th ikrk g\$ le> dsçekf.kr g"usdh; gh txg g\$ vk§ dgha Hkh ugha

le>sglir", sthik; axa ughale>sglir", sthughaik; axa

¼I rEcj 2009] vejd⅓d½

lakn dk mnns; vkj e;khk

ç'u% vki ds l kFk l økn dk mnns; D; k g"xk vkj bl l økn dh e; khk D; k g"xh\

206@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

mùkj% løkn dk mnns; r; igys gʻuk vko'; d g λ fdl ç; 'tu dsfy, ge løkn dj λ

gekjs løkn dk mnns; jgxk ÞekuoRo d" i gpkuuk \lor kyekuoh; rk dk ly{k.k g"ukAß

bl mnns; dsvrxir ge lek/kku lef) i mid thus ds
fy, lokn djæk bl mnns; ds vrxir ge fu; e fu; æ.k]
lrgvu] i mid thus ds v Fki eal okn djæk vkj v kxsbl mnns;
dsvrxir ge çci) rkj çkkrk v kj çkki ùkk dsckjseal okn djæk;
; sl kkh enns v y x & v y x V qd M s u gha gja bl mnns; ds kkx gå

; g lookn djrsgq ge bl ckr d" Hkh vkefi=r djrsgh jgak} t"; g crk; s; fn foxr ea ekuoRo dk igpku gayk g"] ; fn foxr ea ekuoh; rk dk laj{k.k gayk g"A gj ifjfLFkfr] gj lookn] gj l Eeysu ea; g fueæ.k jgskA bl d" ge HknyaksughA

gekjsfgl kc l $\}$ foxr dh l eh{kk g\$foxr eau r" ekuoRo d" igpkuk x; k] u gh ekuoh; rk dk l j{k.k g ψ kA u fdl h n\$k ea u fdl h dky ea

ekuoRo d" igpkuuk ¾ ekuo dk v/;;uA

ekuoh; rk dk l_{j} {k.k $\frac{3}{4}$ ekuoh; rki wkl vkpj.k $\frac{1}{2}$ elk; lpfj=lulrdrlkldk çek.kldj.kl

v/;; u djkus okyk çekf.kr g); g Lohdkj g"us I s gh I økn dh e; khk g)

¼I rEcj 2009] vejd₩d½

IKE; Åtklvkj dk; lÅtkl

I kE; ÅtkI vk \mathbf{j} dk; I ÅtkI dk v/; ; u tM+çÑfr ds I UnHkI eag

I kE; Åtk I Ei lurk o'k i jek.kay a ea plącdh; cy I Ei lurk gå plącdh; cy I Ei lurk o'k i jek.kay a ea fø; k'khyrk gå fø; k'khyrk o'k ¼tM½ bdkb; a ea dk; l Åtk dk çdk'ku gå t"/ofu] rki vkå fo | r ds: i ea g"rh gå I kE; Åtk ; Fkkor jgrh gå I kE; Åtk dk 0; ; ughag rka dk; l Åtk dk 0; ; g"rk gå tM+ç Ñfr ea t" dk; l Åtk çxv g"rh gå mI d" ekuo vi us m | e I s?kvk vkå c<k I drk gå vkå mI d" vi us mRi knu dk; l dsfy, ç; "x ea yk I drk gå; g ekuo vH; kI i måd fI) dj pak gå

¼I rEcj 2009] vejd⅓d½

vullkoenyd fof/k Isçek.k] vullkoxkeh fof/k Isv/;;u

ekuo ijEijk eal myj foxr Isle>nkjh I ailu güus dk I; kl cuk gh jgk gå gj ih<h eafdlh vk; qrd ekuo Ie>us ds i{k ea T; knk Is T; knk ç; Ru'khy jguk ik; k tkrk gå; Sou volFkk rd gh Ie>nkjh dk I; kl Iokt/kd 0; fDr; "a ea jguk ik; k tkrk gå Iokt/kd ekuo I rku "a ea; Sou volFkk ½yxHkx 18 o"k½ rd fd Ih fu"d"kZ ea vkus dk 'k#vkr g" tkrk gå 18 o"kZ rd Iokt/kd 0; fDr vius d" Ie>nkj eku gh yrs gå

f'k{kk dk ç; "tu fi Nyh i h<h dk vxyh i h<h d" bl e>nkjiß çokfgr djuk g\$\lambda vHkh rd dsf'k{kk Øe ea bHk; \$\lambda vK\lambda bçy Hku\$ dks gh l e>nkjih ekurs gq n{kk tkrk g\$\lambda foxr dk xE; LFkyh Hk; vk\lambda çy"Hku gh jgk g\$\lambda bl ea Hk; n\lambda j"a dsfy, ç; "x djuk vk\lambda çy"Hku ds fy, Lo; a r\lambda kj jguk l ekfgr jgrk g\$\lambda bl eu ekuh dk f\lambda; k: i n\lambda sdseny ea ekuo ea ç\lambda fof/k l s çko/kkfur dYi uk'khyrk vk\lambda deLor\(\text{a} r k \) gh jgk\lambda

tho psruk eaekuo dk xE; LFkyh PHk; ß vkj Þçy Hkuß ds: i eaçHkkfor giuk gh jgrk gå bl eals PHk; ß i noði nul ji a

208@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

d" ihfMr djusdsØe eaekuo ijEijk eaeuekuh 0; oLFkk curh x; hA; g euekuh 0; oLFkk viu&ijk; sdh nhokj ads vk/kkj ij T; knk Is T; knk Li"V gAA Þijk; kB dgykus oky ads I kFk I okt/kd vijk/k djus dh; "tuk djuk vk§ ÞviukB dgykus oky ads I kFk I); wre vijk/k djus dh; "tuk djuk vk§ T; knk IsT; knk çy"HkkukRed çHkko jgrk gA bI <a l stho pruk ea ge ekuo viu&ijk; sds I kFk gh jgrs gA

tho psruk fof/k Is; g r; ughag ikrk Icd viuk dssekuk tk,! tho psruk fof/k Isvkpj.k ealcd viuk ekuuk r; g rk ughag tho psruk fof/k Isl fo/kku bld r; ughadjikrk tho psruk fof/k Isf k{kk eaviu&ijk; sdh nhokj a Isef [pr]; k Icd viuk ekuus dh I # 0; k[; k Li" V ughag ikrh bu I Hkh çHkko adspyrsvijk/k vk vijk/k dk; Øe ads I kFk I ger g dj pyuk ekuo dh foo'krk cu tkrh g a

ekuo tkfr eagj uj&ukjh çdkjkrj Is'ktk pkgrk g\$\ eu%LoLFkrk pkgrk g\$\ I ([k] 'kkfUr pkgrk g\$\yscale foo'krko'k gh I EiwkZ vLohÑr dk; Øe"ad" dj nrk g\$\, ; g I o\(\frac{1}{3}\)k.k ekuo ekufl drk eapl ek/kkuß d" çLr\(\frac{1}{3}\) djus dsfy, vk/kkj fcUnqg\$\, or\(\frac{1}{3}\)ku eaik; h tkusokyh I Hkh I eL; kvkadk I ek/kku I \(\frac{1}{3}\) ds: i eappruk fodkI e\(\frac{1}{3}\); f'k{kkß d" çLrkfor fd; k x; k g\$\(\frac{1}{3}\)

vullkoenyd fof/k I sekuoh; rki wk $\mathbb{Z} \vee \text{kpj.k PeN}'$; ß] Ppfj=ß $\mathbb{Z} \vee \mathbb{Z} \vee \mathbb{Z} \vee \mathbb{Z} = \mathbb{Z} \times \mathbb{Z$

eN; dk rkRi; ZgSI calkad Pç; "tu B dsvFkZeaigpkuukA ç; "tu a ds vk/kkj ij l calkad igpkuus I sç; "tu vi (kk ea PI EcU/k fuokg fujarjrkß fufgr jgrk gh gsA l EcU/k fuokg fujarjrk Lo; a Þfo'okl ß dk | "rd g"rk gsA bl rjg fo'okl I Hkh I czák a ea I kE; : i ea çxV görk gå tå sekrk&firk vkj I zrku ds I EcU/k ea ç; "tu Þi ""k.k vkj I zj {k.kß gå bl ç; "tu ds vFkZ ea to I EcU/k fuokå dh fujzrjrk curh gå r fo'okl I fgr eerk] okkl Y; vkj ÑrKrk en/; çekf.kr görsgå bl çdkj I Hkh I czák a d ç; "tu a ds vFkZ ea i gpkuus ij mu I czák a dh fuokå fujzrjrk göuk] en/; kzdu göuk vkj mHk; rìr göuk LokHkkfod götkrk gå

 $pfj=: i \ eaekuoh; \ rki \ wk\ lo \ /ku] \ Lo \ ukjh \ vk\ j \ n; \ ki \ wk\ lo \ dk; \ lo; \ ogkj \ ; \ g \ ekuo \ pruk \ fof/k \ logh \ çekf.kr \ g``uk \ ik; k \ tkrk \ g\ k$

usrdrk gj uj&ukjh }kjk viusru] eu] /ku #ih vFkld" igpkuus dh vko'; drk gå vFkldk I nij; "x djuk vksjlj{kk djuk gh usrdrk gå usrdrk /keluhr vksjjkT; uhr ds vFklesck; "ftr g"rh gå

I gvfLrRo Lo: ih vfLrRo enekuo ds Kku voLFkk dh bdkà g¨usdsdkj.k ekuo en ek/kku] l ef) vHk; vkj l gvfLrRo inold thus dh vi{kk l nk&l nk l s gå ekuo pruk fof/k l s ekuoh; rkiwklvkpj.k inold; g vi{kk injh g¨ tkrh gå

vullko enyd fof/k I s gh ekuo ekuo pruk d" 0; Dr djrk g) rFkk vullkoxkeh fof/k I s v/; ; u djrk g) vullko thou eal i Uu g"uk i k; k tkrk g) tho pruk bfoo'krkß ds: i ea ekuo i jEi jk ea Li "V gnyk g)

tho volFkk eatho psruk odkkutkakh; fof/k I spkj fo"k; "a %vkgkj] fuæk] Hk;] e\$k\pu\% dh I hek ea0; olFkk g"uk ns[kk x; kA gj tho 'kjhj I Eiwkirk ds I kFk Ro I fgr 0; olFkk vk\$ I exz0; olFkk ea Hkkxhnkjh djrk g\$A odkkutkakh; rk dk I Eiwki : i brus ea gh fufgr g\pu\kA

210@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ekuo oʻakkutikaxh; rk dh I hek ea I hfer ugha gʻik; k D; "ad dYiuk'khyrk vk" deLorærk ekuo dʻfu; fr çnùk ojnku jgkA ekuo dʻoʻakkutikaxh; rk I s NhV dj fdI vk/kkj ij ijEijk ds: i ea oʻlkfor gʻuk gS; g tho pruk fof/k I sfuf'pr ugha gʻikrkA ekuo pruk fof/k I sekuo fdI çdkj ijEijk ds : i ea oʻlkfor gʻuk gS; g fu'p; u gʻrk gS

210ha I nh rd ekuo tkfr tho psruk I sijih rjg çHkkfor jgk gå vc ekuo psruk I gt oliko dsçfr I e>nkjh fodfl r djusvkj çekf.kr djusdk dk; De 'kq g" pqdk gå bl sgj 0; fDr] gj ifjokj vkj I Hkh I eqnk; v/; ; u dj I drs gå vkj çekf.kr dj I drs gå

vullko enyd fof/k I sçek.k çLrır gük ghekuo pıruk dk rkRi; I gå 'kjhj enyd fof/k I s vFkok tho pıruk fof/k I s thou dh I k<spkj fø; k, a fø; kflor jgrh gå 'ksk I k<si kp fø; k, a I ir jgrh gå ekuo pıruk fof/k I s thusdsfy, i jih 10 fø; kvka dk çdk'ku vko'; d gë tkrk gå bl s Hkyh çdkj I s vullko fd; k x; k gå

I gvfLrko fuk; orèku gå I gvfLrko fuk; çHkkoh gå vkj I gvfLrko gh ije I k; gå tc; srhu ennsijih rjg Li"V g" tkrsgå r" thou I gvfLrko eavulko I i llu g"rk gå

vulko enyd fof/k I s v k Rek en v u lko v k m I ds çek.k Lo: i en c f) en c r k v k I nd Y i g r k g N I nd Y i dk r k R i; Z g S v u lko d çek f. k r d j us ds f y, I nd Y i A c f) en I nd Y i dk f p ù k en f p n u g r k g N b I I P p k A d f d I f o f / k I s çek f. k r d j u k p k f g,]; g f u f ' p r g u s ds c k n g h f p ù k en f p = . k g u k i k; k t k r k g N , I s f p = . k t c r g y u ds f y, o f ù k en ç L r q g y k r " L o k l k k f o i en f ç;] f g r] y k l k n f " V; k i U; k;] / k e I R; n f " V; "a en f o y; g r k n { k x; k A , I s r g y u d k f o ' y s k . k t ho u

eN; "A ekuo eN; "ads: i eafopkj eafuf'pr g"rk gA fopkj"aea, , s l; k;] /ke] | I R; i no'd fuf'prrk g"us ds QyLo: i eu ea eN; "adk vkLoknu g"uk vkS ml vkLoknu d" çekf.kr djus ds fy, | acak"a eap; u djuk g"rk gA

bl rjg vullko enyd fof/k lsnl fØ; k,açxV g¨usds Øe eaekuo ijEijk v[kM lekt vkj lkoMk°e 0; oLFkk ds: i eavorfjr g¨uk ik; k tkrk gN

t; g"! exy g"! dY; k.k g"!

%vç\$y 2006] vejd\d\d\%

/keZ vkg 0; k[; k

P/keB 'kCn , d on dkyhu ; k cgr çkphu dkyhu miyfC/k g& ckphu dky IsP/keB 'kCn dk ç; "x g"rk vk; k g& fofo/k çdkj l s/ke/xfnn; k¡LFkkfir qÃA bl /kjrh ij ftruh Hkh /kelxfnn; k; cpfyr g" podh gos I Hkh /keldsþy(k.kið d" ydj mu lenk; "ad" le>k; k djrs qå bl fØ; kdyki d" þminsks dgrsg& Þçopuß Hkh dgrsg& bl rjg minsk vks çopu nus oky ad P/kezi (kdß ekurs ab bu minsk vks copu d I quus oky a d by ug k; hB ekuk tkrk qB bl rjg /kel xfnn; a }kjk Hkkar&Hkkar fof/k; "alsÞvkLFkk8 dh I hf<+ "ard y"x"ad" igppkrk quyk vki y x ad iqprk quyk n{kk tkrk qish bl eam y y kuh; ckr; gh g\$/keldsy{k.kad crkusokysd Lo; a/keldk Lo: i irk ughajgrk q8, ,4 h fLFkfr eavug kf;; "ad"; k vkLFkk djus oky "ad" /keld\$ sle> eavk, xk; q ç'u ekuo l Ee(k q"rk qh qA blç'u dk I Vhd mùkj ughag¨us ds ∨k/kkj ij, slk gh curk qSckdh y"x t\$k dj jqsq\$ o\$k qh qed" Hkh pyuk pkfg, A bl vk/kkj ij ekuo ijEijk usvkLFkk ræd vkt rd cuk, j[kk g&

212@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

VKLFKK, a Leonu'khyrk dh vurphyrk eagh fpf=r g'uk]
0; k[; kf; r g'uk n{kk tkrk g\$ Larku vi{kk} in vi{kk} /ku
vi{kk} LokLF; vi{kk} I fp/kk vi{kk dsfy, çkFkluk g'rh g\$ vk\$
mudsçkir g'usij vkLFkk cuk jgrk g\$ bl d' ÞvkLFkk ijEijk\$
Hkh dgk tkrk g\$ ekuo usviusvHkkoad' 0; Dr djusdsfy,
vkLFkk fØ; kdyki d' I fp/kktud ekukA ge dfN Hkh c'yh I "pa
ml dsçk; fikj eadfN Hkh u c'yusokysLFkku] efir} fp= d' vHkh
rd vkLFkk fØ; kdyki dsfy, I fp/kktud ekuk tkrk g\$,\$ s
LFkyh ea t' d'Ā Hkh çkFkluk djrsg\$; k vi{kk djrsg\$ml ds
Ofyr g'us dk vi{kk djuk g'rk g\$,\$ sçrh{kkdky ea?kVuk
fof/k I sdfN u dfN g' gh tkrk g\$ ml ?kVuk d' çkFkluk dk]
vkLFkk dk Qy ekuk tkrk g\$ bl çdkj cM&cMseflnj] efLtn]
x#}kjkj pcrjkj i RFkj ij ykfyek i'r dj j [kuk n{kk tkrk g\$
bu LFkku'a d' Þintk LFkyhß ekuk tkrk g\$
bu LFkku'a d' Þintk LFkyhß ekuk tkrk g\$
lcds I kFk tfMh g\$
I axfr; kj g\$

blds vkxs ÞvkLFkk LFkfy; "å Is tillh gå xfrfof/k; "adk lokk.k djusij irk pyrk g\$, i h LFkfy; "aij ogk; dsvkl &ikl dsdl yx tk; k djrsgå dl yx ughalkh tk; k djrsgå t" tk; k djrsgå t" tk; k djrsgå mudh çkFklukvka ea t" vi kk jgrh g\$ mudk vka kd Hkkx; k i jik Hkkx fd I h&fd I h ds I kFk ?kfVr Hkh g"rk gå fd I h&fd I h ds I kFk ?kfVr ugha Hkh g"rk gå t" yx bu vkLFkkoknh txga ij ugha tk; k djrs mudh Hkh dl vi kk, a ?kfVr g"rh gå dl ugha?kfVr g"rhA bl çdkj; g fu'p; djuk eli'dy g\$d" A mi yfC/k i itk&i kB] i = h vkfn I sgå; k vi u&vki I sgå t's slæku dsfy, çkFklukA t" y"x çkFkluk ughaHkh djr; muds Hkh I ærku g"rk gå i svkj in dsfy, çkFkluk ughaHkh djr; g ennak curk g\$i itk&i kB dsvk/kkj ij d\$ sd" A pht çkIr g"rh q\$, ; q dquk eli'dy q" tkrk qå

bld vk sygjk Alslok k.k.djar irk pyrk g SlEiwk vo Sk miyfc/k; ad Hkh vkL Fkk dk Qyu ekuk tkrk g Atscop 'k k.k.djds/ku bd BBk djuseal Qy g x, r mld viuh çk Fk Luk dk Qy eku fy; k Abl fof/k lsge dgk; igp x, g B; g gekjslkeus g A

vkLFkkokn bl çdkjokn xir girk x; k gil 180ha'krkCnh Is ekuo tkfr }kjk mlletpr fopkj Øe et vFkok Hk@rdoknh fopkj Øe eardzl Eer fof/k Is I "puk] Ie>uk] fu.k; djuk 'kq gtvkA foKku fof/k us Hkh rdzdi Hkjitj viuk; kA , sis I Hkh rdzdk ç; "tu Hkh dty feyk dj I osnukvkad" jkth djuk gh jgkA I osnukvkad" jkth djus dsfy, I Hkh vijkf/kd ÑR; "atsstay] [kfut] oll; tho] ?kjsywtho bu I cdk 'k"k.k] ekuo }kjk nt js ekuo dk 'k"k.k] , d nsk dk nt js nsk dk 'k"k.k d" osk eku fy; kA bl rjg t" Hkh fd; k x; k ml ds Qyu ea/kjrh chekj g" x; hA

/kjrh chekj güus dh fLFkfr ea ekuo ijEijk d**s** s cuk jgxk\ bl rjg r" fi Nyh i hf<+ "ausvkxsdh i hf<+ "adsthusdh LFkyh vk**s** l Hkkoukvkad" gh l eklr dj fn; k! bl fLFkfr dsfy, i hNsdh i hf<; k; t" vijk/k dsfy, l ger gq g&; sl c çdkjkrj l sftEenkj güuk LokHkkfod g& bl fLFkfr dk fujkdj.k vko'; d g&

bl flektr dk fujkdj.k 'k'/k vul akku fof/k lse/; lek n'ku lgvflerookn ds: i ea ekuo lee(k çler gayk gå bldseny ea vflero enyd ekuo daær fparu gå bldk eryc ekuo gh le>us okyk bdkå gå ekuo gh çekf.kr güus okyk bdkå gå le>nkjh lslailu güusij ekuo lek/kkfur gürk gå l(kh gkrk gå vkå; gh ekuo /ke/gå

v/;; u djus ij Li"V g"rk g\$ inkFk\(\bar{k}\) voLFk\(\bar{k}\) çk.k

214@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

volfkk] tho volfkk vkj Kku volfkk ds: i eal gvflrRo #ih vflrRo çxV gj orèku gå ekuo Kku volfkk eafu; fr I gt fof/k I sgå ekuo Kku volfkk eag usdsvk/kkj ij I (kh g usdh pkgr eagh th jgk gå ekuo usikp I ønukvkadsvfkleal (kh g usdsckjseal pk vkj I ønukvkad jkth j [kusdsfy, ç; kl fd; ka bl çdkj dsç; kl adsøe eaeukdkj d I kdkj djuk I EHko g x; ka eu% Lolfkrk dh vi (kk 'ksk jgs vk; ka þl (kh g ukß gh eu% Lolfkrk dk Lo: i gå

Plek/kkfur g`ukß gh l ([kh g`uk g\$\ l ohre([kh l ek/kku gh fujarj l ([k dk L="r g\$\); gh ekuo /keldk 0; ogkfjd l # g\$\ l ek/kku gh vutko eal ([k] g\$\ l ek/kku] l ef) gh vutko eal ([k] 'kkflr] l ar"k g\$\ l ek/kku] l ef) vHk; gh vutko eal ([k] 'kkflr] l ar"k g\$\ l ek/kku] l ef) vHk; l gvfLrRo gh vutko ea vkuan g\$\ thou eal ([k] 'kkflr] l ar"k] vkuan en; a dk vutko g`us dh fLFkfr ea ekuo ijEijk ds dk; l vk\$\ 0; ogkj eal ek/kku] l ef) vHk; l gvfLrRo çekf.kr g`rk g\$\ vutko fLFkfr eal gvfLrRo Lo: ih vfLrRo dk n"Vk g`uk ik; k tkrk g\$\ vutko ekuo ijEijk ea çekf.kr g`rk g\$\ ftl l s fuR; mRl o g`rk g\$\ ; gh vkuan dk Lo: i g\$\}

fodYi: i enekuo ijEijk xqkkRed ifjorLu dsfy, Kku] foord vknj foKku enikjarr g"usdh vko'; drk gn, ; gh vijk/k enpr çoflik vknj dk; De dk I # gn.

1/wç**sy** 2006] vejd**a**/d½

U; k; vkj 0; k[; k

U; k; dk Lo: i ekuo l calka ea Li "V gark ga

ekuo }kjk viuh ijLijrk eal cakad igpkuuk ,d Ik/kkj.k çfØ;k g\$A Þfirk§] Þekrk§] ÞHkkÃß] Þcguß ;s uke Is

ijLijrk eal cc"/ku g"rk gh gå fQj firk dsHkkå&cgu ½pokpkß] Þcqvkß½ ekrk dsHkkå&cgu ½pekekß] Þe¶ hß½ dsl cc"/ku"adsfy, uke g"rk gh gå

ekuo le>nkjh inold gh gj l EcU/k d" ç; "tu"ads v Fkl enigpku ikrk g S Q y Lo: i eN; "adk fuokog g"rk g N

gj ekuo larku dk vius vfHkHkkod ad "Pi"k. k&laj {k. k} dsvFkZeai gpkuuk LokHkkfod gå tho pruk fof/k lsi"k. k&laj {k. k} dsy 'kjhj lsl Eca/kr jgrk gå larku d "Hkk"kk lslai Uu cukuk vkaj çpfyr vyadkj lslai Uu djkus dk ç; kl cuk jgrk gå 'kjhj dh lhek rd gh fd; k x; k i "k. k&laj {k. k fdl h vk; qds ckn ux.; g tkrk gå; k bl dh çkFkfedrk, acny tkrh gå; k då nu jh Hk&rd olruvkals tå h çkFkfedrk, alfkkfir g tkrh gå Qylo: i vfHkHkkod adh vi {kk dsvuq i larku dk 0; ogkju g ikuk ?kVuk ds: i ean {kusd fey jgk gå; gh i hf < + "ads chp dh nujh ¼tuj ku xå ½ ds: i ean {kusd fey jgk gå bl ?kVuk dk fujkdj. k g "uk t: jh gå; g fujkdj. k tho pruk fof/k lsl EHko ughagå tho pruk fof/k ea tho adk gh vuqdj. k djuk curk gå

bl fLFkfr dk fujkdj.k ekuo psruk fof/k ls; g g\$

gj ekuo larku dk vfHkHkkod a ds l kFk vius latak a ea ç; "tu"a d" Lej.k ea j [krsgq NrK g"ukA

1/21/2 fo'okl inold localk" a dk fuoklog djuk A

ru] eu] /ku #ih vFkZ dk mi; "fxrk] l nqi; "fxrk] ç; "tu'khyrk dsvFkZeaviZk l eiZk dsfy, mnkj&fpÙk jgukA

bl rjg læák adk fuok gg g uk gh ÞU; k; ß g A læák adk

216@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ç; "tu fl) g"uk] l cakraeaeN; "adk fuokog g"uk vkoj mHk; rflr g"uk gh U; k; dh 0; k[; k g%).

fo | kFkhZ fu"Bk | s | (kh g"rsg)

fo | kFkhZ fu"Bk | s | (kh g"rs g\$ fo | k d" i kus dk fu"Bk; fn cuk jgrk g\$r" fo | kFkhZ | (kh jgrk g\$ fu"Bk to VhV tkrh g\$r" n(kh jgrk g\$ b/kj&m/kj > ktdrk g\$ fo | k dk eryc g\$ Kku] footd | foKku | s | i lu g"ukA Kku] foKku] footd | i lu g"us ds fy, t" miØe g\$ ml ea | nk&l nk viuk /; ku yxk jgrk g\$ b | dk uke g\$ bfu"Bk\$A; fn viuk /; ku yxuk cn g" tkrk g\$; k /; ku mpV tkrk g\$ ml dk eryc fu"Bk ughag\$ fu"Bk ughag"us | s ekuo dk fo | k | s | i lu g"uk; k Kku footd foKku | i lu g"uk | EHko ughag\$ | e>us ds fy, fu"Bk pkfg,] gekjk eu yxuk pkfg, ged" b | ea rtyuk pkfg, A fo | k | s | i lu g"us dh vi {kk d" cuk, j [kuk pkfg, A fo | k | s | i lu g"us dschp ead"A j"Mk ughaykuk pkfg, A chp eaj"Mk g" r" | e>uk curk ughag\$ bruk gh fu"Bk dk eryc g\$

fu"Bk indd ge le>us yxrs gå fu"Bk indd le>uk loke g" tkrk gå fu"Bk ughag"uslsnoke gågh; g r" LokHkkfod gå

¼vu‡ko f'kfoj 2006] vejd¼d½

c(i) ds I kFk bfoosdß i wid ge I ([kh gkrs gsi

cf) ds I kFk I (kh g'us dh fof/k g\$foodA vfood i nozd ge n(kh g'rs g\$ food ds ckjs geafoxr ea i nozt aus crk; k Fkk bvkRek dk vej Ro vk\$ 'kj hj dk u'oj Ro food g\$A I gvfLrRooknh fof/k I sge; gk; crk jgs g\$ thou dk vej Ro] 'kj hj dk u'oj Ro vk\$ 0; ogkj dsfu; e; srhu feyk djdsfood g\$ thou ds: i ea e \$ vej gw; g I e > ea vkukA 'kj hj xHkZ ea t\$ k jgrk g\$ ckgj

os k ughajgrk vks cM*güusij os k ughajgrk] fQj , d fnu 'kjhj fojfpr Hkh gürk gS; g gekjs l keus?kfVr ?kVuk, agå 'kjhj çk.k dü'käl sjfpr , d jpuk gå jpuk dk fojpuk gürk gh gå 'kjhj u'oj gS; g l e> eavkuka 'kjhj dü fojfpr güuk gh gs rü bl dk D; k fd; k tk, \ l ni; üx fd; k tk, A 'kjhj dk l ni; üx djusgrige Þ0; ogkj dsfu; eß ij tkrsgå 'kjhj ds u'ojRo dsçfr ge iyik vk'olr jgrsgå thou dsvejRo ds çfr ge iyik vk'olr jgrsgå thou dsvejRo ds çfr ge iyik vk'olr jgrsgå o; ogkj dsfu; eïadsçfr ge iyik vk'olr jgrsgå thou dsvejRo ds cfr ge iyik vk'olr jgrsgå o; ogkj dsfu; eïadsçfr ge iyik vk'olr jgrsgå thus l sge Þl (khß gürsgå

vfoord inord I "prsg) r" 'kjhj d" vej ekuuk 'kq dj nsrsg) thou d" vej ekuus dh txg 'kjhj d" vej ekuus ij n(kh g"uk LokHkkfod g) p'kjhj dk u'ojRoß d" Lohdkjuk fu; fr I gt Lohn g"uk tohn go fu; fr I gt dk eryc 'kjhj dk fojfpr g"uk ,d vfLrRo I gt fØ; kdyki g) vfLrRo I gt t" Hkh fØ; kdyki g) mI d" fu; fr I gt ekuk ekuo vi uh dYi uk'khyrk vkj deLorærk o'k 'kjhj d" vej ekuk g) mI I sn(kh g"uk fuf'pr gh g) 'kjhj d" thou ekursg) r" 'kjhj eag "us okyk N"Vk I k ifjor u ged" Hk; dj fo?u t) k çrhr g"us yxrk g) bI fy; s'kjhj d" 'kjhj ekuus dh vko'; drk g) thou d" thou ekuus dh vko'; drk g) thou d" thou ekuus dh vko'; drk g) thou vkj 'kjhj ds lapr: i eaekuo I Kk eag "us dh ckr d" Lohdkjus dh vko'; drk g) bu Lohn fr; "ads I kFk ge foord i nord thrsg) foord i nord thus I sge I (kh g"rs g)

food d gVk; k eryc] Pthou dsvejRoß d Hkgykok ns fn; kA fQj gekjsfy, 'kjhj gh thou g x; kA 'kjhj d thou ekuus ds ckn nR[k dk j Mk 'kq g x; kA bruk gh ckr gR].

bl rjg Isekuo dsikl ;sikp folkkir;k;¼ i]cy]in]

218@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

/ku vkj chj ½ Ink& Ink gå dä vkneh ughagå të bu ikpëal s fjDr gë vius ea budë vukko djuk gå fd eå bu ikpëal s l i lu ekuo gå ge I Hkh I ([kh gëus ds bPN pd gå fQj : i ds l kFk Inpfj=] cy ds I kFk n; k] /ku ds I kFk mnkjrk] in ds l kFk U; k; vkj chj ds I kFk foord i no id ge I ([kh gërsgå bruk gh ckr gå

I kjk ekuo tkfr dk I ([kh; k n([kh g"usdk bfrgkl bruk gh gå pkgsfoxr eag"] oræku eag"]; k Hkfo"; eag"A rhu"adky ea I ([kh; k n([kh g"us dh çfØ; k bruk gh gå; s Þfu.kk², dß fof/k I s Li "V gå Þfu.kk², dß eryc bl eavc rd² dþ Hkh ugha gå

1/2 Vulko f'kfoj 2006 vejd/2/d/2

in IsPU; k; B inold I (kh gksuk curk gS

ge ekuo us fxd fof/k Is Kku volfkk ea gs Kku volfkk, d in gs; g pno inß gs gekjs in ds vuq i ge U; k; dk ç; "x djus Isge in Is I (kh g" tkrsg U; k; i vod thus Isgekjk no in ea thrsgq Ink&Ink dsfy, I (kh jguk cu tkrk gs U; k; Isge I (kh g"rsg vU; k; Isn (kh g"rsg mih rjg mnkjrk i vod ge I (kh g"rsg vi krk i vod ge n (kh g"rsg n; k i vod ge n (kh g"rsg vi krk dj j [kusdh ckr gs dk uke gs ladkj a bu fof/k; "ad" thou eaçekf.kr djuk gh ladkj gs

¼vu‡ko f'kfoj 2006] vejd¼/d½

/ku ds I kFk ge Þmnkjrkß i voða I ([kh gksrsgå

ru] eu vký /ku ; s rhu çdkj l s /ku ½ v Fk½ y g rk g¼ /ku l s ge d\$ } D; k djds l ([kh g rs g¾.

/ku dslkFk ge Þmnkjrkß inold lækh görsgå

mnkjrk dk eryc g\$ /ku d" mi; "x dju} l ni; "x djus vkj ç; "tu'khy cukus dh fØ; kA /ku dk ifjokj ea bmi; "x8 djuk] v[kM l ekt ea bl ni; "x8 djuk vkj l kolke 0; oLFkk ea bç; "tu'khyß cukus dh fØ; k g\$mnkjrkA gj vflkklkkod ea vius cPp "a ds çfr mnkjrk jgrk gh g\$ l Hkh us vius cPp "a ds çfr mnkjrk çxV fd; k g\$ Hkys gh dN l e; rd gh D; "au g"A ekuo ea l cak a ea mnkjrk çxV djus dh çofùk cuh g\$ g\$ mnkjrk l gt fof/k l s/ku l s l (k i kus dh fof/k curh g\$ s

¼vu**ķ**ko f'kfoj 2006] vejd**½**/d½

cy d" hn; kß i wid ç; "x djusij ge l (kh g"rsg)i

ekuo dsikl rhljh folkfir g\$PcyBA cy D; k g\$. 'kjhj cy] eu cyA eu dsfcuk 'kjhj ead à cy g rk ughagA eu cy dslkFk gh 'kjhj dk cy çxV g rk gA; s vki ge l cdsfy, vulko djusdk ennek gA thou 'kjhj d thor cuk, j [krk g\$ vkj thou gh dsdkj.k l s 'kjhj dk; byki ds: i ea 'kjhj cy çxV g rk gA; g t cy çxV g rk g} ml dk ç; x djuseage d\$ s l (kh g rs g& vkj d\$ s n (kh g rs g&

cy d Pn; kB i w d ç; "x djus I sge I ([kh g rs g)

Pn; kß dh ifjHkk"kk g\$ ik=rk ds vuq i oLrq miyCk djkus dk fØ; kdykiA bl d" gj vfHkHkkod vuHko dj l drs g\$ gj ekuo l rku eaekuo pruk d" xg.k djusdk ik=rk cuk jgrk g\$ bl d" e\$, d ckj n"gjkrk gwbgj ekuo l rku eaekuo pruk d" iyik dk iyik xg.k djusdk ik=rk cuk gh jgrk g\$ g; fn vkid" Lohdkj g"rk g\$ r" t", sgj l rku eaxg.k djusdh ik=rk cuh g\$ g\$ ml eaekuo pruk d" LFkkfir dj nsuk gh bik=rk ds vuq i oLrqmiyCk djkuß dk rkRod: i

220@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ea çek.k gå rkfdå : i ea bl ckr d dgk gå Þeukdkj d lkdkj djus ds lkfk&lkfk eu% LoLfkrk Hkh çekf.kr g tk, Aß; gh ckr d 0; ogkfjd : i eadgk Þn; k i vð oLrqmi yæk djk nh tk, Aß

gj vfHkHkkod d" viuh larku dslkFk n; k djus dk vf/kdkj cuk jgrk gå gj ekuo vfHkHkkod ea viuh larku ds çfr n; k çxV djus dk çofiùk cuh gh jgrh gå ml dsfy, d" Ā vyx l sçf'k{k.k ysus dh t+ jr ughagå n; k inoid; fn Þcyß ¼ kjhj cy vkj eu "cy½ dk ç; "x dj ik, a r" larku ea ekuo pruk LFkkfir g"xhA ftllsvfHkHkkod Hkh l (kh g"axsvkj larku Hkh l (kh g"xhA

¼vutko f'kfoj 2006] vejd¼d½

: i ¼kjhj½ l s l (k feyus dh fof/k Þl nþfj=rkß gS

ekuo di esus le > k gs ekuo dsiklikp folksin; kj jgrk gs: i] cy] in] /ku vks ch A bu ikp çdkj dh folksin; ial s gj 0; fDr lilu jgrk gh gs bu ikp afolksin; iads l kFk ekuo ds shl (kh girk gs bl di esus le > kA bu ikp folksin; iads jgrs gq Hkh ekuo ds hn (kh gius dh ckr ri vkfndky ls gh gs ysdu bu folksin; ials l (kh giuk h le > nkjh ds ckn girk gs h e > nkjh ds igys heuekuh girh gs vks ml dk vius rjhds dk h Qyß girk gh gs tikk or vks fujarj gixk ogh hfl) kar gs

ekuo vius: i ¼kjhj½ ds l kFk; fn l npfj=rk dk ikyu djrk gSr ml s: i dk l (k gA ekuo tM+vk) pSrU; dk l a Dr Lo: i gA 'kjhj dk: i g rk gA thou dk: i l (e g rk gSt vk[kalsfn[krk ughag] ySdu l e> ea vkrk gA 'kjhj]: i dk Hk xus okyk thou gh gA 'kjhj: i d pykus okyk

thou gh ga : i d pykus dh fof/k Þl nþfj=rkß g us i j : i dk l (k feyrk ga

I npfj=rk D; k g\$

ekuoh; rkiwkl vkpj.k d esik; kA esiLo; a ekuoh; rkiwkl vkpj.k d djrk gM mlea PeN; B] Ppfj=B vks Pusrdrks; srhu Hkkx lek; sgM mlea Ppfj=B dk t Hkkx gSmlls'kjhj d l[k]: i ea igpkuus dh fof/k curh gN og gSLo /ku] Lo ukjh@Lo iq "k vks n; k iwkl dk; l0; ogkjA blls'kjhj lsl [k ikus dk L="r cuk gN dgha Hkh bld" d A Hkh vkneh vktek y} 'ki/k dj ysvks ijh{k.k dj ys ekuo 'kjhj vks thou dsla pr: i ea gh thfor fn[krk gN; fn thou Hkkx tkrk gSr" ekuo l kk ughajgrkA bl vk/kkj ij 'kjhj ds Lo: i ea t": i gS mllsl [k feyus dh fof/k; gh gSl npfj=rk dsl kFk l [kA

thou to 'kjhj d' thor cukrk g\$r" 'k(n] Li'k]: i]
jl] xák ikp l ønuk, açxV g"rh gå foxr enekuo ds bfrgkl
en ge dà ckj bu l ønukvkn ds i {k en yVVw gq gå buds
foj"/k enri fd, gå yVVwg"us dk eryc geus l ønukvkn d"
jkth djusengh i y k 'kjhj; k=k l efi h dj fn; kA

nul js bl ds foi jhr losnuk, a g"uk gh ugha pkfg,] bl ds fy, to iMs bl d" ri ; k fojfDr dgk x; kA bfojfDrß dk eryc losnukvka d" udkjus dk dk; A, s fojfDroknh eu d" briß l s l i lu djus dk vk'okl u 'kkL="a ea fy [kk gwk gß bl vk'okl u d" ijh{k.k djus ds fy, cgr vPN&vPNs y"x vius vki d" vfi ir fd, ysdu var ea d"Ã bçek.kß feyk ughð fojfDr l s losnukvka d" budkjuß dh ckr r" fpflgr gð] ysdu bD; k i kuk gß; g ckr fpflgr ugha gðA D; k i kuk gß ml ds ckjs ea Hkk'kk ds: i ea bKkuß d" crk; kA fQ; Kku jgL; ea Nij x; kA

222@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

dy feyk dj Pl kekU; ekuoß dsfy, u r Priß LyHk gykk vkj u gh Lønukvka d Ink jkth j [kuk LyHk gykA Ic y xad PfojfDrß fey ughal drh] u l c y xal slønukvka dh intk&ikB g Idrh gå Ikjk ekuo dk j uk] xkuk] ryokj pykuk vkj Qny&ekyk p<kuk bl ckr d ydj gå bl ckr ea ged /; ku nsus dh t + j r gå ; s n u a Hkkx Pvfroknß ea fxj¶r g x; k; gh budh Ieh{kk gå vc D; k fd; k tk, \ Icd feyus okyh D; k pht g Idrk gå bl ckr ij l pk tk,!; g l pus ij irk pyk Plek/kku] Ief) ß i no d gj 0; fDr th Idrk gå gj i fjokj th Idrk gå gj 0; fDr 'kjhj]: i ds IkFk tillegå 'kjhj ds IkFk Iønuk, a tillegå Iønukvka ds IkFk I [kh g us dh fof/k g\$ Inpfj=rkA Lo /ku] Lo ukjh@Lo iq "k] n; k i ukl dk; l 0; ogkj fof/k Is ged Kku ds IkFk Iønukvka Is feyus okyk I (k feyrk gå

Kku g\$ I gvfLrRo n'klu Kku] thou Kku vkj ekuoh; rki wkl vkpj.k KkuA Kku eal i fVr g'usij gh I ønuk, a fu; f=r g' i krh gå I kkuh; rk eal ønuk, a fu; f=r jgrh gå bl d' e fus vPNs I s i fj'khyu djds; g fu''d'kl fudkyk gå I kkuh; rk i vbl ¼ k ekuo pruk i vbl½ ge to I ønukvka d' fu; f=r i krsgår ge þl npfj=ß g'rsgå I ønuk, a fu; f=r g'us dsçek.k eagh ge I npfj= g'rsgå bl dh t+jr g\$; k ughag\$ bl d' vki I Hkh I "p I drsgå mI dsvu kj Lohdkj I drsgå

1/2 / Wulko f'kfoj] tuojh 2006] vejd1/d1/2

dk; I dkj .k fØ; kdyki

I my foxr Is ekuo bfrgkl en t "y x vius d" bfo}kuß ekurs jgs os vusd fo/kkvkn en ftKklk] 'k "/k vkg vu akku djrsjgn"; g l c d "b'ktkß dsvFkZenlekfgr djrs

224@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

jgA Þdk; 1 dkj.k8 d" yxdj 'k"/k çofRr; k; vkj mlds vu(kj ÞfØ; kdykiß vkfn ekuo dky lsgh g"rk jgkA; g gj ekuo ea g"usokyh dYiuk'khyrk vkj deLorærk dsvk/kkj ij g"rk jgkA bl Øe ea ekuo ÞHk; ß lsefþr g"us vkj Þçy"Hkuß lsrir g"us dsç; Ru djrs vk; kA; g Øekxr fof/k lsouLFkyh; pk] nuljk _f"kdy; pk] rhljk x#dy; pk ds: i ea i fjyf{kr g"uk ?kVuk Øe fof/k lsLi"V g" x; kA

; fn vki ge vPNsrjg Isfujh{k.k ijh{k.k djar irk pyrk gSpekuo ijEijk 0; fDrokn vkj Iempk; okn Isempr ugha g ik; kAB 0; fDrokn vkj Iempk; okn gh viu&ijk; sdh nhokj a dk dkj.k gSftIIs vuxd çdkj dserHkn vkj Hkk"kk] ošk ds vk/kkj ij ekuo foHkkftr g rk x; kA vkn'koknh fof/k Isekuo tkfr d viu&ijk; sdh nhokj alsempr fof/k Isl pu} Ie>us vkj djusdsfy, d I # 0; k[; k gkFk ughayxk gA

vkn'kōknh fof/k eavkKk ikyu] minšk vkj rdzfoghu vuþkkl u fof/k I s/kezxfnn; "a}kjk I pokfyr ç.kkfy; kj vkj mlgh dk xjo&l Eeku djrsgq Hkh þ?kb/u þ dk dkj.k cuk jgkA blgha xfrfof/k; "ads I kFk foKku I å kj LFkkfir gækA foKku fof/k Øe eardzdk I efipr njoktk [kæy x; kA I Hkh rdzdjus dh NbW feyhA foKku fof/k I sfufez vkstkj "avkj neudkjh@fo/oå dkjh vkstkj "adsçfr 'kkI u ijEijk, afoo'k g"rh x; hA foKku fof/k ds Øe eagh ç° | "fxdh fo/kk }kjk cgæf[kh mRiknu dk; kåd" I k/k fy; k x; kA bl rjg t" mRikfnr oLrqal Hkh ijEijkvkadsfy, vkd"kd g"uk Lohdkj gækA bl g° ysds I kFk foKku f'k{kk dk

y'd0; kihdj.k gwk ftld 0; fDrokn@lenk; okn u dgrsgq Hkh og Þfo'kkkrks vkj i \http://wintellectual property right en xir g x; kA bl rjg foKku fof/k 0; kikj vkj ykHk I slayku g x; hA foKku f'k{kk ds y'd0; kihdj.k g us I s ykHk'lleknh] Hk'x''lleknh] dke''lleknh f'k{kk i jislakj en QsykA bl rjg mllekn =; Þçy''Hkuß dk vk/kkj gwk vkj l kefjd ræ vkj dk; De bHk; ß dk vk/kkj gwkA foKku; ok dsigysHkh ekuo tkfr ÞHk; ß vkj Þçy''Hkuß I sxfl r jgk gh gå Hkysgh og i gysloxi'dsfy, Þçy''Hkuß vkj udi'dsfy, ÞHk; ß vkj i ki &i q; 'kûn''a dh Nk; k en i yk g''A foKku fof/k I siwki'r; k I fo/kk I nen dsfo/kku''a ds çfr ÞHk; ß vkj i ki &i q; 'kûn''a ds çfr ÞHk; ß vkj i ki &i q; 'kûn''a ds çfr ÞHk; ß vkj i ki &i q; 'ki'n''a dh Nk; k en i yk g''A foKku fof/k I siwki'r; k I fo/kk I nen dsfo/kku''a ds çfr ÞHk; ß çHkkfor g'' x; kA

mDr Øe eagj ekuo dk çdkjkrj l} vFkkir~dkf; d okfpd ekufl d Ñr dkfjr vuæfnr Hkmal} Þvijk/kß eaQt s jguk Li"V g" x; kA bl dh xokgh gS/kjrh dk chekj g"uk] çnkk.k vl guh; fLFkfr eaigpuk] l kefjd ræ} kjk l oluk'k ds dxkj ij igpk nsuk] æ"g foæ"g 'k"k.k;) Øe ea ou [kfut dk vukuæjkrh 'k"k.k g"ukA mij"Dr ?kVuk Øe dh xokfg; "ad" n{ka r" fi Nys100&150 o"kkæeafoKku f'k{kk l olnsk eaQsy x; h vkj foKku ekufl drk }kjk gh vijkf/kd ?kVukvkad" ?kfVr djkusds fy, T; knk l s T; knk çofluk; kj i u i h gå bl l s; g l dkjkked rF; Hkh l e> ea vkrk gS ekuo dk Lohlifr g"us ij ml s okLrfodrkvka dk f'k{kk fof/k l s v/; ; u djk; k tk l drk gå bl vk/kkj ij þøruk fodkl en/; f'k{kkß ds uke l s þvfLrRo envd ekuo dær føru] e/; LFk n'kluß d" çLræf fd; k x; k gå bl l sdk; ldkj.k vkj fØ; kdyki d" l dkjkRed : i eaigpkuus vkj ç; "x djus dk volj mi yC/k g" x; k gå

vfLrRo enyd ekuo dfær fpru fof/k I sdk; I dkj.k dk

Lo: i bl gvfLrRoß: i eacekf.kr gwk gå l gvfLrRo dk fur; orieku] fur; çHkkoh vk\$ fur; oliko g'uk v/;;uxE; gıvk g& I gvfLrRo Lo; a0; kid eal EiwkZ, d&, d oLrqMmck] Hkhxk] f?kjk quvk fØ; k'khy q'uk v/; ; uxE; quvk q& l kE; ÅtkZ#ih 0; kid olrqeal Hkh, d&, d olrqapkgs os N°Vs I s N°Vs g°a; k cM+I s cMagralaiDr grus ds vk/kkj ij Åtk/lailu] cy lailu vks plical; cy lalu jguk le> eavkrk gå vur N°Vh IsN°Vh vk\$ cMh I s cMh bdkb2 k; t" fØ; k'khy q\$ mud" 0; kid I s vyx djus dk d'Ã jkLrk] d'Ã fof/k] d'Ã çfØ; k qSqh uqhA bl dkj.k IslavfLrRo Ink&Ink dsfy, vfoHkkT; oBko a\$ çHkko g) orzku g0 bl çdkj eny : i ea0; kid olrqqh l EiwkZ dk; kadk dkj.k: i eag"uk ik; k tkrk gå þdk; B vuxd: i ea g"uk Hkh n"V0; g\$A tcfd Pdkj.kB , d qh Lo: i eag"uk c"/k $q^r k q s b l v/; ; u l s; q l e > v k r k q s d k; <math>l v k s d k j . k d k$ vyx g'uk vyx jguk vyx djuk bu rhu'arjhdsdh i fjdYi uk PHKekRedB gA dk; Idsfcuk dkj.k dk irk pyrk ughagA dkj.k dsfcuk dk; I dk g"uk I EHko ughagå bl fujh{k.k} ijh{k.k vk\$ I ofk.k indid ik; stkusokysfu"d"kldsvk/kkj ij loke] lakhre; vks | kFkd bfodk| Øe| fodk| | tkxfr Øe vks tkxfrß | gt oßko d'ân; xe djuk] vkRel kr djuk vkS çekf.kr djuk gj 0; fDr ds fy, I EHkkouk mn; q" x; k q\(\hat{A} \) bl I s q i 0; fDr ea le>nkjh ls plek/kkuß] gj ifjokj eale>nkjh vk\$ Je ls Plek/kku vk; lef) ß] loZekuo v[kM lekt : i eag g us ls Plek/kku] lef) vk\$ vk\$ vk\$ ifjokj enyd LojkT; 0; oLFkk Lo: i eag "us I spl ek/kku] l ef)] vHk; vk; l gvfLrRoß çekf.kr girk q**S** l Eiwklekuo tkfr dsçekf.kr giusdh l EHkkouk mn; g"usdsØe ea; g ys[k | 1 pouk/s ds: i eacLrr gs/s bu I pouk/ka dsvk/kkj ij 0; fDr viusl "p fopkj d" fof/kor layXu djusl s Aij dgs x, Ploke] lakhre; vk\$ lkFkdB vFkZgj 0; fDr ea

226@e/; LFk n'ktı ij vk/kkfjr løkn

Ik{kkRdkjg" Idrkg&

Pdk; 1 dkj.kß le> ea vkus ds ckn PfØ; kdykiß dk Lo: i lgt : i eale> ea vkrk g\$\frac{1}{2}

VfLrRo eal Eiwk fØ; kdyki pkj volfkkvkads: i ea QSyk gwyk gå dk; I dkj.k l i lu i nkfk volfkk i fj.kke vulkakh fof/k l s fodkl Øe ea; Fkk flfkfr] I Eiwk tk vkj Ro I fgr 0; olfkk fof/k; "a l s olkfor jguk i k; k tkrk gå blyha i nkfk volfkk dh fofhklu olrwkads l a "x fo; "x fof/k i wod; "xd fØ; k dk çxvu] l w/ku Øe eaçk.k d "kk] çk.k l # vkj mu çk.k l # adsjpuk fof/k l Eilurk ds vk/kkj ij fofhklu jpuk, i cht o{k fof/k l s vkor l 'khy i j Ei j k ds: i eag "uk n{kusd "feyrk gå; gh çk.k d "kk; aj puk fof/k eafodkl i wod tho 'kj hj jpuk l i lu fd; k tkuk vkj ml dk oak vulkakh; rk fof/k l s vkor l 'khy g "uk Li "V g "popk gå tho vol fkk ea vusdkusd çdkj dh 'kj hj jpuk, i vkor l 'khy g "us ds mi j kar gh ekuo 'kj hj jpuk ?kf vr g "uk vkj çtuu fof/k Øe ea oak "ads: i ea n{kusd "feyk gå bl d" bulyß vkj þjakß ds: i ea ekuo us i gpkuk l

mDr fof/k IslEiwkl vfLrRo Þg¨uß Isvkj fØ; kdyki Lo: i eð Þjguß Isfodkl Øe] fodkl] tkxfr Øe] tkxfr ds: i eð vfLrRo Þorð kuß g¨uk Li "V gækl I Eiwklorð ku I gvfLrRo Lo: ih gå I gvfLrRo vius Lo: i eð 0; kid eð I ð Dr tM+pfrU; çÑfr gå bl çdkj dk;]: i eð g¨uk gh orð ku gå bl d¨ I e>us okyk ekuo gh gå çekf.kr djus okyk Hkh døy ekuo gh gå

pkj "a vol Fkkvka d" þ0; ol Fkkß ds: i ea i gpkuuk ekuo pruk fof/k ls l EHko g" x; kA tho pruk fof/k ls v Fkok Ã'oj pruk fof/k ls ges; g le> ea ugha v k; k Fkk þor ekuß] þçek. kS v k§ þtkxfrß ok Lrfod: i ea d§ sg"rk g§ D; "ag"rk g\$. 210ha

'krkCnh Isgh ekuo pruk Li"V g"uk 'kq gmA ekuo pruk fof/k Isgh v[kMrk vkj IkoNkerk Li"V g"rh gM tho pruk fof/k Isge 0; fDroknh vkj Ienpk; oknh pruk rd gh ignp ikrs gM tho pruk o'k gh ekuo tkfr viuseijk; s ds pDdj ea vk; hA tho pruk fof/k Isgh ekuo tkfr usekuoblkj çNfr d" viuseHkxB dh oLrqeku fy; kA ekuo d"/kjrh ij çxV djus dsfy, ekuoblkj çNfr IEiwklçdkj Isekuo dsfy, evundnyrkB d" çxV fd; kA ekuo çxV g"us ds ckn dYiuk'khyrk vkj deLorærk ds vk/kkj ij Iønnu'khyrk ds vfklea evundnyrkB vkj þçfrdnyrkB d" r; djrk jgkA Hkfer ekuo viuh vundnyrk dsfy, fofo/k çdkj Is'k"k.k fd; k vkj çfrdnyrk d" fufer djrk jgkA ekuo us; g Ic djus d" ykHkoknhj Hkxoknh vkj dkeoknh ekufl drk ds vfklea vko'; d ekukA bI ds Qy ifj.kke ea/kjrh dk chekj g"uk gnyk vkj IkFkd: i eannj Ipkj ½nnjJo.kj nnjn'kuj nnjxeu½ dk çklr g"uk ?kfVr gnykA

vHkh rd d^{*}A , I k lennk; ns[kus d^{*} ugha feyk t^{*} viuskijk; s dh nhokj^{*}a l s enpr vkj vijk/k enpr fnykus ds çLrko l s l ailu g^{*}A vijk/k enpr vkj viuskijk; s dh nhokj^{*}a l s enpr U; k; l Eer] l ek/kku l Eer vkj l R; l Eer ekufl drk i no d gh l EHko gs e/; L Fk n'k u ds vun akku i no d ; g v/; ; ux E; g^{*} poph gs b l dk y d0; kihdj.k g^{*}uk 'ksk gs ; gh tkxfr vkj çek.k dk l k{kh g^{*}xkA

ekuo le>nkjh i nobb plek/kku libuß g ldrk g lkfk gh; g Hkh le> vkrk g s gj ekuo le>nkj g ldrk g ltrk g s; gh eq; ckr g lekuo i j Eijk en gh lek/kku lgt çek.k g uk l EHko g s vk vc bldh vko'; drk cu p q h g lijokj le>nkjh ls lek/kku vk j Je ls lef) libu g uk LokHkkfod g ltho pruk en Je d A djrk g locrals libu g us dk

vf/kdkj fdl h nu jsdk jgrk gå; g egku xyr g x; kA bl ea l kaouk yxkus ds fy, þc) d Jeß vký þhk rd Jeß dk dkYifud hkk kh fn; k x; kA bl ds ifj khyu I s i rk pyrk g\$ c) drk thou I gt çx Vu gå c) drk I sfopkj khyrk i noð ekuo i jEi jk ea þ Jeß g uk i k; k tkrk gå; g Je þ fui qkrkß vký þd kyrkß ea fu; "ftr g rk gå

thou gh Kku] food vkj fokku dë vflk0; Dr ; k çdkf'kr djrk gå Kku gh food vkj fokku ds: i eafopkj i nod çdkf'kr gërk gå , si sfopkj dk L=ër Kku gh gå Kku I gvfLrRo Lo: ih gå I gvfLrRo I gt vfLrRo eadë folkktu j skk ughagåd; äd I gvfLrRo fur, çlkkoh gå bl dk Hkkx&folkkx gërk ughagå të dip likh , d&, d: i eafn [krk g\$; g I c I gvfLrRo I # ea I fi=r gå , d&, d ds I gvfLrRo dk I # env: i ea0; kid gh gå 0; kid eagh , d&, d Mnck] Hkhxk] f?kjk gå , d&, d ds0; kid I svyx gëusdh dë 0; oLFkk ughagå u; g vyx gërk gå ekuo vHkh rd të ç; x vkj ; ki=d fof/k; a dë viuk; k gå muea I s , si h dë fof/k ughagå të oLrq dë 0; kid I sckgj dj nå ekuo dë bl r f; dë ân; axe djuk gh , d ek= mik; gå bl I sekuo pruk mtkxj gëuå çxV gëus vkj 0; ogkj eaçekf.kr gëusdk I oZktk I # gå

ekuo Þgöuß dslkFk vký Þgöuß dslo: i eatkxir görk gsvký çekf.kr görk gs Þgöuß dsçfr Hkfer jguk gh foxr ea ekuo dh l kjh djrur dseny eags Þgöuß dsçfr Hkfer jguk gh orðeku eaekuo dh l kjh l el; kvkadseny eags ekuo viuseð lið dsfy, Þgöuß ds l Ecl/k eaHkfer jgus l sgh l á kj dslkFk /kö[kk/kMh gð] Qylo: i ekuo vusd çdkj dh l el; kvkaeaQá x; kA gj l el; k, a ekuo Ñr gð u fd vflrRo l gtA vflrRo ea döð l el; k ughagð vflrRo dsfy, döð l el; k ughagð

ekuo dsu jgusdsckn Hkh vfLrRo jgrk gh gå

vHkh bl /kjrh ds ekuo reke fo/kk ea Hkfer jgrs gq] rduhdh fof/k ls çkir l pokj ; a= a ds vk/kkj ij vusd ekuo foghu /kjfr; ad igpku popk gå vHkh Hkh vkj /kjfr; adh [kt py jgh gå bl /kjrh lsT; knk] bl /kjrh ds leku] vFkok bl /kjrh ls Fk Mk de lk/ku als la Uu nu jh /kjrh d [ktus dh vi (kk ea bl /kjrh dh oLropka d cjckn dj jgk gå ekuo bl le) /kjrh ij long foxr ls vHkh rd fof/kor~thuk lh [kk ugha g\$ vfirq vuophy: i ea çLrop bl /kjrh d çfrdny cukrs gq 'kku] t'u eukrk gh jgk gå bl fo'ysk.k ls ekuo vHkh Þfdrus i kuh ea gå]; k ekuo dk Þgål; rå vHkh D; k gå; g Li "V g tkrk gå

ekuo usviuh bl g\$l; r Isviusfy, gh vMpu ishk fd; k g\$l bl Isekuo ds/kjrh ij cusjgusij ç'u&fpgu yx x; k g\$l ekuo }kjk mitkā gāl leL; k, a ekuo ds gh xys dh Qkalh g" x; h g\$l ekuo viusvfLrRo ds cfr I 'kadr g"uk 'kq g" x; k g\$l bl fLFkfr dk fujkdj.k ppruk fodkl eN; f'k{kkß fof/k d" viukuk gh , d ek= mik; g\$l bl dsfy, çLrko ekuo I Eeo[k çLrq g" popk g\$l bl d" ijh{k.k] fujh{k.k] lo{k.k inold tkprsgq 1/4 ek/kku dsfy, i; klr g\$; k ughal/viukuk gh I Hkh I eonk; "adsfy, 'kak&volj g\$l

I oZktąk gks

%vç\$y 2006] vejd\d\d\%

foKku ∨kj ekuo Hkk"kk I ⊯

foKku dk ç; "tu ekuo p \mathbf{r} uk fof/k I sekuo y{; \mathbf{v} k \mathbf{y} thou e \mathbf{w} ; çekf.kr djusdsfy, fn'kk fu/k \mathbf{w} jr djuk g \mathbf{w}

foKku eakdkyoknh Kkuß] kfØ; koknh Kkuß vkj kfu.kt oknh

230@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

Kkuß ds I kollke fl) kar vkg fu; e dk c kxE; g uk vko; d ga

fu.k?, dkjh çotùk ea ekuo Hkk"kk l # thfor jgus dh vko'; drk g\$\ ekuo Hkk"kk l # d" l kofk\e : i e\ vFkk?r~/kjrh ij l Hkh ekuo dsLohdkjus; "X; Hkk"kk d"] dkj.k] xqk] xf.kr : i ea igpkuk x; k g\$\

dkj.kkRed Hkk"kk eagj fLFkfr] xfr] ?kVuk eafufgr Þeny Kkuß Li"V g"rk gå tå s vfLrRo Þ g"uß ds: i eagå ekuo lå kj] tho lå kj] oulifr lå kj vkj inkFkl lå kj; s pkj"a volfkk, a Þg"uß ds vk/kkj ij gh ekuo eð lå ds fy, le> ea vkrk gå Þughag ükß ekuo d" le> ea vkrk ughagå Þughag ükß g"rk gh ughagå Þfrj"Hkkoß; k ÞfeV tkuß dk t" dYiuk fn; k x; k og ekuo ij Eijk eaçekf.kr g"uk cuk gh ughað bl dk dkj.k; gh gåþfrj"Hkkoß; k ÞfeV tkuß g"rk gh ughagå Þifjorluß g"uk ik; k tkrk gå ifjofrir: i vflrRo eag "rk gh gå bl slæBu fo?kVu] jpuk fojpuk]; k ifj.kke ifjorlu dgk tk l drk gå ifj.kke ifjorlu dh viuh flFkfr fuf'pr gå ifjofrir l Hkh olrq viuh flFkfr eag "rs gh gå ifjofrir flFkfr i volflFkfr l s fHklu g"rs gq Hkh Þg"ukß l eklr ughag "rkå fdl h Hkh Lo: i eag "uk] og Hkh, d; Fkk flFkfr g"uk; g Þl nk&l nk g"uß dh xokgh gå

xqkkRed Hkk"kk IsIe] fo"ke vky e/; LFk fØ; kdyki Li"V g"rk gå mnHko fØ; kdyki ÞIeß fØ; k ds: i eð çy; fØ; kdyki d" Þfo"keß fØ; k ds: i eð igpkuk tkrk gå IkFk gð t" dð Hkh mnHkfor jgrk gå mId" cuk, j [kus eð t" Hkh dk; dyki gåmIh dk uke Þe/; LFkß gå vfLrRo eð pkj volFkkvkð dk çxVu gå gj volFkk dk mIdsoðko d" cuk, j [kuk e/; LFk fØ; kdyki gå

e/; LFk fØ; kdyki d" ekuo ijEijk ds l UnHkZean{kar"

ekuo ijEijk ea'k\$ko] d@k;]; @u] ç@+vk\$j o`) volFkkvkads : i ea ifjyf{kr g\$ ekuo ijEijk ea p0; ogkjß bl ds l kFk l fi"V g"rk g\$ gj ekuo l arku tle l sgh ll; k; dk; kpd g"rk g\$ l R; oDrk g"rk g\$ vk\$j l gh dk; 10; ogkj djus dk bPNqd g"rk g\$ ekuo l arku dk vius vfHkHkkod"ads l kFk p0; ogkjß g"rk gh g\$ ekuo l arku lokHkkfod : i ea vius vfHkHkkod"a dk vun j.k vun j.k djrk gh g\$ bl 0; ogkj dk pç; "tuß g\$ vfHkHkkod"a}kjk l arku eall; k; çnk; h {kerk LFkkfir g"] l R; dk c"/k g" vk\$ l gh dk; 10; ogkj djuk fl [kk; k tk, A , s k djuk vfHkHkkod"a dk pnkf; Roß g\$ bl nkf; Roß g\$,

vfHkHkod adk igys I sml dsp; "X; B cusjquk vko'; d g& bl

çdkj gj ekuo l EcU/k elinkf; Ro"ad" fuoklig djusdsfy, ml ds

fy, vko'; d Kku] foord] fo Kku Islii Uu jguk vko'; d g&

xf.krkRed Hkk"kk lek/kku] lef) i wid thusdh vko'; drk ds vk/kkj ij x.kuk fof/k i wid bolrqenyd xf.krß d' le>usds fy, gå ekuo dk vdsysead å dk; De ughagå vdsysekuo ead å pçek.kß ughagå vdsysead å b0; ogkjß g'rk ughagå n' 0; fDr lsvf/kd g'usij gh bifjokjß dgykrk gå ifjokj eag us dsckn lek/kku] lef) dk oßko çekf.kr g'uk vko'; d g' tkrk gå ifjokj dh vko'; drkvkaeablef) ß lslEcs/kr ftruh Hkh ckr gå mleaxf.kr dsvk/kkj ij Hkh ckr djuk curk gå olrq enyd xf.kr ekuo midkjh g'uk ik; k tkrk gå ekuosikj çñfr dslkFk ekuo ftruk Hkh dk; ldjrk gå og lokf/kd Hkkx xf.kr&xkqh gå

¼vç**y** 2006] vejd**y**d½

ipkj ek/; ekadh l kFkidrk

vkt I Hkh çpkj ek/; e vijk/k xfrfof/k; "ad" T; knk I s T; knk çpkfjr fd; k djrk g\$ çpkj ek/; e dk eny Lo: i 232@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

I gh&xyrh d" psrkus I s g\$ vFkok Li"V djus I s g\$ bl ea I s Pxyrh\$ dk çpkj gw/k y\$du PD; k I gh g\$ vk\$ PD; k g"uk pkfg, B bl dk çpkj ughag" i k; kA bl dkj.k o'k vijk/k çofluk; ki cwn g#A I gh i {k dk i rk ughag" i k; kA

fdlh?kVuk d ge Þxtyrß ekursgår ml ekuus ea Þlghß dhvi&kk lekfgr ghjgrhgå bl ckr d ân; axe djus Isirk yxrk g\$fd çpkj ek/; e viuh fo'ol uh; rk cuk, j[kus dsfy, gj Þxtyrß?kfVr?kVuk d c<k&p<k dj crkusdsLFkku ij] Þlghß?kVuk, a d\$ sg uk pkfg, bl rF; d mtkxj djå bl rjg ekuo ijEijk ea lækkj g uk Lo; a LQrrZg xhA bl fof/k Is'ktk d pkgus okys l Hkh çpkj ek/; e viuh l kFkdrk] itjdrk vk\$ mi; fxrk d çekf.kr dj l drsgå vijk/k a dk çpkj djus Is vijk/k c<\$gå /kjrh dk chekj g uk ekuo ds vijk/k a l sgæk gå

vijk/k djus okyk 0; fDr ; k lemk; ; g eku dj vijk/k djrk g\$Pl Hkh vijk/kh g\$ vFkok PnN js y x gels T; knk vijk/kh g\$ B bl ekU; rk dsl kFk vijk/k vk§ eteur g rk tkrk g\$ vijk/k djus okys d lgh fn'kk] lgh dk; lgh ç; "tu c "/k djkus dh fLFkfr eavijk/k çofùk løkjus dh vkø fn'kk feyuk LokHkkfod g tkrh g\$ bl fy, ; g mfpr g\$ dh i = if = dk] j\$M; "] Vsyhfotu vk§ vkt dh fLFkfr ea bUVju\$/ Hkh l Hkh fn'kkvka ea Plgh i {k D; k g "uk pkfg, \\$ bl s çHkko'kkyh < x l s çLrur djus dh vko'; drk g\$ bl dsfy, çpkj dk; kaeadk; jr es/kkfo; "a d " Plgh i {k\$ ea i kjær g "us dh vko'; drk g\$ mud" l Hkh fLFkfr; "a ea Plgh vk§ Px+yrß dh foHkktu j {kk d " ij [kus dh vko'; drk g\$

Pl ghß vkg Þxyrß dh folkktu j{kk tho pruk vkg ekuo pruk dse/; eagh girk gå tho pruk fof/k l sdkeilleknh]

Hki xi leknh vk**j** ykhki leknh ç**j**.kk, afey jgh gåt i Þhkeß dk | ird gå ekuo p**r**uk vius Lo: i ea thou tkxfr dk | ird gå tkxfr vk**j** hke mtkys vk**j** vákjs t**j** k gh gå

½/ç\$/ 2006½

<u>fojkýk ij fot; ikuk l EHko g</u>S

vkfndky I svkt rd;) d" I o/tu ekul eavko'; drk ds: i eachdkjk ughax; k], d þetcijh ds: i eachdkjk ughax; k], d þetcijh ds: i each Lohdkjk x; kA, shetcijh dsfy, rd/; g fn; k tkrk gsi Mkd h nsk tc I kefjd ræd rskj djrk g\$ rc ged" djuk gh i MaxkA, sh s mnxkj t" i gysr\$ kj djrk g\$ og Hkh nsk gå ckn eat" r\$ kj djrk g\$ og Hkh; gh rd/nsk gå, sh seafdl d" I gh ekuð, rc; gh, d fu"d"k/ fudyrk g\$ jkt xnnh ea t" cBus d" 0; fDr r\$ kj g"rk g\$ ml ds eu ea I kefjd ræHk; vký çy"Hku ds vk/kkj i j r\$ kj gipk gh jgrk gå jkt xnnh i j cBs gq vkneh d" xnnh f[kl dusdk Hk; cuk gh jgrk gå bl fy, jkt xnnh eacbdj i sh sd" forfjr djusdsþnkrkß cusjgrs gå vký xnnh cuk, j [kusdsfy, fdrusHkh Hk/Vkpkj] vukpkj] njkpkj I ekošk djus ds fy, çy"fHkr jgrs gå, d fu"d"k/ fudyrk g\$ þjkt xnnh jgxk r";) dk; / jgxk gh/ß

bl çdkj dh fLFkfr ea bllscpk d\$ stk,\ bl ij l"pus ds fy, fodYikRed fof/k dh vko';drk gna] t" vul kku ind gekjsdjryxr g" x;hA

ekuo pruk fof/k l sge; g ik; sg&foj"/k dk foj"/k vkj foj"/k dk neu dsLFkku ij Þfoj"/k ij fot; ß ikuk l EHko gå; g le>nkjh l gt: i eæy"d0; kihdj.k g"uk gh gå bl sikus ds fy, l # : i eæÞpruk fodkl eN; f'k{kkß fof/k l sinjsnsk eæ Þfoj"/k ij fot; ß ikus dh ekufl drk d" r\$kj fd; k tk l drk 234@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

g& foj"/k ij fot; ikusdsfy, Þloir e([kh lek/kkuß gh, dek=mik; g& Þloir e([kh lek/kkuß le>nkjh lsgh ekuo ij Eijk ea çekf.kr g"rk g& bldsfy, lgvfLrRo n'ku Kku] thou Kku vký ekuoh; rki wki vkpj.k Kku bu rhu aeav/; ; ui noid i kjær g"usdsmijkar gh vukko enyd fof/k lsloir e([kh lek/kku çxvdjusdk vf/kdkj gj 0; fDr eag "uk i k; k tkrk g&

bl vkj gj 'ktk pkgus okys 0; fDr d" /; ku nsus dh vko'; drk ishk q" x; h qs

1/wç\$y 2006] vejd\(\frac{1}{2} \) d\(\frac{1}{2} \)

orzku dk fo[kMu ughafd; k tk l drk

orieku dk rkii; IgSg`uk] jgukA g`us&jguseafØ; k'khyrk Ink&Ink IsfLFkfr&xfr: i eja Qy ifj.kke: i eaorirk gh jgrk gj\$ vHkh Hkh orijgk gj\$ vkxs Hkh orirk jgskA bl çdkj orieku dgha Hkh [kaMr g`uk]; k [kaMr jguk fdl h Hkh fof/k Is I EHko ugha gsA

P__.kkRed fof/kß I soLrqdsvHkkfor g"usdh ckr fd;k
tkrk g\$\(\text{, i sç; "x"ad" I okt/kd : i eaxf.krh; fof/k I s I i Uu
djuk n{\(\text{kusd" fey jgk g\$\(\text{km} \) _.kkRed fof/k I soLrqLFkkukrfjr
g"rh g\$\(\text{d" A , d nsk dky eaoLrqt" Fkh) og nu jsnsk dky
eapyh x;hA mnkgj.k : i ea%b10&10 ¾ 0b , i k xf.kr eafy[kk
djrs g\$\(\text{d) bl I s ekuo d" I nnsk : i ea t" Lohdkjus d" I #=
feyrk g\$\(\text{PoLrqughajgkAB bl rjg xf.krh; fof/k t" I Ppk\(\text{A} d" \)
mn?kkfVr djus x;k Fkk] >\(\text{Bk\(\text{A} eamy>krspys x, A \)

bfo[kMu fof/kß l s Hkh oLrqvkg fØ; k ds l eklr g "us dh dYiuk nh tkrh gå fo[kMu Øe ds fy, pkd] Njjh] ryokj] fil kÃ] ?kNykà dk ç; "x fd; k tkrk gå bl ds ckn l {; kRed xf.kr dk l gkjk fy; k tkrk gå bl Øe ea, d oLrqd" gtkj

VolMk fd; k] i ou ml eals, d VolMs d"gtkj VolMk fd; k] bl çdkj djr&djrs VolMk fof/k Is, d VolMk cpk gh jgrk ga ftl d"xf.krh; fof/k ea bux.; ß eku yrsga vFkok vka VolMk djusdk vko'; drk ughajgrka, dh Fkdh ga ekufl drk dh fLFkfr ea bolroleklr g"x; hß, dk xf.krh; fof/k Is Lohdkj yrsga tcfd gj fo [kaMu ds i gys þ, dß g"uk Lohdkjs gh jgrs ga ml d"gtkj Hkkx ea foHkkftr djus ds ckn, d Hkkx d"i ou foHkkftr djuk Lohdkjrsga 'ksk 999 Hkkx; Fkkor-j [kk gh jgrk ga bl Øe d"t"Musij irk yxrk gsekuo Hkfer djus d"gh fo [kaMu fof/k xf.kr d"viuk, A fo [kaMu fof/k xf.kr ekuo d"do hkh IdkjkRed olrolemiyfc/k]?kvuk] vFkok Kku nsuseavleFkZjgkA tcfd xf.krh; Hkk"kk d"loka/kd IR; eku djdsfoKku lakj mn; goyk Fkk!

Pncko fof/kß I s Hkh o Lrq vk§ fØ; k ds I eklr g us dh dYi uk nh tkrh gå blea þ; ká=d nckoß vk§ þå ek nckoß ds Hkn a I s ç; "x I i lu gq A bu ç; "x a ea cgq çdkj ds j I k; u æ0; "a ds I a "x ea å ek ncko i ink djrs gq ns[kk x; kA, d i Vk[kk I s yxdj c Unvol rd] c Unvol I s yxdj r i rd] r i I s yxdj vkf.od c Ec rd fo/oi fØ; kdyki "a d "djrk gv/k ns[kk x; kA bu I Hkh Øe ea å "ek fof/k I s ncko g "uk] m I ncko I s okrkoj.k ea/ofu I s yxdj din u din mi æo epkus ds: i ea fujh kk.k i jh kk.k djds fu.k yr s pys x, A

bu I Hkh fof/k; "a ea I okt/kd gkfuçn A"ek ræ çnik.k fodhj.kh; /kkrv/kadsifj"dj.k i vod e/; kak dk fo [kb/u i vod gv/kA; g I c t "ekuo tkfr ds fy, udkjkRed g\$ mI dk xqk&xk; u vk, fnu çpkj ek/; e "a}kjk fd; k tkrk g\$ bl çdkj foKku fo/kk ea t "I okt/kd I Eeku i krs g\$ og I okt/kd

236@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

fo/oal dkjh] ekuo foj"/kh vk§ fu; fr foj"/kh g& ; g I c uk'k vk§ vMpu dk dkj.k cu poph g& I kefjd ræ"a e¾ I kefjd fopkj"a e¾ I kefjd ç; "x"a e¾ I ayXu foKkfu; "ad" I okt/kd mi; "xh ekuk tkrk g&

gj Ã"V vfu"V ?kVuk, a or eku eagh ?kfVr g"rh gå bl ea I s Ã"V ?kVuk, a ekuo d" Lohdkj g"rh gå vfu"V ?kVuk, a ekuo d" Lohdkj ughag"rh ge vijk/k dsfy, Hkysgh Hk; çy"Hku o'k I ger g" x, g"a ij vkt dh fLFkfr ea ekuo day ea thfor I okt/kd y"x"a ea vijk/k vLohÑr gå bl fy, fod YikRed fof/k d" I "pus dh vko"; drk gå

vijk/k efDr fodYikRed fof/k I sgh I EHko g\$ ijEijkxr fof/k I s ughA HkVdko I s efDr i kus ds fy, I gvfLrRooknh fodYikRed fopkj] 'kkL=] f'k{kk} 0; oLFkk ds çfr i kjakr g'uk vko'; d g'' x; k g\$\; g \text{PI o}r'' eq[kh I ek/kkuß , d I gt ekxl g'uk Li"V g'' papk g\$\; \}

%vç\$y 2006] vejd\d\%

dYiuk'khyrk vkj deLorærk dk ç;kstu

ekuo eadYiuk'khyrk vk§ deLorærk gS; g I cd irk g\$\ mYys[kuh; vk§ fopkj.kh; ckr ; g gS 210ha I nh rd bdYiuk'khyrk vk§ deLorærk dk ç; "tu D; k g\$\B] bI ckr ij d"\ au"foKkuh] I ekt'kkL=h] vFkZ'kkL=h /; ku D; "aughans ik; \ ; g /keZuhfr vk§ jkT; uhfr I akj dsfo}ku"adsfy, vk§ Hkh xbkhj : i ea I "pus dk ennk g\$\B

ekuo eadYiuk'khyrk vkj deLorærk dk ç; "tu D; k gS. bl dk l kj l (ki mùkj ; gh gS 1/41½ dYiuk'khyrk vkj deLorærk ekuo ea Þfu; fr çnùkß gA l gvfLrRo ea ÞçxVu fof/kß l sekuo ijEijk/kjrh ij gA 1/2½ ekuo eaçxV dYiuk'khyrk vk§ deLor⊭rk dk Þrfir fcUn() ikuk gh bl dYiuk'khyrk vk§ deLor⊭rk dk ç; "tu q\$\), gh Þekuo y{; ß Hkh g\$\)

ekuo dh ifjHkk"kk g\$Peukdkj d" I kdkj djusokyk vkjeu%LoLFkrk d" çekf.kr djusokykßA ekuo usvHkh rd viuh ifjHkk"kk dk vk/kk Hkkx Peukdkj d" I kdkj djukß ijjk dj fy; kgå bl Øe eaekuo ijEijk usvkgkj] vkokl] vyækj] njjJo.kj njjn'ku vkjenjxeu I æll/kh oLræka d" çklr dj fy; kA; gekuo dh deLorærk ds QyLo: i gh gækA dYiuk'khyrk ds I kFk gh deLorærk çxV gæj gå ekuo viuh dYiuk'khyrk d" deLorærk eaifjofrir djrk jgk ftl I sml usviuh ifjHkk"kk dk vk/kk Hkkx çekf.kr dj fy; kA ysdu mDr oLrægklr g"usds ckotmekuo dk I (kh g"uk; k eu%LoLFkrk çekf.kr g"uk ugha cu ik; kA ekuo dkf; d] okfpd] ekufl d] Ñr] dkfjr] vuæjfnr fof/k; "al sftrusHkh deldjrk vk; k vkj vkxsdjusokyk g\$mu I cds Qyu eaekuo Pl (khß g"uk pkgrk g\$); k eu%LoLFkrk dks çekf.kr djuk pkgrk g\$

bl çdkj ge bl fu"d"kZeavkrsg&dYiuk'khyrk eagh I ([kh g"usdh vk'kk] vFkok vi (kk] vFkok bPNk I ekà g&

vk'kk] vi (kk vk) bPNk thou I gt çfØ; k gå bl ds I kFk thou eaLefr; k; çHkkfor jgrh gh gå gj ekuo eafoxr I s Lefr; k) orëku ea çek.k vk) Hkfo"; dsfy, vi (kk gük Li"V g"rk gå ÞI (kß çek.k Lo: i ea orëku ea gh g"rk gå orëku ea vk'kk) vi (kk vk) bPNk dsrlr u g"usdsQyLo: i gh ekuo Hkmr vk) Hkfo"; ea vius Lej.k d" n Mk, jgrk gå Hkm vk) Hkfo"; ÞI (kß dk vk/kk) u g"usdsQyLo: i ekuo Þeuekuhß djrk gå

ekuo dh Þeuekuhß d" j"dusdsç; kl djusdsfy, n" /kop"a ea ÞHk; ß vký Þçy"Hkuß dk ræ çLror govkA blsdon bus&fxusy"x gh LFkkfir fd, A çy"HkkukRed ræ fofHkUu nsk dky vkj lenk; "a ea fofHklu çdkj ls Þ/kel xnnhß } kjk çlrng gyka bleajgl; e; hā'oj] vundj.k u g" ldusokysegki #"kj vorkjh in "kjā'oj ds lnsk&okgd] fl) & i #"kad" dbæ ea j[k dj rju&rkjusdk çy"HkkukRed dk; De çlrng fd; k x; kal kek gh þi kiß ds çfr Hk; vkjçk; f'pùk dk dk; De fn; k x; kal blçdkjjkT; ræ } kjk lkekU; 0; fDr; "ad" tku&eky dhj{kk djusdk vk'okl u vkj mldsfy, lhek ljg{kk djusdk dk; De jgk xyrh d" xyrh lsj"duk vijkk d" vijkk lsj"duk vkj; j) d"; j) lsj"duk /kelxnnh vkjjkt; ræ dk Li"V dk; De jgk xyrh d" xyrh lsj"duk vijkk d" vijkk lsj"duk vkj; j) d"; j) lsj"duk /kelxnnh vkjjkt; xnnh dk ræ; g l"pdj vkjEHk gyk lkekU; 0; fDr bu ræ"adh eny çofùk d" le> ughaik; xkal 20 oha 'krkCnh rd lokt/kd ekuo bu ræ"adh dyā d" [kgyrs gq ns[k fy; k vFkok bu ræ"adk ç; "tu D; k gSvkj D; k g" jgk gS; g le>us ds; "X; g" x; ka

ekuo viuh dYiuk'khyrk vk§ deLorærk ds pyrs
taxy; qx Isxke dchyk; qx e& xke dchyk; qx IsjkT; ; qx e&
jkT; ; qx Isy'd ræ; qx eaigpp x; kA y'dræ eagj ekuo]
vFkok Iokt/kd ekuo ÞusrRo ekufl drkß dsfy, rRijjgkA dkN
y'x'ad' gh usrRo in fey Idrk g& bl fy, ml dsfy, I ak'kz
Hkkoh g' x; kA bl dsl kFk y'dræ; qx eajkT; ; qx eajktkvkads
I fpo/kk I axg dh I pouk IoZekuo dsfy, çLrqr g' x; hA ml
vk/kkj ij jktkvkad' t'' I fpo/kk I axg miyC/k Fkk] ml IsT; knk
i kus dsfy, usrRo çofùk; k; vkædfyr g'rk gpvk ns[kk x; kA

jkT; ; qx eavkpk; I, d Þvkn'kß: i eax.; görk FkkA jkt xnnh ij cßk gqvk jktk vius dö Þvkn'kß göuk Lohdkj gh ysrk FkkA jkT; xnnh ds Þvkn'kß i wkh; k l qo/kk l axg vks v; k'kh cnek'kh l sHkjk jgkA jkT; xnnh ds < kpp& [kkpseagh tu çfrfuf/k l okt/kd l {; k ea my>k gqvk fn [kkA i Mfk gß tu çfrfuf/k fof/k I s x .k r = ç .kkyh jkT; ; qx ds r gyuk e pi fo=ß g uk tuekul e a LohÑr jgkA y fdu vkt dh fLFkfr e a tu çfrfuf/k I okt/kd HktVkpkj] vçR; kf'kr /kmrk i mod I fqo/kk I axg mi kftr djrk g v k n {kusd feyrk g A ÞvçR; kf'kr ß I seryc g S ftl I e; tuekul fuok pu fØ; k djrk g S ml I e; LohÑfr jgrh g S fd tu çfrfuf/k tu fgr e a dk; l dj x k A fuok pr g usdsckn þ tu fgrß Hkk"kk e agh jg x; h A tu fgr ds fy, t e e k r ≠ Fkk] og tu çfrfuf/k ds } kjk fu {k sir g r k x; k A

bl rjg ftud "lkekll; y x Þvkn'kli; k ÞJSBß Lohdkjrs jgs mudk y{; døy Þl fjo/kk lægß gh g rk gryk ns[kk x; kA Qyr%l Hkh Kkuh] v Kkuh v klij fo Kkuh l fjo/kk læg dh gh drkj eag x, A lokl/kd tuekul to Hkl/v kpkj dsfy, r Rij g x; k r ekuo ds euekuh ds QyLo: i /kjrh chekj g x; hA ekuo vusd çdkj ds u, &u, j x a ea xl r g rk x; kA ; g lo ifjfL Fkfr; kj v R; k/k fjud op Lo dk Qy ifj.k ke gå ekuo ij Eijk vijk/k xl r g proph gå; s ifjfL Fkr; kj ekuo ij Eijk ds vijk/k a ds Qy ifj.k ke gå 20 ohal nh rd tho pruk fof/k ls thus ds Øe ea ekuo ij Eijk ea l fjo/kk læg dh fyllk c < kj ftldsfy, l Ei w kl vijk/k fd, x, A

vijk/k epr ekuo ijEijk ds fy, gj 0; fDr lek/kku lailu g'uk vkj gj ifjokj lek/kku] lef) lailu g'uk vkj midkj djuk vko'; d gå mlds fy, ekuo ea pruk fodkl ß gh ç/kku ennak gå ekuo pruk ea thou lgt vk'kk] vi {kk vkj bPNk borèkuß ea gh rir jgrh gå beuekuhß d' j'dus ds fy, fQj bHk; ß] þçy'Hkuß vkj þvkLFkkß ij vk/kkfjr ræ'adh vko'; drk ughajgrh

Ppsruk fodkl eN; f'k{kkB dk dk; De issisughagA

240@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ml dsfy, le>nkjh lslidu vFkkr-ekuo pruk] no pruk lidu v/; kid] x#tu i vkpk; ki dh vko'; drk gi ekuo pruk en ikjar gj ekuo lozik a d Þç; "tu a ds vk/kkj ijß igpkurk gs vkj ml ds fuoki djus ds Øe en ÑrKrk] x9o] J)k]çe] fo'okl] okrl Y;] eerk] l Eeku] Lusy ts sen; "a d çekf.kr djrk gi ; gh ÞU; k; ijEijki dk eryc gi bu miyfc/k; "a ds vk/kkj ij Þv [kh/l l ektß vkj Þl kollke 0; olfkki dsl kfk l olekuo dk Þfujarj l (kh/l g ük curk gi ; gh ekuo en d Yiuk'khyrk vkj delorærk dk Þç; "tuß gi

thou ean"Vk in çfr"Bk vk§ tkxfr lgt çek.kïadk ekuo ijEijk eag"uk vko'; dg" x; kg& D; Tad ekuo ijEijk vijk/kïalseOpr g"uk pkgrk g\$vk§ ekuo ijEijk dsvijk/kïals eOpr g"usdh vko'; drk g&

%vç\$y 2006] vejd\d\%

dYiuk'khyrk vkj deLorærk dk L=ksr D; k gs. D; kags. vkj dj k gs.

dYiuk'khyrk dslkFk deLorærk gj uj&ukjh eålåds fy, PLokHkkfod: iß ea gå PLokHkkfodß dk eryc Pfu; fr I gtrkß I sgå Pfu; fr I gtrkß dk eryc I gvfLrRo eaçxVu Øe ea të fodkl Øe] fodkl] tkxfr Øe] tkxfr gåml I s ekuo ijEijk /kjrh ij gåA ekuo ijEijk ea 'kjhj jpuk dh eæydrk ea; g ik; k x; k fd thou I gt dYiuk'khyrk 'kjhj vkå thou dslæpr Lo: i eaçxV gërk gæyk nækus dë feyrk gå ekuo ijEijk 'kjhj vkå thou dslæpr I kdkj: i eaçxV gërk gæyk nækus dë feyrk gå gj uj&ukjh eålå dsfy, thou dk Lo: i] thou dk dk; å thou dk ç; ëtu I eku gëuk v/; ; uxE; qå; q v/; ; u PvfLrRo enyd ekuo dær fpæruß

Øe eaçxV vkj çekf.kr gå

ekuo vius dYiuk'khyrk d deLorzrk en ifjofrir djrk jgrk gå deLorærk ekuo ijEijk eaçekf.kr g"rh gå ekuo pruk imod thou I gt dYiuk'khyrk vkj ekuo I gt deLorærk dk rflr fcUngLi"V g"rk g& thou I gt dYiuk'khyrk dk rflr fcUngthou y{; | [k] 'kkfUr] | r"k| vkun dsLo: i ea qå ekuo I qt deLorærk dk rflr fcUnq ekuo y{; lek/kku] lef)] vHk;] lgvfLrRo dsLo: i eag& ekuo y{; cekf.kr g"rk g\$r" thou y{; Hkh cekf.kr g"rk g\$ thou y{; çekf.kr g"rk g\$r" ekuo y{; Hkh çekf.kr g"rk g\$\textbf{8}\text{ thou y{;}} ekuo ijEijk eaçekf.kr g"uk vo'; EHKkoh g\bar{b} D; "\bar{b}d ekuo ijEijk tho pruk o'k vuid çdki İsvijk/k djuseaçoùk që pipdk q& bl dh xokqh /kjrh ds chekj g'us ds : i eaçLrr q& thou Igt tkxfr ekuo ijEijk eagh çekf.kr grh gå ftl dsQyu ea ekuo dk pkj a volfkkvka ds l kFk l arvyu i nod thuk] U; k;] /kell IR; dk cekf.kr g ikukl ekuo ijEijk ell l dsfy, , d efgek lilu olko gla efgek l Eilurk dk rki; I því jk/k elþr ijEijkß Isg&; q Ic dYiuk'khyrk vk\$ deLorærk dsrflr fcUngd" ikusdsØe ea'k"/k vkj vuljakku inoid v/;; u dsfy, çLr**ı**r gıykA

bl çdkj dYiuk'khyrk vkj deLorærk dk L="rle>us dslkFk&lkFk budh þlkFkdrkß Hkhle> eavk; kA dYiuk'khyrk vkj deLorærk dh lkFkdrk ekuo pruk inold eu%LoLFkrk di çekf.kr djuseagA eu%LoLFkrk vH; n; ; klolren[khlek/kku ds Lo: i eagA bl ds Qyu eal Eiwklekuo tkfr di þv[kMlektß ds: i ea igpkuuk curk gA bl fof/k lsþlkomære 0; oLFkkß dk Lo: i Li"V gA; g bl ckr dk mùkj gS dYiuk'khyrk vkj deLorærk þD; B gS þv[kM lektß vkj

242@e/; LFk n'ktū ij vk/kkfjr løkn

ÞI koÆk® 0; oLFkkß d" çekf.kr djusdsfy, dYiuk'khyrk vk¶ deLorærk g&

ifjokj eagj InL; dk le>nkj g"uk] QyLo: i lek/kku lailu g"uk vks Je inold lef) lailu g"uk vko'; d ga lek/kku] lef) inold gh gj ifjokj þmidkj çoflúks eag"uk ik; k tkrk ga bl çdkj þlkoðlke 0; olfkks dk n'k l"ikuh; Lo: i fudyrk ga bl rjg þds ks ç'u dk múkj feyrk ga lkoðlke 0; olfkk dsn'k l"ikuh; Lo: i d" ge vxysçlax eans[kaxa

14vç\$y 2006 vejd\(\frac{1}{2} \) d\(\frac{1}{2} \)

I kožikkie 0; oLFkk

vkt ejsoDr0; dk ennak gSÞI koÆk® 0; oLFkkßA I koÆk® 0; oLFkk dS sgörh gS fi Nysorhu fnuäeavki ds I Een[k çLoko j [kk gS fd fodYi* Lo: i ea 1 e>nkjh* I s I i lu göus dh vko'; drk gA *I e>nkjh* I s I i lu göus dsckn 'çekf.kr* djus dh vko'; drk gA; g ekuo ds I keus 'vko'; drk* ds Lo: i ea j [kk gwk gA I u~2000 rd Kkuh] vKkuh] foKkuh bI /kjorh i j tökh gryk ga I u~2000 rd Kkuh] vKkuh] foKkuh bI /kjorh i j tökh hkh I öpk] fu.kk fy; k] fd; k mI ds Qy i fj.kke ea; g /kjorh chekj görsga ns[kusdöfeykA vi uk i jk; k dh nhj; kj c< sga ns[kusdöfeykA nskädh I hekvkai j foHkhfökdk, j c< sk gwk ns[kusdöfeykA bu I c döns[kusi j ekuo tkfor ea löpus dk ennak mHkjk bge I gh dj jgsgå; k xyor dj jgsgåß

ml dsmùkj eafodYikRed Lo: i eaÞle>nkjhß dk; g çLrko gå le>nkjh d" vfLrRo n'klu Kku] thou Kku vkj ekuoh; rkiwkl vkpj.k Kku dslapr: i eav/;; uxE; djkus dk 0; oLFkk fn; kA bld" v/;; u djusokysvkt yxHkx 2000 y"x r" g" pølsgå vc; fn vkidh bPNk g" r" vki Hkh v/;; u

dj I drsgå, ; g vkid" I pouk nsuk pkgkA

bl çdkj ; fn v/; ; u g¨rk gS r¨ ekuo dk Þekuo prukß i noðd thuk curk gå vHkh rd ekuo tkfr Þtho prukß eaft; k gS; g l ehf{kr gnykA tho pruk eathrs gq ekuo us tho al svPNk thusdk ç; Ru fd; kA bllghaç; Ru adsQyu ea; g /kjrh gh chekj g¨ x; h ftl l si nufoð kj dh vko'; drk cu x; hA i nufoð kj ds fy, fod yi kRed : i ea Þl e>nkjhß dk çLrko gå

vfLrRo n'klu Kku] thou Kku] ekuoh; rkiwkl vkpj.k Kku bu rhu"ad" N"M+dj ge dHkh Hkh Þle>nkjß ughag"axsA vHkh Hkh ugha dj"Mkao"kldsckn Hkh ugha bl Kku d" ijh{k.k djusvkj 'k"/k djusdk vf/kdkj gj 0; fDr dsikl j[kk gsA; g e&viusvutko Iscrk jgk gyA

, is le>nkjh Is I is lu grus ij ged blore(kh I ek/kkuß gkfly grk gå bl ckr d eis vutko fd; k gå ft; k gå çekf.kr fd; k gå lore(kh I ek/kku d eis th dj nikk gå çekf.kr fd; k gåb I sblokß feyrk gå çdkjkrj I k vkt i shk gåk vkneh] dy ejus okyk vkneh I Hkh I (kh gruk pkgrs gå ekuo pruk Is I i bu grus ij gjæd 0; fDr ds i kl I ek/kku mi yC/k grxka I ek/kku i bæd ge I (kh grsgå I eL; k i bæd nokh grsgå blore(kh I ek/kkuß; fn vki gkfly djuk pkgrsgår mldsfy, þe/; LFk n'ku I gvfLrRooknß v/;; u dsfy, çLræfd; k gå mld vki v/;; u dj I drsgå

I gvfLrRo eaçxVu fof/k i nobl ekuo 'kjhj jpuk /kjrh ij çxV gÃA bl çxVu eafdlh Hkh ekuo dk d¨Ã Hkh gkFk ugha gA ekuo 'kjhj jpuk d¨ çÑfr Lo; a LQurl fof/k I sçLrq dj fn; kA tkxfr d¨ çekf.kr djus; ¨X; 'kjhj /kjrh ij cu pqh gA

le>nkjh dsfcuk ge lek/kku litu g"axsugha ekuo

244@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

tkfr lek/kku liibu g`us ds ckn u lhek ljj{kk jgxkh] u vius&ijk;s dh nhij;k;jgxkh] u bHkeß jgxkA

PHkeß dk Lo: i D; k g\$\footnote{s}\text{ thou gh 'kjhj d" thor cuk dj j[krk g\$\footnote{s}\text{ thor cukus ds QyLo: i 'kjhj eal oonuk, a0; Dr g"rh g\$\footnote{s}\text{ loonukvkad" n\{k dj thou gh Hkfer gkrk g\$\footnote{s}\text{ kjhj d" thou eku c\footnote{s}rk g\footnote{s}\text{ ; gh Hke g\footnote{s}\text{ ; g Hke jgus rd thou 'kjhj dsejus v\footnote{s}\text{ thus d" vius l kFk t"M+yrk g\footnote{s}\text{ 'kjhj d" thou ekuuk gh Hke dk eny Lo: i g\footnote{s}\text{ }

fodYikRed e/; LFk n'klu dk v/; ; u djus I s ekuo ÞI oir eq[kh I ek/kkuß I is Uu g'rk g\$\ I Hkh fo/kk ea I ek/kku çLrq djus; "X; g'rk g\$\ v/; ; u ds ckjs ea crk; k gj 'kln dk vFkl g'rk g\$\ vFkl ds Lo: i ea vfLrRo ea oLrqg'rk g\$\ v/; ; u i bold oLrq I k{kkRdkj g'uk} c'/k g'uk} vullko g'ukA vullko g'us ds ckn çek.k g'ukA bl rjg ekuo vfLrRo ea v/; ; u dj I drk g\$\ vullko dj I drk g\$\ vullko dj I drk g\$\ vullko d' th dj çekf.kr dj I drk g\$\

I olekuo I ([k pkgrsgh gå I ([k i nold thuk pkgrsgh gå os,d 'kjhj ; k=k eagh d\$ sI e>nkj g3 I ek/kkfur g3 çekf.kr gamI p6 [kV eai ys v/; ; u dh 0; oLFkk gå ,d gh 'kjhj ; k=k ea vusd 'kjhj ; k=kvka dh ckr ugha gå ,d gh 'kjhj ; k=k ea ÞI Ei wkl ckrß dk v/; ; u dj I drs gå

PI EiwkZckrß gSI gvfLrRo Lo: i eavfLrRo dk \vee /; ; u g tk, \vee k§ Lo; adk \vee /; ; u g tk, A rc I EiwkZ \vee /; ; u g tykA bl eals, d Hkh Hkkx d N N + nar I EiwkZ \vee /; ; u ughag tykA

vHkh t f'k{kk cpfyr gSog day I fp/kk I axg djusds fy, g} vijk/k djusdsfy, g} nwlj ad cp wcukusdsfy, gA vHkh ekuo tkfr dsikI t Hkh fo}rk gSog bu rhu txg ea ystkusdsfy, ghoke; kc gå vHkhord ekuo tkfrodsikl tö Hkhofo}rk gåog lek/kku çLrop djuseavleFkZgå U; k; çLrop djuseavleFkZgå lk; çLrop djuseavleFkZgå

v/;; u djkus d" ysdj ge çfrKk fd, g&fd ÞKku 0; ki kjß vký Þ/keZ 0; ki kjß ge ugha djæså v/;; u dsfy, d"Ã nf{k.kk mxkgus dh ckr ugha gå v/;; u dsfy, d"Ã 'klýd ugha j [kk gå Kku thou I gt vi (kk gå Kku d" VodMk djdscpk ugha tk I drka vHkh t" Þch) & thohß dgyk; s tkrsg&os vi us Kku d" Þcpß jgsgå mul siðnusij ÞKku d" ds scp"xå 'Kku' d" ræ D; k tkursg"\& mul sd"Ã mùkj feyrk ughagå bl ckr dk d"Ã mùkj nsus okyk g" r" e&ml d" Qny ekyk iguk djds I omæk! Kku d" Þcpus dh fof/kß d" eopscrkus okyk vkt rd feyk ughagå vHkh Kku 0; ki kj vký /keZ0; ki kj eafdrusy"x yxs gå ml dk vkodMk j [kk gh gå I kjh nfjærk] I kjh vijk/k çofùk /keZ0; ki kj vký Kku 0; ki kj I sgh gå

I e>nkj g¨us ds ckn ge /kel 0; ki kj djaks ugha Kku 0; ki kj djaks ugha esi; fn Þ/kel d¨ I e>rk gwr esivi us cPps d¨ ml ds; ïX; cukåj vi us vMil &i Mil ds 0; fDr; ïa d¨ ml ds; ïX; cukåj vi us I ai dlea vkus okys 0; fDr; ïa d¨ ml ds; ïX; cukåj; gh curk gå esiogh dj jgk gya esis I ai dlea vkus okys 0; fDr; ïa dschp esidke dj jgk gya 0; ki kj I selpr /kel vks Kku dk c¨/k djkus dh esus 0; oLFkk dj fn; ka

I e>nkj 0; fDr 0; oLFkk ea thrk g& I e>nkj 0; fDr I oÇFke ifjokj eal ek/kku] I ef) i wood 0; oLFkk ea thrk g& , s s ifjokj ea uj&ukfj; "a ea I ekurk jgrk g& bI çdkj ifjokj ea I ([k] 'kkfUr i wood thuk curk g& I Hkh ifjokj , s s I ([k] 'kkfUr i wood thus okys g "us ij Þv [kb/ I ektß g "rk g& I Hkh ifjokj I ek/kku] I ef) I i Uu g "us ij v [kb/ I ekt dk x Bu g "rk g&

246@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

mllsde eav[kM] lekt güsokyk ughagA, dslekt eage vHk; lälu görsgA Hk; eDr görsgA vHkh bldsvHkko ead@uD; k dj nxkk; g vk'kædk cuk ghjgrk gA ekuo tkfr dk lkjk bfrgkl blckr dh xokgh gA lHkh ckravkidslEe(k gA

vHk; lilu güsdsckn ge Þlkoðuke 0; olfkkß dsi{k eatkrsgå pkjävolfkkvkadk ijlij lægvu gh lkoðuke 0; olfkk gå bleafu; e] fu; æ.k] lægvu] U; k;] /ke] læ; i voðu thuk çekf.kr görk gå bu çek.kädslkfk ekuo læk] 'kkfUr] lær"k] vkuan i voðu thusdh flfkfr ea vkrk gå læk] 'kkfUr] lær"k vkg vkuan thou læt vi{kk gå

lek/kku] lef)] vHk; vkj lgvfLrRo; spkj Lrj gå

1/11/2 0; fDr ds Lrjij lek/kkuA

1/2½ ifjokj dsLrj ij lek/kku] lef) A

1/8½ lekt dsLrj ij lek/kku] lef) vHk; A

PI ko**u**k@ 0; oLFkkß g" tkusij D; k g"xk\

I kollike 0; olfkk ea ge PIR; ß d çekf.kr djrs gå I gvflrko ije IR; gå I gvflrko d ge 0; olfkk ea çekf.kr djrs gå bl rjg ekuo çÑfr I gt fof/k I s vflrko I gt fof/k I s thrk gå bl d gj 0; fDr I p I drk gå I e> I drk gå th I drk gå çek.kad çlr q dj I drk gå

I kołke 0; olfkk eage ikp vk; ke aeacgr vPNh rjg

th ikrsgå Þl koðike 0; olfkks eaekuo dsthusdsikp vk; ke gå

1/11/2 f'k{kk&l ladkj

1/21/2 U; k; & | **j** {kk

1/81/2 LokLF; & 1 a e

1/41/2 mRi knu&dk; I

1/5½ fofue; &d¨"k

f'k{kk&l lidkj l sekuo ijEijk eall ek/kkuß miyC/k g¨xkA

blisicdsfy, U; k; lyyHkrk g gh tk; skhA le>nkj ifjokj ealscalk a ea U; k; g rk gh g\$A

I e>nkjh dsckn U; k; eathuk gkrk g&

Hkfer jgrsrd U; k; ea thuk gkrk ughag&

le>nkjh ds ckn lacakra dh igpku] eW; ra dk fuokbg] eW; kadu vk§ mHk; rfir grus ij U; k; grk gA

PU; k; ß dk ge v/; ; u djkrs gå tcfd bl /kjrh ij ftrus Hkh U; k; ikfydk gå mueaU; k; dk vrk&irk ughagå I Hkh nskä ads I fo/kku ads rhu gh dk; nsgå xyrh d xyrh I sjöd vijk/k d vijk/k I sjöd ; jð d ; jð I sjöd A bu rhu dk; n ads jgrs mul s U; k; dgk; feysk\ bu rhu dk; n ads vykok ; s d VI þtu I fo/kkå dh ckr djrs gå I fo/kk dk d Ärfir fcUngh ughagå I cdsfy, I fo/kk I skg dh pkgr d i jik djus dh I EHkkouk gh ughagå

U; k; &vU; k; dh ckr ekuo ijLijrk eagh g"rh gå U; k; dh vi {kk ekuo ijLijrk eagh g"rh gå U; k; l tyHkrk dk vk/kkj g\$ pl takk a dh igpkußA l takk a ds uke I cd" fofnr gå I Hkh

248@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

Hkk"kkvkşeal cakadsuke r ga ysdu l cakadsç; "tu adk Kku ughaga l cakadsç; "tu ad fuokig djusdk vf/kdkj cuk ughaga ts s þekrkig þfirki uke l ppj foxr l s Hkk"kk ea ga farq ekrkæfirk ds l kFk U; k; ds sg xkj D; "ag xkj D; k ç; "tu g xk bl dsckjsead" A ckr u f kkk eagi u 0; olfkk eags u vkpj.k eaga vHkh ftrusHkh l epk; ij Eijk, ag sfdl h ea Hkh ughaga bl dkj.k þvuð akku i da kku i da kku i lod çkir olrq d fod yi kRed Lo: i eaj [kuk i MkA ml d vH; kl ea ykusdsfy, mi Øe djuk i MkA

mlh Þmi Øeß ea; g l Eeysu Hkh gå viuh&viuh txg eage l c 'kdk dsfy, dk; ldj jgsgå ge 'kdk dsfy, D; k dk; lfd,] vki D; k dk; lfd, bls l Eesyu ea ij Lij l qu dj ge mRl kfgr g rs gå vxys o "kl fi Nys o "kl ls T; knk 'kdk ds fy, dk; ldjrs gå bl <a lsg rsge; gk; rd igpsgå

; g t" bruh ckr vki d" crk; k] ml ead(N i Nuk g" r" vki dk Lokxr g().

¼ ∨DVncj 2009] gnijkckn½

I gvfLrRo fuR; or'eku] I gvfLrRo fuR; i #kkoh

vkt ; gkj eq>sÞl gvfLrRo fuR; orðeku l gvfLrRo fuR; çHkkohß bl eqnnsij viusvu‡ko d" çLrq djusd" dgk x; k gå

IgvfLrRo eage Ic gallc dan v.kaj ijek.kaj r.kaj dk'B I Hkh dk I Hkh I gvfLrRo eagal bl d'eassnock galle>k gallo thu a Hkkxa eafdl h d'hkh 'kadk g'r ml d'vki ealsian I drsgale> I drsgal

PI gvfLrRo fuR; or eku gB bl d" e kusn{kkA vfLrRo ea

, d 0; ki d oLrqg\$\(0; \) ki d oLrqtM+ç\(\tilde{N}\) fr dsfy, I kE; \(\tilde{A}\) tkl Lo: i eagksuk I e>kA 0; ki d oLrqd gh ekuo eabKkuß Lo: i ea I e>kA I kE; \(\tilde{A}\) tkl I Hkh Hk\(\tilde{T}\) rd jkl k; fud oLr\(\tilde{V}\) kad çklr g\(\tilde{A}\) tkl çek.k g\(\tilde{I}\) Hkh Hk\(\tilde{T}\) rd jkl k; fud oLr\(\tilde{A}\) pi kl ky g\(\tilde{A}\) I kE; \(\tilde{A}\) tkl ea Hkhxsjgu\(\tilde{I}\) I i Dr jgus ds vk/kkj ij gj oLr\(\tilde{A}\) tkl I i lu g\(\tilde{A}\) mI ds ckn tho I i kj ea; g\(\tilde{A}\) tkl bthus dh vk'kkß ds Lo: i ea çklr g\(\tilde{A}\) mI ds ckn ekuo ea; g\(\tilde{A}\) tkl bdYi uk'khyrkß ds Lo: i ea cklr q\(\tilde{A}\)

ekuo eadYiuk'khy güusdsvk/kkj ij ÞKku'khyß güusdk 0; oLFkk cuk gupk gå gj ekuo eadYiuk'khyrk vkj deLorærk or Eku gå dYiuk'khyrk ds ç; "x Isgh ge Þrnkdkj ræii fof/kß IsKku Iilu gürsgå Kku Iilu güusdk fof/k; gh gå vkt rd ftrusHkh 0; fDr Kku Iilu gq gj bl fof/k Isgq gå vkxs Kku Iilu gäxsr" Hkh bl fof/k Isgäxå Kku Iilu güusdk volj bl rnkdkj ræii fof/k Isgå

I gvfLrRo d" e&us bfuR; çHkkohß Lo: i e&n {kkA bfuR; çHkkohß dk eryc g\$fuR; çxVu'khy! I gvfLrRo fuR; çxV g"rk gh jgrk g\$ I gvfLrRo dc rd çxV g"rk g\$ bl dk m\u00fckg g\$ tc rd I gvfLrRo vius çfr: i d" çxV u dj n! I gvfLrRo dk çfr: i g"us dk eryc g\$vfLrRo e&uçekf.kr g" tkukA I gvfLrRo çxVu'khy g"us dk ç; "tu g\$ I gvfLrRo çekf.kr g" tk, A bruh gh ckr g\$ eny fl) kr bruk gh g\$ bl vk/kkj ij I gvfLrRo dsfuR; çxVu'khy g"us dk ç; "tu e\$ d" l e> e&vk; kA ekuo tkxr g"us ij I gvfLrRo dk çfr: i g\$ I gvfLrRo Kku d" th dj çekf.kr djus okyk dby ekuo gh g\$.

I gvfLrRo Kku eagh Þthou Kkuß l ekfgr gå thou, d xBuiwklijek.kqgå thou eanl fØ;k,ag"rh gå ftueals

250@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ekuo Hkeo'k I k<\$pkj fØ; k eathrk gå 'kkk I k<\$ikp fØ; k, a I hr jgrsgå mu I k<\$ikp fØ; kkvkad" 0; Dr djuk gh Ptkxfrß gå I k<\$pkj fØ; k eathuk gh PHkeß gå , I k epd" I e> ea vk; kA

I ek/kku] I ef) i notal thus I s I top/kk I axty all coffük; k; foy; g" tkrh gåk b I d" e fusth dj n {kk gåk e jsikl I axty ugha g Sysau e ål e) gåk e ål ef) i notal thrk gåk vi us cycurs i j e å dghallkh tkrk gåk vi uk ake i i jik djrk gåk e jh I kjh I ef) all o Lrqa'kjhj i "k.k] I j {k.k vkj I ekt xfr dsfy, gåk I ef) as fy, o Lruvka ak m Ri knu vko'; d gåk ; s o Lrqa I kekli; ka kk kkkgkj] vkokl] vyadkj ½ vkj eg R Rokaklaklak khnij Jo.k] nijn'k u vkj nij xeu ½ I a akh g"rh gåk b I ea I s vkgkj] vkokl] vyadkj I a all kk vkj I j {k.k as v F k Z ea gåk I ekt xfr as fy, nij Jo.k] nijn'k u vkj nij xeu I a f livkr o Lruvka akh mi; "x fd; k tk I ark gåk vkgkj] vkokl] vyadkj I a ulikh o Lruvka as m Ri knu djus ea e sus i f j Je fd; k guyk gåk nij Jo.k] nij xeu] nijn'k u I a ulikh o Lruvka as m Ri knu d" yadj i f j Je aljus a s fy, vki vkxs i jh {k.k dj I ars gåk

I gvfLrRo ea thuk ¾ l ennk; pruk I s NW dj ekuo pruk ea ifjofrir g" dj thukA bl s ÞxqkkRed ifjoriuß dgkA

0; fDroknh pruk dk gljr gSPHKxß!

lenk; oknh pruk dk gljr g\$Þ>xMkß ; k læk"kæ

I **æá**k a dh i gpku

I gvfLrRo ea thrs I e; I calkia di i gpkuus dh ckr girh gla ekuo dk ekuo ds I kFk I EcU/k vkj ekuo dk ekuobikj çÑfr ds I kFk I EcU/k bu ni rjg I s I calkia di i gpkuka ekuobikj çÑfr ds I kFk I EcU/k di Þmi; fxrkß vkj Þdykß **I thou end; 'Marking ij igpkursgand ekuo ekuo I Ecli/k dithou end; 'Marking ij igpkursgand ekuo ekuo I Ecli/k dithou end; 'Marking ij in kil in kil ij vkuan ½ ds vk/kkj ij ighking end; 'Miking ij ighking ij ighkins gand i I Eeku ij ighkins gand i I Eeku ij ighkins gand i ighking ij ighkins gand i ikral etaka dithi ighking ighking ighking ighking ighking ighking ighking ighking in ighking ighking in ighking ighking ighking ighking in ighking i

I czák a d i gpkuus dk ç; "tu g\$ I gvfLrRo ea thukA I gvfLrRo ea thus dk vFkZg\$ pthus nsuk] thukBA; g vko'; d g\$; k ughavki I "fp; sA gj 0; fDr bl ij I "p I drk g\$ 'k"/k dj I drk g\$ pthus nsuk] thukB fof/k I s ge vijk/k epr g "I drs g\$ bl ckr d "e sus vulko fd; kA; fn pthus nsuk] thukB ea gLr{ki djrs g\$ r " fga k ds vykok vk\$ d\$ n g "r k ugha g\$ A

PI EcU/kß dk ifjHkk"kk fn; k iwkirk dsvFkZeacfrKkA iwkirk dsvFkZeafuokig djusdk uke g\$I EcU/k! iwkirk D; k g\$PfØ; k iwkirkß vkg Pvkpj.k iwkirkßA bu n° iwkirkvka dh ckr dghA bl dsigys xBuiwkirk igys I s thou ea g\$ghA xBuiwkirk ds vk/kkj ij gh thou Pvejß g\$A thou ijek.kq ea I s d°ĀcLFkkiu&foLFkkiu g°rk ughag\$A ijek.kqxBuiwkig°usij Pthou inß ea I Øfer q°rk g\$A

fØ; k iwkirk gjusij ekuo dk I gvfLrRo eathuk curk gå thusnsdj thuk curk gå bl rjg ekuoùkj çÑfr dslkFk fu; e] fu; æ.k] I rgyu i void thuk curk gå ekuo dslkFk ll; k;]/ke] I R; i void thuk curk gå bu 6 vk; keja ea thus I s ge þl kekitdß gj i krsgå bl I sde eadjá I kekitd gjrk gh ugha gå

252@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

bl çdkj ge ÞlgvfLrRo fuR; çHkkoh vk§ lgvfLrRo fuR; orðkuß dsckjseaLi"V g"rsgå bl Li"Vrk dsvHkko ea 0; fDrokn] lenk; okn ghjgskk 0; fDrokn vk§ lenk; okn Hk"x dsfy,] låk"kædsfy, vk§; ið dsfy, ghgå bllsT; knk buls din g"rk ughagå låk"kædslkFk 'k"k.k fuf'pr gå vkt t\$s, d nsk nin jsnsk dk 'k"k.k djusdk l"prk gå, d ifjokj nin jsifjokj dk 'k"k.k djusdk l"prk gå, d 0; fDr nin js 0; fDr dk 'k"k.k djusdk l"prk gå og lc bl le> lsgj 0; fDr ealeklrg" tkrkgå bl le> dslkFk Þlek/kku]lef)ß inoðd thuk cu tkrkgå

le>nkjh lslek/kku feyrk g&

Je Islef) feyrk gå

lek/kku] lef) ind thus ds Øe eage 0; oLFkk eath ikrs gå

I gvfLrko ea gh ge þv[kMrkß vkg þl koUkerkß d' vullko djrsgå

v[kMrk d" vullko djusdk eryc gSPI olekuo , d gh tkfr g] I olekuo , d gh /kehlgß bl d" vullko djukA thou ea/keldk 0; oLFkk gå 'kjhj eajpuk dk 0; oLFkk gå

thou ds vk/kkj ij Þ/keß dh igpku gå lozekuo dk, d gh /kezgå ekuo /kezl ([k gå l ([k dh pkgr lsekuo d" vyx ughafd; k tk l drkA thou eatkxfr inoðd l ([k g"rk gå

'kjhj jpuk dsvk/kkj ij Þtkfrß dh igpku gå l olekuo, d gh tkfr gå l Hkh ekuo aeapkgsos x js gå dkys gå Hkhjs ga I Hkh ea'kjhj jpuk dh olrqa, d gh gå [km dh çtkfr; k, d gh ga gMfM; "adh jpuk ,d gh ga eka is'k; "adh jpuk ,d Ih ga jl "adh 0; oLFkk ,d Ih ga bu I c vk/kkj "aij ge ekuo d" Þ,d tkfrß ds: i eaigpku I drs ga

ekuo dsvkgkj] fogkj vkj 0; ogkj d" l | arr Lo: i d" bl rjg igpkuk tk l drk gj fQj ft; k tk l drk gå blls igysvkn'kökn vkj Hk@rdokn } kjk ekuo dk v/; ; u ughag" ik; k FkkA ekuo dk v/; ; u u g" ikus ds dkj.k ekuo euekuh fof/k l sthrk jgkA euekuh fof/k l sthrsgq viusl j {k.k dsfy, lenk; jpuk vko'; d g" x; hA bl <ax l sge Qa x, A l Hkh vijk/kad" þfof/kß eku fy, A varr xRok /kjrh chekj g"usij ge i ufojokj dsfy, ck/; g" x, gå

PI kollk@rk8 I svk'k; gSpkj avolFkkvka ea I royuA

inkFkZvolFkk] çk.k volFkk] tho volFkk vk§ Kku volFkk ea; fn fujarj largyu cuk jgrk g\$r" og Þlkoækerkß g\$l; fn bueal argyu cuk ughajgrk g\$r" og 0; olFkk ughag\$l; g vki d" Lohdkj g"rk g\$; k ughae\$ughadg ldrkA; g le> eavkrk g\$r"; g ekuo d" Lohdkj g"rk g\$largyu dsfy, ekuo d" fu; e] fu; æ.k] largyu] U; k;]/ke] lR; inoæd gh thuk iMaxkA ekuobkj çÑfr dk ÞRo lfgr 0; olFkkß dk Lo: i t" cuk gryk g\$ og ekuo us ughacuk; k g\$ og lgvflrRo Lo; açxVu'khy g"us dh fof/k ls cuk gryk g\$l ekuo ds fu; e fu; æ.k] largyu] fof/k ls thus ls ekuobkj çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd thus ls ekuo çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd thus ls ekuo çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd thus ls ekuo çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd thus ls ekuo çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd thus ls ekuo çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd thus ls ekuo çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd thus ls ekuo çÑfr larfyr jgrk g\$l ekuo ds U; k;]/ke] lR; inoæd gean [kuk g"xkA bl ds ckn bl çLrko ds v/; ; u@'k"/k inoæd ge Þmi dkjß djus dh fLFkfr ea vk tkrs g\$l

ekuo ds I gvfLrRo ea thus ds fy, Þekufl drkß ea

254@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

ifjorlu, dek= vk'kk g& I gvfLrRo eathuk doy Þdk; Bea ifjorlu inold ughag& d¨Ã; a= I gvfLrRo d¨ çekf.kr ugha djxkA I gvfLrRo d¨ ekuo gh tkxfr inold çekf.kr dj I drk g&

I gvfLrRo ea thuk furkr vko'; d gå I gvfLrRo ea thus ds fy, i yik I e>uk vko'; d gå i yik I e>us dh oLrq I gvfLrRo gh gå I gvfLrRo ea gh thou gå I gvfLrRo ea gh ekuoh; rki wkl vkpj.k gå I gvfLrRo ea gh foosd gå I gvfLrRo ea gh foKku gå I gvfLrRo d" N"M+dj ge din Hkh I "p ugha I drå

; g l c eq-l s l quus d s ckn v ki d " t " d "Ā Hkh 'kadk g "] ml d " v ki eq-l s i N l d r s g N

ç'u%ekuo ÞI gvfLrRo dk çfr: iß g $^{\circ}$ tk, bI dk D; k vFkZ q \mathbf{S}

mùkj% ÞI gvfLrRo fuR; orðeku gB; g Kku g¨us ij ekuo I gvfLrRo ea th I drk gA ogh ÞI gvfLrRo dk çfr: iß dk vFkZgA I gvfLrRo Kku I s I i Uu g¨us dk Þvf/kdkjß ekuo d¨ gA ekuo tc mI vf/kdkj dk ç; "x djrk g} I gvfLrRo dh çxVu'khyrk d¨ I e>rk g} r¨ mI dsçek.k ea I gvfLrRo ea thrk gA

ç'u%Þxjhch&vehjh eal rgyuß IsD; k vFkZg\$.

mùkj%xjhch&vehjh eal ryvu lek/kku] lef) i noid thus okyh ifjokj enyd fof/k lsg"rk gå le>nkjh lslek/kku g"rk gå Je lslef) g"rh gå

 $\varsigma'u\%v/;;u$ ds I kFk Pvuqdj.kS dh D;k Hkfiedk gS mUkj% ς $^{\mathbb{Q}}+0;$ fDr; $^{\mathbb{Z}}$ ad $^{\mathbb{Z}}$ vuqdj.k djus d $^{\mathbb{Z}}$ de dgk gS

cPp"adsfy, T; knk dgk gå, d vk; qdsckn 0; fDr viusd" le>k gvk eku yrk gå, d s0; fDr d" le>kusdsfy, ; g eku dj pyrsgåÞFk"Mk le>kusdsckn osfopkj indd le> tk; xkåA mudk Þl Eekuß; gh gå; gh Þxthhjrkå Hkh gå, ÞU; k; ß Hkh; gh gå

cPp"a ea vi us vfHkHkkod"a dk vurdj.k dh ckr lokt/kd gå Hkk"kk dk vurdj.k cPps djrs gh gå dk; j 0; ogkj vkj jgu&l gu dk vurdj.k cPps djrs gh gå vHkh dh fLFkfr ea ble>nkjhß d" yrdj vfHkHkkod vurdj.kh; ugha cu ik jgs gå vfHkHkkod"a d" Lo; a le>nkjh dk i rk ugha g\$r" cPp"a d" D; k vurdj.k djk; axå bl dh i firl ds fy, vfHkHkkod"a d" le>nkj g"uk gh i MaxkA

fdldkvupj.kfd;ktk,\bldkmÙkjgSÞekuoh;rkiwklvkpj.kßd"çekf.krdjusokys0;fDrdk¼lek/kkulef)inoldthrsgq0;fDrdk½dkvupj.kfd;ktk,A

dc rd vupj.k fd;k tk,\

bl dk mùkj gSiyik le>usrd] iyik ân; axe g'usrd] iyik çekf.kr g'usrdA , s vuqdj.k djuslsv/; ; u eaenn feyrh gA

vurplj.k djus dk eryc g\$ Petcijuß dipl djuk ugha g\$ Pl gh\$ d" ge I gefr i nod Lohdkj ds vurplj.k dj I drs g\$; fn ge Pvijk/k\$ dsfy, I ger g" dj ml dk vurplj.k dj I drsg\$ r" Pl gh\$ dsfy, I ger g" dj vurplj.k djuseaD; k rdyhQ g\$.

ç'u%le>usdsfy, loxerk dk Þvk; () lsd à locák gS. mùkj%ejslo{k.k dsvu() kj tkxfr vkxsdh ih<h ½Pp½ dsfy, cgor loxe gS.; opk ih<h d mldh royuk ea Fk Mk 256@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

eqi'dy ga çe+ih<h d dkQh rdyhQ ga o) ih<h d egk&rdyhQ ga fdlh vk;qdsckn ge vius d le>nkj bekuB yrsgablfy, ;g rdyhQ ga

1/4/DVrcj 2009] gfnjkckn1/2

fodYikRed vulj akku I sikir Kku dk f'k{kk ea i ekošk

ejs cáky/ka

esilo; a d" vki | Hkh ds chp ik djds | (k dk vul)ko dj jgk gpla cgr nije nij | s vki vk, gsla cgr /; ku yxk dj , d nil js dh ckr | e> jgs gsla dgha u dgha vfllre fu"d"kZ fudyskk gh] , s k fo'okl djds esimRl for gpla

fodYikRed vu (jákku Isçkir Kku f'k{kk eafdi çdkjigpxk\ mld" i upus dsfy, ; gk; bPNk 0; Dr fd; k x; k gå vki i c cgr ftKkik Isbi ckr d" i upuk pkg jgsgå, d k ejik LohÑfr gå

esibl ckr d cgr vPNh rjg lsij [kk gj) fdlh vk; q ds ckn gj 0; fDr pkgs uj g ; k ukjh g vius vki d ble>nkjß ekurk gh gs vHkh rd dh l p lsd), sk fudyrk gs is k ishk dj ldus okyk le>nkj gs is k ishk ugha dj ldus okyk le>nkj ughags bldsigys pcy kkyhß d le>nkj ekurs jgs mldsigys p: iokuß d le>nkj ekurs jgs pcyß vks p: iß ds vk/kkj ij le>nkjh d igpkuus dh d f k kad vkneh udkj pck gs ysdu T; knk p/kuß vks pinß vt d jus okys d T; knk le>nkj vkt Hkh ekurs jgs gs p/kuß vks pinß, d nu js ds i jud g x, A in ls/ku vks /ku ls in feyus dh ckr g x; hA: i] cy] in vks /ku ds vk/kkj ij ge le>nkjh d igpku ugha ik; sks ; g gekjk fu d kl fudykA ekuo psruk

ind thuk le>nkjh g\$;g fu"d"k! fudykA

ekuo psruk di ekuo ijEijk eaykusdsfy, esusfik(kk fof/k di 'ki/k fd; kA fik(kkfoniadi le>kusdk difikik fd; kA og difikik girs&girsvkt Nükhl x<+jkT; fik(kk laufkku bliçurko di v/;; u djusdsfy, rskj gi x; kA og csp)] le; vkspliku yxk dj v/;; u dj jgk gsa; g vkidi lapuk nsuk pkgkA

bl v/;; u dh D; k oLrqg\$

bl vul alku dsQyLo: i Þekuo 0; ogkj n'kluß uked i flrdk r\$ kj gwk ftl d" Þ'k"/k xbFkß Hkh dg l drsgå ekuo 0; ogkj n'klu eæekuo psruk fof/k l s0; ogkj dk D; k Lo: i g"rk g\$. bl dk o.klu gå ml d" v/; ; u djkrsgå Þekuo 0; ogkj n'kluß eæekuo dsdrb; vký nkf; Ro d" r; fd; kA ekuo dk drb; vký nkf; Ro r; g"uk t+jh g\$; k ughæg\$bl ij vki gh fu.kl, yhft; å ; g fu.kl, yhk gj 0; fDr dk vf/kdkj gå

Pekuo deZn'kūß esekuo dsdjus; "X; vks u djus; "X; dekādk folkktu g"rk g\$\text{\$\text{bl}}\text{ bl dh Hkh vko'; drk ; k vuko'; drk ij vki vPNs l sfopkj dj l drsg\$\text{\$\text{a}}\; fn ; g gekjh vko'; drk curk g\$\text{\$\text{r}\$}\ ml ds fy, ge rRij g" gh tkrs g\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{s}}\$}\ ft l dh vko'; drk ge Lohdkj ughadjr\}\ ml ds fy, ge rRij ughag" ikrs g\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{\$\text{s}}\$}\ ml ds fy, ge rRij ughag" ikrs g\$\text{\$\tex

Pekuo $\vee H$; kI n'kluß ea0; ogkj $\vee k$ 5 0; olk; ea $\vee H$; kI d5 s djaks bI dk fu/kk1.k fd; k \times ; k g8.

Pvuktko n'kluß en çekf.kr g''us ds vf/kdkj d'' T; knk Is T; knk Li"V fd; k x; k g\$\frac{1}{2}k 258@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

bu pkj a Hkkx a dh vko'; drk g\$; k ugha g\$bl d " l Hkh ifj'khyu dj l drs g\$ l e> l drs g\$ çekf.kr dj l drs g\$

n'klu dsckn vkrk gspoknßA okn eapkjävolFkkvkads I kFk dssge thik; aks; g o.klu fd; k gs

igyk lek/kkukRed Hk¶rdoknA Hk¶rd oLrqad¶s lek/kku dsvFkZeadke djjgsg¶sbldk c"/k djkrsg¶s

nul jk 0; ogkjkRed tuoknA ekuo 0; ogkj eatkxfr döds sçekf.kr djrk g\$ bl dk cök djkrsgå ekuo dk 0; ogkj ekuo ds l kFk U; k;] /keZ ∨k\$ l R; ino2d görk gå ekuo dk 0; ogkj ekuobikj çÑfr ds l kFk fu; e] fu; æ.k] l argyu ino2d görk gå bl dö Li"V fd; k gå

vultkokked v/; kkeokn ea v/; kke 140; kid½ ea lekã leiwki tM+psrl; çñfr dk ged" vultko g"rk gs. Qylo: i ekuo lgvflrko ea lgvflrko d" çekf.kr djusokyk g" tkrk gs. inkfki u g"] dsy 0; kid olrqg" mldk d"Ã vultko ugha gs. dsy inkfki g"] 0; kid u g" rc Hkh ekuo ds vultko djus dk d"Ã jklrk ugha gs.

vullko dsfy, çÑfr vkj 0; kid oLrql kFk&l kFk eag"uk vko'; d gå Kku volFkk dh çÑfr gh 0; kid oLrqd" vullko djrk gå QyLo: i ije IR; d" çekf.kr djrk gå bl d" eaus vullko fd; k gå ml h vullko dsvk/kkj ij gh i jisckr d" çLrq fd; k gå

mldsckn vkrs gå Þ'kkL=BA 'kkL= ea i gyk gå ekuo I porukoknh eu fokkuA Þprukå dk eryc gå kkuA Þl porukå dk eryc gå kkuA Þl porukå dk eryc gå l R; d çxV djusokyk kkuA ekuo I porukoknh eu fokku ea ekuoh; rk i mæd çekf.kr g usokys 122 vkpj.k ad crk; k x; k gå bu vkpj.k ads vk/kkj ij ekuo 0; oLFkk ea th

ikrk g&

0; ogkjoknh lekt'kkL= ea ekuo lapruk ds 0; ogkj ea çekf.kr g"us dh ckr g%

vkorlu'khy vFklkkL= eamRiknu dsfy, fu; "ftr g"us okysçklfrd ,\$0; l ds L="r d" cuk, j [krs gq mRiknu vklf fofue; 0; oLFkk ds Lo: i d" crk; k x; k glk

bu Ic dh vko'; drk g\$; k ughabl d" vki 'k"/k dj I drs g\$i I e> I drs g\$i Lohdkj I drs g\$i udkj Hkh I drs g\$i t" vki dh ÞbPNkß g" vki ogh dfj, A vki ; gh Lohdkj" , \$i k e§ik d"Ā Þvkxgß ughag\$i fdarqg\$, \$i k gh! , \$i k crkus dh Þ/k"Vrkß dj jgs g\$i ; k Þl kgl ß dj jgs g\$i ; k Þvunkgß dj jgs g\$i bu rhu eals t" vki Lohdkja ogh Bhd g\$i

bl <ak lsn'klu] okn vkg 'kkL= dk ç; "tu Li"V gwkA vHkh rd gekjs l kFk ftrus Hkh y"x v/; ; u fd, gå bldh vR; Ur vko'; drk gå, , sk eku dj Lohdkjs gå vkxs; gk; ds s g"xk vkg txg"aij ds sg"xk] /kjrh ij vkg jkT; "aij ds k g"xk bld" vkxs Hkfo"; crk; xkA

ekuo I poruk i noble ekuo ekuo ds I kFk U; k;] /ke] I R; i noble çxV g rk g\$ vk\$ ekuo blkj ç Nfr ds I kFk fu; e fu; æ .k] I rgyu] i noble çxV g rk g\$ fu; e] fu; æ .k] I rgyu] U; k;] /kel vk\$ I R; bu 6 Hkkx a eagj I e > nkj 0; fDr çxV g rk g\$ bl ea d A Þ > x Mhs djusdh t xg g\$; k ughabl d gj 0; fDr 'k /k dj I drk g\$ gj 0; fDr I e > I drk g\$ gj 0; fDr th I drk g\$ gj 0; fDr çekf.kr g I drk g\$; g , s k ÞÞPNks g us i j gh I EHko g\$ tho pruk eagh ft I ds thus dh bPNk g r og bl ckr i j /; ku Hkh ughanskl bl d djsk Hkh ugha ÞÞPNks g r gj 0; fDr bl çLrko d I e > dj] th dj çekf.kr dj I drs g\$ h

260@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

PbPNkß g" r" vki bld" ns[k ldrsg] v/;; u dj ldrsg aejh LohÑfr gS; gkj ge ftrusHkh y"x g] osle>usdsvFkleagh, d= gq g] le>k gwk d" çxV djusdsvFkleagh, d= gq ga

bl çdkj n'ku] fopkj vkj 'kkL= t" r; kj gq mld" f'k{kk eansus dk Lo: i fn; k Þpruk fodkl eN; f'k{kkßA

n'klu] fopkj] 'kkL= dsl kFk Þekuoh; vkpkj l figrk Lo: ih l fio/kkuß fy[k dj fn; kA Þekuoh; rkiwkl vkpj.kß ds Lo: i ds vk/kkj ij; g l fio/kku fy[kkA ml d" Hkh vki y"x n{k l drsg&

f'k{kk ea bl fodYikRed çLrko ds Þv/; ; uß dh ckr jgxhA

v/;; u dk eryc g\$vf/k"Bku dsl k{kh e} vFkk/r~vutko dsl k{kh ealej.k i no'd ge t" d(N Hkh fØ; k djrsg8og l c dk l c v/;; u g\$\)

vutko dgk; jgrk g\$\ v/; ; u djkus okys ds ikl jgrk g\$\ v/; ; u djkus okys ds vutko dh jk\$kuh eage t" di\ lkh l"prs g\$\ le>rs g\$\ Lohdkjrs g\$\ og | c dk | c v/; ; u g\$\

v/;; u ds s djkrs gå

; gk; ftrusHkh y x cBsgli I Hkh d Þi Buß djuk vkrk gS , si k esiekurk gn i Bu Hkj djus I sdke ughapyrk gs v/; ; u djuk t+jh gs v/; ; u dsfy, çLrkfor fd; k gSgj 'kCn dk vFkZg rk gs vFkZdsLo: i eavfLrRo eaoLrqg rk gs vfLrRo eaoLrqd ge I e> yrsgli r geus v/; ; u fd; kA oLrqdk I k{kkRdkj g us I s ge v/; ; u fd; kA ; fn oLrqdk I k{kkRdkj ughagqvk eryc geus v/; ; u ughafd; kA ; g ckr Li "V gqvkA bl çdkj geus v/; ; u fd; k; k ughafd; k ml d gj fnu ge

l"p | drs gji | le> | drs gji | Lohdkj | drs gji | çekf.kr dj | drs gji

; g ds sgirk gs dgk; ij girk gs bldk mùkj gs; g dYiuk'khyrk I sgirk gs gj 0; fDr eacPpsI sckeseadYiuk'khyrk I ekā gs dYiuk'khyrk vks deLorærk ds; xQy eaPrnkdkj ræin fof/ks vkrh gs rnkdkj ræin fof/k I sekuo }kjk vfLrRo ea oLrqdi igpkuuk curk gs rnkdkj fof/k I sekuo ea oLrqdh igpku girh gs ræin fof/k I sekuo çekf.kr girk gs ræin fof/k I sçek.k vkRek ½kBuiwkijek.kqdk e/; ksk½eavutlko gius dsckn gs bl fof/k I sv/; ; u djkrsgs

ml dsckn vHkh Nùkhl x<+eajkT; f'k{kk dsvf/kdkfj; "a vk\$ v/; ki d'adsl kFk ge, d dk; Zx"Bh fd, A ml dk; Zx"Bh dk eny ennak Fkk Þoru Hk'xh D; k okLrfod: i eaçekf.kr g" l drk g\$; k ughàß bl dk mùkj e&usfn; k oru Hk'xh Þçek.kß ugha g" l drkA oru Hk'xh nhi jk oru Hk'xh d" gh r\$ kj djxk nhi jk din Hkh ughadjxkA çekf.kr 0; fDr gh çekf.kr 0; fDr d" r\$ kj djxkA oru Hk'xh Þçidß g" l drk g\$.

e/; LFk n'ku dsokke; dseny çcaka kn'ku] okn] 'kkL=½ d" Lukrd d{kk eai < kusdk l "pk tk jgk gå ml dsigysnl oha d{kk rd ikB; &i urdad" r\$kj fd; k tk jgk gå d{kk&1 l s d{kk&5 rd dh ikB; i urdad" r\$kj djdsjkT; f'k{kk d" ns fn; k g\$ftl d" os Ni okus ds dke eayxsgå vxyso"kl rd og çHkko'khy g" tk; xhA bl < ax l sbl çLrko d" f'k{kk eal ekosk djusdh, d çfØ; k py jgh gå v/; ; u py jgk gå dk; l py jgk gå ç; Ru py jgk gå

; g r" cPp"ard bl ckr d" igppkus dh ckr FkhA vc l oky vkrk gScM&cqtqkkidk D; k dj"xs\ mud" Hkh r" bl f'k{kk 262@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn

dh t:jr g& mldk mùkj g&Þy"d f'k{kkßA bl i yih ckr d" Þy"d f'k{kkß fof/k lsge cM&cqtqxkðid" fofnr djk;xxA fofnr djkusdk dk; Øe vHkh 'kq ughafd, g& og ,d vko';drk g&

 $\varsigma'u\%bl$ Kku $dsvFkZeaf'k\{kk\ dc\ rd\ I\ EHko\ g^{"}\ i\ k;\ xh'\}$

mùkj% le>usij lEHko g¨ik; schA Kku ds vk/kkj ij ged thuk g\$; k ugha thuk g\$ml d¨r; dfj, A tho pruk ea leL; k i no'd thuk g¨rk g\$A ekuo pruk ea lek/kku i no'd thuk g¨rk g\$A vki d¨ d\$s thuk g\$. vki l¨fp; \$A tho pruk ea leL; k ds vykok d\$N g¨rk ugha ekuo pruk ea lek/kku ds vykok d\$N g¨rk ugha t¨ djuk g\$ ogh dfj, A

/kjrh dk chekj giuk ekuo dh djrur I s guyk ; k vkj diñ Hkur fd; k\ bl dii Hkh I ifp; A ; fn vki dii ; g Lohdkj girk gS; g ekuo us fd; k rii vki ; g Hkh Lohdkj I drs g&fd ekuo us tho psruk o'k ; g vijk/k fd; kA bl ckr dii Lohdkjuk ; k ugha Lohdkjuk vki ds gkFk ea gA bl ea ejk diñ Þvkxgß ugha gA t\$ k vki dk fopkj gii o\$ k gh dfj, A

Pdc rd] fdruh nj eal e>aki okyh ckr dsmùkj ea; g I c I dy dqlel djus eaft I ea/kjrh d" cjckn fd; k] ml ea bruk fnu yxk gå vc bl çLrko d" ijjh f'k{kk eal ekošk g"us eaHkh då I e; r" yxxkA

ç'u%Þv/;;uß vk¶ Þv/;kiuß d¨le>kb;A

mùkj% v/;;u vký v/;kiu lạpr:i ea girk gál v/;;u djus okys vký v/;kiu djkus okys ds; ix ea v/;;u girk gál ¼v/;kid d½ vu‡ko dh jkškuh ea fo | kFkhī ftruh Hkh le>us dh çfØ;k djrs gâmldk uke gs þv/;;ußA mlds leFkū ea crk;k gj 'kûn dk vFkī girk gál vFkī ds Lo:i ea

vfLrRo eaoLrqg"rk g& oLrqdk I k{kkRdkj g"us I sge v/; ; u fd, A

v/;; u Þrnkdkj fof/kß I sgörk gå rnkdkj då sgörk gå gj 0; fDr dsikl dYiuk'khyrk vkå deLorærk LoRo ds: i eaj [kk gå vkt iånk göusokyscPpseaHkh] dy ejusokyso) ea HkhA dYiuk'khyrk dsç; "x I srnkdkj görk gå pkgstho pruk eap "jh&Mdårh dk dke fl [kkuk gö og Hkh rnkdkj fof/k I sl EHko görk gå ekuo pruk dk U; k;] /keļ I R; I e>kuk gö og Hkh rnkdkj fof/k I sl EHko görk gå

 $\varsigma'u\%v/; kid eaD; k; X; rk, avko'; d gå$

mùkj% v/; kid le>k gwk vkj le>nkjh d çekf.kr fd; k gwk 0; fDr g rk gå le>nkjh d ekuo pruk fof/k ls çekf.kr djrk gå , d k 0; fDr gj ekuo lrku d Lohdkj g rk gå le>nkjh lsde ead à Þv/; kidß g rk ughagå mllsigys g rk g\$ogh leL; k ishk djusokyka tho pruk ea thusokyk v/; kid leL; k dsfy, gh vk/kkj cuxkl nw jk dø Hkh ughå ekuo pruk ea thusokyk v/; kid lek/kku dk gh vk/kkj cuxkl nw jk dø Hkh ughå t vkidh bPNk g ogh dfj, A

ç'u% v/; ki d dh Hk \P rd jkl k; fud vko'; drk, a d \S s i yih gʻaxh\

mùkj% lek/kku i noù thus ds Øe ea Þlef) ß dk mik; fudyrk gå eå, d l kekli; ifjokj dk vkneh gå eå to l ek/kku ik x; k r eplslef) dk mik; fudy x; kā Ñf k djrk gå x ikyu djrk gå vk; på d eå tkurk gå l kekli; vkskf/k; a d igpkurk gaml ds vk/kkj ij fpfdRlk djrk gå bu rhu dke a d eå djrk gå buds pyrsejk d å dke #dk ughagå eå gj txg vius gkFk i å al sigprk gå eå ijk/khu ughagå

264@e/; LFk n'klu ij vk/kkfjr løkn

HKPrd oLrwkadsç; "tu d" esibl rjg igpkuk gwifjokj esiftrus Hkh y'x jgrsgsi muds 'kjhj"adk i "k.k vksiljak.k ½kj&ckj½vksi mldslkFk ^lekt xfr* esiHkkxhnkjh djusdsfy, HkPrd lk/ku"adh vko'; drk g"rh gsile>nkjh inodbl vko'; drk dk fu'p; u g"rk gsilef) dk vutko djrk gni

vHkh is k bdBBk djds vkneh D; k djrk gs vki I c y'x og tkursgh gå døy feyk dj HHk'xß vks Plåk'kß dsfy, is k bdBBk djrk gå PLoLFk jguk pkfg,ß bl ckr d'vHkh ds I e; eadgk tkrk gå LoLFk D; "ajguk gs bl dk mùkj ryk'kus tkrsgår" ogh gs HHk'xß dsfy, LoLFk jguk gs; k Plåk'kß ds fy, LoLFk jguk gå

Hkix vkj lakiklasfy, Þisk babbk ajuks vkj ÞLoLFk jguks lghgs; k Þikjhj i "k.kj lj{k.kj lekt xfr asfy, Je inoða mRiknu ajuks vkj Þlek/kkfur jguks lghgs vki gh lifp; s vki lip aj viusvki fu.kð, yhft; s

ç'u%l e>nkjh d" çekf.kr d@u djxk\ l ekt ; k 0; fDr\

mùkj% le>nkjh ds ckn gj 0; fDr ifjokj ds : i ea Þla.Nfrß vkg ÞlH; rkß d ogu djrk g& rFkk lHkk ds : i ea Þfof/kß vkg Þ0; oLFkkß d ogu djrk gå mlh ds vk/kkj ij Þifjokj enyd LojkT; 0; oLFkkß dk çxVu gå Þle>nkj ifjokjß ekuoh; lH; rk vkg la.Nfr dk ogu djrk gå Þle>nkj ifjokj lHkkß ekuoh; fof/k vkg 0; oLFkk dk ogu djrk gå

ifjokj ghiyik çek.k dk ∨k/kkj g\$\

ifjokj eaçekf.kr g'us ds ckn gh ge lakj eaçekf.kr g'rsga bl rjg çekf.kr g'uk gj le>nkj 0; fDr dk eknnk g)

vf/kdkj g\$ çofùk g\$

ç'u%vHkh bruh xjhch] l kekftd vl rgyu dschp [kMkvkneh PLokoyæuß dsckjsead\$ sdke dj.\schip \text{\$\circ}\$

mùkj%vkidh ckr d' Lohdkjk tk I drk gå ; g fLFkfr 0; fDr ds I kFk dc rd jgxk\ bl dk mùkj g\$tc rd I e>nkj ughacuxk] rc rd jgxk\ I e>nkj g'us ds ckn Lokoyach g'us ds fy, vius vki txg curk gå eaus vkid viuk mnkgj.k crk; k Fkk\ eaid \ acgr /kuk<\(\frac{1}{7}\) 0; fDr ughagh\ HkfDr fojfDr fof/k I seaus I k/kuk fd; k\ HkfDr fojfDr ead \ all axg g'rk ughag\ lek/kku I allu g'us ds ckn eaus rhu mik; "ah\ Nfk\ xk\ sikyu vk\ y vk; pah fpfdRI k\ d' I ef) ds fy, viuk; k\ bu rhu ds vykok rhl vk\ y mik; eys ikl g\ y ftud eaif\(\frac{1}{2}\); k\ bu rhu ds vykok rhl vk\ y mik; eys ikl g\ y ftud eaif\(\frac{1}{2}\); k\ bu rhu ds vykok rhl vk\ y mik; eys ikl g\ y ftud eaif\(\frac{1}{2}\); k\ lek/kku ds ckn I ef) I allu g'us dk mik; fudky y suk g\ y 0; fDr ds eknns dh ckr g\ y fcuk \ l e>\ k I ek/kku ds ckn I k\ h i fjfLFkfr; k\ 1 e> ; k I ek/kku ds ckn I k\ h i fjfLFkfr; k\ vuqhy g'rh g\ y ftruk I k/ku g'rk g\ og vko'; drk I s vf/kd g'rk g\.

Je'khyrk gekjk ç/kku lk/ku gå vHkh is sd Þç/kku lk/kuß eku jgs gå mlds LFkku ij ; gk; dg jgs gå gekjh Je'khyrk gh gekjk ç/kku lk/ku gå Je 'khyrk lcdsikl gå, d Hkh 0; fDr , slk ughagst Je'khyrk lsfjDr g A xxx} yny} yxMsl Hkh dsikl Je'khyrk jgrk gå

ns[k; spckradjus I sdn ughag"rkA pthus I sg"rk gsackrage cgr T; knk dj I drs gsaml I sd"ā Qk; nk ughagsapthus I sQk; nk gsapthuk I ek/kku dsfcuk g"rk ugha I ek/kku dsfcuk d"ā pths gh ugha I drk!; g esus ns[k fy; ka vijk/k d"ā pthuks ughagsavufkzd"ā pthuks ughagsavufkzd"ā pthuks ughagsavufkzd"ā

266@e/; LFk n'ku ij vk/kkfjr løkn Þthukß ughag&

lek/kku inold þthukß g&

lef) indd bthuk ga

fu; e fu; a=.k] largyu] inold Þthukß g&

, \$1 s thus ds fy, I e>uk gh i MaxkA e Sus I e>us e a 25&30 o "kZ yxk, A vki bld" I e>us ds fy, 25 g¶rs r" yxkb,! 25 eghuk r" vki yxk I drsg\u25 eghuk r" vki yxk I drsg\u25 u\; fn yxk; axsr" vki I e> tk; ax\u26 I e>kus dh 0; oLFkk geus dj fn; k g\u26 k

ç'u%Þe"{kß D; k g\$.

mùkj%Hke efDr gh e k gå Hke enyr% kjhj d' thou ekuuk gå kjhj d' thou ekuus okyk thou gh gå thou gh thor kjhj eag us okyh lønukvkads vk/kkj ij , skeku cårk gå QyLo: i nækk Hkixrk gå kjhj d' thou eku ysuk gh bHkeß gå Hke Is efDr 34 vfr0; kflr] vuk0; flr] v0; kflr n'''kals efDr g'ukA

Icd" /kU; okn! 'ktfkk'ktf"k! ç.kke! ∨kj ueu!

½ ∨DVncj 2009] gfnjkckn½

%çdkf'kr çcák %

PvfLrRoenyd ekuo dsUnar fparuß ds: i ea Pe/; LFk n'kluß I gvfLrRookn gs bl ds ç.krk ,oa ys kd Jh ,-ukxjkt] vejd.Vd gs bl ea vfLrRo n'klu dksfofo/k çdkj I s Li "V fd; k x; k gs

n'ku-		
1-	ekuo 0; ogkj n'ku	1/çdkf'kr1/2
2-	ekuo deln'ku	- ½cdkf'kr½
3-	ekuo ∨H; kI n'kū	- ½cdkf'kr½
4-	ekuo ∨utko n'kū	- 1/çdkf'kr1/2
'kkL=		
1-	0; ogkjoknh ekt'kkL=	-¼çdkf′kr½
2-	vkorů'khy vFkZkkL=	- ½çdkf'kr½
3-	ekuo I prukoknh euktoKku	
okn		
1-	I el/kkukRed Hkk§rdokn	-1/çdkf′kr½
2-	0; ogkjkRed tuokn	- ½cdkf'kr½
3-	vulkokRed v/; kReokn	-1/çdkf′kr½
; kst uk		
1-	thou fo k;kstuk	- ½çdkf'kr½
2-	ekuo lipirukoknih f'k{kk&liludkji ; kstuk	- 1/çdkf'kr1/2
3-	ifjokj enyd LojkT; 0; oLFkk	
vU; -		
1-	ifjHkk"kk	- ½cdkf′kr½
2-	thou fo k&, d ifjp;	- ½dkf'kr½
3-	vflrRo , oa vflrRo ea i jek.kqfodkl	
4-	ekuoh; I fo/kku dk çk: i	
5-	e/; LFk n'ku I gvfLrRookn ij vk/kkfjr I økn	-
«	thou fo k xhr ¼y{kd&çnhi ijid½	_